తాళ్లపాక సాహిత్యము

శృంగార సంకీర్తనలు

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శ్రీ తాళ్ళపాకవారి పదసాహిత్యము – సంపుటము 28

శృంగార సంకీర్తనలు

అన్నమాచార్య విరచితములు

పరిష్కర్త:

గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ:

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

1980

అన్నిహక్కులు
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారివి

తి. తి. దే. ప్రచురణల వరుస నెం. 44

ప్ర కా శ కు లు :
శ్రీ పి. వి. ఆర్. కె. ప్రసాద్, ఐ. ఏ. ఎస్., గారు
కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

ము ద్ర ణ ము :
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాలయము,
తి రు ప తి.
2,000 ప్రతులు

సహృదయులకొక మనవి

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిపై పట్టరానిభక్తిభావముతో పాటలు పాడి మెప్పించి పరమపదము గుత్తగొన్నవారు అన్నమాచార్యులు. ఆయన ఆయనసంతతివారి వాఙ్మయమును ముద్రింపించి ప్రజలకు పంచిపెట్టుట తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారి ముఖ్యవిధి. ఇప్పటికి ఇది 28వ సంపుటము. ఇంక అచ్చు కావలసినవి 7 సంపుటములు. ఇందులో స్పెషలాఫీసరు శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మగారు 5 సంపుటములు అచ్చుకు సిద్ధపరచియున్నారు. ఇంక 200 రేకులలోని పాటలు మాత్రమే వ్రాత కెక్కవలసియున్నవి. వ్రాతా ముద్రణము తొందర తొందరగ ముగించి ప్రజల కందివ్వవలెనని మా సంకల్పము. కాలము మాకార్యమునకు అనుకూలింపగలదని భావించుచున్నాము. స్పెషలాఫీసరు శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మగారు ఒక్కొక్కసంపుటములోను తాళ్లపాకకవులభాషావిశేషములను, భక్తివిశేషములను గూర్చి శాస్త్రీయముగ చర్చించుచున్నారు. ఇది తరువాతికాలములో ఈ భాషపై పరిశ్రమించు విమర్శకులకు బాగా ఉపకరించవచ్చు. ఈ సంపుటములన్నీ పూర్తిగా అచ్చగునప్పటికి భాషావిభాగములలో అన్నిఅంచులు (తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయమునకు సంబంధించినవిశేషములు) ఒకసంగ్రహస్వరూపములో సాహిత్యరసికులకు విందుచేయవచ్చు

మా యీ కార్యమునకు సాహిత్యరసికులందరు తోడుపడి, గుణదోషములను తెలుపుతూ భాషామర్మములకు, మతచర్చలకు సరియైన స్థానమును కల్పింపగలరని ఆశించుచున్నాము.

(సం) పి. వి. ఆర్.. కె. ప్రసాద్, ఐ. ఏ. ఎస్.,
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు.

తిరుపతి,
29—4—80.

పీఠిక

శృంగారాధ్యాత్మ కల్లోల భక్తిసారస్వతాంబుధౌ ।
శబ్దరశ్మి ర్మణి ర్యస్య భాషాంధ్రీ తముపాస్మహే ॥

1201 నుండి 1300వరకుగలనూరురేకులలోని 540 శృంగార భక్తిసంకీర్తనలుగలసంపుట మిది. వీనిలో 1271 నుండి 1280 దాక 10 రేకులు లేవు.

తాళ్లపాకకవులసారస్వము ఆంధ్ర భాషామర్మములకు గని. అందునను అన్నమాచార్యులు చాల స్వతంత్రుడు. ఈతడెంత-రసికుడో అంతభక్తుడు. ఎంతభక్తుడో అంతకంటె భాషావిదుడు కూడ. శాస్త్రముగాని లోకవ్యవహారముగాని తనప్రయోగము లందు వ్రేలుచూపరాదు; అన్నంత తెగువ కలవాడు.

27వ సంపుటమున సమాసములనుగూర్చి సంగ్రహముగ చర్చించితిని. ఇపుడు ఆసమాసములకు దగ్గరిచుట్టములగు కృత్తద్ధి-తములను గూర్చియు, మఱియు నామధాతువులను గూర్చియు చర్చింప దలచితిని.

ఏభాషాశరీరమునందైనను కృదంతతద్ధితాంతములైన పదములు కాలుసేతులవలె సర్వోపకారకములుగ కనపడుచుండును. అవి లేనిదే భాష నడువజాలదు; ఏపనీ చేయలేదు అన్నంతగా ఇవి యిమిడియున్నవి. సంస్కృతమునందు అన్నిశబ్దములు (సుబంతములు) 'సర్వే శబ్దాః ధాతుజన్యాః' అను నియమముతో కృదంతములుగనే చలామణి యగుచున్నవి, 'కరోతి ఇతి కృత్' అని దీనివ్యుత్పత్తి. 'కరోతి=ధాతుః సుబంతస్వరూపేణ ప్రయోగార్హం కరోతి' అనుట ఈవ్యుత్పత్తికి అర్థము.

మరి ఈ సుబంతములపైన ఆయాఽభిశిష్టార్థములలో విధింపబడినప్రత్యయములే తద్ధిత ప్రత్యయములు. వీనిని కలిగినవియే తద్ధితప్రత్యయాంతములు. "తద్ధితమూఢో వైయాకరణః" అన్నంత వరకు పెరిగినది. ఈ తద్ధిత ప్రత్యయాంత శబ్దాలు. 'వైయాకరణోఽపి తద్ధితేషు మూఢఏవ' అనీ, 'తద్ధితమూఢః యదిసః అవైయాకరణః ఏవ' అనీ దీనిని వ్యాఖ్యానించుచుందురు.

ధాతవులపై, కాలములను ఆశీరాద్యర్థములను చెప్పెడి ప్రథమ పురుషాదిప్రత్యయములు కాక, కర్త్రర్థ కర్మార్థ భావార్థాదులందు వచ్చెడిప్రత్యయములకు కృత్ప్రత్యయములని వ్యవహారము.

అట్లే "తేభ్యః హితాః తద్ధితాః" అను వ్యుత్పత్తితో తేభ్యః= ముందుచెప్పబడినఆ సుబంతములపై హితాః=భావ జాతి అపత్యాద్యర్థములలో విధింపబడినప్రత్యయములు తద్ధితప్రత్యయములని సంస్కృతమున వ్యవహారముగలదు. ఆ కృదంత తద్ధితాంతశబ్దములే తెనుగునకును దిగుమతియైనవి. కృత్ప్రత్యయములు కానీ, తద్ధిత ప్రత్యయములు కాని సంస్కృతమందువలె తెనుగున అన్నివిశేషార్థములను తెలియచేయుట లేదు. తెలుగులోనికృత్తద్ధితప్రత్యయములు ఈ భాషాసంప్రదాయముననుసరించి కొన్నిపరిమితార్థములనుమాత్రమే తెలియపరచుచున్నవి. వ్యాకరణశాస్త్రము చెప్పిన ప్రత్యయములకంటే అర్థములుకంటెగూడ ప్రయోగములందు చాలప్రత్యయములు చాల అర్థములు కనుపడుచున్నవి. అయినను సంస్కృతమునకంటె చాల తక్కువే. సంస్కృతములోని కృత్తద్ధితాంతపదములు తత్సమములై తెనుగులోనికి ప్రవేశించుచున్నవి. ఆ విషయము సంస్కృతవ్యాకరణమే చూచుకొనగలదు.

భిన్నార్థకములైన రెండుపదములు విశేషణవిశేష్యాదిభావముతో ఏకార్థీభావమును పొంది, ఒకే పదముగా కుదురుకున్నచో సమాసమనియు. విడివిడిగ రెండర్థములుకలిగిన రెండుశబ్దములలో

పూర్వపదముమాత్రము ఉండి, రెండవ పదముయొక్క అర్థమున ఒకప్రత్యయముమాత్రము వచ్చి, ఆపూర్వపద ఉత్తరపదార్థప్రత్యయములకు ఏకార్థీభావ సామర్థ్యముతో ఏకపదత్వ మేర్పడినచో అది తద్ధితవృత్తి. ఇక్కడ వృత్తి అనగా శబ్దవ్యాపారము రెండవదిగానున్న ప్రత్యయమే ఒక పదము యొక్క అర్థమును చెప్పగలిగివుండుట ఇక్కడి శబ్ద వ్యాపారవిశేషము. ఉదాహరణము : 'దశరథస్య అపత్యం పుమాన్' అను స్థలములో 'అపత్య' శబ్దమునకు బదులుగా 'ఇ' ప్రత్యయము వచ్చి దాశరథిః = దశరథునికొడుకు (రాముడు)అని అర్థమగుచున్నది. ఇట్లే ద్రౌణిః, రావణిః ఇత్యాది పులింగశబ్దములు, పార్వతీ, కైకేయీ వంటిస్త్రీలింగశబ్దములు ఉత్పన్నములగు చున్నవి. ఈఅపత్యార్థకప్రత్యయములు తెలుగు బాసలో లేవు.

'చాకిత' = చాకలిజాతికి చెందిన స్త్రీ. ఇక్కడ 'చాకి' శబ్దము చాకలి జాతిని చెప్పగా'త' వర్ణకము ఆ జాతిస్త్రీని చెప్పుచున్నది. ఇట్లే 'ముట్టుత, మిండత' వగైరాలు. ఇక కలిగినది, కలగినవాడు అనుఅర్థములందు సంస్కృతమున 'మతుప్' ప్రత్యయమువచ్చి గుణవతీ, ధనతీ, ధీమవతీ వంటిస్త్రీలింగ శబ్దములు, 'గుణవాన్, ధనవాన్, ధీమాన్' మొదలగు పులింగ శబ్దములు, గుణవత్, ధనవత్, దీమత్‌వంటి నపుంసకలింగశబ్దములూ ఉత్పన్నములగు చున్నవి.

అట్లే తెలుగున, కలిగినది కలిగినవాడు అను అర్థములందు ఆ కత్తె కత్తియ ప్రత్యయములు స్త్రీలింగమున, ఆ, ఈ, కా, అరి ప్రత్యయములు పులింగమున వచ్చి, క్రమముగ వగలాండి, నేరుపుకత్తె, నేరుపుకత్తియ వంటిస్త్రీలింగశబ్దములు, వగలాండు, మన్నీండు, అందగాండు వంటి పులింగశబ్దములును, పూజరి - మాలరి వంటి ఉభయలింగశబ్దములును పుట్టుచున్నవి. కృదంతశబ్దములన్నియు

సుబంతములేకావున, వానిపై మరల తద్ధితములు వచ్చుట సహజమే. 'కాచు' ధాతువుపై భావార్థమున 'పు' ప్రత్యయము వచ్చి 'కాపు' కాగా, దానిపై మతుబర్థమున 'అరి' వర్ణము వచ్చి 'కాపరి' అగుచున్నది. అట్లే 'చూచు' ధాతువుపై భావార్థమున 'పు' వచ్చి 'చూపు' కృదంతము కాగా, చూడదగినవాడు అను-నర్థమున 'అరి' తద్ధితప్రత్యయము వచ్చి 'చూపరి', అట్లే చూపు కలవాడు (చూచువాడు) అనునర్థమునకూడ 'అరి' తద్ధితప్రత్యయమువచ్చి 'చూపరి' అనియు నగుచున్నది. నామవాచకములను గూడ ధాతువులుగ మార్చుప్రక్రియ ఒకటి సంస్కృతమున గలదు. ఇది కృదంతమునకు విపరీతము. క్యఛ్, క్యచ్, క్యఙ్ మొదలగు ప్రత్యయములు వచ్చి సుబంతములు ధాతువులుగ మారుచున్నవి. పుత్రీయతి, 'పుత్ర ఇవ ఆచరతి' (పుత్రునివలె ఉపయోగపడు చున్నాడు), కర్పూరతి=కర్పూర ఇవ ఆచరతి (కర్పూరమువలె ఉపయోగపడుచున్నది.) ఇత్యాదిగ అర్థములు చెప్పుచున్నారు. అదే ప్రక్రియ మనతెలుగునందు కూడ గలదు. నామవాచకముపై (సుబంతములపై) ధాతుత్వద్యోతకముగ ఇంచుగాగమము ఘటించి సమకూర్చుచున్నారు.

పయనము + ఇంచు = పయనించు.

శయనము + ఇంచు = శయనించు ఇత్యాదులు.

ఈప్రసంగమంతయు తెలుగులోనికృత్తద్ధితనామధాతుస్వరూపములను తెలుపుటకై వ్రాసితిని.

మాఅన్నమయ్య, ఈ భాషలో పూర్వకవిప్రయోగముందు కానరానివి, అపురూపములునైనకృత్తద్ధితప్రత్యయములను గూర్చి తనస్వాతంత్ర్యమును చాటుచున్నాడు. ఆవిషయమే ఇకపై ఇందు ముఖ్యముగ ప్రస్తావింపదగినవి.

1. చేఁతలాఁడి :

సారెసారె నవ్వితేనే చనవరివై తివా
తోరపుఁగొప్పు వెట్టితే దొరవై తివా
చేరి యంటుకొంటేనే <u>చేఁతలాఁడి</u> వై తివా
దారకాన దక్కఁగొనఁదగుఁగాక పతిని ॥ ఊర ॥

(సం - 24 పాట 104.)

వగలు కలది 'వగలాఁడి' కాగా, 'చేయు' ధాతువుపై వచ్చిన 'చేఁత' అనుదానిబహువచనమగు 'చేఁతలు'పై, 'అఁడి' ప్రత్యయమువచ్చి 'చేఁతలాఁడి' అని ప్రయోగించినాడు. అట్లే 'వేసాలాఁడి' (సంపు 28. పాట 499)

2. ఆరజీఁడు : ఆరజము + ఈఁడు

"ఓరుపుతో చట్టువలె నుండుఁగాక
<u>ఆరజీఁడై</u> నవానికి నౌఁగాము లేదవి ॥ పల్లవి ॥

(రేకు 1717. సంపు 33. పాట 101.)

అరజీఁడు=పాపము, మోసము కలవాడు అని అర్థము.

3. మొత్తగాఁడు :

వెలయ నీసరితలు వినవటవయ్యా
పలుకులు సానఁబట్టేపంతగాఁడవు
నిలువునీ సింగారము నేఁడు గంటిమయ్యా
మొలకనవ్వులపెను <u>మొత్తగాఁడవు</u> ॥ చెవి ॥

(సంపు 24 పాట 540)

మొత్తము + కాఁడు = మొత్తము కలవాఁడు. ఇది వింత. అందగాఁడు శాస్త్రీయము కాగా, మొత్తగాని కేమిలోపమని అన్నమయ్యదృష్టి.

4. వైపరివి :

వోపనన వేమిటికి వొద్ద నెవ్వరుండినాను
 యేపనైనాఁ జేసేవు ఇది మేలయ్యా
 వైపరివి ఇటువంటివాఁడవు గాకుండితేను
 రాఁపుల నిన్నిందరును రసికుఁడవందురా ॥ కోరి ॥

(సంపు 27. పాట 167.)

వైపు + అరి = వైపుకలిగినవాడు. ఇది అపురూపము.

5. మొక్కలికాఁడు ;

కొప్పేల దువ్వేవు కొంగేల పట్టేవు
 దప్పిదేరేకాఁకలదాయ గాఁడా
 తప్పక యేల చూచేవు తవనలేల పెట్టేవు
 ముప్పిరిఁ గళలురేఁచే మొక్కలికాఁడా ॥ పచి ॥

(రేకు 1671. సంపు 32. పాట 420)

మొక్కలము + ఇ = మొక్కలి

మొక్కలి + కాఁడు = మొక్కలికాఁడు

తద్ధితముపై ఏకార్థకమైనతద్ధితప్రత్యయము. "నతద్ధితా-తద్ధితః" అనుశాస్త్రము ఏమూల నున్నదో. మాఅన్నమయ్య కడ్డపడలేదు.

6. తరువరి :

గాలిగొట్టై తిరిగినగామిడివాఁ డోయమ్మ
గోలవలె నందుఁగాని కోదెకాఁడమ్మా
తాలిమి యించుకాలేనితరువరివాఁడమ్మ
అలరీఁడు నీబిడ్డఁ డదె బుద్ధి చెప్పరో" ॥ ఓయ ॥

(సంపు 28. పాట 69.)

తరువు + అరి = ఉత్తరువు కలవాఁడు. ఉత్తరువులతో లేక అత్రములతో నితరుల నుపద్రవ పరచువాడని భావము. ఇదియూ అపురూపమే

7. వెక్కసి :

"తక్కనవారి కింత తగునా నేఁడు
వెక్కా(క్క?)సి గనక నిన్ను వేమారు దూరీని ॥ పల్లవి ॥

(రేకు 1665. సం. పు 32 పాట 388)

వెక్కసము + ఇ=వెక్కసి

అట్లే వెక్కసము + ఈఁడు=వెక్కసీఁడు.

8 నెఱతనీఁడు :

గుఱుతైనయట్టి నీకొలనిలోచేఁతలు
వెఱవక నిన్ను వెలివేసెఁగా ఆపె
తెఱవల మింతేసి తెగువకుఁ జాలము
నెఱతనీఁడ విన్నిటా నీకు నవ్వవచ్చుఁగా ॥ అందు ॥

(సంపు 28, పాట 515)

నెఱతనము + ఈఁడు=నెఱతనము కలవాఁడు.

ఇక్కడ 'నెఱతనము' అను భావార్థకతద్ధితప్రత్యయాంత-మున్పై 'ఈఁడు' అను మతుబర్థకతద్ధితప్రత్యయము. ఇది శాస్త్ర సహజమే. అయినా, 'నెఱతనీఁడు' వింత.

కృదంతములు

మా అన్నమయ్య ఇతరులకంటె విశిష్టముగ చూపినకృదంత ములు మాత్రమే నాచర్చకు పాత్రములు. కృదంతములలో ఆయన పరిమితముగనే స్వతంత్రించినాడు.

"పిలువా నేరుతువు బిగియా నేరుతువు
పలికినపాటే చాలుఁ బట్టకువయ్య
చలమో పలమో చనవిమనవు లింకఁ
గలిగినపాటే చాలుఁ గానీవయ్యా ॥ తన ॥

(రేకు 1602, సంపు 32. పాట. 7.)

'మను' ధాతువునకుపైన కృత్ప్రత్యయము 'వి' వచ్చి ధాత్వవయవ'ఉ'కారమునకు అత్వము వచ్చి మను+వి=మనవి అగుచున్నది. అన్నమయ్య ప్రయోగములలో 'చను+వి' అను దానిపై పైనచెప్పినట్లు అత్వము వచ్చి 'చనవి' అగుచున్నది 'చను' ధాతువుపై 'చనవు' లోకములో సహజము. 'మనవి' సాదృశ్యముతో 'చనవి' ఏర్పడుట అపురూపము. ఇట్లే మరికొన్ని.

నామధాతువులు

"మనసెట్టు గలిగెనో మమకరించి నీవు
యెనసితి విటు నన్ను ఇంతలోననె

అనువై శ్రీవేంకటేశ ఆనపడి నే నుండితి
తనినే నందుండే యపుడు తనిసితివా ॥ నేఁడు ॥

(రేకు 1695. సంపు : 32 పాట 565.)

'మమకారః' అను సంస్కృతశబ్దము 'మమకారము'గా తద్భవమగుట సహజము. కాని మా అన్నమయ్య మమకార శబ్దము 'మమకరః'గా చేసి దానిపై నామధాతురూపము 'మమకర' + ఇంచు=మమకరించు' అని ప్రయోగించి యున్నాఁడు. కనికరించు సాదృశ్యముతో పుట్టియుండవచ్చు. ఇట్టే భండారః (బొక్కసము) అని సంస్కృతము. దానిపై గూడ భండార + ఇంచు =భండారించు' అని నామధాతువుగా కల్పించుటయు వింతే. ఇట్టివి మరికొన్నిగూడ ఈతని స్వాతంత్ర్యమునకు గుర్తుగ చూప వచ్చు. పై పై పాఠములు పరిశోధనముచేయుసహృదయులు ఆపద రాశినంతటిని చర్చింపగలరు.

ఈ తాళ్ల పాకకవులవాఙ్మయసేవకు కావలసిన సౌకర్యములను కల్గించుటలో తరగనిఆదరము చూపుచున్న తి తి. దేవస్థానముల కమిటీచేర్మన్ శ్రీయుతులు శ్రావణకుమార్ ఐ. ఏ. యస్. గారికీ, అనుకొన్నపనులను కాలవిలంబము లేక నడపించుఓర్పు నేర్పు-తీర్పులుగల తి. తి. దే. కార్యనిర్వాహణాధికారులు శ్రీ పి. వి. అర్. కె. ప్రసాద్. ఐ. ఏ. యస్.; గారికి నా కృతజ్ఞతాభివాదములు. ఈ అచ్చుపని సాగించుటయందు మాకెంతో అండదండగా ఉన్న తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ ఎమ్. విజయకుమార రెడ్డి గారికినీ, ఈ అన్ని పనుల పైన తొలగనిమెలకువచూపుచున్న పౌర సంబంధశాఖాధికారి (పి. అర్. ఒ.) శ్రీ అర్. సూర్యనారాయణ మూర్తి యమ్. ఏ. గారికి, మాకు వలసిన పరికరములకు అడుగడుగున తోడుపడుచు చేయూతనిచ్చుచున్నస ప్తగిరిసంపాదకులు శ్రీ కె. సుబ్బారావు యమ్. ఏ. గారికిని నాధన్యవాదములు.

ఈ పరిష్కరణ కార్యమందు నాకు సహాయకుడుగ నియమింపబడి శ్రద్ధా సామర్థ్య విధేయతలతో పనినడపుచున్న చి॥ జె. బాలసుబ్రహ్మణ్యం యమ్.ఏ; కును, వీలైనంత నిర్దుష్టముగ ముద్రణ కార్యము నెరవేర్చుచున్న అచ్చుకూర్పరులకును నా మంగళాశాసనములు. నా యోగ్యతకు తగినంతగ జరిగిన ఈ పరిష్కరణమున దోషము లేవైనకనబడినచో తెలిపి, మమ్ము సవరింపగల పండితసహృదయులకు నా కృతజ్ఞతాంజలి ముద్రణ కార్యమునందు ఎంత మెలకువయున్నను చిల్లరమల్లరదోషములు సంభవించుట సహజమే. అట్టి అల్పమైన వానిని స్వయముగ సవరించుకొనగలరసికులకు మాజోహార్లు.

అపపాఠపరిక్లిన్నా గీర్వాణాంధ్రసరస్వతీ ।
యత్సంస్కారకృతోల్లాసా తం వందే కృష్ణదేశికమ్ ॥

ఇట్లు విధేయుడు,
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
స్పెషలాఫీసరు,
తాళ్ళపాక వాఙ్మయ పరిష్కరణశాఖ,
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు,
తి. తి. దేవస్థానములు.

తిరుపతి.
24-4-80

శ్రీరస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు

* *

28 వ సంపుటము.

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు నేఁటి క్రోధిసంవత్సరమందు, తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన-పదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను. అదిమొదలుగాను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేఁటి దుందుభి సంవత్సర ఫాల్గుణ బహుళ ౧౨ వఱకు, తిరువేంగళనాథునిమీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన శృంగారసంకీర్తనలు.

రేకు 1201. సామంతం

విన్నవించవలెనా వీరూ వారు నిందులకు
పన్నినమీకంకణాలే పదిలాలు గాక ॥పల్లవి॥

వాసులెంచనేఁటికి వలసినచోటికి
యీసునఁ గోపించినాను ఇంపులేకాక
వేసరఁగఁ బనిలేదు వేయైనా మీకె పోదు
సేసతోఁ బెండ్లాడినట్టిచెలియకుఁ బతికి ॥విన్న॥

---

* ఈశబ్దము 'విరోధ' 'విరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గావచ్చుచున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాడు కడపటిదినమని తాత్పర్యము. కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన "సరియగు" అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అనునర్థములో "ఈ విరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు" అను తరిగొండ వెంగమాంబగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య అకాడమీవారి విష్ణుపారిజాతము' 55 పుట. నే వీప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, "విఱుత్తం" అనుఅరవపదముకూడ 'విఱుపు' అనునర్థముతో దీనికి సహాయపడునవిరి.

కోపగించనొద్దు వొద్దు కొనకెక్కె నదె పొద్దు
చేపట్టినప్పుడే మీకుఁ జెల్లెఁగాక
మోపులాయఁ బులకలు ముంచినసిగ్గులు వోయ
యేపున నేర్పరులు మీ కింతగద్దా చలము ॥విన్న॥

కూడితిరి చాలను గుణములు మేలును
యీడుజోడు లెంచనేల ఇంతటిమీఁద
వేడుకలు తుదకెక్కె వింతకళలెల్లా నెక్కె
యీడనె శ్రీవేంకటేశ ఇందిరకు నీకును ॥విన్న॥ 1

పాడి

పట్టినదే తనకిది పంతముగాదా
నెట్టన నీరువట్టైతే నేత నద్ది దీరునా ॥పల్లవి॥

తనకేలే నావిరహతాపమునకు వగవ
ననుపున చిరునవ్వు నవ్వేఁగాక
వినయములే చాలు వెనకకె అన్నిఁ జేసె
మును గోపగించి చెవులు మూసితే నమరునా ॥పట్టి॥

పదవే నే నుసురంటే భావము దయవుట్టీనా
ఇది ఇందరితోఁ జెప్పునెమ్మెతోఁగాక
కదియక ఆడనుండే కతలేల చెప్పీని
కెదటుచు [1]నేటావలిగిలిగింత లంటునా ॥పట్టి॥

కాఁగిట నే నలమితే కాతరాలు మానీనా
చేఁగదేర మీకు విన్నిఁ జెప్పితిఁగాక
ఆఁగి కూడె శ్రీవేంకటాధిపుఁ డింతలో నన్ను
పాఁగినరతి నంగడిఁ బచరించవచ్చునా ॥పట్టి॥ 2

క్రిగీతలు గలవి చిలుముతో నష్టములు. 1. ఏటి + అవలి.

వేళావళి

అందుకేమి దోసమా ఆతనితో నిట్లనరే
పొఁ(పొం?)దైననాతోడ బొంకవద్దుగాక ॥ పల్లవి ॥

పిలచితే దోసమా ప్రియముతో నోరార
వలవంతఁ గేఁకరించవద్దుగాక
నిలిచితే దోసమా నివ్వెరగుతో నెదుట
నలువంకఁ జెలులతో నవ్వవద్దుగాక ॥ అందు ॥

వూఁకొంటే దోసమా వొంటి సుద్దులు చెప్పఁగా
వాఁకపుగోళ్లు చిమ్మవద్దుగాక
పీఁకఁ బట్టితే దోసమా వేడుకఁ బొందైనవారు
సోఁకుచు కెఁ(కెం?)గంద్లఁ బారఁజూడవద్దుగాక ॥ అందు ॥

కూడితేనే దోసమా గుట్టుతో దంపతులకు
వాడికసిగ్గులు వడవద్దుగాక
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
యేడనైన మోవిచూపేయెమ్మె వద్దుగాక ॥ అందు ॥ 3

దేసాళం

ఊరకుండవే అతనివొరపు లెంచఁగనొద్దు
మేరమీరేపని కాపె మెచ్చుసేసీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మనకేలే ఆమాట మతిలోనే మఱవవే
కనుఁగొన్నప్పుడే ఆకె కాదనీఁగాని /
కొనకేల పారేవే గుట్టున సుంద మతవి-
చనవుమిగుల నాకె చంకఁబెట్టీఁగాని ॥ ఊర ॥

త్రిగీతలు గలవి చిలుముతో నస్పష్టములు

తగదేలే పగ చాట తక్కె యాతఁడెవ్వతితో
నగితే ఆకె చూచి తెగడీఁగాని
తగవు గాదననేలే దగ్గరివున్నది యాకె
వెగటేమిగలిగినా విడిపించీఁగాని ॥ ఊర ॥

జాతులేలే యాతనితో జాగుసేసినందు కాపె
ఆతనిఁ గాఁగిటిలోనే అణఁచీఁగాని
యేతుల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతి నింత సేసి కూడె
బాఁతిపడి మేనెల్లాఁ బచ్చిసేసీఁగాని ॥ ఊర ॥ 4

ముఖారి

మాకేల దాఁచేవే మగువ నీమోహము
ఆకడ నీమాటకు నే మడ్డమాడేమా ॥ పల్లవి ॥

నిండినచెమటనీరు నీచెక్కుల నుండఁగ
యెండనేలే నీమోవి యెదురెదుర
రెండురెంటా వేయనేలే రీతులై ననీచన్నులు
వుండనుండఁ గానవచ్చె నువిద నీసుద్దులు ॥ మాకే ॥

యెక్కువనీమేనికాఁక యెండలుగాయఁగాను
ముక్కులై పులకలేల మొసులొత్తీనే
చిక్కనినెరిఁగురుల చీఁకటేల చల్లేవే
తెక్కులనే తేటపడె తేజపునీగుణము ॥ మాకే ॥

భారపునిట్టూర్పుగాలి పచ్చిదేర విసరఁగా
గాంవానఁ గోవిలలు గళము చేరె
కోరి శ్రీవేంకటపతిఁ గూడితివిగాఁబోలు
ఆరితేరె నీగుట్టు అంతయు మాయెదుట ॥ మాకే ॥ 5

వసంతవరాళి

చెప్పకురే అంత మీరు చెలువునిగుణములు
తిప్పరానిమగవానితీరు లివెకాక ॥ పల్లవి ॥

అతిమోహమే కలితే ఆడికకు వెఱచునా
చతురువిప్రియమెల్ల సటలుగాక
యితవే కలిగితేను యెగ్గులకు లోఁగునా
మతకాన వివి గొన్ని మాయలుగాక ॥ చెప్ప ॥

మనసులే యేకమైతే మాఱుమాట లాడునా
వినయములెల్లాను వేసాలుగాక
తనతమే నిజమైతే తనివి గలుగునా
నసుపుగా నాఁటకము నడపీఁగాక ॥ చెప్ప ॥

తానే నన్నేలకుండితే దగ్గరి వూరకుండునా
నానఁబెట్టి యిందరిలో నవ్వులుగాక
యీనెపాన శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
కానవచ్చెఁ దొంటివెల్లాఁ గత లింతేకాక ॥ చెప్ప ॥ 6

రేకు 1202 ముఖారి

నీమనసు కోమలము నేనెఱుఁగుదును నీవు
భామచేఁతలకు వేరేపదరేవుసుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

సగము గోపించి సతి సగము నవ్వె నీవు
మొగిఁ బయ్యదంటితి నీమోము చూడఁగా
పగ పాడిగాదు నీతోఁ బసిహో(యా?)చకము గాదు
యెగసక్కెమని ఇది యెగ్గువట్టేవుసుమ్మీ ॥ నీమ ॥

పేరుకొని విన్నుఁ దిట్టి ప్రియముచెప్పెను చెలి
  గోర విన్ను నెచ్చరించి కుంగి మొక్కఁగా
బారిజగడము గాదు పంతమిచ్చుటాఁ గాదు
  వైరమాయనని పొందు వదలేవుసుమ్మీ ॥ నీమ ॥

ఆకడిమోమై ఇంతి ఆయమంటి విన్నుఁ గూడె
  జోకగా రతిబంధము చూపఁగా నీవు
కైకొనకుండుట గాదు కదుఁదమకము గాదు
  యేకమై శ్రీవేంకటేశ యెడసేవుసుమ్మీ ॥ నీమ ॥ 7

భైరవి

అక్కలాల అమ్మలాల ఆయఁబో పని
  వెక్కసాన నేడనైనా వింటిరా యీతగవు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునొక్క మెచ్చఁబోతే చేతిగోరు దాఁకెననీ
  మక్కళించి తన్నొరయ మాసటీఁడనా
మక్కువపురుషుఁడట మానిని నేఁ దనకట
  ఇక్కడ మాతల వేగె నిటువంటిపనులు ॥ అక్క ॥

ఇల్లిదె యాకుమడిచి యీఁగా నోరు వొక్కెననీ
  చెల్లఁబో యెగసక్కెము సేసేదాననా
బల్లిదానఁ బాపమంటాఁ బాలువోయఁబోతేను
  [1]వొల్ల నోకిలించెనన్న వూహ నిజమాయఁగా ॥ అక్క ॥

కదిసి కాలుదొక్కినఁ గళదాఁకె నిదెయనీ
  పదపద యంత నేరుపరినా నేను
యెదుట శ్రీవేంకటేశుఁ డింతసేసి నన్నుఁ గూడె
  యిదివో అన్నియుఁ జెల్లె నిఁకనేలే మాటలు ॥ అక్క ॥ 8

---

1. ఒల్లనె+ఓకిలించె.

పాడి

ఇంకనేలే అనుమాన మింతటాఁ దెగువేకాక
కొంకువాపితే వలపు కొనకెక్కవలెను ॥ పల్లవి ॥

మది నింత విచారించ మంచముకిందే నుయ్యి
కదిసినంతటిమీఁదఁగా పనులు
కొదలేక కొనగోరఁ గుమ్మిననాచేఁతలెల్ల
చెదరక ఆకె చూచి సిగ్గువడవలెను ॥ ఇంక ॥

యెంత లేదు పదవే వేయింటిపై జవ్వాదికొమ్మ
అంతక వచ్చితేఁగా ఆపనులు
కంతలుగా తనమోవి గంటివడఁజేసితేను
చింతతోడ నాకె చూచి చిన్నఁబోవవలెను ॥ ఇంక ॥

కానీలేవే ముంజేతికంకణమున కద్దమా
ఆవివరతులవేళఁగా పనులు
పూని శ్రీవేంకటపతిఁ బొంది వలపించితిని
పానిపట్టి యాకె చూచి భ్రమయఁగవలెను ॥ ఇంక ॥ 9

వసంతం

ముగుద ముగుదతనమునఁ బుచ్చెఁ గాలమెల్ల
తగిలి నీకాఁగిటిలో దగదేరు టెన్నఁడో ॥ పల్లవి ॥

తటుకున నిన్నుఁ జూచి తలుపుమాటున కేఁగె
కలికిసిగ్గుల కిఁక కడ యెన్నఁడో
యిల నీవు మాటాడ నిటు కాలిగోర వ్రాసెఁ
దలవంచి యిఁక మారుత్తర మెన్నఁడో ॥ ముగు ॥

పాడిపాడి నీవు రాఁగాఁ బక్కునఁ దానము గుక్కె
తోడనే యీసిబ్బితి కిఁక తుద యెన్నఁడో
కూడఁ జెలితో నవ్వఁగ గొబ్బున నీవు నవ్వితి
గోడచిత్తరువు చూచీఁ గొంకుదేరు టెన్నఁడో ॥ముగు॥

పానుపుమీఁదికిఁ దీసి పచ్చిగాఁ గూడఁగాను
మేనిలోనే జునిఁగీ మేల మెన్నఁడో
మానక శ్రీవేంకటేశ మంతనాన నుండఁగాను
తా నూరకే వుండీ దంటతన మెన్నఁడో ॥ముగు॥ 10

ఆహిరి

అందులోనే విన్నపము లన్నియు నున్నవి నాకు
మందలించి ఇంతకంటె మరి నేరననరే ॥పల్లవి॥

వద్దువద్దు తనతోడివాదులకు నేక్షినోప
పొద్దువొద్దు వాసులకే పొరలఁబెట్టె
కద్దుగద్దు నామీఁదఁ గడుమోహము దనకు
ముద్దుముద్దువలె విట్టె మొక్కితి నే ననరే ॥అందు॥

చాలుఁజాలు చలములు సాదించఁ దరిగాదు
యేల యేల తనసుద్దు లిదె వింటిపి
వేళవేళ గాచికాచి వేగిరించితి నిందాఁక
మేలుమేలు దనపొందు మెచ్చితి నే ననరే ॥అందు॥

సారెసారె బొమ్మలను జంకించఁ బనిలేదు
తీరెఁదీరెఁ గోపమెల్లాఁ దేటపడెను
చేరెఁజేరెఁ గాఁగిటిలో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
పేరెఁబేరెఁ దేనెలెల్ల పెదవుల ననరే ॥అందు॥ 11

సామంతం

కడుఁబెలుచుగుణములందిగదె యమ్మ యీకొమ్మ
యెడలేక ఇఁక నెంత యేలునో పతిని ॥ పల్లవి ॥

పొదలఁ బుక్కిటనిండ పొలితి తములము నించి
పెదవులను మాటాడెఁ బ్రియునితోడ
పుదుటుగర్వము మించ నొక్కచెలిపై నొరగి
కదలుఁగన్నుల నవ్వెఁగదె మరియుఁ బతిని ॥ కడుఁ ॥

అచటఁ బావాలు వొయ్యారముగ మెట్టుకొని
పచరించె మాటలనె పంత మితని
కుచము లెదఁ బయ్యెఁటకొంగు వల్లెవాటు గొని
రచన నొకచే మొక్కె రాజసానఁ బతికి ॥ కడుఁ ॥

కొప్పుపూవులు వీడి కొంతగొంత రాలఁగాఁ
గప్పుచు శ్రీవేంకటేశుఁ గాఁగిలించెను
దప్పిదేరుమోవితోడ తనిసీఁదనియవిరతుల
యిప్పుదే పురమెక్కె నెనయుచుఁ బతిని ॥ కడు ॥ 12

రేకు 1203 సామంతం

వెనకఁ జేతువుగాని వేసాలప్రియములెల్లా
కనుసన్న సేయకుమి కావి గానవచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

కుంగి యంత మొక్కకుమీ కొప్పుపూ లటు రాలీ
కొంగుజార వేఁడుకోకు గురి గానవచ్చీని
చెంగట చేయివేయకు చెమటలు రాగిదేరీ
పుఁగిటి యెదురు రాకు పూర్పులు రేఁగీని ॥ వెన ॥

పలువినయములు చెప్పకు మోవి బయలయ్యీ
వెలయ పిసరకు నీవింతతావి వచ్చీవి
కలసి పెనఁగకుము గందాలు చిట్లీని
అలవిమీరఁ బొగడ కలపుదోఁచీని ॥ వెన ॥

ఆకుమడిచియ్యరాకు ఆకెవుంగరాలే మించీ
యేకతమాడనే రాకు యెచ్చినకళలు దోఁచీ
పైకొని శ్రీవేంకటేశ బలిమి నన్నుఁ గూడితి
యేకతము నేయకు మంత యెచ్చుకొఁ(కుం?)దయ్యీని॥ వెన॥ 13

శ్రీరాగం

అవుఁగాము లెరిఁగించు మంతేచాలు
వువిద వొక్కమతితో నుండేము నేము ॥ పల్లవి ॥

పిలిచినా రావు ప్రియమూఁ జేనేవు
యెలమి రెండూ నడపే విదియేఁటిదే
అలరి యమ్మేదొకటి యుసిమలఁ (లం?)దొకటాయ
చెలి యాతని కేమని చెప్పుదుమే నేము ॥ అవుఁ ॥

అదె చలము సాదించే వాదరమూ నించేవు
యెదుట రెండూ నడపే విదియేఁటిదే
యిది యేలే చంక దుడ్డూ నింతలోనే శరణార్ది(ర్థి?)
పొదిగి యూడ కెట్లఁబోదుమే నేము ॥ అవుఁ ॥

వింతరతిఁ గూడేవు విఱ(ట్టు?)వీఁగి భ్రమసేవు
యింతలో రెండూ నడపే విదియేఁటిదే
అంతటిశ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి నన్నుఁ గూడె
మంతనాన మెచ్చ కెట్టు మానుదుమే నేము ॥ అవుఁ ॥ 14

దేసి

నాటకము లివి గొన్ని నడపీఁగాక
కూటమిఁ గపటమట కోరిక చవౌనా ॥పల్లవి॥

మనసొక్కటైతేఁగా మాట లొక్కటయ్యేది
యెనయనిపొందులకు నేఁటిమాటలే
చనవు గలిగితేఁగా సరసా లింపయ్యేది
మునుపనే కోపమట మొక్కులు చవౌనా ॥నాట॥

నగవు గలితేఁగా నయములు వొదలేది
యెగసక్కెమైనందు కేఁటిమాటలే
మొగమోట గలితేఁగా ముచ్చటలు చెల్లేది
బిగువులే తనకట ప్రేమము చవౌనా ॥నాట॥

గోరికాన సోఁకితేఁగా గుట్టెల్ల వదలేది
యీరుదియ్యఁ బేమవచ్చీ నేఁటిమాఁటలే
అరితేరి శ్రీవేంకటాధిపుఁడు నన్నుఁ గూడె
నేరుపులే నిండెనట నీటులు చవౌనా ॥నాట॥ 15

ఆహిరి

ఇంకా నీచిత్తముకొలఁ దిన్నియు విన్నవించితి
వంకలప్రాయము నీకే ప్రణమువట్టినాఁడే ॥పల్లవి॥

తరుణికొప్పువిరులు తనమీఁద రాలఁదాఁకా
విరులు ముడువనంటా విభుఁడు నేమముసేసె
సురతగంధము మేన చోడుముట్టినదాఁకా
గరిమఁ బరిమళాలగంధము మైఁ బూయఁడే ॥ఇంకా॥

పదఁతి నీవూరుపులు పైఁబారినందాఁకా
విడిచి మేన సురటి విసరించుకోఁదే
తడిసి నీచెమటలు తనమీఁద చిందునాఁకా
యెడసి కేళాకూళికి యేఁగఁగ నొల్లఁదే ॥ఇంకా॥

పానుపుపై నీవు గూడి పచ్చిమాట లాడుదాఁకా
మోనమున యెవ్వరితో ముచ్చటలు నాడఁదే
అని శ్రీవేంకటపతి నట్టె పొందితిగాన
వూనినపరవశాన వొంటి నింకఁ బాయఁదే ॥ఇంకా॥ 16

బౌళి

తామొకరి నాడుదురు తమనేరా లెంచుకోరు
భూమిలో నిట్లఁ గాఁగానేపో కౌను సమసె ॥పల్లవి॥

కాదనేటిదాననా కసు నీవు నవ్వితేను
సోదించి నీమోవి నీవే చూచుకోరాదా
యీదెస నీభావ మయ్యో యెదుటిచందురుకందు
నాదిఁచేకన్నులు తననలుపు లెంచీనా ॥తామొ॥

వేసరేటిదాననా వెంగేలు నీ వాడితేను
యీసు నీగుణము నీవే యెంచుకోరాదా
మోసాన జలనిధిని మునినోరియెంగిలనే-
వూసివాసినోరు తనవొద్దియెంగి లెంచీనా ॥తామొ॥

వంతులెంచేదాననా వచ్చి నీవు గూడఁగాను
ఇంతలో నావరుస నీవెంచుకోరాదా
పంతపుశ్రీవేంకటేశ పైకొని కూడితి నన్ను
దొంతి తననీడ తోడువాసి వుండునా ॥తామొ॥ 17

బౌళి

ఇప్పుడును గల్ల నిజ మేరుపడ దిది మాకు
కొప్పుపువ్వులు రాలెఁ గొసరు పైననఁగా ॥ పల్లవి ॥

కాంత నీనెన్నుదుటికమ్మఁగస్తురిబొట్టు
పంతమునఁ జెలుల నిటు భ్రమఇంచెనే
కంతుసమరము గెల్చి కడసారెఁ బగదీర
ఇంత నెత్తురున బొట్టిడుకొనినగతివి ॥ ఇప్పు ॥

పడఁతి నీవురముపై పచ్చిపగడపుదండ
బడిబడినే మమ్ము నిటు భ్రమఇంచెనే
కడలేనిచలిగాలిఁ గలనిలోపల గెల్చి
వెడఁ బేగుంజంధ్యములు వేసితివోయనఁగ ॥ ఇప్పు ॥

చెలియ నీమెయిఁ బొడముచెమటము త్తెపుసరము
పలుమారు మమ్ము నిటు భ్రమయించెనే
వలచి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడి చందురుని
బలిగొనుచు వెన్నెలలు పైఁగురిసితనఁగా ॥ ఇపు ॥ 18

రేకు 1204 దేశాక్షి

విన నేమిదప్పిపోయు వెనకముందు వాసింతే
మానిని నెక్కుడుసేసేమన్న నింతే కలది ॥ పల్లవి ॥

పంతము విడువనిదె పడఁతికి వుచితము
చెంతనుండి యేల గాసిసేసేవయ్యా
వంతుకువంతుకు సరివలపులు మీలోన
ఇంతితో ముందు మాటాడు టిదియే కలది ॥ విన ॥

చలము సాదించుకొంటే సతులకు వుచితము
పలుకుఁబంతానకేల పారేవయ్యా
బలిమి మీఇద్దరికి పాయ మొక్కకొలఁదే
యెలజవ్వని నవ్వించు టెక్కు డింతే కలది ॥ విన ॥

సిగ్గువడివుండేది చెలియకు నుచితము
యెగ్గుదప్పు లిందేల యెంచేవయ్యా
కగ్గని శ్రీవేంకటేశ కాఁగి లిద్దరి కొక్కటే
వెగ్గళ మాకెకుఁ జేసేవిభవమే కలది ॥ విన ॥ 19

హిజ్జిజి

ఎవ్వరెట్టుండిన నేమి యేమైనా నేమి
నవ్వుచుఁ దనసుకము నడచీఁ జాలదా ॥ పల్లవి ॥

వొలిసీనొల్లనిమాట కూఁకొనఁగవలెనా
చెలఁగి మోమెగరవేసేది చాలదా
తలఁపు నాకెట్టుండినా తనకేమి వద్దనుండి
వలసినపనులెల్ల వంతుసేసేఁ జాలదా ॥ ఎవ్వ ॥

ముట్టీముట్టనిపనికి మోము చూడవలెనా
నెట్టన నదానఁ జూచేనీద చాలదా
దట్టమై నేఁ జిన్నఁబోతే తనకేమే పానుపుపై
వెట్టదీర పాదమొత్తి వేగించేఁ జాలదా ॥ ఎవ్వ ॥

కూడీఁగూడనందుకును కొసరులు వలెనా
వోడక మేనొప్పగించివుంటేఁ జాలదా
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డెట్టయిననేమి నన్ను
జోడై కూడఁగాఁ జొక్కితినేఁ జాలదా ॥ ఎవ్వ ॥ 20

రామక్రియ

నిన్ను నేమనఁగలను నీకు సహజ మిదెల్ల
చెన్నగునావల పింతనేనె ననేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పీదనాదఁజెల్లదా వింతనీమైతాపి చూచి
పీదనాదలేవినోరు పీరిదిగాక
చూదకుండఁజెల్లదా సూటి నాకెతో నుండఁగా
చూదఁటోయేచంచలపుచూపుల వనేఁగాక ॥ నిన్ను ॥

అలుగఁజెల్లదా నీమై యాచెమట చూచైనా
అలుగనినాగుణము వెలితిగాక
తలఁచకుండఁజెల్లదా తప్పనీబాసలు చూచి
తలఁచేటినామనసుతమి ననేఁగాక ॥ నిన్ను ॥

తారుకాణించఁజెల్లదా తగునీసుద్దులు విని
తారుకాణించలేవినాదయ గాక
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇప్పుడే నన్నేలితివి
ఆరయ వేగిరించేనాఆస ననేఁగాక ॥ నిన్ను ॥ 21

బౌళి

మమ్మునేల యడిగేవు మరి నీయాచారాలు
చిమ్ముల నూరకవుంటే నేసినంతఫలము ॥ పల్లవి ॥

అంగము నీకొప్పగించే అఁటదాన నేనింతే
కంగి నిన్నోఁగాదనఁగలనా నేను
అంగడి నెవ్వరినైనా నడుగవయ్య నీగుణ-
ముంగరపువేలనైతే నొక్కమనసౌను ॥ మమ్మ ॥

నేసతోఁ బెండ్లాడినట్టిచెలియ విం(విఁ ?)తే నేను
గాసి విన్ను దిద్దితీర్పఁగలనా నేను
ఆసల నెవ్వరినైనా నడుగవయ్య సాకిరి
బాసఁ గప్పురపునోటిపలుకు లింపౌను ॥ మమ్ము ॥

ఇమ్మల నీకాఁగిటిలో యిల్లాల నింతె నేను
కమ్మి నీమై పచ్చి చెప్పఁగలనా నేను
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీదచూచుకొనవయ్యా
పమ్మి చీఁకటింటనే దీపము గానవచ్చును ॥ మమ్ము ॥ 22

సాళంగనాట

పట్టకురా నాచెఱఁగు బలిమి నీవు
వట్టిమాట లింతయేల వచ్చే విడువరా ॥ పల్లవి ॥

మోవితీపె కడునైతే మొగచాటు గాకుండునా
నీవద్ద నే నుండఁగాను నీకుఁ జవులవునా
తావునఁ బోతావచ్చేతరితీపే మేలుగాక
వావిరి రమ్మన్నప్పుడే వచ్చే విడువరా ॥ పట్ట ॥

చేరి యగ్నిపొంత నుంటే చెమరించకుండునా
సారె నీతోఁ బెనఁగ వేసట మానీనా
తీరక సోఁకిసోఁకవితేఁకువే మేలుగాక
వారక నావరునైతే వచ్చే విడువరా ॥ పట్ట ॥

నిండునీట నుంటేఁ దమ్మి నెగడక మానునా
మెండునీవు ననుఁ గూడి మెచ్చకుండేవా
అండనే శ్రీవేంకటేశ అటు నన్నుఁ గూడితివి
వంద వందనట్టులయ్యా వచ్చే విడువరా ॥ పట్ట ॥ 23

కన్నడగౌళ

కొంకుకొసరెల్లాఁ దీరె కొట్టి బతుకనీవే
జంకెనలకెల్లా లోను సాదించుమనవే ॥ పల్లవి ॥

ప్రాణమే తనసొమ్మైతే ప్రాయ మేమిసేసీనే
ప్రాణేశుఁడట తా నీపాటెఱుఁగఁడా
జాణఁడు తనకు నాకు సరికిబేసికి లంకె
ఆజ్ఞకు లోను అట్టే సేయుమనవే ॥ కొంకు ॥

తనువే తనసొమ్మైతే తాప మేమిసేసీనే
తనివిఁబొందించీ నింత తా నెఱుఁగఁడా
తనప్రేమ నాప్రేమ తారుకాణలకు వచ్చె
చెనకులకెల్లా లోను సేఁత సేయుమనవే ॥ కొంకు ॥

చిత్తమే తనసొమ్మైతే సిగ్గు లేమిసేసీనే
చిత్తజగురుఁడు తా నీచింతెఱుఁగఁడా
అత్తి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్నుఁ గూడె
కొత్తచేఁతకెల్లా లోను కోరితి నే ననవే ॥ కొంకు ॥ 24

రేకు 1205 సామంతం

మేడిపంటిలోన మింతే మేలు విచ్చిచెప్పఁబోతే
పాడియుఁబంతము చెల్లెఁ బదవే చాలును ॥ పల్లవి ॥

చిత్తములో నామాఁట చెప్ప నోరాదదుగాక
తత్తరపుతనచేఁత తా నెరఁగఁడా
వొత్తుకోలు సేసి యింకా నొడఁబరచఁగనేల
బత్తి గొట్టానఁ బెట్టేమా పదవే చాలును ॥ మేడి ॥

అందుకే నాకన్నుల నీ రాఁపలేనైతిఁగాక
నింద కొడిగట్ట నంతనేరఁడా తాను
మందమిరియాలు చల్లీ మరి తన్ను మేయని-
బందెలు గట్టవచ్చేనా పదవే చాలును ॥ మేది ॥

వంతదీరఁగూడఁ బరవశము నా కాయఁగాక
పంతగాఁడు తన కింత భ్రమయనేలే
యింతితో శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చినకాఁగిలి, లేదు
బంతియని మొరఁగేనా పదవే చాలును ॥ మేది ॥ 25

సాళంగనాట

పచ్చిగాఁ గానఁగరాదా పైపై ప్రియాలు తన్ను
విచ్చి పరులాడేరనేవెర పింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

తలఁపు లేకములైతే తా నాడ నుండునా
వలసీనొల్లములైనవగలుగాక
వలపులు నిజమైతే వరుసవం తెంచునా
పిలిచిపెండ్లాడినట్టిపేరు కింతేకాక ॥ పచ్చి ॥

మాటలే యేకములైతే మారుత్తర మిచ్చునా
జూటరిమాయల తనసుద్దులుగాక
నాటుఁజూపే కలిగితే నవ్వులు రాకుండునా
మేఁటిబాసయిచ్చినట్టిమేర కింతేకాక ॥ పచ్చి ॥

ప్రాణము లేకములైతే పగలురే యెరుఁగునా
జాణతనములలోనిసటలుగాక
నాణెపు శ్రీవేంకటాద్రినాథుఁ డింతసేసి కూడె
రాణువెల్లా నెరిఁగినరాఁపు కింతేకాక ॥ పచ్చి ॥ 26

భైరవి

పొద్దు వొక నిన్ను నింతా పొదిగేఁగాక
చద్దికి వేఁడికి నీతో సాదించవచ్చేనా ॥ పల్లవి ॥

వొత్తి నీకు విన్నవించి వొదఁబరచితిఁబో నీ—
చిత్తములోలేనిమేలు నేసిపెట్టేనా
హత్తుకుండుమని నాపై నాన వెట్టించుకొంటిఁబో
బత్తి గొటానఁ బెట్టితే పాదుపడీనా ॥ పొద్దు ॥

ఆఁగిపట్టి పానుపుపై నలమి నిలిపితిఁబో
కాఁగిటలేనినను గడియించేనా
చేఁగదేర నిన్ను బాసనేయించుకొంటిఁబో
దాఁగి నీవు రాకుండితేఁ దప్పుగొనేనా ॥ పొద్దు ॥

యెడయక రతుల నిన్నేసి(లి?)తిఁబో నేఁడు
అడియాసతమకాన కడ్డగించేనా
బడినే శ్రీవేంకటేశ పాయలే మిద్దరమును
కదకూ నీచిత్త మింతే కడకట్టేనా ॥ పొద్దు ॥ 27

ఆహిరి

నీ చేతిలోనిదాన నేను నీసతి నింతే
చీచీ పూచిమానేటిసెలవేల యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

సొలసి చూడఁగలంతాఁ జూతువుగాక నన్ను
తలవంచ నిఁకనేల దాకొనెఁ బని
మొలచెఁ బులకపైరు ముంచెఁ జెమటనీరు
కలువతూపులు(లు?)వానికశమేల ఇఁకను ॥ నీచే ॥

ఆడెడిసరసమింతా నాడుదువుగాక నాతో
తోడ మొకమోటలేల దూరాయఁ బని
వీడెఁ దురుముభారము విరహమింతాఁ గారము
కూడేటిమరుకొంతాలకొరతేల ఇఁకను ॥ నీచే ॥

నవ్వఁగలిగినదెల్లా నవ్వుదువుగాక నీవు
రవ్వలగుట్టిఁకనేల రాఁపాయఁ బని
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యెన్నికగాఁ గూడితివి
మవ్వపువెన్నెలచొక్కు మానవేల ఇఁకను ॥ నీచే ॥ 28

ముఖారి

ఎట్టు గడపీనో దైవ మింతికి నీగండ మిఁక
ముట్టివచ్చి ఇరుమేల మోహరించెఁ బనులు ॥ పల్లవి ॥

జలజాక్షిమోము వాడె చంద్రుఁడు కళలుగూడె
కలికికన్నులు మూసె కలువలు లాసె
బలువూరుపులు దాఁగె పయ్యరగాలి రేఁగె
కులుకుమాట లణఁగె కోవిలలు గొణఁగె ॥ ఎట్టు ॥

చింతఁ జెలిమేను చిక్కె చిగురుకెంజాయ లెక్కె
వింతనవ్వులెల్లాఁ గుంగె వెన్నెలలు పొంగె
దొంతిఁ దురుము విరిసె తుమ్మెదమూఁక మొరసె
మంతనాలు కరవాయ మరుఁడు యెరవాయ ॥ ఎట్టు ॥

చనుఁగొం గెడలె పంచశరుటెక్కెము వెడలె
వెనువెంటఁ బులకించె విరులెల్లఁ బొంచె
యెనసి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతి నిట్టె కూడఁగాను
ననుపిట్టె నేయఁ దమి నచ్చు గనమాయ ॥ ఎట్టు ॥ 29

శంకరాభరణం

కలివోసినను(నవు?)ట్లకడ యేలె?
తలదోఁక యేరుపడె తగు లిఁకనేలె ॥ పల్లవి ॥

యిచ్చె నపుడె విడె మిఁకనేలే
మచ్చికఁ బిలువనంప మరియేలే
హెచ్చి వాకిట మాఁటాడె నిఁకనేలే
పచ్చియేకతపువిన్నపము లిఁకనేలే ॥ కల ॥

యెరవై వుపచరించె నిఁకనేలే
మరిగి నేనే తానేమాఁట లేలే
ఇరవై మెచ్చుఁగ మెచ్చె నిఁకనేలే
సరవాయఁ బనులెల్ల జాగు లిఁకనేలే ॥ కల ॥

యెన్నికగా నన్నుఁ గూడె నిఁకనేలే
మన్ననలు వద్దనఁగ మరియేలే
ఇన్నిటా జాణతనాలే ఇఁకనేలే
పన్ని శ్రీవేంకటపతిఁ బాయ నిఁకనేలే ॥ కల ॥ 30

రేకు 1206 శ్రీరాగం

ఎమ్మెలు సేయఁగఁబోతే యెన్నియు బయటఁ బడె
కొమ్మలెల్లా నిందులకే [1]గోరాదిగొనేరు ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకు నవ్వఁబోతే వెన్నెలలు వెళ్ళఁజుమ్మీ
తోడనే రేపల్లెవారు తొంగిచూచేరు
ఆడ రాగాలు సేసితే నావులు వచ్చీఁజుమ్మీ
మేడెపుబ్రహ్మాదులెల్లా మింట నున్నారు ॥ ఎమ్మె ॥

---

1. గోర+అది+కొనేరు=ఘోరమైన మనోవ్యాధి పొందుదురు కావచ్చు.

చిత్తగించి చూచితేనే సిగ్గులు రేఁగీఁజుమ్మీ
మొత్తమై గోపికలెల్ల మొక్కుచున్నారు
మత్తిలి మెయి సోఁకనీకు మాటలు విరిగిపడీ
వొత్తినకంసాదులెల్ల నుప్పతించేరు ॥ఎమ్మె॥

పాదమునఁ జిమ్మఁబోతే బండ్లు బండుబండయ్యీ
వీదులవీదులవారు వెరగందేరు
ఆదిగొని శ్రీవేంకటాద్రివిఠలుఁడ వన్ను
యీదెసఁ గూడితివి మాయింటివా రాదేరు ॥ఎమ్మె॥ 31

సామంతం

పొద్దువోకలకు తనపొందు నేసితిఁగాక
విద్దపుజాణఁడు దనతో నే నేఁటిదే ॥పల్లవి॥

తనువు దనకాఁగిటందు తలఁపు పరవశమందు
యెనసె నిదె నాలోన నేఁటివలపే
కనుచూపు తనమీఁద కడునాస రతిమీఁద
కొనరంటలాయ నా గుణమేఁటిదే ॥పొద్దు॥

మోవి దనవదనమందు మచ్చట ముదములయందు
యీవలావలను నా కేఁటివలపే
వావి దనమానముపై వర్తనలు మోముపై
నావలనఁ గలిగె నాననుపేఁటికే ॥పొద్దు॥

నగవు దనచేఁతలందు నాలి మేలములందు
యెగువదిగువలునాయ నేఁటివలపే
వగలో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు దా ననుఁ గూడె
మొగమెదుటఁ దనకు నామొక్కులేఁటివే ॥పొద్దు॥ 32

ఆహిరి

మఱవరే యీమాట మనసొకలాగయ్యా
యెఱఁగనైతిఁగాక యెరవు సతమౌనా ॥పల్లవి॥

చెల్లలేవే యిఁకఁ దాను చేసినచేఁతలెల్లా
మొల్లమిఁ గోలుముందై నే మోహించితిని
ఇల్లిదె యెక్కినవాని కేనుగ గుజ్జనుమాట
పొల్లవునా తన్నూరకె పొదిగే నేఁ గాక ॥మఱ॥

తగులేవే ఇఁక నేఁడు తానాడేమాటలెల్లా
వెగటై తా విడిచినా విడువలేను
వగ విరిగినబండివారే వెట్టులన్న మాఁట?
నెగడియుండఁగా నేనే సేర నింతేకాక ॥మఱ॥

మించెలేవే తాఁ జేసినమేకులవినయమెల్లా
కొంచక తనకాఁగిటఁ గూడితి నేను
అంచె శ్రీవేంకటేశుఁ దన్నంటితేఁ [1]దనంతనేది
మంచిదిగాదా నేనే మఱచితిఁగాక ॥మఱ॥ 33

సాళంగం

కంతుపిబలఁగము లివివో కైతప్పౌ నేమన్నా
సంతంబయ్యీనమీఁదట సఁదింతువు గాని ॥పల్లవి॥

సరుగన దగ్గరిరా కిటు చనుజక్కవ లిటు బెదరీ
అరుదుగ మరేమిగలిగిన నందుండే పలుకు
గరిమలఁ బిలువకు మంతేసి కఁచపుమో విదె యదరీ
యిరవుగఁ జేసన్నలనే యెరిఁగింతువుగాని ॥కంతు॥

1. తనంత + అనేది.

నిలువునఁ జూడకు మంతేసి నెరిఁదుమ్మిద లివె య(యె?)గసీ
వలపు లవేమి గలిగినా వడిఁ బారఁగఁజల్లు
కలకలనవ్వకు మంతేసి కరములచిగురులు గదలీ
వెలినే నీయెమ్మె లెదుట వెదచల్లుదుగాని ॥ కంతు ॥

కాఁగిట కదుఁబీడించకు కన్నుచకోరము లదిరీ
మాఁగినరతు లేమిగల్లా మన్నించే చూపు
వీఁగక పానుపుపై శ్రీవేంకటపతినను గూడితి
ఆఁగిననిటూర్పు లడఁచీ అరమఱతువుగాని ॥ కంతు ॥ 34

దేసాళం

అంతయు నీకే చెల్లు నవులేవయ్యా
అంతర మెఱుఁగుదువు ఔలేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నేరక నే మీఁదమీఁద నీకు వలవఁగఁబట్టి
ఆరటానఁబెట్టితి నీ వౌలేవయ్యా
ఆరీతి వేరునేయక అందకు నే రాఁబట్టి
ఆరితేరెఁ బనులెల్లా నౌలేవయ్యా ॥ అంత ॥

యేమీననక నీకె యిచ్చకాలాడఁగఁబట్టి
ఆమాఁటలాడితివి ఔలేవయ్యా
కామించి వొకరివలె గయ్యాళించకుండఁబట్టి
ఆమీఁద నొత్తుకవచ్చే వౌలేవయ్యా ॥ అంత ॥

కాదుగూడదనక నీకై వశముగాఁబట్టి
ఆదరించి కూడితివి ఔలేవయ్యా
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను మెచ్చఁబట్టి
ఆదెస నవ్వులు నవ్వే వౌలేవయ్యా ॥ అంత ॥ 35

సామంతం

ఏమయ్యీనోకాని యిఁకనోయమ్మా
ప్రేమతో వయసు పెంచితినే ॥ పల్లవి ॥

చల్లఁజూపులు పతి చల్లఁగ గుండె
జల్లురనె నిచ్చట నోయమ్మా
కొల్లగా నవ్వి కొసరఁగ మేను
చెల్లఁబో నాకు చెమరించెనే ॥ ఏమ ॥

పేరుకొని తాను పిలువఁగ
యీరీతిఁ బులకలేలో యమ్మా
వూరకే గోర నొరయఁగ
దారిఁబడి మేలు తలకెక్కెనే ॥ ఏమ ॥

మోనమునఁ దాను మొక్కఁగ
నానె సిగ్గు లున్నతి నోయమ్మా
పాని శ్రీవేంకటపతిఁ గూడఁగ
తానే నేనైతి తగుఁదగునే ॥ ఏమ ॥ 36

రేకు 1207 సామంతం

ఏచేఁత కేచేఁత యిందుకేపో వెరగయ్యీ
చేచేతఁ బెనఁగేవు చెక్కునొక్కఁగాను ॥ పల్లవి ॥

పెదవులనే గొణఁగి [1]బెట్టి ట్టే విదియేమే
చెదరక నే నీకు చేత మొక్కఁగా
కదలుఁగన్నులఁ జూచి కసరే విదియేమే
యెదుట నీ కాకుచుట్టియీరాఁగానో ॥ ఏచే ॥

---

1. 'బెట్టు' కావచ్చు.

మచ్చరమే పచరించి మారుమోమయ్యేవేమే
విచ్చనవిడి సురటి విసరఁగాను
కొచ్చికొచ్చి ముక్కునవే కోపగించే విదియేమే
యిచ్చగా నెరులఁ జిక్కు లిటు దిద్దఁగాను ॥ ఏచే ॥

నవ్వినవ్వి జగడాలు నటియించే విదియేమే
పువ్వుఁబానుపున నిన్నుఁ బొదుగఁగను
యివ్వలనే శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁ గూడితిని
అవ్వల మైమఱచేవే అధరమీఁగాను ॥ ఏచే ॥ 37

పాడి

దొడ్డదొర దానైతే దోసమాయనా
గొడ్డేరునిష్ఠూరములే కూడాయనా ॥ పల్లవి ॥

కాఁకలఁబెట్టినవాఁడు కన్నుల నవ్వీఁగదే
చీకాకై యాఁడున్నమే చెడఁబోయనా
చేకొని తా రానివాఁడు చెలులా నంపీఁగదే
కాకునేసేదే తనకుఁ గడమాయనా ॥ దొడ్డ ॥

మోవఁగనాడినవాఁడు మోనాన నున్నాఁడుగదే
దావతిలో వలచుటే తప్పాయనా
వావిదెలిపినవాఁడు వగల నేఁచీఁగదే
మావంటివారికన్నా(న్నీ ?)రే మనసాయనా ॥ దొడ్డ ॥

పచ్చిగాఁ గూడినవాఁడు పంతము నాడీఁగదే
ముచ్చటలు చెప్పినదే మోసమాయనా
ఇచ్చకుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నేలె నిట్టె
పచ్చినాపాయమే తనపాలాయనా ॥ దొడ్డ ॥ 38

వరాళి

ఎక్కడి కేఁగితివని యేమిసేసేవని
చక్కనిసతులు నిన్ను సాదించరా ॥పల్లవి॥

చిందరవందరలనీచెక్కులచెమట చూచి
ఇందు నెవ్వరైనా నిన్ను ఇదేమనరా
గందపుబేంట్లు చూచి కందినబుజాలు చూచి
మందెమేళమున ననుమానించరా ॥ఎక్క॥

కన్నులకావులు చూచి కాఁకలవాదులు చూచి
నిన్ను వాడవారిఁగూడ నిందలెంచరా
చిన్నిపులకలు చూచి చింద్రికెమోవి చూచి
సన్నల నిన్నాడవారు సారె నవ్వరా ॥ఎక్క॥

నీకుఁ గానరాదుగాక నీమేనిపచ్చి చూచి
మేకొవి ఇంటివారు కొడిమెలు గట్టరా
యీకడ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడి నీవు
వాకిట నుండినఁ జూచి వదనము నొక్కరా ॥ఎక్క॥ 39

కాంబోది

ఎదుట నున్నాఁడు వీఁడె ఇఁకనేఁటిదే
వుదుదు(టు?)సిగ్గులు దొట్టీ నుపమ యెక్కడిదే ॥పల్లవి॥

సన్నసేసి పిలిచీని సరసుఁడు వాఁడె తొల్లి
యెన్నఁడూ మాటాడుత(ట?)లే దేమందునే
కన్నుల మొక్కులు మొక్కెఁ గప్పురము నా కంపె
యెన్ని ప్రియములు సేసీ నేమిసేతునె ॥ఎదు॥

తోరపుసవ్వు నవ్వీ దొరపాటివాఁడు తా-
నేరీతిఁ జిత్త మెఱఁగ నిఁకనేఁటిదే
నారుకొనఁ జూపు చూచీ నను పెన్నఁడూ లేదు
కోరినరతుల కిఁకఁ గొనమొద లెట్టిదే ॥ ఎదు ॥

పానుపుమీఁదికిఁ దీసీఁ బైఁ దనగుణము గాన
మేనుమేను సోఁకితేఁ మెచ్చుచేఁటిదే
యీనెపాన శ్రీవేంకటేశుఁ డింతసేసి కూడె
మోనమున వావులెంచి మొఱఁగఁ జోచేదే ॥ ఎదు ॥ 40

శ్రీరాగం

ప్రాణనాయకుఁడు వాఁడె ప్రాణేశ్వరివి నీవు
జాణవు నీ విన్నిటాను చలమేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

పీడనాడవచ్చుఁగాని వెనక వేఁడుకోరాదు
కూడేరు మీకె పోదు కోప మింతేలే
నీడలు వేరై తోఁచు నిలు వొక్కటేకాదా
యీడనాడ సుండేనంటాయేల నమ్మవే ॥ ప్రాణ ॥

అలుగఁగవచ్చుఁగాని అట్టె కిందుపడరాదు
కలసేరు మీకె పోదు కపటమేలే
పలుకులెన్నైనాఁ దోఁచు బాస వొక్కటేకాదా
పులక లివేడవంటా పోర్లనేఁటికే ॥ ప్రాణ ॥

తప్పు లెంచవచ్చుఁగాని తారుకాణించరాదు
యెప్పుడు మీకె పోదు యెరవేఁటికే
అప్పఁ డిదే శ్రీవేంకటాధిపుఁడు నిన్నుఁ గూడె
కుప్పళించి నవ్వేనంటా గోరఁ జించనేఁటికే ॥ ప్రాణ ॥ 41

సౌరాష్ట్రం

కలవి లేనివి గొన్ని గడించుకొందువుగాక
పులకించితేనే మేనిపోలికలు దప్పెనా ॥ పల్లవి ॥

నిన్ను నవ్వి నీగుణము నే మానిపేనా కొంత
కిన్నెరమీఁటుల గిలిగింతుఁగాక
పన్నినచన్నులమీఁదిపయ్యెద దొలఁగితేనే
తన్నుఁదానే వాయించేటితానములు దప్పెనా ॥ కల ॥

జాణతనాలాడి నిన్ను జంకించేనా మరి కొంత
వీణెలోనే వివరాలు వెళ్లింతుఁగాక
రాణెముగాఁ జెమరించి నాచీర దడిసితేనే
రాణించి యాళాపనలో రచనలు దప్పెనా ॥ కల ॥

ఆయములంటి నిన్ను నణఁచేనా మరికొంత
కాయపుజంత్రాన సన్న గావింతుఁగాక
చేయారా శ్రీవేంకటేశ చేకూడఁగాఁ జొక్కితేనే
వాయించేటితంత్రులలో వరుసలు దప్పెనా ॥ కల ॥ 42

రేకు 1208 వరాళి

అందుకేమి దోసమా అయినట్టియ్యేఁగాని
పొందినయప్పుడుగాని పూఁపు గానలాదురా ॥ పల్లవి ॥

కోమలపుకృష్ణుఁడ నీ గొల్లబాలతనమేల
కామునిగరిడిఁగాని కానరాదురా
బూమెల నీవాడుకొన్న బొమ్మచారితనమెల్ల
పామిడిగొల్లెతలందే పచ్చిదేరీఁ బదరా ॥ అందు ॥

నిగ్గులమునులతోడ నీచదివేవేదములు
సిగ్గుల[1] కొట్టఁగొనల చేఁగదేరీరా
దగ్గరితే నీకుఁ బెద్దతనముతో పూజలెల్ల
అగ్గపువెన్నముచ్చిమియందు చూపీఁ (పేఁ?) బదరా ॥అందు॥

చక్కఁగా నీదొడ్డరాజసపుదొరతనమెల్ల
తక్క నావుపరిసురతమే చూపీరా
అక్కరై శ్రీవేంకటేశ అయమంటి కూడితివి
దిక్కుల నేమిసేసినా దేవుఁడ వనేరా ॥అందు॥ 43

సామంతం

వెఱగే మనకు వెడమంకు దనకు
యెఱుకా మఱపునాయ నేమిసేతమే ॥పల్లవి॥

చిత్తజుఁ దొక్కఁ డెఱుఁగు శివుఁ దొక్కఁడే యెఱుఁగు
ఇత్తలఁ జెలియమనసెట్టుగనేమే
మొత్తపుమోనముతోడ మొక్కినా నూరకున్నది
హత్తి తరవాతిమాట లవి యేమాడుదమే ॥వెఱ॥

అట్టుఁ గోవి లెఱుంగు మీఱఁగ రాముఁడే యెఱుఁగు
ఇట్టె యీ చెలిపలు కెట్టు వినేమే
గుట్టువిడిచి నవ్వినా గుణము చెప్పకున్నది
[2]కట్టఁగడపటఁ బతి కన్న దేకానుపే ॥వెఱ॥

చందురుఁ దొక్కఁ డెఱుఁగు సరిఁ జకోర మెఱుఁగు
పొంది చేరి మోముకళ పొగడేదెట్టే
అందపుశ్రీవేంకటేశుఁ డండకే విచ్చేసి కూడె
ఇందరముఁ జెలిసిగ్గు లెట్టు వెళ్లవేతమే ॥వెఱ॥ 44

1, కొట్టఁగొన, 2కట్టఁగడ-ఇత్యాదులం దరసున్న విచార్యము. తమిళసంప్రదాయమా?

నాదరామక్రియ

పనిగల దింకాఁ బదరకువే
ఘనుఁ డాతనిగతి గందముగాని ॥పల్లవి॥

మనసున నొకటియు మాటల నొకటియు
ననుపున రెండును నగపకువే
మనుపటికోపము మొక్కినఁ బోయీ
తినఁదిన వేములు దీపులెకావా ॥పని॥

దవ్వులఁ గపటము దగ్గరినఁ గూట-
మివ్వల నవ్వల నెంచకువే
నవ్వులపొట్లు నమ్మికఁ బాసీ
పువ్వఁగఁ బువ్వఁగఁ బూఁపలెకావా ॥పని॥

సిగ్గులమొరఁగులు చింతలవెరగులు
యెగ్గులయేతులు యిఁకనేలే
యిగ్గతి శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడెను
విగ్గులయద్దము నీడకేకాదా ॥పని॥ 45

నాట

ఇంతులఁగంటేఁజాలు నెవ్వరున్నా నెఱఁగవు
ఇంత కాతరించిపడే వింటికి రా రాదా ॥పల్లవి॥

మానరాదా ఇటువంటిమాటలు దొరలనోట
నానితేను విన్నవారు నవ్వరా విన్న
కానితిట్లు దిట్టేవు కడుఁబెద్దరికాలకు
మానవుగా ఇటువంటిమాతోడిచలము ॥ఇంతు॥

పట్టరాదా పాయ మింత పచ్చిచే(తరాజవు నీ-
యట్టివానందు(గలితే నాడగా నిన్ను
ముట్టి గోర(జెనకేవు మో(చి యారజముగాను
దిట్టవౌత గంటి నాకె తేరిచూడనే(టికి ॥ ఇంతు ॥

పుండరాదా కొంతవడి వూరటగా జాణ(డవు
మెండుగా(దమకించితే మెత్తురా నిన్ను
కొండల(శ్రీ)వేంకటేశ కూడితివి నన్ను నిట్టె
బండుబూతు లి(కనేల పంతమెక్క నిపుడు ॥ ఇంతు ॥ 46

బౌళి

నీవు నాకు దా(చనేల నిజసుద్ది
చేవదేర వేదములో చెప్పేటిసుద్ది ॥ పల్లవి ॥

నిండెను లోకములోన నీవు గోపికలనెల్లా
అండనే బలిమి సేతువన్నసుద్ది
మెండాయ నదివో నీమేనమామ(జంపి
దండిమధురసతుల(దగిలినసుద్ది ॥ నీవు ॥

వింటిమి సీతకు(గాను వేవేలుకో(తుల(గూడి
బంట(టు?)తనమున పాటువడ్డసుద్ది
కంటిమి సిగ్గువిడిచి కడు(బురసతులకై
గెంటక బిత్తలేతిరిగినసుద్ది ॥ నీవు ॥

నెగడె వరాహమవై నీమేనిరో(త చూడక
పొగడి భూసతి నీవుపొందినసుద్ది
అగడాయ శ్రీవేంకటాధిప నీ విందిరను
తగ మెడ(గట్టుకొని దైవమైనసుద్ది ॥ నీవు ॥ 47

రామక్రియ

ఇందునే బతుకవయ్య యిన్నాళ్లకైనా నీవు
కందువ గంటివిగా యిక్కడనున్నవేళను ॥ పల్లవి ॥

ముచ్చటాడఁగలిగెఁగా ముదిత నీకొక్కతైనా
కెచ్చురేఁగి నాతోనలిగినవేళను
వచ్చిపోఁగలిగిరిగా వాకిటికి వాడవారు
నచ్చుకొట్టి నిన్ను నే మనసుచూచేవేళను ॥ ఇందు ॥

యింత నవ్వఁగలిగెఁగా యిరుగు పొరుగు నీకు
చెంతల నే నిన్ను సాదించేవేళను
పొంతనే కలిగిరిగా బుద్ధులుచెప్పేవారు
దొంతులు నే నంటఁగాక తొలఁగున్నవేళను ॥ ఇందు ॥

దగ్గరియుండఁగల్గెఁగా తగినచుట్టాలు నీకు
సిగ్గువడి నేఁ దలవంచినవేళను
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశ ఆదరించి కూడితివి
వొగ్గి నేఁ బానుపుమీఁద వొంటినున్నవేళను ॥ ఇందు ॥ 48

రేకు 1209 బౌళి

మా కాపవి గాదు మానివిపైఁ దప్పు లేదు
చేకొన్ననాయకుఁడవు నీకడమేపో ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులవెలితేకాని చేఁతలవెలితి లేదు
యెగ్గువట్టేవుసుమ్మీ నీ వీయింతిని
దిగ్గన నాకెసిబ్బితి తేరుచ కుండితే నేఁడు
నిగ్గుల నింతటిమీఁద నీకడమేపో ॥ మాకా ॥

పంతముచలమేకాని పాయము వెలితి లేదు
వంతువాసు లెంచి మోము వంచేవుసుమ్మీ
చెఁ(చెం?)తల బుజముమీఁద చేయివేసి కుచముల
ఇంతటఁ బట్టుకుండితే యీకడమేవో ॥ మాకా ॥

రాఁపైనకడమేకాని రతులవెలితి లేదు
కోపగించెనంటాను కొంకేవుసుమ్మీ
యేపున శ్రీవేంకటేశ ఇంతి నిన్నుఁ దానె కూడె
నీపదఁతి నెడసితే నీకడమేవో ॥ మాకా ॥ 49

సామంతం

వద్దనకురే నన్ను నేల వలఁబెట్టినే
పొద్దువొద్దునకు నెగపోసీనే రమణుఁడు ॥ పల్లవి ॥

వూరకుండఁగానే వోకటొకటే తలఁపించి
ఆరీతిఁ గొసరి మాటలాడింపించీనే
మేరతోఁ దలవంచితే మిక్కిలిమాయలునేసి
చేరి తానేమైనఁ జూపించీనే రమణుఁడు ॥ వద్ద ॥

మఱచి నిద్రించేవారిమర్మపుఁగళలు రేఁచి
గిఱిగొన మేను పులకింపించీనే
గుఱిగా నేఁ బాదఁగాను కొనగోర గిలిగించి
నఱుజుగా నెలవుల నవ్వేఁపించీనే ॥ వద్ద ॥

అచ్చపుసాజాన నుంటే నంఁదనే పానుపు చేరి
పచ్చిచేసి నన్ను సిగ్గుపరపించీనే
యిచ్చల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడి
ముచ్చటాడి నాచేత మొక్కించుకొనీనే ॥ వద్ద ॥ 50

ముఖారి

అన్నియు మఱఁ దెఱఁగు నౌనే తాను
సన్న సేసి కానసీనిజాణఁడే తాను ॥ పల్లవి ॥

ఆసలాసలఁబెట్టి అలయించుటాఁగాక
వేసాలకు నుస్సురనీ వేళమే తాను
బాసనేసి యింతలోనె పాడిదప్పుటాఁగాక
దోసాన కొడిగట్టిని దొడ్డఁవాడే తాను ॥ అన్ని ॥

పచ్చిమాఁటలాడి నన్ను భ్రమయించుటాఁగాక
నచ్చుకొట్టి కొంతగొంత నవ్వీనే తాను
కుచ్చి నన్ను దగ్గరుచు గోరుఁదాఁకించుటాఁగాక
పెచ్చుగాఁ బెట్టకుమంటాఁ బెనఁగీనే తాను ॥ అన్ని ॥

గక్కనఁ గాఁగిటిలో నేఁ గరఁగించుటాఁగాక
ముక్కుమీఁద నొంటివేలు మోపీనే తాను
పక్కన రతుల సరి పంతమాడుటాఁగాక
యెక్కుడైనశ్రీవేంకటేశుఁడే తాను ॥ అన్ని ॥ 51

సాళంగం

ఏమిసేయవచ్చుఁ దొల్లి యిటు నోఁచిన(నం?)తేకాక
వోమిననీమాఁట నీకే వొప్పనాయఁగా ॥ పల్లవి ॥

ఆకడనే వుండ వేడుకాయఁగా నీకు నే-
నీకడ నీకు వలచి యిటు లుండఁగా
ఆకెమోము చూచుచే పనాయఁగా నీకు నేఁడు
పైకొని నీదిక్కు నేఁ దప్పకచూడఁగాను ॥ ఏమి ॥

మంతనమందే నీకు మనసాయఁగా నేఁ
    జింతతో నీకుఁగా మరి(ది?)చెదరఁగాను
పొంత జాణతనమందే పొద్దువోయఁగా యీడ
    వింతనీవిరహాన నే వేగించఁగాను ॥ ఏమి ॥

తగునాకాఁగిట నాకె తలపాయఁగా నీకు
    బిగువుఁగాఁగిట నేఁ బెనచఁగాను
నగుతా శ్రీ వేంకటేశ నన్ను భ్రమయించితిగా నేఁ
    బగటురతుల నీతోఁ బంతమాడఁగాను ॥ ఏమి ॥ 52

శంకరాభరణం

ఆనతియ్యఁగదవయ్య ఆకడనీకడ నీకు
    తానకపుఁగానుకలు దక్కెనో దక్కదో ॥ పల్లవి ॥

మోవితేనెబోనాలు మోసునవ్వుమోనాలు
    ఆవలఁ జెలి యొకతె అంపె నీకదే
కావికంటికుంకుమలు కమ్మవూర్పుసురటులు
    యీవల నీ కంపితిని యెక్కెనో యెక్కదో ॥ ఆన ॥

చేసన్నవీడేలు చిమ్ముగోరిమేడేలు
    పోసరించి వేరొకతె పుత్తెంచె నీకు
యీసుఁజెమటపన్నీరు యింపుగాఁకలరతులు
    వానికి నే నంపితిని వచ్చెనో రాదో ॥ ఆన ॥

పలుకులకప్పురాలు భావరతిచప్పరాలు
    యెలమి శ్రీ వేంకటేశ యిచ్చె నెవ్వతో
బలుసరసపుమొక్కు పాన్పుపై కూటమిచొక్కు
    తలఁగక నీ కిచ్చితి తనిసెనో తనియదో ॥ ఆన ॥ 53

తెలుఁగుఁగాంబోది

చెలువుఁడ విడె నీచిత్తముకొలఁదిఁక
వలచినసతి నటు వదలేనా ॥ పల్లవి ॥

యేరీతి నీవిపు డెరవుగ నడచిన
కూరిమి నే నిఁకఁ గొసరేనా
పోరచికాంతలపొందుల బొంకిన-
తారుకొణలకుఁ దగిలేనా ॥ చెలు ॥

పాదగునీమై పచ్చిగ నడచిన
వాదులకును నే వచ్చేనా
యేదెసనుండైన యీపొద్దు వచ్చిన
కాదు గూడదని కసరేనా ॥ చెలు ॥

యెంగిలిమేనితో యిటు నన్నుఁ గూడిన
అంగము లంటక అలిగేనా
చెంగటఁ జొక్కితి శ్రీవేంకటేశ్వర
వెంగలినీరతికి వెఱచేనా ॥ చెలు ॥ 54

రేకు 1210 వరాళి

దక్కినంతే చాలవా తమక మంతేశాల
కక్కసాన యింతలేసి కతలేలే తనకు ॥ పల్లవి ॥

మనసు తన కిచ్చితి మాటలు నే నాడఁ గాని
వినయమేఁటికిఁ జేసీ విడుమనవె
చనవు దనకిచ్చితి సరసములాడఁ గాని
నమపుల యింతలేసి నవ్వేలెలె తనకు ॥ దక్కి ॥

క్రిగీతలుగలవి చిలుములో నస్పష్టములు.

గక్కనఁ బ్రాణ మిచ్చితి కాయ మంటనియ్యఁ గాని
తక్కినబాస లింతేల తలమనవే
చక్కఁజూడనిచ్చితిని సమకూడరాఁ గాని
వక్కణించి పేరఁ బిలువఁగనేలే తనకు ॥ దక్కి ॥

సేసవెట్టనిచ్చితిని జీరదియ్యనియ్యఁ గాని
వాసులెక్కించేపంతము వలదనవే
యీసుదీర శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
ఆసల రతికిఁ జొచ్చి అలపేలే తనకు ॥ దక్కి ॥ 55

లలిత

విన్నవించితిమి ముందే వెనక నెఱఁగరాదు
పన్ని మాటదప్పితేనే పచ్చిదేరుసుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

మదనుఁడెక్కెడితేజిమాటలాడే దీచెలియ
వదనము చంద్రునివంటిది
యెదుటఁగోవిలకూఁత దీకెతో [1]నీ వెన్నఁడైనా
పదరి [2]నీ వలిగితేఁ బై వచ్చుఁజుమ్మీ ॥ విన్న ॥

కారుమెఱుఁగులవంటికన్నులమించుల దీకె
తోరపుమేఘమువంటితురుము దీ
నారసపువిరులలేనవ్వుల దీపెతోడ
చేరి మారుకొంటేను చిమ్మిరేఁచుఁజుమ్మీ ॥ విన్న ॥

కెలనఁ జుట్టుకొనేతీగెలవంటిచేతులది
వులుకుగాలివంటివూరుపులది
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పాలించితి వింతిఁ గూడి
తులదూఁగకున్న రతి దూరునేసుఁజుమ్మీ ॥ విన్న ॥ 56

1. 2. పునరుక్తి. ఇటి వక్కడక్కడ గలవు.

సామంతం

మర్మములే వేరుగాని మనసు లొక్కటేపో
కూర్ములే వింతలుగాని గుణము లొక్కటేపో ॥ పల్లవి ॥

రెప్పలే యడ్డముగాని రేపుమాపు మీలోన
కప్పి చూపులు కలసికనిపించుఁటో
అప్పటిఁ గుచగిరులే అ(ఆ?)నేటియడ్డముగాని
వొప్పగుఁగాఁగిలి సదా వొక్కటియాయఁటో ॥ మర్మ ॥

మోవులే యడ్డము గాని ముంపుమోవితీపుతేనె
తోవల నొకటొకటి తొరలించెఁటో
యీవల మేనుమేను ఇవి రెం డింతేకాని
సావధాన మిద్దరికి సమరతే పో ॥ మర్మ ॥

రేకలే పెక్కులుగాని రెట్టించి ఇద్దరికి
యీకడ మరుగురుతు లి వొక్కటేపో
చేకొను శ్రీవేంకటేశు చెంత నలమేలుమంగ
పైకొనుమోహము లనుభావన లొక్కటేపో ॥ మర్మ ॥ 57

ముఖారి

ఐనపని యాయఁగాక అవుఁగాము లిఁకనేలె
నేనానేనలు గంటి చెప్పనేలే మాఁట ॥ పల్లవి ॥

కన్నులకెం పది దేరె కాఁకలనే తెల్లవారె
యెన్నఁగ తనతో నింకా నేలే మాఁట
సన్నపుఁజెమట రేఁగె జాజుఁబులకలు మూఁగె
యిన్నిటికి నోచితి నే విఁకనేలే మాఁట ॥ ఐన ॥

మోమున కళలు మించె మోవి కెంపు లంగమిం(విం?)చె
యేమిటికి తనలో వింతేలే మాఁట
కామునేటు మేనఁ దేలె గందపుబేంట్లు రాలె
యీమరఁగు వింటిఁ గంటి నిఁకనేలే మాఁట ॥ ఐన ॥

కడసారెఁ గాఁగిలించె కైవశమై నాకుఁ బొంచె
యెడపు తగవు దేరె నేలే మాఁట
అదరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి నన్నుఁ గూడె
యెదమిచ్చి సంతసము లిఁకనేలే మాఁట ॥ ఐన ॥ 58

దేవగాంధారి

పాలుగారీ చెక్కుటితే పసిబిడ్డఁడూ చన్నుఁ-
బాలంటే పెదవులు చప్పరించీ బిడ్డఁడూ ॥ పల్లవి ॥

కాచేపూచేమాకులైన కదలకు దొబ్బిని
చేచేతనెత్తినవారిచేతిబిడ్డఁడు
వాచవికి యిండ్లు చొచ్చేవ్వరికుండలైనా దొబ్బి
యేచాయ నేమఱకురే యెఱఁగఁడు బిడ్డఁడు ॥ పాలు ॥

కొరముట్టుబండియైన కూలఁ గాలఁదన్నీని
యిరవై పాములమడు గిఁదఁ ద్రొచ్చీని
మరుగ నావులఁగాచి మల్లరాల విరిచీని
సరుగ బుద్ధిచెప్పరే చలమరిబిడ్డఁడు ॥ పాలు ॥

వచ్చివచ్చి వయసెక్క వనితల వలపించీ
కుచ్చిపట్టి కొండ గొడగుగ నెత్తీని
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డందరిపాలిటివాఁడు
యిచ్చలాడి మెప్పించరే యే తులాఁ డీ బిడ్డఁడు ॥ పాలు ॥ 59

రామక్రియ

మాతో మాఁటలు మరి యేలాదేవు
తోతో నీకింక దొరకెఁగా నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

నిండునిధానము నెంఁతజఘన మిది
కొండలు కోట్లు గురుకుచంబు లివె
పండినవంటలు పలుకుటధర మిది
అందనె రమణుఁడ అబ్బెఁగా నీకు ॥ మాతో ॥

తమ్మివనంబులు తరుణిపాదములు
కమ్మినకరములు కల్పకశాఖలు
వుమ్మడివయ సిది వూరెడియమృతము
కమ్మర నీకిదె కలిగెఁగా నేఁడు ॥ మాతో ॥

తరుణివదనమఁ (మం?)దపు(ఁ?)దోరణములు
తెరలినకాఁగిలి గృహప్రవేశము
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ [1]నీకు రతి
సిరుల నీకెతోఁ జెల్లెఁగా [2]నీకు ॥ మాతో ॥ 60

రేకు 1211 కాంబోది

మానరమ్మ చెలులాల మరి పను లింకనేల
కానీలేరే వొడఁబా ట్లక్కడ నయ్యీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మనసెనయనిచోట మాటాడిన మాట గాదు
చెనకిన కడుఁగడు చేఁదుగాని
ననుపులేనిచోట నవ్వినా నవ్వు గాదు
వొనరఁగఁ బైఁజల్లేవుడుకులేకాని ॥ మాన ॥

1, 2. పునరుక్తులు. ఇట్టి వక్కడక్కడ గలవు.

కూరిమిలేనిచోట కూడినాఁ గూటమి గాదు
ఆరీతి నుండెడిసరిఅఁకలుగాని
మోరతోపులైనచోట మొక్కినా మొక్కు గాదు
వేరొక్కజాడలైనవెంగెముగాని ॥ మాన ॥

యింపులమేనచోటి కేమన్నా నెగ్గు గాదు
జంపులమోహములోనిసటలు గాని
తెంపున శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
ముంపులపోరామి గాదు మోహమేకాని ॥ మాన ॥ 61

మేఁదబౌళి

చెప్పినవారిబుద్ధులు సేయవైతిగా
కప్పురపుమోవెల్లఁ గడువాడెఁజుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

దువ్వటపుచంద్రగావి తొప్పదోఁగెఁ జెమటల
నవ్వకుమన్న మానవు నాయకునితో
పువ్వులు గోయకుమంటే పురుషునియెదుటను
చివ్వన మరునమ్ములు చేయినాటకుండునా ॥ చెప్పి ॥

గాఁటపునిట్టూర్పులు కసిరితేఁ బతితోడ
మాటలాడమకున్నాను మానవైతిగా
మేఁటితురుమెల్లా జారె మిక్కిలిరమణునితో
వాటపుసరసములు వద్దంటిఁగా ॥ చెప్పి ॥

పూసినకుంకుమపూఁత పులకలఁ బేల్లెత్తె
ఆసలఁ బ్రాణేశ్వరు నంటుకోఁగాను
మేసులఁ బరవశము మీఁదమీఁద నబ్బె నదె
బాసల శ్రీవేంకటేశుఁ బైకొనితే నంటిఁగా ॥ చెప్పి ॥ 62

సామంతం

అందరి కొక్కచే చాలు అండ్లకు మొగలకు
ముందరెత్తు వేరె నీతో మోవనాడవలెనా ॥ పల్లవి ॥

వలపుల యీఁదియీఁది వాసులకే లోఁగిలోఁగి
అలుకలే తవ్వితవ్వి యట్టె నవ్వి
చెలఁగేటివిరహివి చింత మాన్ప నెఱఁగవా
చెలి నింతే నీకు నేను చెప్పిచూపవలెనా ॥ అంద ॥

బలిమై చేయి చాఁచిచాఁచి పంతాన మెయి దోఁచితోఁచి
పలుకాఁకఁ గందికంది భామలఁ బొంది
కులుకుజాణఁడవు నాకోర్కి దీర్చనెఱఁగవా
ఇల నే జవ్వని నింతే ఇంతరట్టు వలెనా ॥ అంద ॥

పలుకులే చల్లిచల్లి పారిపారి మళ్ళిమళ్ళి
[1]వలరాచపనులకే వయ్యాళి వెళ్ళి
తలఁచి శ్రీవేంకటేశ తగ నన్నుఁ గూడితివి
వెలయు నీదేవి నింతే వేఁడుకొనవలెనా ॥ అంద ॥ 63

బౌళి

పసిఁడిచీరవాఁడవు పాలుదచ్చితివిగాన
పసిఁడిఁబోలినది చేపట్టెను నీకరము ॥ పల్లవి ॥

తొలుతనే చందురుపితోడఁబుట్టుగనక
పొలుపుఁజందురుమోముపోలికై నది
కళల చింతామణికందువచెల్లెలుగాన
తళుకుమానికపుదంతములఁ బోలినది ॥ పసి ॥

1. ఈ పాదములో ముందుమాదిరి అనుప్రాస లేదు.

మంచి యైరావతముతో మగువ నై దోడుగాన
ముంచినకరిగమనముఁ బోలినది
పంచలఁ బారిజాతపుభావపుసోదరిగాన
యెంచఁగ చిగురుఁబోలె నీకెపాదములు ॥ పసి ॥

తామెరతొ్బైలలోన తగిలి తానుండుఁగాన
తామెరకన్నులఁబోలి తనరినది
యీమేర నిన్నిటాఁ బోలి ఇన్నిలక్షణములతో
నీమేన శ్రీవేంకటేశ నెలవై నిల్చినది ॥ పసి ॥ 64

గుజ్జరి

ఆఁటదాన నవుట తప్పా అంతేకాదా
ఆటపాటలాయ బదు కంతేకాదా ॥ పల్లవి ॥

కొంగువట్టి తియ్యఁగాను గోరుదాఁకి యిందరిలో
అంగమెల్లాఁ బులకించె నంతేకాదా
వుంగిటిగా మగనాలి కుండరాదా వూరిలోన
అంగభంగాలఁబెట్టేవు అంతేకాదా ॥ ఆఁట ॥

మేరమీరి నగఁగాను మీఁదమీఁదఁ జెక్కులెల్లా
ఆరితేరి చెమరించె నంతేకాదా
వూరకే వోయమ్మ నీకు వుండవయ్యా వెఱతుము
ఆరనితాప మందించే వంతేకాదా ॥ ఆఁట ॥

అకుమడిచి కొమ్మంటా ఆనవెట్టే వందనుండి
ఆకడివారు చూచేరు అంతేకాదా
చేకొని శ్రీవేంకటేశ చేయిమీరి కూడితివి
ఆకెసుద్దులు చెప్పేవు అంతేకాదా ॥ ఆఁట ॥ 65

క్రిగీతగలఅక్షరస్థలముపై భాగమున రేఖ దుంకవడినది.

కాంబోది

ఉండనుండఁ దరితీపు లొగరాయఁగా
పండినవలపులెల్లాఁ బచ్చియాయఁగా ॥ పల్లవి ॥

వాలాయించి మాయింటికే వచ్చేనన్నవాఁడు నేఁడు
లేలే ఆకెయింటి కేఁగె లెస్సాయఁగా
నాలినేసి నన్ను నింత నమ్మించి యిట్టె తాను
తాలిమిఁ బరాకుసేసీఁ దగవాయఁగా ॥ ఉండ ॥

యీరీతి నేనాడినట్టియేకతపుముచ్చటలు
మేరతో నాకెకుఁ జెప్పె మెచ్చాయఁగా
పారితెంచి తత్తరానఁ బానుపుమీఁదికి వచ్చి
జారువలపులు చల్లీ సంగతాయఁగా ॥ ఉండ ॥

నాకు లోనై యింతలోనే నగుతానే నన్నుఁ గూడి
ఆకెను నాతోనే తిట్టీ నరుదాయఁగా
పైకొని శ్రీవేంకటాద్రిపతిగాన యీమాయలు
జోకతోఁ దనకే చెల్లు సోద్యమాయఁగా ॥ ఉండ ॥ 66

రేకు 1212 లలిత

ఏఁటికి వెరవనేల యిందుకుఁగా నే నీకు
సూటిగా తప్పక నీవు చూతువు గాక ॥ పల్లవి ॥

చలము నీకుఁ జెల్లితే సాదించ నాకుఁ జెల్లదా నీ-
[1]చలమి(వెలమి?) రాజ్యమేలితే ఏలుదు గాక
బలిమి నీకుఁ జెల్లితే పంతము నాకుఁ జెల్లదా
కులి కెంతగోపించిన కోపింతుగాక ॥ ఏఁటి ॥

---

1. ఈ పాదమున యతి భంగము.

గుట్టు నీకింత చెల్లితే గుంపించ నాకుఁ జెల్లదా
జట్టిగాఁ బగచాటితే చాటుదుగాక
తిట్ట నీకుఁ జెల్లితేను తెగువ నాకుఁ జెల్లదా
పట్టి యెగ్గు నీవెంతైనాఁ బట్టుదుగాక ॥ ఏఁటి ॥

నయము నీ వాడితేను నగ నాకుఁ జెల్లదా
బయలుబందె వట్టితేఁ బట్టుదు గాక
ప్రియమై శ్రీవేంకటేశ బెనఁగి నన్నుఁ గూడితి
క్రియతో కళరేఁచితే రేఁతువుగాక ॥ ఏఁటి ॥ 67

ముఖారి

కోపము గాదు తనతో గుట్టుదెలియకకాని
పోపో యెక్కడిసుద్ది బూటకమా తాను ॥ పల్లవి ॥

మనసు దెలియఁగాక మాటలు నాకొకదొడ్డా
తనవంకనే మోనము తనరె నాకు
అనఁగానే యెదిరికి నలుకై తోఁచె నిది
పనిలేనిపని నాకుఁ బగవాఁడా తాను ॥ కోప ॥

సెలవు వినకేకాక చేఁతలు నాకొకదొడ్డా
చలము దనవంకనే జడిసీ నాకు
యిల నిది నిందరికి నెగసక్కెమై తోఁచీ
వలవని ఱట్టు గాక వాదువాఁడా తాను ॥ కోప ॥

కాఁక లుండఁగాఁగాక కాఁగిలి నాకొకదొడ్డా
వీఁకలు దనవంకనే వెలసీ నాకు
యేఁకట వాయ శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
మాఁకువలె మైమఱచె మాయకాఁడా తాను ॥ కోప ॥ 68

బౌళి

ఓయమ్మ నీలిబిడ్డఁ డోయమ్మ
యీయెడ యశోద నీవెట్టు గంటివమ్మా ॥ పల్లవి ॥

గాలిగొట్టై తిరిగినగామిడివాఁ డోయమ్మ
గోలవలె నుండుఁగాని కోడెకాఁడమ్మా
తాలిమి యించుకాలేని[1]తరువరివాఁడమ్మ
ఆలరీఁడు నీబిడ్డఁ డదె బుద్ధిచెప్పరో ॥ ఓయ ॥

కదలేనిసాహసాల గట్టు(ట్టి?)వాయివాఁడమ్మ
తడమారి ఇందరిలో తాటఁగట్టమ్మ
ముడికారితనముల మునిముచ్చువాఁడమ్మ
బడిబడి నుద్దండపనులు మానుపవో ॥ ఓయ ॥

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదినేఁతలయేతులవాఁడు
వావాత నుడుగులవడ్డివాఁడు
వేవేలు దూరినాను విడువక మమ్మ నేలె
వోవల మాతప్పులెల్ల నోరుచుకొమ్మనవో ॥ ఓయ ॥ 69

దేసాళం

చెల్లనిచేఁతలు మీరు నేసేరుగాక
గొల్లెతలు హరితోడ గోసనాస యేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

బాలుని నవ్వకురమ్మ పాలదొంగ వీఁడంటా
యేలే మీతో పిన్నవాఁడు ఇంతకోపునా
గేలిసేయకురేయమ్మ గీరలు మెయిఁ దీసెనంటా
నీలవర్ణుఁ డిందుసెల్లా నేర్చవచ్చెనా ॥ చెల్ల ॥

1. తరువు+అరి అని మతుబర్థతద్ధితము కావచ్చు.

యేడుపించకురేయమ్మ యెంగిలిముద్దిచ్చేమంటా
    చూడఁ బిన్నవానితోడ సుద్దు లింతేలే
    ఆడుకోకురమ్మ సిగ్గు లందరిపీఁ జూచెనంటా
    యీడుగానివారితోడ నెగ్గు లింత గలదా ॥చెల్ల॥

చెక్కులు గిల్లకురమ్మ చేఁతలెల్లఁ జేసీనంటా
    పెక్కులు నేరుతుమంటాఁ బేలనేఁటికే
    యెక్కుడు శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటా మిమ్మేలువాఁడు
    చక్కనిబిడ్డని నింత సాదించనేఁటికే ॥చెల్ల॥ 70

ఆహిరి

ఎన్నఁడు బాసెఱుఁగము యింతదడ వీసతిని
    కన్నె నింత గిజిగిజిగాఁ జేతురా ॥పల్లవి॥

చెంపల కురులు జారె చెమట నిండా నూరె
    అంపలేవు చెలి నింకా నలపిలేదా
    ఇంపున దోమతెరలో నింత దడవునేసితి
    సొంపుల మ మ్మీకెమోము చూడనీరాదా ॥ఎన్నఁ॥

[1]నిలువెల్లఁ బులకించె నిట్టూర్పు వి(చి?)మ్మిరేఁగె
    అలమి పైఁ జేయివేసే వాసోదమా
    నిలువులమేడమీఁద నిన్ననెల్లా నుండితివి
    కలికిని మాఇంటిదాఁకా రానీరాదా ॥ఎన్నఁ॥

కన్నుల నిద్దుర దేరీ కందువ పయ్యద జారీ
    అన్నువఁ దొడపైఁ బండే వది యేమయ్య
    పన్నినశ్రీవేంకటాద్రిపతి వింతి నురముపై
    వున్నతి నిడుకొంటివి వొద్ద నుండేమయ్యా ॥ఎన్నఁ॥ 71

---

1. ఈ పాదములో అనుప్రాస పాటింపబడలేదు.

ఆహిరి

చెప్పిపంప వింత యేలే చెలులచే సారెసారె
యెప్పుడును తనబుద్ధి కెదురాదలేనే ॥పల్లవి॥

తనతో నేఁ గోపగించి తనదిక్కు చూడకున్న
నునిసి తా నున్నమేడ చూడకుండలేనే
మనసిచ్చి తాను నేను మాటలాడకుండినా తా-
ననిపినచెలితో మాటాడకుండలేనే ॥చెప్పి॥

[1]కొంకి తన్నంట నేనని గొప్పవొట్టు వెట్టుకొన్న
అంకె దాఁబందేపరపు అంటకుండలేనే
నంటుచేసి తనతో నే నవ్వది నవ్వకుండినాను
గెంటుఁదనమేనిపచ్చికి నవ్వకుండలేనే ॥చెప్పి॥

సమరతి నలయక చలముదించకుండినా
అ(అ?)మరఁగఁ బరవశమందకుండలేనే
తెమలి శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁ డింతసేసి కూడె
కామెరవయసునసిగ్గులు మానలేనే ॥చెప్పి॥ 72

రేకు 1213 అమరసింధు

నవ్వువచ్చీ నిన్నుఁజూచి నాకు నేఁడు । యీ-
రవ్వలు నీకే చెల్లు రాజసపుదేవుఁడా ॥పల్లవి॥

సతికుచములు మోవ సాముచేసినటువలె
సతముగా మోచేవు శంఖచక్రములు
మతకాన వేఁడుకొనేమార్గమున నున్నట్టు
తతి నభయహస్తము తప్పవు నీ విపుడు ॥నవ్వు॥

1. ఈ చరణము 1, 2 పాదము లొకప్రాస, 3,4 పాదము లొకప్రాసగా నడచినది. 1వ పాదము 'కొంకె' అని, 2 వ పాదము 'అంటి' అని యుండవచ్చునా?

కామిని నలమిపట్టేగతి అలవాటుగా
యేమరవు కటిహస్త మెంతైనా నీవు
నేమమున ఆకెరాక నిక్కిచూచేమతకాన
కోమలపునీకు నిల్వుఁగొలువులే ఇపుడు ॥ నవ్వు ॥

అంకె నుపరిసురత మలవాటు చెడకుండా
వుంకువ శ్రీసతి మోచే వురమునను
అంకపుశ్రీవేంకటేశ అంది మమ్ముఁగాచేటి-
పొంకమున మన్ననచూపులు చల్లే విదిగో ॥ నవ్వు ॥ 73

బౌళి

[1]చెల్లుబడిగలవాఁడు సేసినంతాఁ జెల్లెఁగాక
వొల్లనే రెండూ నడపి వొద్దనేమా నేము ॥ పల్లవి ॥

తప్పకచూచినవాఁడు తలవంచఁ దనకేలే
అప్పుడే యెవ్వరైనాఁ దన్నాదేరా
చెప్పితే గుఱ్ఱనేవాఁడు చేరి నవ్వఁ దనకేలే
తప్పులు నెగ్గులు వట్టి తన్ను సొలసేరా ॥ చెల్లు ॥

వేఁడుకొనేవాఁడు తాను వీరుత్తరములేలే
నేఁడే తన కింతలో నీటువోయీనా
ఆఁడువారిసాదించువాఁ డందరిఁ దగులనేలే
వోఁడిమిఁ దనగుణము బూమెల్ల నెఱఁగవా ॥ చెల్లు ॥

వొరుల బోదించువాఁడు వుప్పరాలెగయనేలే
వోరిమైనగుణముతో నుండరాదా
సిరులమించినతాను శ్రీవేంకటాద్రివాఁడు
కరఁగించి నన్నుఁ గూడె కాదనఁబొయ్యేనా ॥ చెల్లు ॥ 74

---

1. ఇందు దశావతార సమన్వయము గలదు.

లలిత

[1]అంతకోపుదుమా నేము అవునే తాను
పంతమా నాతో నింత భళా తాను ॥ పల్లవి ॥

రెప్పలెత్తి నన్నుఁజూచె రేసులకే తలవంచె-
నప్పటిని మగనాలి నద్దో తాను
తప్పక మోము గిరిపె తనలోనే తా నవ్వె
ఇప్పుడే తా మానఁడుగా యెవ్వఁడే తాను ॥ అంత ॥

వచ్చివచ్చి వేఁడుకొనీ వద్దంటేఁ గోపగించీ
అచ్చలము నాతోనేల అప్పటిఁ దాను
రచ్చల నెమ్మెలు చూపి రాజనంటాఁ బచ్చిసేసీ
యెచ్చుకుందు తనకు నా కేడకేదే తాను ॥ అంత ॥

బుద్దులు చెప్పఁగ వచ్చి పూఁచినవాకిళ్లు దాఁటి
అద్దమరేతిరికాడ నాయఁగా తాను
దిద్దుచు శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁడు నన్నిటు గూడె
వొద్దనుండి ఇంతసేయ నోపునా తాను ॥ అంత ॥ 75

శ్రీరాగం

కోప మింతలో నేలే యెదురెదురనే వుండి కొసరినాఁ గొంతగాక
పైపైనే వున్నాఁడు చెయిపట్టి తియ్యఁగదే పంతగాఁడుగదె నీకంటెను
॥ పల్లవి ॥

మెత్తనిమాఁటలాడేవే అతనితో మేకులైనాఁ గొంతగాక
పొత్తు లేకుండితేనే అతనికి నీకుఁ బంది పోల్లవోయనా వలపు
చిత్తమేల చిన్నఁబోయేవే పైపడి చెనకినఁ గొంతఁగాక
హత్తి యాడనుండెఁగాని తమియెల్ల నీపైనే అతనికి నీకంటెను ॥ కోప ॥

1. సర్వనామపదబహుళమై విషయవాచకపదములు కొరవడియున్నందున ఈ-పాటలోనిఅవలంభావము సుస్పష్టమగుట లేదు. దశావతార ప్రస్తావనయు గలదు.

సారెసారెనేల మొక్కేవే యాతని సాదించినాఁ గొంతగాక
తారి చూడకుండితే నిమిషములోననే తతిదప్పీనా వయసు
నేరమేల యెంచుకొనేవే పతివద్ద నిందుకున్నాఁ గొంతగాక
కేరికేరి నవ్వేఁగాని అతఁడు దగ్గరితే కిందుపడు నీకంటెను ॥కోప॥

సిగ్గున నీవేల కొంకేవే గోరికొనఁ జిమ్మినాఁ గొంతగాక
వొగ్గి కాఁగిలించితేనే ఆతనినీసంది వుడివోయనా చలము
యెగ్గులేల యిఁకఁ బట్టేనే(వే?)శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డిదె కూడెను
అగ్గపు నీమోవి గంటిసేసె నింతేకాని గుట్టు అతనికి నీకంటెను ॥కోప॥76

సాళంగం

ఇదివో సుద్దులు యీరేపల్లెను
కదిసి యిందరిపేఁ గైకొనవయ్యా ॥పల్లవి॥

పలచనిరెప్పలఁ బగటులు నెరపుచు
సొలసి నిన్నొకతె చూచెనటా
తళుకులగోళ్ల దండె మీఁటి యదె
పలికి నిన్నొకతె పాడెనటా ॥ఇది॥

చనవులు నెరపుచు సన్నసేయుచును
ననుపున నొక్కతె నవ్వెనటా
చెనకి యొకతె యదె చిగురుగేదఁగుల
వెనకనుండి నిను వేసెనటా ॥ఇది॥

అదన నీవు నన్నలమిపట్టఁగా
కొదలి యొకతె గని గొణఁగెనటా
యెదురనె శ్రీవేంకటేశ యొకతె నీ-
చెదరినయలకలు చెరిగెనటా ॥ఇది॥ 77

పాడి

తానే తడవిన తడవేఁగా కిఁక
రానీవే తతి రఁ(రం?)తిఁకనేలా ॥పల్లవి॥

నవ్వనిపతితో నవ్వఁగఁబోతే
యెవ్వరికైనా యింపౌనా
పువ్వులవాసన పూఁపలమొగ్గల
రవ్వగ వెదకిన రచనలఁ గలదా ॥తానే॥

పలుకనిపతితో పలుకఁగఁబోతే
చలమున మతికిని చవులౌనా
లలి నామనికాలపుకోవిలగమి
నలుగడ లెపుడైనాఁ బలికీనా ॥తానే॥

మోహపుపతితో మొరఁగు చూపితే
ఆహా వుచితము లవి యవునా
యీహల శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడెను
వూహాజక్కవల కుదయమెకాదా ॥తానే॥ 78

రేకు 1214 శంకరాభరణం

చేతులారాఁ జేఁతలేల చెల్లదిఁకను
నాతి యెవ్వతో తన్ను నవ్వఁబాటుచేసెను ॥పల్లవి॥

మాటాడకుమనవే మాణిక్యాలు మోవి రాలీ-
నాఁటది యెవ్వతో తన్ను నంత చేసెను
నాఁటఁజూడకుమనవే నవ్వుముత్యా లవె రాలీ
గాఁటాన నెవ్వతో తన్నుఁ గడు రట్టుచేసెను ॥చేతు॥

అడుగిడకుమనవే అంటినగందాలు రాలీ
పడఁతి యెవ్వతో తన్నుఁ బచ్చిచేసెను
కడు మొక్కకుమనవే కామునిఅమ్ములు రాలీ
చిడుముడి యెవ్వతో సేసవెట్టెఁ దనకు ॥ చేతు ॥

అంగ మంటకుమనవే ఆయపుఁగళలు రేఁగీ-
నంగన యెవ్వతో తన్ను నలవరచె
ఇంగితాన శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
సంగతాయ నితరాలు చాలించుమనవె ॥ చేతు ॥ 79

సామంతం

నీవంటివారమే నేము నింతకతొల్లి
లేవమ్మ అందుకేమి లెస్సాయనమ్మా ॥ పల్లవి ॥

వలపు సిగ్గెఱుఁగదు వడి నెట్టివారికైనా
కలిమి వెనకముందు గానరాదు
బలిమి తగవెంచదు పైపై నిందరికి నో-
వెలఁది నీతలనే వేఁగెనటవమ్మా ॥ నీవం ॥

వయసు వెరపెంచునా వాసులే యెక్కించుఁగాక
బయకారికపటము బాసలెంచునా
నయగారిగర్వము వినయమెంచునా యీ-
క్రియలెల్ల నీతలనే కెరలి వచ్చెనటే ॥ నీవం ॥

రతి యలయికెంచునా రారాఁపుచేసుగాక
యితవైనచుట్టరిక మెగ్గులెంచునా
సతిరో శ్రీవేంకటేశుసరుసఁ గూడి నా-
మతి దక్కఁగొంటివి నీమనసెల్ల వచ్చెనా ॥ నీవం ॥ 80

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఔఁగాదనలే మంతటినిను నిటు
దాఁగిననీవలపైన తలఁపించదు గా ॥ పల్లవి ॥

నిలువునఁ గరఁగి నివ్వెరగంది
నెలఁత వుస్సురనీ నీకుఁగానే
తలఁచవు తాఁకవు దగ్గరిరా విటు
పెలుచుమరుఁడైనాఁ బెరరేఁచఁడుగా ॥ ఔఁగా ॥

చెమటలఁ దోఁగి చింతల మునిఁగి
తమకము మీఁదెత్తెఁ దరుణి నీకే
తెమలవు తెరలవు దిష్టించిచూడవు
జమళివయసులైన చవిపుట్టించదుగా ॥ ఔఁగా ॥

యెదురుగ నేతెంచి నెడమాటలాడించి
కదిసి నిన్నింతలోనే కాఁగిలించీ
చెదరవు బెదరవు శ్రీవేంకటేశ యీకె
పొదిగినకూటమైనా పోదిసేయదుగా ॥ ఔఁగా ॥ 81

వరాళి

చాలుఁజాలుననవే జాణతనాలు
కోలుముందాయఁ బనులు కొస రింకానేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁజేఁతలు గొన్ని చేఁగలచేఁతలు గొన్ని
నగుతా రెండూ నాతో నడపనేల
మొగములోఁ గానరాదా మోహము తనకు నాపై
నొగరులవులుసులవొట్టు లింకానేఁటికే ॥ చాలు ॥

వెచ్చినమాటలు గొన్ని వేవవిమాటలు గొన్ని
[1]లి(అ?)చ్చముగా నాతో నాడీనేలే
ముచ్చటనే కానరాదా ముంచినతననిజము
నచ్చుకొట్టి నాతో నవ్వు లింకానేఁటికే ॥ చాలు ॥

[2]పూఁచినసిగ్గులు గొన్ని పువ్వక సిగ్గులు గొన్ని
యేఁచి నాకాఁగిటిలోన యేల చల్లీనే
యీచాయ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతసేసి నన్నుఁ గూడె
చూచిచూచి నన్నేల చొక్కులఁబెట్టీనే ॥ చాలు ॥ 82

మాళవిగౌళ

కొంత విలుపఁగరాదు కొంచేవు వొక్కమారే
యి(యిం?)తాఁ దీరిన మరి యేమిసేసేవే ॥ పల్లవి ॥

కొప్పు వీడినదాఁకా కుచము లదరుదాఁకా
యిప్పుడే అంత నీవు యేలనవ్వేవే
రెప్పలణఁచినదాఁకా రేవులు రేవులుగాను
అప్పటిఁ దప్పక నన్ను అదేల చూచేవే ॥ కొంత ॥

పెదవు లెండినదాఁకా చెదరేయెలుఁగుదాఁకా
మదముదొలఁక నేల మాఁటలాడేవే
నిదుర ముంచినదాఁకా నివ్వెరగందినదాఁకా
సదమదమై యేల సరసమాడేవే ॥ కొంత ॥

నిండాఁ జెమరించుదాఁకా నిట్టూర్పు రేఁగినదాఁకా
అండనే రతులనేల అలఇంచేవే
పందినశ్రీవేంకటాద్రిపతి నేనే కూడితిని
పందేమంచ మెక్కెదాఁకా పదరనేమిటికే ॥ కొంత ॥ 83

---

1. ఈ పాదములో "లి—డీ" లకు యతికాలేదు. 'లిచ్చము' న కర్థము మృగ్యము.
2. ఈ "పూఁచు" లో అరసున్న చింత్యము.

శుద్ధవసంతం

దంటమనసుగలతనకేమే వెను-
వెంట నబలఁ గన వెరచీఁ(చేఁ?)గాక ॥ పల్లవి ॥

మరు గురుఁడట తా మరువిరిశరములు
ధరఁ దను నేఁచవు తనకేమే
విరులే కోయుచు వేయుచు ముడిచేటి-
తరుణులముగనక తడవీఁగాక ॥ దంట ॥

వెడశశిబావట వెన్నెలయెండలు
తడవవు తను నిఁకఁ దనకేమే
జడియుచు మోముల చందురుగెలిచేటి-
పడఁతులముగవక పరచీఁగాక ॥ దంట ॥

యేఁకట వాయుజు నేలెఁగనక తనుఁ
దాఁకదు వాయువు దనకేమే
కాఁకదేర శ్రీవేంకటపతి తా నన్నేలె
వేఁకపుగిరికుచఁగన విసరీఁగాక ॥ దంట ॥ 84

రేకు 1215 కేదారగౌళ

ఎగ్గానో తప్పానో యేమీననఁగఁజాల
అగ్గలపునీచిత్త మానతియ్యవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

అంటుదునో అంటవద్దో అయము సోఁకెననేవో
వెంట వత్తునో వద్దో వెంగెమనేవో
జఁ(జం?)తై వుందునో వద్దో సారె నమ్మలేవ(న?)నేవో
బంట(టు?)పంతాలిఁకనేల పలుకఁగదయ్యా ॥ ఎగ్గా ॥

ఆడుదునో ఆడవద్దో ఆఱడిసేసెననేవో
వీడెమిత్తునో వద్దో వేసటనేవో
కూడఁజింతింతునో వద్దో గుట్టు నేఁ గనేననేవో
యీడనే నీగుణ మింతా నెఱిఁగించవయ్యా ॥ ఎగ్గా ॥

పక్కకు వత్తునో వద్దో బాసదప్పించెననేవో
మొక్కుదునో వద్దో నీవే ముంచేవ(న?)నేవో
పక్కన శ్రీవేంకటేశ పైపైనే కూడితివి
అక్కన నుందాన బుద్దు లానతియ్యవయ్యా ॥ ఎగ్గా ॥ 85

వరాళి

నిద్దిరించఁ బొద్దులేదు నిన్నుఁ దలఁచనేపట్టె
సుద్దులనీగుణములసోద్యాలవల్లను ॥ పల్లవి ॥

చిత్తము చంచలమంది చిందువందుగానేపట్టె
బత్తి నీమీఁదఁజేసినఫలమునను
యెత్తినశిరసుతో నీకెదురుచూడనే పట్టె
హత్తిననీవు వచ్చేవనేయాసలాసలను ॥ నిద్ది ॥

వొడలెల్లఁ జెమరించి వుస్సురననే పట్టె
యెడమాట లాడించేఇందువంకనే
ఒడియుఁగన్నీటితో జాలిఁబడనేపట్టె
తడతాఁకుఁగోరికలతమకానను ॥ నిద్ది ॥

మిక్కిలిపరవశాన మేను మఱవఁగఁబట్టె
పిక్కటిల్లునీకాఁగిటిబిగువుననే
గక్కన శ్రీవేంకటేశ చెక్కులు మూయనేపట్టె
యిక్కువల నీవునేనేయీచేఁతవల్లను ॥ నిద్ది ॥ 86

శంకరాభరణం

రమణుఁడట రమణినట రతుల నే నలిగేనా
తమి నేఁ జూచితిఁగాక దగ్గరఁదడవా ॥పల్లవి॥

వెగటుగాఁ బిలిచీని వేగిరంబేలే తన-
పగటు చూచితిఁగాక పలుకఁదడవా
మిగుల నను(బై కొనీ మీఁదమీఁద నేఁడు తన-
బిగువు చూచితిఁ గాక పెనఁగఁదడవా ॥రమ॥

చెనకుచును సరసములే చిమ్మీని సారెఁ దన-
ననుపు చూచితిఁగాక నవ్వఁదడవా
అనువుగా నా కిచ్చలాడీ నిదేల తన-
చనవు చూచితిఁగాక సతముగాఁ దడవా ॥రమ॥

గొణఁగుచును సన్న సేసి కొసరి మొక్కీని తన-
గుణము చూచితిఁగాక కూడఁదడవా
అణఁగ కిటు శ్రీవేంకటాధిపుఁడు గూడె నను
గణనకెక్కితిఁగాక కరఁగంగఁదడవా ॥రమ॥ 87

శ్రీరాగం

చాలదా దంపతులకు జన్మసాఫల్య మిది
యీలాగు నీనేరుపులే యెందూఁ దలఁతురా ॥పల్లవి॥

పరపుపైఁ బవళించి పచ్చిగానే నిన్నుఁ గూడి
సరుస మోములు చూచి సారెకు నవ్వి
సరుగఁ గెమ్మోవితీపు చవిచూచిచూచి అందు
గురుతులు సేసినఇక్కువలే తలఁతురా ॥చాల॥

పొంచి తూఁగుమంచముపై పొలఁతి తమలపాకు
మంచుల నందుకొనుచుఁ జొక్కిచొక్కి
అంచెఁ బచ్చిమాటలాడి అంతలోనే కళలంటి
కొంచక చొక్కించినదె కోరి తలఁతురా ॥ చాల ॥

సింగారపుఁదోఁటలోన శ్రీవేంకటేశ నీవు
చెంగటనే నన్నుఁ గూడి చెక్కునొక్కి
పొంగేటిరతులలోన బుసకొట్టిబుసకొట్టి
అంగములే చెమరించేఆస లీడఁ దలఁతురా ॥ చాల ॥ 88

పాడి

[1]సుదతులు లేరే సోబనము సేయ
పొదలి మరుగురుఁడు పొడమెను వాఁడె ॥ పల్లవి ॥

శ్రావణబహుళాష్టమి యిదివో
ఆవలఁ జంద్రోదయం బదివో
యీవేళ నడురే యిప్పుడే రోహిణి
దేవకి కొడుకుఁ గనె దేవుఁడు వీఁడె ॥ సుద ॥

సరి వసుదేవునిసంతోష మదివో
మరులుగొల్పేహరిమా యదివో
విరిసెను కాంతులవెలుఁ గదివో
పురుషోత్తముఁడె పుట్టెను వీఁడె ॥ సుద ॥

నాలుగుచేతులు నలి నివివో
మేలిమిసొమ్ముల మెఱుఁగు లవె
యీలీల శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు మన-
పాల జనించెను బాలుఁడు వీఁడె ॥ సుద ॥ 89

---

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది.

తెలుఁగుఁ గాంబోది

జవ్వనవనములసందడిఁ బెనగొని
దవ్వుగఁ జూడక తగులవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెక్కుటి చేతనే చింతలచిగు రమ్మీ
పొక్కుచు నీయెదుట బోయతి
ముక్కుపై వేలనే మోవిపండ్లమ్మీ
అక్కరతో నీ వడుగవయ్యా ॥జవ్వ॥

కాయపుఁగాఁకలఁ గలగూరమ్మీ
పోయినఁ బోకిటు బోయతి
పాయపువెరగుల [1]పచ్చిగొంటు లమ్మీ
చేయారఁగ వెలసేయవయ్యా ॥జవ్వ॥

కసరుల నానాగరబులు నమ్మీ
పొసఁగ నీకాఁగిట బోయతి
కనుగందనిచనుఁగవ వెలఁగలు నీ-
వసము శ్రీవేంకటేశ్వర కొనవయ్యా ॥జవ్వ॥ 90

రేకు 1216 శ్రీరాగం

తనకు నాకుఁ బనులు తారుకాణించక తీర-
దెనలేనివాడఁబాట్లు యిఁకనేమి చెప్పేరే ॥పల్లవి॥

మనసులోకోపమెల్ల మాటలాడక తీరదు
తనువుపై పనులెల్ల తగఁ గూడక తీరదు
అనుమానించినచోట ఆనవెట్టక తీరదు
యెనలేనితనసుద్దు లిఁకనేమి చెప్పేరే ॥తన॥

1. ఈపోలిక, "పోకలతోడిసామ్యము నొందకయున్న" కళాపూ. అ. ౧. పద్యమును తలపించుచున్నది. పెరిగినతర్వాత వెలఁగలు కాబోలు.

సరిబేసిపంతాలు జగడించక తీరదు
మరుతంత్రములమెందు మతి చొక్కక తీరదు
సరుగ మోఁచినచోట సాదించక తీరదు
యెరవు లాతనిగుణా లిఁకనేమి చెప్పేరే ॥ తన ॥

కొసరి దూరేచోట కుస్తరించక తీరదు
పొసఁగినరతివేళ బుజ్జగించక తీరదు
అసుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డంత సేసి నన్నుఁ గూడె
యెసగె నాతని చేఁత లిఁకనేమి చెప్పేరే ॥ తన ॥ 91

ధన్నాసి

[1]గాడిదె గూయకుండఁ గంసుఁడెఱఁగకుండ
వేడుక వసుదేవునకు విన్నవించరో ॥ పల్లవి ॥

దేవతలు జయవెట్ట దేవకి గర్భమునందు
యీవేళ నేనుగబిడ్డఁ డిదె జనించె
పూవులవాన గురిసె భూభారమెల్లఁ దీరె
వేవేగ నొజ్జళ్లు వేళ చూడరో ॥ గాడి ॥

అద్దమరాతిరికాడ నటు చంద్రోదయముతో
వొద్దికఁ గృష్ణుఁడు వుట్టె నోచెలులాల
సుద్దులెల్లఁ జెప్పఁజొచ్చెఁ జూపె నాల్గుచేతు లవె
పొద్దున సోబన మిట్టె పొలఁతులు సేయరో ॥ గాడి ॥

సంకుఁజక్రములు వట్టి సాదుల నిందరిఁ గావ
తెంకినే శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁడు వుట్టె
కొంకుఁబనులెల్లాఁ దేరె కోరి తొట్టెలఁ బెట్టరే
లంకె బలభద్రుతోడ లలనలు వెంచరో ॥ గాడి ॥ 92

1. ఈ పాట వాత్సల్యమునకు పతాక. ఇది అధ్యాత్మ కీర్తనలలో నుండదగినది.
2. ఒజ్జలు, కొడవళ్లువలె యీశబ్దముపై సమాస్తబహువచనము మరలనుంచుట వింత.

శంకరాభరణం

ఓయమ్మ శ్రీవిభుఁ డోయమ్మ
కాయము నేఁ గరఁగితే కాఁక చల్లీనే ॥ పల్లవి ॥

యెఱఁగమమ్మ నే నెవ్వరుంటా నావెనక
తెఱవఁ జూచితినంటాఁ దిట్లాడీని
మఱచితినమ్మ నే మాయపు(ఁ?)దనసుద్దులు
గుఱిగా నవ్వితినంటాఁ గొంగువట్టీని ॥ ఓయ ॥

తలఁచనమ్మ నేఁడు తా నాకుఁ బొంచినట్టి(బొంచీనంటా?)
కులికి మాటాడితేనే గోర నొక్కీని
తెలియనమ్మ తాఁ దిరిగి యింతసేసేది
తలదువ్వి ముడిచితే తగులనాడీని ॥ ఓయ ॥

తడవనమ్మ నేను దగ్గరి శ్రీవేంకటేశు-
కెడమిచ్చితే నొద్ద యిట్టె పండీని
తొడరమమ్మ తానే తొడికి కాఁగిటఁ గూడి
బదలి నే నుండితేనే పంతమిచ్చీని ॥ ఓయ ॥ 93

ముఖారి

దయగలవాఁడవు తప్పనిజాణఁడవు
ప్రియములజగడాలు పెంతురా నీవు ॥ పల్లవి ॥

కన్నుగీఁటినవాఁడవు కైకోక నుండనేల
చిన్నఁబోయీఁ జెలి నింతసేతురా నీవు
వెన్నెలరేకులవలె వెదచల్లెఁ జూపు నీపై
చిన్నదాన నేఁచ నింత చెల్లునా నీకు ॥ దయ ॥

కాలఁ జిమ్మినవాఁడవు కడకు రమ్మననేలే
యీలేమ సిగ్గువడీ నింతకోపునా
రాలేటిపుప్పొడివలె రాలిచీ ముద్దుమాటలు
గోల నింత సేసేది గుణమా నీకు ॥ దయ ॥

చేయివేసినవాఁడవు చిత్తము పరాకేల
యీయింతి నిను నవ్వీ నిట్టిదా(ఁడా?) నీవు
చాయల శ్రీవేంకటేశ సతి నిట్టె కూడితివి
పాయపుమగువతోడఁ బంతమా నీకు ॥ దయ ॥ 94

సాళంగనాట

ఆలనట మగఁడట అవుఁగాము లిందునేల
తాలిమితో నే నుండే తరియైనదాఁకను ॥ పల్లవి ॥

ఆయలేవే చాలుఁజాలు అప్పటిఁ గొసరనేల
చాయల నేఁ బిలిచితే చనుదెంచీనా
వోయమ్మ కలి వోయ నుట్టిదిక్కు చూడనేల
సేయనీవే తనచేఁత చెల్లియయందాఁకను ॥ ఆల ॥

పోపోవె తనతోడి(డ?) పురుఁడు పెట్టుకోనేల
దాపులఁ జిల్లరపొందు తా మానీనా
మాపుదాఁకా జాలు దింటా మలిగం ద్లేరనేల
తీపులఁ దాఁ బడనీవే తెలిసినందాఁకను ॥ ఆల ॥

చాలులేవే తనతోడ సారెసారె వాదులేల
వోలిఁ దారుకాణించితే నొడఁబడీనా
గాలిగలప్పుడే తూర్పుగాక శ్రీవేంకటపతి
యేలి నన్నుఁ గూడె నే నిరవైనదాఁకను ॥ ఆల ॥ 95

మంగళకౌశిక

[1] ఆదరో పాడరో అప్స(ప్స?)రోగణము
పీడెము లిందరో విభవము నేఁడు ॥ పల్లవి ॥

కమలారమణునికల్యాణమునకు
తమినదె గరుడధ్వజ మెసఁగె
తెమలుచు మ్రోసెను దివ్యదుందుభులు
గమనించరో దివిఁగలదేవతలు ॥ ఆద ॥

వెలయఁగ లక్ష్మివిభునిపెండ్లికిని
బలసి అంకురార్పణ మదివో
కలగొన నిచ్చేరు గంధాక్షత లవె
చెలఁగి కైకొనరో శ్రీవైష్ణవులు ॥ ఆద ॥

బడి శ్రీవేంకటపతికి శ్రీసతికి
అదరినతలఁబా లందెనిదె
నడచీఁ బరుషలు నానాముఖముల
ముడుపులు చదువరో ముయిగా నరులు ॥ ఆద ॥ 96

రేకు 1217

ముఖారి

కందుగుందు నందరికిఁ గలిగినదే
అందులకే యలిగితే నంతలో నేమాయనే ॥ పల్లవి ॥

నెలఁత నీమొగము వెన్నెలగాయఁ బొరుగున
అలరుఁదురుము చీఁక టదె చల్లీని
వలచినరమణుఁడు పది నీతో నొకమాఁటు
అలిగి మాటాడకున్న నందు కేమాయనే ॥ కందు ॥

---

1. ఇది అధ్యాత్మ కీర్తనలలో నుండదగినది.

మిక్కిలి నీమనసిది మెత్తనై తేఁ బొరుగున
గక్కనఁ జనుఁగొండలు గట్లాయను
చక్కనినీరమణుఁడు సరుస నిన్నొకమాటు
ఇక్కువ గోర నంటితే నిందు కేమాయనే ॥ కందు ॥

నడపుల నేనుగలు నటిఇంచఁ బొరుగున
నడుమ సింహము నీకు నటించీ నదె
అదరి శ్రీవేంకటేశుఁ డటు గాదు నీవుఁ దాను
కొడిఁ జంద్రుఁడుఁగల్వలై కూడినమోమాయనే ॥ కందు ॥ 97

భైరవి

[1]కొంగువట్టి కంత నీవు గొల్లబోయిఁడా
కుంగక నీకు మొక్కేము గొల్లబోయిఁడా ॥ పల్లవి ॥

పొలసుమాటలగొల్లబోయిఁడా నీ-
కొలము దాఁచకువోయి గొల్లబోయిఁడా
పొలము మేపకు గొల్లబోయిఁడా
కొలువుకంబముచాటుగొల్లబోయిఁడా ॥ కొంగు ॥

పొదవాటికాళ(ళ్ల?)గొల్లబోయిఁడా
గొడవలు మానవోఇ గొల్లబోయిఁడా
పొదలమెకముగొల్లబోయిఁడా
గొడగెత్తియాలఁగాచేగొల్లబోయిఁడా ॥ కొంగు ॥

బుద్దులగొల(లు?)వుగొల్లబోయిఁడా
కొద్దిలేనిదాఁటులగొల్లబోయిఁడా
మద్దుల శ్రీవేంకటాద్రి మందబోఇఁడా । నీకు
గుద్దే బాదాలు నే గొల్లబోఇఁడా ॥ కొంగు ॥ 98

1. ఇందు దశావతారసమన్వయము గలదు. ఈపాటలో మూడవచరణము మూడవపాదమునందుతప్ప కవవర్గముతోనే యతినిర్వాహణము జరిగినది.

గుండక్రియ

ఇది దా నెఱఁగఁదా ఇంపులనారమణుఁడు
హృదయమే యెఱుఁగును యెంచిచెప్పేదేమే ॥ పల్లవి ॥

[1] దవ్వు విచారింతురా తమ్మువలసినవారు
యెవ్వల నుండినాఁ గూడనెంతురుగాక
దవ్వుల సూర్యునికి ధరణిఁ దామరలకు
యెవ్వరైనాఁ బొందుసేసి యెనయించిరా ॥ ఇది ॥

[2] వెనకముందెంతురా వెక్కసపుపొందువారు
యెనలేనిసాహసము లెంతురుగాక
వినువీథిఁ జంద్రుఁడుండ వెసఁ జంద్రకాంతము-
లెనసి కరఁగుమని యెవ్వరైనాఁ జెప్పిరా ॥ ఇది ॥

వొకరి నడుగుదురా వుల్లములు గలసితే
వొకటై రతులఁ గూడివుండురుగాక
ప్రకటించి శ్రీవేంకటపతి దానె నన్నుఁ గూడె
సకలము లోలోనె సంతమౌటగాక ॥ ఇది ॥ 99

కాంబోది

ఎగ్గో తప్పోకాని యివివో మాచేఁతలు
అగ్గపురమణుఁడ నే మంతేసి యెఱఁగము ॥ పల్లవి ॥

నీవు నన్ను మన్నించఁగా నిన్నుఁ గొసరితిఁగాక
వేవేగఁ బనిలేదంటే వేసరించేనా
తావివసంతము రాఁగాఁ గోవిల గూసెఁగాక
వావాతా నారునెలలు వాయెత్తెనా ॥ ఎగ్గో ॥

1, 2 చరణములలో వరుసగా, "వికసతి హి పతంగస్యోదయే పుండరీకం ద్రవతి చ హిమరశ్మావుద్గతే చంద్రకాంతః" అనేభవభూతి గుర్తుకు వస్తాడు.

కన్నుల నీవు చూడఁగఁ గాఁకలఁ గోరితిఁగాక
యెన్నిక నీ వెందోవుంటే నింత వేఁదేనా
వెన్నెలకుఁ జకోరము వేడుకపడెఁగాక
వన్నెల యెండగాయఁగ వచ్చి తలయెత్తీనా ॥ఎగ్గో॥

ఆయము నీ వంటఁగాను అట్టె నేఁ గూడితిఁగాక
బాయిట నల్లంత నుంటే పైకొనేనా
వేయైన శ్రీవేంకటేశ విరులకుఁ దుమ్మిదలు
మ్రోయుఁగాక చిగురులమూఁకలకు మ్రోసునా ॥ఎగ్గో॥ 100

ఆహిరి

చెలులాల వానిసుద్ది చెప్పకురే నాతోడ
పలుకులవెంగమేల పగ మేలుగాక ॥పల్లవి॥

మనసురానిచోటికి మంతనాలుఁ గొన్నా
మెనకులవాదులైన మేలుగాక
చనవులేనిచోటికి సరసాలు గొన్నా
మునుకొన్న అవ్వలిమోములు మేలుగాక ॥చెలు॥

గుఱుతుమఱచినచో కూటువమొక్కులు గొన్నా
మెఱయనితెరమాటే మేలుగాక
జఱయుచుండేటిచోట చనవులుచూపేవీఁ గొన్నా
కుఱకుఱబీరములగుట్టు మేలుగాక ॥చెలు॥

చిత్తజకేలిచోటను సిగ్గులునుఁ గొన్నా
యెత్తిన దేహ మొప్పించు టెక్కువగాక
హత్తినశ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి నన్నుఁ గూడె
కొత్తగా నన్నియు నియ్యకొంట మేలుగాక ॥చెలు॥ 101

శుద్ధవసంతం

తానట నేనట తడవేలే
పూనికె చెల్లెను బుద్ధు లిఁకేలే ॥పల్లవి॥

నలుగడ నాతో నవ్వేదివాఁడట
మలసి చెక్కుచెయిమఱఁగేలే
చిలుకులగోళ్లఁ జెనకేటివాఁడట
వెలుపలిలోపలివెలితేలే ॥తాన॥

సూటిగ నాదెస చూచినవాఁడట
చీటికిమాటికి సిగ్గేలే
వీటికిఁ దా నిటు విచ్చేసినాఁడట
నీటున వాకిట నిలువఁగనేలే ॥తాన॥

గుట్టున సమరతిఁ గూడినవాఁడట
పట్టి వూర్పు లణఁపఁగనేలే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడు నాపయిఁ
బెట్టినశాసట పెనఁగఁగనేలే ॥తాన॥ 102

రేకు 1218 కాంబోది

వెలిఁదోఁచే దొకటి వేసము నీలో నొకటి
చలివాయ రమణువిచనవు చేకొనవే ॥పల్లవి॥

గక్కన నవ్వేవుగాని కన్నులకెంపులు వోవు
ఇక్కడ నలుక దీరు పెట్టు నమ్మేది
నిక్కముమాటలాడేవు నిట్టూర్పు లణఁగవు
చక్కనిపతికి నీకు సంతన మెట్లాయనే ॥వెలిఁ॥

పొంచి పీడెమిచ్చేవు బొమ్మముళ్లు నున్న వవె
యెంచఁగ మీమచ్చరము లెట్టు దీరెనే
మంచమెక్కి వుందానవు మానవు నివ్వెరగులు
వంచించ కిద్దరిలోన వాదు లెట్టు దీరెనే ॥ వెలి ॥

కాఁగిట నించే వతనిఁ గాఁకలు మేన నున్నవి
ఆఁగినచేఁత లింకా నవి యేఁటివే
చేఁగదేరఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశు నిట్టె
నాఁగువారె మీగుణాలు నమ్మనెట్టువచ్చునే ॥ వెలి ॥ 103

బౌళి

తననేరుచుబుద్ధి తానే యెఱుఁగుఁగాక
అని యనిపించుకొను టంత నాకుఁ జెల్లునా ॥ పల్లవి ॥

కప్పురపునోటిమాటే కడువిఁ(నిం?)పైవుండుఁగాక
చప్పనిమానోరిమాట చవులయ్యీనా
యెప్పటిమోహపుకాంత యేమనినా వినుఁగాక
అప్పసమై వున్నదాన నంత నాకుఁ జెల్లునా ॥ తన ॥

వుంగరపువేలిసన్న లోఁదఁబాటై వుండుఁగాక
సంగడి మాచేసన్న సంగతియౌనా
చెంగట నాకె యేపచ్చినేసినా నమరుఁగాక
అంగము నే గోర నంట నంత నాకుఁ జెల్లునా ॥ తన ॥

కాటుకవెట్టినకంట కన్నులార్చఁజెల్లుఁగాక
తేటతెల్లని మాచూపు తేఁకువయ్యీనా
యేఁటికని శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడెఁగాక
ఆఁటదానఁ దన్ను దూర నంత నాకుఁ జెల్లునా ॥ తన ॥ 104

భైరవి

ముందర నేఁటిదో ముగుదను నేవిదె
విందువంటిపతి విడువఁగఁగలనా ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులోనినాతమకఁ(కం?) బెంచిన
వాలికిఁ గన్నీ రొకటొకటి
వెలసిననామైవిరహము చూచిన
పులకునఁ బులకలు నుదిరీ నిదివో ॥ ముంద ॥

పాయపుమదములపరవశము చెప్పిన
తోయపునిట్టూర్పు తొట్టీవి
నాయపురమణునినమ్మిక దలఁచిన
రాయడిఁజెమటలు రాలీ నిదివో ॥ ముంద ॥

నెమ్మిఁ బొన్నుపై నేఁ జెయిచాఁచిన
తమ్మిగోరు పతిఁ దాఁకీవి
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్ను
సమ్మతిఁ గూడఁగ సంతస మిదివో ॥ ముంద ॥ 105

బౌళి

వత్తలూరికేశవా వన్నె లీడఁ జేసేవా
బత్తిగలవాఁడవౌదు పట్టకువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పిల్లఁగోవి వింటిమి బిరుదులు గంటిమి
చల్లలమ్మఁ బోవలెఁ జాలునయ్యా
చెల్లు నీకుఁ జేఁతలు చెక్కులెల్ల రోఁతలు
పల్లదాలు యిఁకనేల పదవయ్యా ॥ వత్త ॥

నిందలు వేసితివి నేరమీఁ జేసితివి
మందకునుఁ బోవలె మానవయ్యా
చిందె మోపిఁ దేనెలు సిగ్గులాయ మేనులు
ముందరి కట్టేకాని మొక్కకువయ్యా ॥వత్త॥

చీర నీచేఁ జిక్కెను చిత్తమెల్లాఁ బొక్కెను
నీరుఁగొల నాడవలె నిలవయ్యా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
తేరీ పనులేమిగల్లా తెంకికి రావయ్యా ॥వత్త॥ 106

ముఖారి

అందుకేమే యెడమాటలాడితేనే దోసమా
అంది నేను మొక్కినందు కటు చూడఁదగదా ॥పల్లవి॥

చేరి తనపంతమే చెల్లితేఁ జాలుఁగాక
నారుకొన వెనకనే నవ్వఁదదవా
నేరమి నాదేకాక నెట్టనఁ దా నేమినేసు
ఆరీతి నే వలవఁ దా నంతనేయఁదగవా ॥అందు॥

నటనల యెమ్మెలఁ దా నడచితేఁ జాలుఁగాక
చిటుకన గోర నేఁ జిమ్మఁదదవా
సటకాఁడు దనకేమి సాదుగోల నేనేకాక
తటుకన నే రాఁగాఁ దలవంచఁ దగదా ॥అందు॥

మిక్కిలి రతులఁ దానే మీఁదైతేఁ జాలుఁగాక
చొక్కించి తవమోము చూడఁదడనా
చక్కని శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే తా నన్నుఁ గూడె
తక్కక యిన్నిటికి నేఁ దన్ను మెచ్చఁదగదా ॥అందు॥107

భైరవి

సిగ్గరిపెండ్లికొడుక చెలువరాయ। నన్ను
వెగ్గళించ కిఁక నీవు వెసఁ జెలువరాయ ॥ పల్లవి ॥

చెరువుకో నీతురుము చెలువరాయ। నీవు
శిరసు వంచకు మంత చెలువరాయ
సిరితో వీదులనేఁగే చెలువరాయ। నీ-
నెరబడివారము చెలువరాయ ॥ సిగ్గ ॥

చెక్కులేల చెమరించెఁ జెలువరాయ। అట్టె
చిక్కనిబొంకు బొంకేవు చెలువరాయ
చిక్కువడె నీనెరులు చెలువరాయ। నన్నుఁ
జిక్కించేవు మాఁటలనే చెలువరాయ ॥ సిగ్గ ॥

చెప్పరానితమకపుచెలువరాయ। నన్నుఁ
జిప్పిలఁ గూడితివిగా చెలువరాయ
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యేకతము కడపలోఁ
జెప్పితిఁగా అలనాఁడే చెలువరాయ ॥ సిగ్గ ॥ 108

రేకు 1219 ముఖారి

[1] ఎందుకైనాఁ జెప్పేవటే యెరికెత నీవు నాకు
యెందుకైనా నోపుదువు యెఱుఁగుదుఁ బదరా ॥ పల్లవి ॥

వానకుఁ జెప్పేవటే వన్నెయెరికెత నీవు
ఆనె నీమైఁ జెమటవానదె కదరా
పూవి పంటకుఁ జెప్పేవా బొంకుయెరికెత నీవు
చేనిపంట రాసులుగాఁ జేసేవురా మోవిని ॥ ఎందు ॥

---

1. ఇది వాకోవాక్యము.

మేలుకుఁ జెప్పేవటే మిందయెరికెత నీవు
  మేలు నేసితివిరా నామీఁదనే నీవు
  యేలుభూమికిఁ జెప్పేవా ఇంకా యెరికెత నీవు
  యేలుకొంటి భూమి సిరి నిట తొల్లేకదరా ॥ ఎందు ॥

వచ్చేమీఁదిపని చెప్పేవా యెరికెత నీవు
  వచ్చేది నాకాఁగిలేరా వంతుల నీకు
  నిచ్చలు నిద్దై చెప్పవే నీటుయెరికెత నాకు
  నిచ్చలు శ్రీవేంకటేశ నిన్ను నేఁ గూడితిరా ॥ ఎందు ॥ 109

పాడి

చెప్పనీవే సుద్దులు చేరి చెక్కు నే నొక్కితే
  వుప్పుగప్పురమువలె వొప్పనగావలెను ॥ పల్లవి ॥

మాననీవే తా నన్ను ; మానినా నల్లంతనుండి
  సానఁబట్టేచూపులై నాఁ జల్లకుండేనా
  నాననీవే వలపులు; నాకుఁ దనకుఁ గోమటి-
  మేనరికమైనట్టు మెచ్చుగావలెను ॥ చెప్ప ॥

వుండనీవే ఆడనీడ ; వుండినా నే నిక్కిచూచి
  నిండువెన్నెలనవ్వులు నించకుండేనా
  పండనీవే కోరికలు పంతాలు తనకు నాకు ;
  దండ నేళ్లవెంట చాళ్లై తగులఁగవలెను ॥ చెప్ప ॥

చేయనీవే సన్నలు చేర [1] నేనేఁ గాఁగిలించి
  బాయిటనే తన్నుఁ గొంగుపట్టకుండేనా
  యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
  కాయలే పండ్లయినట్టు కతలు గావలెను ॥ చెప్ప ॥ 110

---

1. 'నేనేఁ' పక్కన అరనున్న ప్రామాదికము.

సామంతం

మాఁటలనే చలివాపె మనకేలే
వాఁటమయ్యీఁ జేఁతలెల్ల వద్దు మనకేలే ॥ పల్లవి ॥

నిందఁబడ్డవాఁడుగాన నిన్నుఁజూచి మొక్కఁగాను
మందలించి రట్టుసేయ మనకేలే
ఇందునందు నుండేఁగాన యిచ్చకము సేయఁగాను
అందరిలో నణఁకించ నంత మనకేలే ॥ మాఁట ॥

నేరమి గలిగెఁగాన నీయింటికే రాఁగా పే-
మారు వెంగెములాడ మనకేలే
జీరలు మైనిండెఁగాన చెరఁగునఁ గప్పుకోఁగా
తోరముగా నవ్వు నవ్వి దూరమనకేలే ॥ మాఁట ॥

గక్కన సిగ్గువడ్డాఁడుగాన తలవంచితేను
మక్కువఁ బైకొనకుండ మనకేలే
వొక్కటై శ్రీవేంకటేశుఁ డొడఁబడ నిన్నుఁ గూడె
యెక్కడిసుద్దులు నఁక నెంచ మనకేలే ॥ మాఁట ॥ 111

సాళంగనాట

ఎక్కువతక్కువలేవో యెఱఁగ మిద్దరిలోన
వొక్కటై నీవురముపై వున్న దిదె చెలియ ॥ పల్లవి ॥

ఆకడ జలధి దచ్చి యమృత మిచ్చితి నీవు
ఆకెకైతే మోవిఁ జిందీ నమృతము
సైకపుఁబసిఁడిచీర సరిఁగట్టితివి నీవు
మేకొని యాకెకైతే మేనెల్లఁ బసిఁడే ॥ ఎక్క ॥

విగిడి కౌస్తుభపుమాణికము గట్టితి నీవు
మగువకై తే నోరెల్లా మాణికములే
బెగడి యాకసమెల్లాఁ బెద్దసేసి కొలచితి
బిగిసేయీచెలికై తేఁ బిదికెఁడునడుమే ॥ ఎక్కు ॥

పలుమారు జలధిలోఁ బవళించితివి నీవు
కలికి గుణములోనే ఘనజలధి
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇప్పుడు గూడితిగాని
జలజాక్షియైతే నిన్ను సన్నలనే కలసె ॥ ఎక్కు ॥ 112

శుద్ధవసంతం

బలువుకొలఁదియే పో పంతమెల్లాను
వెలిఁ దారుకాణలతో విన్నవించఁగలనా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కు నొక్కితివిగాని చేతిగోర నూఁదితేను
ఇక్కడ నౌఁగాదనేవారెవ్వరు నిన్ను
ముక్కుమీఁదివేలితోడ ములిగేటిదానఁగాక
పెక్కుమాటలాడి నీతోఁ బెనఁగఁగఁగలనా ॥ బలు ॥

మంచిమాటాడితిగాని మానముపైఁ దిట్టితేను
యెంచి తగవుచెప్పేవారెవ్వరు నీకు
వంచినశిరసుతోడ వగచేటిదానఁగాక
పంచల నీగుట్టులెల్లఁ బచ్చిసేయఁగలనా ॥ బలు ॥

కాలుదొక్కితివిగాని కడచేఁత సేసితేను
పోలదని యెవ్వరైనా బుద్ధిచెప్పేరా
మేలిమిశ్రీవేంకటేశ మెచ్చఁగూడఁగలఁగాక
వేళవేళఁ గూడఁగానే వేగిరించఁగలనా ॥ బలు ॥ 113

నాదరావ(మ?)క్రియ

కన్నదే విన్నదే కందువసుమ్మీ
వున్నతి నీసతిసుమ్మీ వొద్దఁబా టిద్దరికి ॥పల్లవి॥

యేకడ నీవుండినాను యెంతపనిగలిగినా
ఆకెమాటే నామాట అట్టే రమ్మీ
పోకలెన్నైనాఁ గలవు పొందు లెన్నైనాఁ గలవు
సాకిరి యీచెలిసుమ్మీ సరుస నిద్దరికి ॥కన్న॥

అలుకెంత గలిగినా అడ్డములే యాడినా
చెలిమొక్కే నామొక్కు చేకొనుమీ
తలఁపెట్టయినాఁగాని తగులెంతయినాఁగాని
తొలుత యీపెసుమ్మీ దూతిక యిద్దరికి ॥కన్న॥

యెంతదవ్వవోయినా యేమని పొడచూపినా
యింతిసన్నే నాసన్న యెఱుఁగుకొమ్మీ
యింతేల శ్రీవేంకటేశ యిందాఁకాఁ గూడితివి
సంతతము [1]నీకెసుమ్మీ సాదన మిద్దరికి ॥కన్న॥ 114

రేకు 1220 కాంబోది

మానవే మానవే నీమంకుఁదనము
మానరానివిభునితో మరి చలమేఁటికే ॥పల్లవి॥

నెలవుల లేఁతనవ్వు చిందఁగానే మాటలాడే—
చెలువునితో నలుక చెల్లునటవే
తెలివెన్నెలలోనితేటలుగా నిన్నుఁ జూచి
వలచినపతితోడ వట్టిమోనమేఁటికే ॥మాన॥

1: సంతతమును+ఈకె.

కన్నులమొక్కులతోఁ గట్టెదుర నిలుచుండే-
పన్నినజాణనితోఁ బంతమేఁటికే
సన్నలనే వినయము చల్లేటిరమణునితో
కిన్నెరమీఁటులలో సీకేరడములేఁటికే ॥ మాన ॥

చేరి కాఁగిలించుకొనే శ్రీవేంకటేశుతోడ
ఆరసు లేఁతసిగ్గు లంతయేఁటికే
గారవాన నిన్నుఁగూడి ఘనుఁడైనయతనితో
బీరమాడి పచ్చిసేసి పెనఁగఁగనేఁటికే ॥ మాన ॥ 115

దేసాళం

[1] ఇంతివుపచారపూజ యిందే కలిగె నీకు
వంతులఁ జేకొని నీవు వరమియ్యవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

అంగన నిన్నుఁజూచుటే ఆవాహనము, ఆకెకు
అంగవించి నీవు మతి హత్తినదే ఆసనము,
సంగతి నీపైచింతే సదా ధ్యానముసుమ్మీ,
అంగపుఁజెక్కుచెమట అర్ఘ్యపాద్యాదులు ॥ ఇంతి ॥

సరుసఁ గన్నీళ్లే ఆచమనము జలకము,
అరవిరి పయ్యెదయు అంగవస్త్రము,
విరతి మైకమ్మఁదావి నీకునిచ్చినగంధాలు,
పరగినపులకలే పలుపూజలు ॥ ఇంతి ॥

దొమ్మిపూర్పు విరహాగ్ని దూపము దీపము నాయ,
సొమ్ములే మైమెఱుఁగులు, సోలి వీఁగేవే దండాలు,
నమ్మిక శ్రీవేంకటేశ నైవేద్యమాయ మోవి,
కమ్మరఁ గాఁగిటినవ్వే కప్పురపువిడేలు ॥ ఇంతి ॥ 116

---

1. పచ్చిశృంగారమే పరమాత్మపూజగా మారినది.

ముఖారి

[1] చూడవే నాదిక్కు సుదతి నీవు ఇఁకఁ
జూడఁబోతే నన్నియును సోద్యాలేవో ॥ పల్లవి ॥

పలుకవే నాతోడఁ బదఁతి నేఁడు
పలికితే నిందరిలోఁ బసలేదువో
తలఁచవే తొంటిపొద్దుతగు లింతైనా । నేఁ
దలఁచితేఁ బనులెల్లాఁ దారుకాణెవో ॥ చూడ ॥

అందుకోవే పిడెమైనా నతివా । యిట్టె
అందుకొంటెఁ దాఁకుఁబో నీయాయములెల్ల
ముందు నవ్వవే యిఁక ముచ్చటదీర
ముందు నే నవ్వితేఁగన మోవి గంటివడుఁబో ॥ చూడ ॥

మఱవవే కాఁగిటిలో మాటలు చెలి । అంత
మఱచితే కాఁకలెల్ల మక్కళించుఁబో
యెఱఁగవే శ్రీవేంకటేశుఁడ నేను । నాలో –
నెఱిఁగికాదా నిన్ను నేకమై కూడితిని ॥ చూడ ॥ 117

సామంతం

ఎదుటనే వున్నఁదాన యెంతదడవే
అదనుచూచే నింతే అందుకెంతదడవే ॥ పల్లవి ॥

జోకతో నొకట రెంటఁ జూచి వోర్చేఁగాక వాని-
కీ(నీ!)కడిమోము సేసుకో నెంతదడవే
సాకిరివెట్టినదాఁకా చవిసేసుకొంటఁగాక
మైకొని తెగనాడేది మరి యెంతదడవే ॥ ఎదు ॥

1. ఇది వాకోవాక్యము.

మిమ్మెల్ల మెచ్చుదాఁకా మీరఁగాక తనమీఁద
ఇమ్ముల నేరాలువేయ నెంతదడవే
నమ్మికలిచ్చినతననాటకాలు చూచేఁగాక
చిమ్ముల చేఁతకుఁ జేఁత సేయ నెంతదడవే ॥ ఏదు ॥

మగవాఁడు, తనమీఁదిమచ్చెములు చూచేఁగాక
యెగసక్కెలకు నవ్వ నెంతదడవే
తగుశ్రీవేంకటపతి తా నన్నుఁ గూడఁగఁగాక
నిగిడి నేఁ గాఁగిటిలో నించ నెంతదడవే ॥ ఏదు ॥ 118

బౌళి

ప్రియమెట్టైనా నుండనీ పెంపగునారమణుని
క్రియ నాచేఁ దగిలెను గెలిచితిఁ జింత ॥ పల్లవి ॥

పాయమెట్టైనాఁగానీ పంత మెట్టైనాఁగానీ
కాయమిచ్చితిఁ దనకుఁ గలదా చింత
చాయలకే నడవనీ సన్నలకే తిరుగనీ
చేయి దనపయినే వేసితి నేల చింత ॥ ప్రియ ॥

మనసెంతైనాఁ బెట్టనీ మాఁట లెంతేశాదనీ
వునికై వొద్దనుండాన నున్నదా చింత
పనులెట్టయినాఁ గానీ భావమేదయినాఁగానీ
చెనకితిఁగాన గోరసేయ నేల చింత ॥ ప్రియ ॥

చూపు లేదఁ బారనీ సొలపెంత మీరనీ
పై పైఁ గాఁగిలించితిఁ బాసెఁగా చింత
యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డెన్నికెగా నన్నుఁ గూడె
తీపుమోవి నాకుఁ జిక్కెఁ దేరె నెల్లచింత ॥ ప్రియ ॥ 119

నాదరామక్రియ

ఇదియే చాలును నేమి ననకురే
కదిసినప్రాణము కామిని నాకు ॥పల్లవి॥

మాఁటలలోపలిమర్మము వేరే
గాఁటపుసతి పలుకఁగనీరే
తేటలకన్నులఁదిష్టులు వేరే
సూటిగ నెట్టయినఁ జూడఁగనీరే ॥ఇది॥

అంగములోపలిఆయము వేరే
అంగన చేయివేయఁగనీరే
రంగులసరసపురచనలు వేరే
జంగిలినవ్వులు చల్లఁగనీరే ॥ఇది॥

సన్నలలోపలిచనవులు వేరే
చన్నుల నొరయుచుఁజననీరే
యిన్నిట శ్రీవేంకటేశుఁడ యీసతి
వున్నది పురమున నుండఁగనీరే ॥ఇది॥ 120

రేకు 1221 సాళంగం

కామినులాల మీకన్నులఁ బట్టఁడా బాలు-
దేమమ్మా నవ్వేరు వీఁ డేమాయనమ్మా ॥పల్లవి॥

చూడఁగలవాఁడు [1]చేతఁ జూపఁగలవాఁడు వీఁడు
యేడ నెవ్వరైనాఁ గంటే నెత్తుకోఁదగువాఁడు
జాడతో రూపురేకా సాదించరానివాఁడు
యీడనే మాపసిబాలుఁ డేమాయనమ్మా ॥కామి॥

1. 'వీఁపుఁ' గావచ్చు.

అడుగఁదగినవాఁడు అన్నిటా [1]నుదారివాఁడు
వుడిబడి [2]వారి నేలనొల్లనివాఁడు
వడిఁ దానే ఇందరిని వలపించనేర్చువాఁడు
యెడసి ముద్దాడమనే రేమాయనమ్మా ॥ కామి ॥

రచనమాటలవాఁడు రచ్చరాళ్లమీఁదివాఁడు
ఇచట శ్రీవేంకటాద్రిపై నిరవైనాఁడు
పచరించ నేపనులాఁ బదిఁ బదైనవాఁడు
యెచట నాడి వచ్చినా నేమాయనమ్మా [3] ॥ కామి ॥ 121

బౌళి

నీపాపమా వోరి నిచ్చఁ గాలమహి మిది
అపాటితగవెల్ల నంతేసి కోపుదునా ॥ పల్లవి ॥

కోపము వేళమె వచ్చుఁ గోరి నిజమాడితేను
యేపున శాంతము వచ్చు నిచ్చలాడువారిఁ గంటే
వోప నాదిక్కేమి చూచే వొల్లనొల్లఁ బట్టకురా
నీపాటిదొరతనము నేరఁగాక నేను ॥ నీపా ॥

యేతులు వేళమె వచ్చు నింటనున్నవారిఁ గంటే
జాతివినయాలే వచ్చు సారె వాడవారిఁ గంటే
నీతుల నీగుణమిది నేఁడు గొత్తలా నాకు
రీతి గాదు నవ్వకురా రేయిపొద్దు దోసము ॥ నీపా ॥

బీరాలు వేళమె వచ్చు ప్రియపడ్డసతిఁ గంటే । రతిఁ
దారిన మొక్కులే వచ్చు దంటైనసతిఁ గంటే
యేరా శ్రీవేంకటేశ ఇది నేనెఱిఁగినదే
కూరిమిఁ గూడితి విఁకఁ గొంకు నాకుఁ జెల్లదు ॥ నీపా ॥ 122

1. ఉదారుఁడు అనుటకు "ఉదారివాఁడు" అనుట వింత 2. వారిన్+ఏలన్
3. ఈ పాటలో దూరార్థముగ దశావతారవమన్వయము గలదు.

ఆహిరి

[1]కానీలేవే అట్టె కానీలేవే అట్టె కానీలేవె
పోనీ చూత మింకఁ దనపొందు చెరుచనేల ॥పల్లవి॥

చలమా తనతో నాకు సరవినడపినాఁ గాదనను
వలచి తాఁ బైకొనివచ్చినా వాదులడువనేలా నాకు ॥కానీ॥

పగలా తనకు నాకు బాససేసినాఁ దగదనను
తగిలి తా రమ్మనునెడ నేఁ దామసించనేలా నాకు ॥కానీ॥

బడి నే శ్రీవేంకటగిరిపైఁ బంతమిచ్చే నిఁక నేమనను
కడపరాయఁడు నను నేలెను కశమ లెంచనేలా నాకు ॥కానీ॥ 123

కాంబోది

ఏమిచేసినాఁ జేసె నేలదూరేరే యతని
ఆముకొన వలచితి నాతఁ డేమిసేసునే ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ బతిఁ జూచితేఁ గాయమెల్లాఁ బులకించె
చన్నుల నొత్తితి నింతే జాజుకొనఁ బులకించె
సన్నల నవ్వితి నింతే జడిచెమటలు నిండె
అన్నిటా నానేర మింతే నాతఁ డేమిసేసునే ॥ఏమి॥

సుద్దులు నే వింటి నింతే చురుకనె నాయములు
వొద్దికి వచ్చితి నింతే వుల్లమెల్ల మఱపాయ
గద్దించి మాటాడఁబోతేఁ గడు మోవిఁ దేనె చిందె
అద్దో నానేర మింతే ఆతఁ డేమిసేసునే ॥ఏమి॥

కాఁగిలించఁబోతి నింతే కళలెల్లాఁ జిమ్మిరేఁగె
తోఁగి సిగ్గువడఁబోతే తొలఁగెఁ బయ్యదకొంగు
పాఁగినశ్రీవేంకటాద్రిపతి దానె నన్నుఁ గూడె
ఆఁగిననారతి ఇంతే నతఁ డేమిసేసునే ॥ఏమి॥ 124

1. ఇది చరణమునకు రెండేసిపాదములపాట.

భైరవి

ఊరకుండవయ్య చాలు నోయయ్య
నేరుపరి వౌదువయ్య నే వెఱతునయ్యా ॥ పల్లవి ॥

అయ్య నీకు దండమయ్య అంతకు నే నోపనయ్య
పయ్యద ముట్టకువయ్య పచ్చిగానయ్యా
గయ్యాళి నే నౌదునయ్య కల్లలాదేవా అయ్య
దయ్య మెరిఁగితేఁ జాలు దాఁపు కేమయ్యా ॥ ఊర ॥

బల్లిదుఁడ వౌదువయ్య పలుమాట లేలయ్య
చెల్లునయ్య నీవు సేసేచేఁతలునయ్యా
అల్లనాఁడె కంటిమయ్య అందరును సాకిరయ్య
మల్లడి నీగుణమయ్య మంచి దౌనౌనయ్యా ॥ ఊర ॥

ఆనలింకానేలయ్య అట్టె తనిసితినయ్య
కానికానివొట్లేల కానీవయ్య
మేనంటి శ్రీవేంకటేశ మెప్పించి కూడితివయ్య
మోనాన నుండేనయ్య మోవి నా కీవయ్య ॥ ఊర ॥ 125

ఆహిరి

ఉన్నసుద్దు లేమిచెప్పీ నుద్దవుఁ డేఁటికి వచ్చె
మిన్నక వలచినమామేలు దలఁచీనా ॥ పల్లవి ॥

తల్లితోఁబుట్టినవానిఁ దగ నేమో సేయువాఁడు
గొల్లెతలమీఁద దయ కోరి సేసీనా
మల్లాడి మేనమఱఁదిమాట కలిగినవాఁడు
చల్లువాని(చల్లవారి?)సరసాలు చవులయ్యీనా ॥ ఉన్న ॥

ఆలితోఁబుట్టినవాని నందముసేసి(చెరచి?)నవాఁడు
జోలిగాక వాని కేఁటిచుట్టరికమే
లేలే కొడుకువియ్యాల లెస్స తగవు వడపె
నాలిగాక వానితోడినవ్వు లేఁటినవ్వులే ॥ ఉన్న ॥

మేనత్తకొడుకులను మిక్కిలి రక్షించినాఁడు
వూని తనసుద్దులెల్లా నూఁకొనరే
కానీలే శ్రీవేంకటేశుఁ గమ్మరఁ గూడితి మిదే
తానేమనీనో ఇంక దగ్గరి యడుగరే ॥ ఉన్న ॥ 126

రేకు 1222 రామక్రియ

కన్నులనే నిన్నుఁ జూడఁగలవార మింతేకాక
[1] వున్నచలమువారమా వూరకే జంకించను ॥ పల్లవి ॥

యెరవులవారమా యేమన్నా నీతోడ
కెరలి చీటికిమాటికి నలుగను
తరవులవారమా దవ్వున నుండి రాకుంటే
[2] కరికరించి పిలిచి కమ్మటి సాదించను ॥ కన్ను ॥

మెచ్చనివారమా నేము మేకులనీచేఁతలెల్ల
అచ్చటనిచ్చట సారె నాడుకోను
మచ్చరపువారమాపో మాటాడమఅచినా
ఇచ్చటనే మారుమోమై యెచ్చుకుందు లెంచను ॥ కన్ను ॥

పనిలేనివారమా పైకొని నీవు గూడఁగ
తనరి శ్రీవేంకటేశ తప్పించుకోను
తనియఁగఁ గూడితివి తగవు నగవు నీదె
పెఁనగేవారమా నీవు పిలువఁగ నీఁకను ॥ కన్ను ॥ 127

1. 'చలమున్నవారమా' అనుట సహజము. 2. 'కరకరి' శబ్దముపై నామధాతువా?

ముఖారి

ఆఁడుజన్మమే మాకు నాఁడాయనో కాక
పోఁడిమిఁ దా మగవాఁడు భువిఁ బచ్చిసేతురా ॥ పల్లవి ॥

మంచుకావి మగవారు ముంగిటనే వుండఁగాను
మంచము చప్పుడుసేసీ మాకు విదెక్కడికా(ఁ?)కే
యెంచఁ బొరుగు వినఁగ నేడగాదవమ్మ మాకు
పొంచి పటుకురనఁగఁ బోఁకఁ గొరికిని ॥ ఆఁడు ॥

చక్కఁ బొద్దుగుంక దిదె సతులెల్లనవ్వఁగాను
పక్కనఁ దలుపు మూసీఁ బనో మరి
యెక్కువతోఁ జంటిబిడ్డ లిదె చేయి దిగరు తా-
నక్కరతోఁ గొంగువట్టీ నౌనే లెస్సాయను ॥ ఆఁడు ॥

యెలమితో నత్తమామ లెదుటనే వుండఁగాను
చలాలకే మాటలాడీ సంగతెఱఁగఁడే వీఁడు
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డందరి మొరఁగి కూడె
తలఁగ కింతేసిరట్టు తగునా ఇల్లాలికి ॥ ఆఁడు ॥ 128

మలహరి

నిచ్చనిచ్చఁ జేకొను నివాళి
యిచ్చఁ [1]బేరెవరమోబుశేశ నివాళి ॥ పల్లవి ॥

సొలపుఁవాలుకచూపుల నెత్తేరు
నెలఁతలు నీకిదె నివాళి
వలయపుకంకణరవంబుల నెత్తేరు
నిలువుఁబయ్యాదల నివాళి ॥ నిచ్చ ॥

---

1. పేరెవరము అను ఊరిలోని ఓబులేశుఁడేమో ? పేరెవారమని ఇంటిపేరు గలదు.

గక్కనను సరసపుకప్పురపునవ్వుల
నిక్కుచు నెత్తేరు నీకు నివాళి
వక్కణించ మాణికపువన్నెగోళ్ల చేతుల
నెక్కొన(న?) నెత్తేరు నీకు నివాళి ॥ నిచ్చ ॥

మించినకాఁగిటిలో నీమోహనవేదమంత్రాల
నించినించి యెత్తేరు నివాళి
పెంచపుశ్రీవేంకటాద్రిపేరెవరపోటుశేశ
అంచె నిన్నుఁగూడి యెత్తే రదే నివాళి ॥ నిచ్చ ॥ 129

శంకరాభరణం

ఎంత సింగారించేవే యేమే నీవు
కాంతుఁడు వాకిట వచ్చి కాచుకున్నాఁడు ॥ పల్లవి ॥

చెలులకు వెడవెడసిగ్గులే సింగారము
సెలవులకు నవ్వులే సింగారము
పలచనిమోవికి పలుకులే సింగారము
కలికికన్నులకును సొలపే సింగారము ॥ ఎంత ॥

చక్కనిబొమ్మలకును జంకెనలే సింగారము
చెక్కులకు మురిపెమే సింగారము
వెక్కసపుగోళ్లకు విసరులే సింగారము
చొక్కపుజవ్వనానకు సొంపులే సింగారము ॥ ఎంత ॥

కలికుచన్నులకును కాఁగిలే సింగారము
చిలుఁదొడలకు రతి సింగారము
మలి యలమేలుమంగమగఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డెలిఁగి నిన్నిట్టె కూడె నిదే సింగారము ॥ ఎంత ॥ 130

దేసాళం

చెప్పవయ్య వినేను చెవులపండుగగాను
వొప్పుగా నీవు లెస్సవుండుటే నాలాభము ॥ పల్లవి ॥

అలుకదేరి నీతో నాపె మాటలాడెనా
కళలు మించీ నీచక్కనిమొగము
చలములు మాని నీతో సరసములాడెనా
చెలరేఁగి వేడుకతో జిగిమించే విపుడు ॥ చెప్ప ॥

జంకించక యట్టె నీతో సారెసారె నవ్వెనా
పొంకపునీబుజము లుబ్బుచునున్నవి
మంకు దలఁచక నీమనసురాఁ గూడెనా
అంకెల సంతోసాన నలరేవు నీవు ॥ చెప్ప ॥

పెట్టుకొన్నవొట్టెంచక ప్రేమతో మోహిచ్చెనా
మెట్టుక రతిచిన్నలు మేన నున్నవి
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
గట్టిగా నన్నేలితివి కలిగె నానందము ॥ చెప్ప ॥ 131

మంగళకౌసిక

పొద్దువోనిఅఁటది బొమ్మల కాటుకవెట్టీ
అద్దుక యేమిచూచేవు ఆయనాయ రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వింతవింతచూపులను వెలఁది నిన్నుఁజూచి
దొంతరసిగ్గులతోడఁ దొట్టుకొనీని
జంతవలె నీముందర సారెఁ జేసీ వేసాలు
యెంతలేదు రావయ్య మాయింటికి నీవు ॥ పొద్దు ॥

విరుల నిన్ను వేసి వెదయాస నీకుఁ జూపి
తరగిరినవ్వు నవ్వీఁ దనలోననె
యెరపులకతలాఁడి యెన్ని నేరుచుకొన్నది
అరుదందే వేల రావయ్యా లోనికిని ॥ పొద్దు ॥

సంగడినె నిలుచుండి చన్నుల నిన్ను నొరసి
అంగపుఁజెమటతోడ నానందించీని
సంగతి నే నలమేలుమంగను శ్రీవేంకటేశ
రంగుగాఁ గూడితి విట్టె రావయ్యా కాఁగిటికి ॥ పొద్దు ॥ 132

రేకు 1223 సాళంగం

ఇన్నియుఁ దనతోఁగాక ఇఁకమరి కలదా
యెన్నరానిపరవశ మెవ్వరిసొమ్మె ॥ పల్లవి ॥

మాటలాడకుండితేను మాననీవే కొసరఁగ-
నేఁటికే మౌనవ్రత మెవ్వరిసొమ్మె
యీటులేనిమోము చూడకున్న నుండనీవే
కాటుకకన్నులనీటికాలు వెవ్వరిసొమ్మె ॥ ఇన్ని ॥

నవ్వకుండితేఁ బోనీవే నాకు నింకాఁ దనకుఁగా-
నివ్వలఁ జెక్కిటిచే యెవ్వరిసొమ్మె
దవ్వుగాక వద్దనుండి తడవకున్నఁ బోనీవే
చివ్వనఁ బానుపుమీఁద సిగ్గు లెవ్వరిసొమ్మె ॥ ఇన్ని ॥

కూడినరతులవేళ కొంకకున్న లేలేవే
యీడులేనిబుసకొట్టు లెవ్వరిసొమ్మె
జోడై శ్రీవేంకటపతి చొక్కించే నానానే
వీడెపుమోవిఁ జేసేటివింత లెవ్వరిసొమ్మె ॥ ఇన్ని ॥ 133

ముఖారి

ఇంతకంటె నేమిసేసే వేలరా నీకు నవ్వు
పంతగాఁడవైతివి అప్పటి నానవ్వు ॥పల్లవి॥

వుమ్మడి నీతో నలిగి వొంటినుండి నామలగు
నెమ్మదిఁ గాఁగిలించితే నీకేలరా నవ్వు
దిమ్ముపట్టి కొనగోరు తీఁటగోఁ గా(కా?) నిమ్మపండు
ఇమ్ముల నాఁటనూఁదితే ఇంతేల నవ్వు ॥ఇంత॥

వొట్టు వెట్టుకొంటిఁగాన వొకరితోఁ బలుకక
నెట్టన నేఁ బాదుకొంటే నీకేల నవ్వు
నిట్టనిల్లి నీ వుండఁగా నిద్రరాఁగా గదెవెట్టి
పట్టెమంచానఁ బండితే పైఁజల్లకు నవ్వు ॥ఇంత॥

కామించి నీవు గూడఁగా కన్నుమూసి కొంతవడి
నీమనసు చూచితేను నీకేలరా నవ్వు
దోమటి శ్రీవేంకటేశ తొడిఁబడ దక్కఁగొంటి-
వీమతకా లెఱుఁగరా యిఁకనేల నవ్వు ॥ఇంత॥ 134

సామంతం

చూడరమ్మ సతులాల సుదతిలాగులు నేఁడు
యేడలేనితమకాలఇంపు లెట్టివో ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ దప్పకచూచు గక్కననుఁ దలవంచు
అన్నిటా విభునిఁ జెలి యంపలేక వేగిలేచి
తన్నుఁదా నాతనిరూపు తలపోసుఁ గన్నుమూసు
యెన్నరానిసతిమోహ మేమిచెప్పేదే ॥చూడ॥

మగిడిమగిడి వచ్చు మంతనాన మాటలాడు
పగటున రమణునిఁ బాయలేక జలజాక్షి
నగుతానే విడెమిచ్చు నాలి నాకుమడిచిచ్చు
సొగిసి యీవలపులాసోద మెట్టిదో ॥ చూడ ॥

కమ్మరాసుఁ గాఁగిలించు కందువగా మోవి ఇచ్చు
తెమ్మగా శ్రీవేంకటేశుతీపురతులు మరిగి
దొమ్మిసేసి కూటమికి దోమతెరలోని కేఁగు
అమ్మలాల జవ్వనపాయపువేడు కెట్టిదో ॥ చూడ ॥ 135

రామక్రియ

బలురాజసమైనాను బత్తి నీమీఁదఁ గలఁడు
వలపులెల్లాఁ జల్లవే వచ్చీ నతఁడు ॥ పల్లవి ॥

చేలకొంగు వట్టుకొని చేరి ప్రియములు చెప్పి
వాలాయించి పిలువరే వచ్చీ నతఁడు
తాలిమితో నిలుచుండి దయవుట్ట మొక్కిమొక్కి
వాలుకచూపు చూడవే వచ్చీ నతఁడు ॥ బలు ॥

కదిసి కానుక ఇచ్చి గడ్డముపట్టి వేఁడుక
వదనము చూపవే వచ్చీ నతఁడు
పుడుటుగుబ్బల నూఁది పొదిగి కాఁగిటఁ బట్టి
వదలక వుండవే వచ్చీ నతఁడు ॥ బలు ॥

వేడుకలు పుట్టించి వెనకటిపొందుల-
వాడికలు సేయవే వచ్చీ నతఁడు
యీడనే శ్రీవేంకటేశు నిఁ(నిం?)తలోనే కూడితివి
వాడలో దినదినము వచ్చీ నతఁడు ॥ బలు ॥ 136

వరాళి

నీవేల సిగ్గువడేవు నేమేమనేము నిన్ను
వావి గూడి తేంజాలు వదలకువయ్య ॥ పల్లవి ॥

వొల్లనే యిచ్చకమాడి వొడఁబరచీ నిన్ను
వెల్లవిరిగా నీవు వినవయ్య
చల్లఁజూపులనుఁ జూచి సారెఁ దమకము రేఁచీ
అల్లదే లోనుగావయ్య ఆపెకు నేఁడు ॥ నీవే ॥

సంగతిగా మోవి చూపి చవులువుట్టించీ నీకు
అంగవించి వేడుకతో నందుకోవయ్య
సింగారించుకవున్నది చిఱునవ్వు నవ్వి నీతో
సంగడిఁబెట్టుక నీవు చనవియ్యవయ్యా ॥ నీవే ॥

వూరకే నీ కెదురుగా నొద్దుకున్నది గుబ్బలు
నేరుపుతోఁ గాఁగిట సించుకోవయ్యా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
చేరి నన్నేలితి వాపెఁ జేసుకోవయ్య ॥ నీవే ॥ 137

వేళావళి

ఇంకఁ బాయరావుసుమ్మీ యీసంగాతాలు
కంకణదారాలాయఁ గడుసంగాతాలు ॥ పల్లవి ॥

చల్లలమ్మేవారితోడిసంగాతాలు
చల్లఁజెలమలవూట సంగాతాలు
జల్లెడలోపోఁకలు మాసంగాతాలు
యెల్లవారు నెటిఁగిరి యీసంగాతాలు ॥ ఇంక ॥

జంగిలిగోపికలసంగాతాలు । నీకు
సంగడి బండికండ్లాయ సంగాతాలు
సంగతాయ పొరుగిండ్లసంగాతాలు
యెంగిలిపొత్తులతోడియీసంగాతాలు ॥ ఇంక ॥

సరిబేసులాయ మనసంగాతాలు
సరుగ మరవరానిసంగాతాలు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
విరతిఁ గూడఁగఁజేసె నీనాసంగాతాలు ॥ ఇంక ॥ 138

రేకు 1224 సామంతం

ఆదేనంటా వచ్చె నారగించలే దింకా
[1]వాడవారచేడెలాల వనజాక్షుఁ జూపరో ॥ పల్లవి ॥

మందనున్న పసులాల మంచిగోపబాలులాల
కందర్పగురుఁడు వచ్చెఁ గంటిరా మీరు
కెందమ్మివనములాల కృష్ణుఁడు యమునలోన
చిందుల నీఁదాడునట చెప్పరో సుద్దులు ॥ ఆదే ॥

గొల్లవారిఇండ్లాల గొందిపాలువెన్నలాల
కొల్లలాదేహరి వచ్చెఁ గొందించరో
చల్లలమ్మేసతులాల సరసపురచ్చలాల
ఇల్లిద నేడనున్నాఁడో యెఱిఁగించరో ॥ ఆదే ॥

గోవర్ధనముదండ గుంపులపూఁబొదలాల
కోవిదుఁ డేమిసేసీ గుట్టుచూపరో
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదఁ జేరి కంటి మింతలోనె
పూవువలె నెత్తుకొంటి భోగించీ నిఁకను ॥ ఆదే ॥ 139

1. వాడలోని వారచేడెలు విగ్రహము. మధ్య 'వార' శబ్దము సంస్కృతము వింత.

ముఖారి

అందుకేపో నీవద్ది కప్పుటనుంటి రాదు
కందువకే విచ్చేసి కైకొనుమీ చెలిని ॥ పల్లవి ॥

యేకతమాడేనంటా నింతి దగ్గరఁ బిల్చి
కాకుమాటలాడితట కలదా ఇంత
ఆకుమడిచియిమ్మంటా నందుకోఁబోయి గోర
రేక లంటించితివట రీతిగాదుసుమ్మీ ॥ అందు ॥

పాదములొత్తుమీయంటా పడఁతిపైఁ బారఁజాఁచి
యేదెసో మోపితివట ఇది దగునా
పోదిగా నీతురుమునఁ బూవులు ముడువుమంటా
పాదుగ వీఁపున నాకెపై నొరగఁదగునా ॥ అందు ॥

పానుపు వరచుమంటా పడఁతిఁ గాఁగిటఁబట్టి
ఆనెలవుననే కూడి తాయఁగా పని
నేను వచ్చితి నింతలో నెరవుగాఁ గూడితివి
యీనిజము శ్రీవేంకటేశ నీకే తగును ॥ అందు ॥ 140

లలిత

చేకొలఁదిమగఁడవు చెల్లింతు వాకెగర్వము
దీకొని ఇంతలో నీవు తిట్టఁగనేమిటికి ॥ పల్లవి ॥

ఇంతవడి నవ్వు నవ్వే నేకతాలు నీతో నాడె
ఇంతకంటె నేమిసేసు నీపె నీతోను
బంతిబోజనాలు సేసె పచ్చిదేర మాటలాడె
కొంత గాఁగిలీకుండితేఁ గొరతాయనా ॥ చేకొ ॥

కెఱలించె నీమోహము కేలెత్తి సన్నలుసేసె
మఱి యేమిటఁ గొదువ మగువకును
మెఱఇంచెఁ దనమేలు మించి నీపై బత్తిచూపె
తఱి మోనాననుండితే తక్కువాయనా ॥ చేకొ ॥

చలివాపె రతులను చన్నులంటఁ బెనఁగెను
వెలితేది యాపెకు శ్రీవేంకటేశుఁడ
అలమేలుమంగపతి వన్నిటా నన్నేలితివి
కలికి లోన నుండితేఁ గడమాయనా ॥ చేకొ ॥ 141

ఆహిరి

ఏమని చెప్పేము నేము ఇందుకు మారుత్తరము
కామించి నీకే తెలుసుఁగాక యాకతలు ॥ పల్లవి ॥

చిక్కనినవ్వులు నవ్వెఁ జెలియ నీమోము చూచి
వక్కణడిగేవు చెప్పవచ్చునా యిందు
మొక్కు మొక్కెఁ జేతులెత్తి ముందరనే నన్నుఁ గని
లెక్క లెంచుకొనే విది లెస్సాయనయ్యా ॥ ఏమ ॥

కదలేనివినయాలు కాంత నీకుఁ జేసితేను
వొడివట్టే వందుఁ బెట్ట నొనగూడునా
వదిగా నీమీఁదట వలపులు చల్లితేను
ముడిచేవు కొంగునను కడుజాణవయ్యా ॥ ఏమ ॥

అలమేలుమంగ నీతో నట్టె మాటలాడఁగాను
కొలచేవు కుంచానఁ జిక్కునా ఇవి
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యాకె నిట్టె కూడితివి
వెలవెట్టేవు చన్నులు వేడుకకాఁడవయ్యా ॥ ఏమ ॥ 142

పాడి

ఔనయ్యా మంచివాఁడ వాపె తొల్లె ముద్దరాలు
    ఆనలేల పెట్టేవు అంతేసి కోపునా ॥ పల్లవి ॥

చెలి నీతో నవ్వేనంటా చెక్కులేల నొక్కేవు
    కలన నీగోళ్లు మిక్కిలివాండ్లు
పలుకుమంటా సారె పయ్యదేల తీసేవు
    బలిమికాఁడవు నీతో పంతాల కోపునా ॥ ఔన ॥

ఉంకించి చూచెనంటా చన్నులేల పట్టేవు
    కంకణపునీచేతులు కడుగట్లు
అంకెలఁ బెనఁగుమంటా ఆయములేల ముట్టేవు
    సంకెలేనివాఁడవు నీసాములకు నోపునా ॥ ఔన ॥

తొక్కేవు పాదాలంటా తురుమేల యంటేవు
    నెక్కొని నీవేళ్లు కిన్నెరమీట్లు
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగఁ గూడేవు
    వెక్కసపుజాణవు నీవినోదాల కోపునా ॥ ఔన ॥ 143

మాళవి

మేలుమేలు సతులెల్లా మెచ్చిరి నిన్ను
    వేళతో మావిన్నపాలు వింటివి నీవు ॥ పల్లవి ॥

చతురుఁడవైనందుకు జాణవు నీవైనందుకు
    అతివను మన్నించితి వదివో నీవు
కతలు నేర్చినందుకు కడుమేటివైనందుకు
    తతెఱిఁగి వచ్చితివి దయతో నీవు ॥ మేలు ॥

సంతోసించుకొన్నందుకు సమ్మతించినందుకు
యింతికిఁ జనవిచ్చితి విపుడే నీవు
ఇంతచుట్టమవైనందు కింపుగలిగినందుకు
పొంతనే లాలించితివి బుజ్జగించి నీవు ॥ మేలు ॥

సలిగె ఇచ్చినందుకు సరసుఁడవైనందుకు
అలమేల్మంగఁ గూడితి వన్నిటా నీవు
కలిగినందుకు శ్రీవేంకటపతివైనందుకు
తెలిపితివి నీపొందు దీననే నీవు ॥ మేలు ॥ 144

రేకు 1225 కాంబోది

ఔనయ్య మంచివాఁడ వప్పుడే యెంతసేసితి
[1]పూనెఁ బ్రేమపేరెవరపోబుళేశ నీకు ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నవ్వులుదేరీ కాంత నేమేమిసేసితో
పన్నినయేకతవేళఁ బానుపుమీఁద
కిన్నెరకాయచన్నులు గిజిగిజాయ నిదివో
కన్నె ఇంతె తొలుసారే కడుఁబచ్చినేతురా ॥ ఔన ॥

మోవకమోచి సెలవి ముసిముసినవ్వుదేరీ
ఆవేళ నేమేమిమాటలాడితో నీవు
కావిమోవి తెల్లఁబారి కడుసదమదమాయ
పూవువంటిబాల ఇంతభోగముల కోపునా ॥ ఔన ॥

చెక్కులఁ జెమటగారి చెలిపయ్యద దడిసె
గక్కన నెంత మనసు గరఁచితివో
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ యీడఁ బెరియవరాన
వొక్కటఁ గూడితి విట్టె వోబుళేశుఁడవై ॥ ఔన ॥ 145

1. 'పూనె' క్రియకు మరులు ఇత్యాది కర్మగ అధ్యాహార్యము.

మలహరి

ఒక్కొక్కసతినడుమ నొక్కొక్కరూపు గైకొని
యెక్కువైతి కృష్ణ యిన్నెట్ల నమ్మేదిరా ॥పల్లవి॥

మాటలాడే వొకతెతో మళ్ళిచూచే వొకెతను
వోటలేక నవ్వు నవ్వే వొకతెతోను
కూటువై గొల్లెతలము గుంపుగూడున్నార మిదే
యేఁటిది నీమోహ మిఁక నెందని నమ్మేదిరా ॥ఒక్కొ॥

కన్నుగిఁటే వొకతెకుఁ గాఁగిలించే వొకతెను
వెన్నదిన్నమోవిచ్చేవు వేరొకతెకు
వున్నతి రాసక్రీడ లున్నార మిందరము
ఇన్నిటిలో నీవలపు యెందని నమ్మేదిరా ॥ఒక్కొ॥

తమ్మవెట్టే వొకతెకుఁ దగమెచ్చే వొకతెను
[1]సమ్మతించఁజేశొకతెచన్ను లంటేవు
యెమ్మెల శ్రీవేంకటేశ ఇందరి మమ్ముఁ గూడితి-
విమ్ముల నే నమ్మితిఁగా కెటుల నమ్మేదిరా ॥ఒక్కొ॥ 146

బౌళి

ఆతనికి నీకు నింపులై యుండఁగా
యీతలాతలివారి కెంచఁగనేమిటికి ॥పల్లవి॥

మగఁడుమన్నించేదానిమాటలెల్లాఁ జక్కనే
తగవరివనితపంతము చక్కన
నగనేరిచినదానినటనలెల్లాఁ జక్కన
యెగసకె(క్కె?)ములాడఁగ యెవ్వరికేమిటికి ॥ఆత॥

---

1. సమ్మతించఁజేసి+ఒకతెచన్నుల.

సిరిగలిగినదానిచేఁతలెల్లాఁ జక్కనే
పొరుగుపోరచికాంతపొందు చక్కన
సరినిచ్చకపుదానిసరసములు చక్కన
దొరకొని యెవ్వరికి దూరఁగనేమిటికే ॥ అత ॥

పాయముగలుగుదానిపగటులెల్లాఁ జక్కనే
చాయయెఱిఁగినసతిజాడ చక్కన
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
పాయక నన్నేలె తాము [1]పచ్చారనేమిటికే ॥ అత ॥ 147

సౌరాష్ట్రం

పడఁతి నీవునేసినభాగ్య మెట్టిదో
అడరి నీపై నిలిచె నాతనిమోహము ॥ పల్లవి ॥

చాలుకొన నిన్నుఁజూచి సారెసారె నాతఁడు
కెలెత్తి మొక్కఁగదవే కిమ్ములనుండి
అలంకించి నీసుద్దులే యంగనలతోఁ జెప్పీని
వేళగాచుక వుండుమీ వేడుకతోను ॥ పడఁ ॥

కొచ్చికొచ్చి సన్నసేసీ కోరికోరి నీకతఁడు
వచ్చేనని చెప్పెంపవే వనిత నీవు
మచ్చికతోఁ దలపోసీ మతిలోనే నీరూపు
యిచ్చోటు వదలకుమీ యీడకే వచ్చీని ॥ పడఁ ॥

నెలవుల నవ్వీ నిన్ను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
అలమేల్మంగవు విదె మటు చూపవే
తలఁపెఱిఁగి మన్నించి తానే వచ్చి నిన్నుఁ గూడె
నెలకొని యిచ్చకమే నించుమీ యీతనికి ॥ పడఁ ॥ 148

---

1. పచ్చి+అరన్.

మాళవిగౌళ

తాను నాతోనన్నమాఁట తా నెఱుఁగును
నానఁబెట్టి సిగ్గులేల నాఁటుకొలిపీని ॥ పల్లవి ॥

నాముందరి కిట్టె వచ్చి నాతో నాడుమనరాదా
యేమిటికిఁ జెప్పపంపీ నెడమాఁటలు
మోముచూచి నాచేత మొక్కించుకొమ్మనరాదా
రామలకెల్లాఁ జెప్పి రాఁపేల సేసీవి ॥ తాను ॥

యెదుటికి వచ్చి వీడెమిప్పించుకొమ్మనరాదా
పదిమారులు లేకలు పంపనేఁటికి
కొదదీరఁ బానుపుపైఁ గూచుండుమనఁగరాదా
వుదుటున ననునెంత వొడఁబఱపించీని ॥ తాను ॥

చేరి నాచేత సేవలు సేయించుకొమ్మనరాదా
యీరీతి దెరమఱఁ గిఁకనేఁటికి
కోరి యలమేలుమంగఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
వేరులేక నన్ను నెంత వేఁడుకొనీని ॥ తాను ॥ 149

ఆహిరి

ఏమి చెప్పేమిఁక నీతో నింతికతలు
కామించి నీవే వచ్చి కనుఁగొంటగాక ॥ పల్లవి ॥

వుమ్మగిలువలపుల నూరివూరి వానలుగా
కొమ్మమేనఁ జెమటలు గురిసీ నవె
నెమ్మిఁ గోరికలచేత నిగిడినపులకలు
గమ్మకొని పసిమెక్కె కదుఁ గుచములను ॥ ఏమి ॥

వలగొన్నతలపోఁత వసంతకాలము వచ్చి
వలినాఁటిచింతలు ననిచీ నవె
తొలఁకేతమకముల తురుములోనివిరులు
జలజలరాలుకొంటా జవ్వనము మించెను ॥ఏమి॥

ముంగిటియైనతరితీపు లుప్పతిలి యలమేలు-
మంగమోవిఁ దేనె లామని వచ్చెను
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నీవు గూడఁగాను
సింగారము రాసులై చెలఁగి చూపట్టెను ॥ఏమి॥ 150

రేకు 1226 ఆహిరి

నిన్ను నేమీననలేక నివ్వెరగందితిఁగాక
యిన్నేసివగలఁబెట్ట జతవా నీకు ॥పల్లవి॥

పువ్వులవేసినవారిఁ బూఁచి రాత వేయలేక
నవ్వఁగనే నీతో నే నవ్వేఁగాక
నివ్వటిల్లువలపుల నిట్టూర్పు లివె మించీఁ
జవ్వనాన ననుఁ బాయఁ జలమా నీకు ॥నిన్ను॥

వెన్నవూసినట్టివారి వెలిమిడి వూయలేక
పన్ని నీవు పలుకఁగఁ బలికేఁగాని
కన్నుల నీళ్ల దొట్టి కాఁకలు మేన నిండె
వన్నెలన న్నింతసేయ వ్రతమా నీకు ॥నిన్ను॥

చెట్టవట్టి తియ్యఁగామ చేసన్న సేయఁగలేక
గుట్టుతో నీవు గూడఁగఁ గూడితిఁగాని
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అరమఱపాయ మేను
చుట్టమై ఇంతసేయ సూడా నీకు ॥నిన్ను॥ 151

మాళవిగౌళ

ఈడనేల మాతోనే యింతబీరాలు
వాడవారితోనే పోయి వాదించరాదా ॥ పల్లవి ॥

కొల్లున నే నవ్వితేనే కొంగువట్టేవు రేపల్లె-
నల్లవారు నిన్ను నవ్వే రందు వోవోయి
చల్లఁగా నేఁ జూచితేనే జంకించేవు పురసతు-
లుల్లసాన నిన్నుఁజూచే రొద్దనఁగరాదా ॥ ఈడ ॥

ఆఁటదాన వద్దనుంటే నాసపడేవు చుప్పనాఁతి
ఆఁటదిగాదా నీ వందు వోవోయీ
మేఁటివంటా మొక్కితేనే మేలమాడేవు యింతైతే
నాఁటికొలవిసతుల(లు?) నసలు పిదుతురా ॥ ఈడ ॥

గందము పైఁజల్లితేనే కడుఁదిట్టేవు తొల్లి
గందమువారింటిసతిఁ బొందవా వోయి
కందువ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిటఁ గూడితి నన్ను
వొందిలి నీకొనగోర నొత్త నింకావలెనా ॥ ఈడ ॥ 152

పాడి

చెలి విన్నవించవే నేఁ జెప్పేనంటే సిగ్గయ్యీవి
బలిమిఁ గాదని తోయఁ బంతగత్తెనా ॥ పల్లవి ॥

నేనెంతటిదానను నెట్టుక నొడఁబరచీ
తానెంతమన్నించినాను తనచిత్తము
వూని యెంతవేఁడుకోనీ నూడిగపుదాన వింతే
కానీవే తనమాట గాదనేనా ॥ చెలి ॥

తనకేమి బాఁతి నేను తఱచుగా నాతో నవ్వి
నను నెంతలాలించినా నాభాగ్యము
చెనకి యెంతమెచ్చీఁ దాఁ జేసినమానిసి నింతే
తనఇచ్చదానఁగాక తగదనేనా ॥ చెలి ॥

సతులతోఁ బొగడీ నాచక్కఁదన మేమున్నది
రతి నెంతగూడినా సమ్మతమే నాకు
యితవై శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
సతముగా నన్ను నేలె చాలుననేనా ॥ చెలి ॥ 153

ముఖారి

ఏల పెనఁగులాడేవు ఇందరిలోన
మేలువాఁడవై యాపె నేలుకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతోఁ జెలి నీపై వెన్నెలనవ్వులు చల్లె
కోడెకాఁడవు తుడుచుకొనఁగలవా
చూడఁగానే నిన్ను ఁనచూపులఁజిగు రంటించె
యీడ విడిపించుకొన నిఁకనోపేవా ॥ ఏల ॥

మక్కువతో నాపె నీకు మాఁటలనే చొక్కువేసె
వుక్కుమీరి లోనుగాక వుండఁగలవా
నిక్కిచూచి కొనగోర నీమర్మములెల్లా నెత్తె
మక్కళించి కూడక మానవచ్చునా ॥ ఏల ॥

కందువ నలమేల్మంగ కాఁగిటనే వలలొద్దె
మందలించి తగులక మానఁగలవా
ముందె శ్రీవేంకటేశ మోవి నీకు లంచమిచ్చె
చెంది చెప్పినట్టు నీవు సేయకుండఁగలవా ॥ ఏల ॥ 154

శ్రీరాగం

[1]నీమహిమో నాలోన నిండినవలపుజాడో
యేమిసేతు నన్నెప్పుడు నెడయకువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యెనసి నీతో నేను యెంతవడి మాటాడినా
తనియదు నామనసు తమి యెట్టిదో
వినయముతో రెప్పలువేయక చూచినాను
నినుపులై మమతలు నిచ్చ కొత్తలు ॥ నీమ ॥

చలపట్టి నీతోను సారెసారెఁ బెనఁగిన–
నలయదు నామేను ఆస యెట్టిదో
కొలువులో నీవద్దఁ గూచుండి యెంతనవ్విన
తలఁపులో కోరికలు తరగనిధాన్యాలు ॥ నీమ ॥

కడఁగి యందాఁకా నిన్నుఁ గాఁగిలించుకుండినాను
విడువవు చేతులు వేడుకెట్టిదో
అదరి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను నేను
తొడరి యేలితివి రతులు తరితీపులు ॥ నీమ ॥ 155

నాదరామక్రియ

ఎఱిఁగించవే నాకునేల దాఁచేవు
గుఱుతులు గానవచ్చీఁ గొంకనేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

కామినిరో నీమోమునఁ గళలుదేరీ నేఁడు
నీమగఁడు వచ్చెనా నీవద్దికి
ఆముకొని చెంగలించి యట్టె మాటలాడేవు
యేమైనా నీకుఁ జనవులిచ్చెనటవే ॥ ఎఱిఁ ॥

1. ఈ పాటలో నిభావమే అన్నమయ్యమన స్తత్వము.

సంతోసించుకొందానవు చవులుచూపి యతఁడు
మంతనాన నిన్నుప్పుడె మన్నించెనా
వింతలుగా నెలవుల వేడుకతో నవ్వేవు
యింతలో నీకోరికలు యీడేరిచెనటవే ॥ ఎటిఁ ॥

వేవేలుచిన్నులతోడ వెల్లవిరై మెఱసేవు
శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నుఁజేరి కూడెనా
యీవేళ నలమేల్మంగ విన్నిటాఁ జొక్కె వీతఁడే
చేవమీరినరతులఁ జిమ్మిరేఁచెనటవే ॥ ఎటి ॥ 156

రేకు 1227 శ్రీరాగం

ఇందాఁకాఁ బొరలితివి యేడలేనివిరహాన
కందువ నీపాలఁ జిక్కెఁ గాంతుఁడు నేఁడిదివో ॥ పల్లవి ॥

చెలువుఁడు వీఁడె వచ్చెఁ జిత్తగించవే నీవు
కలికికన్నులఁ జూచి కరఁగించవే
పలుకుఁదేనెలు మోవిఁ బైకొన మాటాడవే
పిలుచుకవచ్చితిమి ప్రియములుచెప్పవే ॥ ఇందాఁ ॥

ఆతఁడు విడెమిచ్చీని అందుకొనవె ఇప్పుడు
చేతులెత్తి మనసారా సేసవెట్టవే
యీతల సరుసనుండి ఇట్టె సరసమాడవే
నీతో నొనగూర్చితిమి నిండాఁ గాఁగిలించవే ॥ ఇందాఁ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁ జిరునవ్వు నవ్వవే
మోవితీపు చూపి కేలు మొగిడించవే
యీవేళ నలమేల్మంగ వెనసితి వితనితో
సేవసేసీ నీరతులఁ జేకొని మెప్పించవే ॥ ఇందాఁ ॥ 157

పాడి

చెప్పితేఁ దెచ్చేముగాక చెలి నెవ్వతెనైనా
వొప్పుగాని పైఁడికత వూఁకొనేదెట్టే ॥పల్లవి॥

నివ్వటిల్లఁ దనలోనే నిట్టూర్పు నిగిడించీ
యెవ్వరిపై మోహమౌతా నెట్టు దెలుసు
జవ్వనపుతనమేను జలజలఁ జెమరించీ
పువ్విళ్లూర నేఁటికని వూహించేమే ॥చెప్పి॥

చెక్కుటఁ జేయివెట్టుక చింతించీఁ దనుఁదానె
యెక్కడ నున్నదో చిత్త మేమినేతమే
పక్కన నవ్వులు నవ్వి పలుదిక్కులనుఁ జూచీ
అక్కర నేసుద్దులని యడుగఁగవచ్చునే ॥చెప్పి॥

వింతవింతకళలెల్ల వెస నెమ్మోమున నిండె
యెంతసంతోసమో గుఱు తెట్టు వెట్టేమే
ఇంతటిశ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
పొంతనుండి నన్నుఁ గూడె పొగడేదేమే ॥చెప్పి॥ 158

సామంతం

నీమన నెఱుఁగుదుము నెలఁతపై దయ గద్దు
కామించి ఇఁటికివచ్చి కనుసన్నలేఁటికి ॥పల్లవి॥

మక్కువసేసినవారి మన్నించనేవలెఁగాక
పెక్కులాగులను జోలిఁబెట్టనేఁటికి
చక్కెరమోవి యిచ్చితే చవిగొనవలెఁగాక
తక్కుఁబెట్టేటివట్టితరితీపు లేఁటికి ॥నీమ॥

చుట్టాలయినవారిఁ జూచి చోటీవలెఁగాక
అట్టె రట్టుసేసేటియాఅడేఁటికి
గట్టిచన్నుల నొత్తితే కరఁగఁగవలెఁగాక
గుట్టున గుబ్బతిలించేగొరబు లింతేఁటికి ॥ నీమ ॥

లలి నాసపడ్డవారి లాలించవలెఁగాక
సెలవినవ్వుల జాగుసేయనేఁటికి
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశ్వర
కలసితివి చెలిని కత లిఁకనేఁటికి ॥ నీమ ॥ 159

బౌళి

ఎవ్వరికిఁ దెలుసును ఇటువంటిమీగుట్లు
యివ్వల వెల్లవిరైన దిపు డింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

యెఱుఁగుదుమా తొల్లి యాపె నీకు దేవులౌత
చిఱుతనవ్వుల నీపైఁ జిందఁగాఁగాక
గుఱుతు గానవచ్చునా కోరినమీపొందులకు
వుఱక నీవద్ద బాయకుండఁగాఁగాక ॥ ఎవ్వ ॥

చెప్పితిరా మీరు మాకు నేసుకొన్నపెండ్లి
కప్పి యాపె నవ్వఁగానే కంటిమిగాక
వొప్పి చూచుకున్నారమా వుదివోనిమీరతులు
చిప్పిలఁ దా నిందరితోఁ జెప్పుకోఁగాఁగాక ॥ ఎవ్వ ॥

పుట్టైనా యెక్కడనైనా పొంచి మీచుట్టరికాలు
బట్టబయ లాపె సిగ్గువడఁగాఁగాక
గట్టిగ నలమేలుమంగకాఁగిటిశ్రీవేంకటేశ
ఇట్టె నన్నేలితి వీకె విరవాయఁగాక ॥ ఎవ్వ ॥ 160

దేశి

అటని విన్నవించరే యాతవితోను
తటుకన మిమ్మునేల తగవడిగీని ॥ పల్లవి ॥

కూడినమందెమేళాన కొమ్మ లెంతగొసరినా
వేడుకపడుటేకాని వేసరరాదు
వాడికైనచోట నెంతవడి యలయించినాను
యీడుజోడై యుంటగాని యెడయఁగరాదు ॥ అట ॥

చనవులుచేసుకొని సతు లెంతసాదించినా
తనివిఁబొందుటఁగాని తలఁకరాదు
పెనఁగులాడేటిచోట బిరుదు లెంతాడుకొన్నా
ననిచి లోనౌటగాని నంటువాయరాదు ॥ అట ॥

కూరిమితో వనితలు గుబ్బల నెంతవొత్తినా
వోరుచుకుండుటగాని వొదుగరాదు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
సారె నన్నేలుటేకాని జడియఁగరాదు ॥ అట ॥ 161

గౌళ

బెరసి పెండ్లి వచ్చి పెరట విడిసె నీకు
సొరిదిఁ బెండ్లాడవయ్య సోబానఁ బాడేము ॥ పల్లవి ॥

పొట్టఁబొరుగునుండి పొంచి నీకు మోము చూపె
గుట్టుతోఁ దాఁ బందేఇంటిగురుతు చెప్పె
దట్టపుసోరణగండ్లతలుపుఁ దెరచి ఇచ్చె
చుట్టమైతి వాపెకు సుద్దు లిఁకనేఁటికి ॥ బెర ॥

యెలుఁగెత్తి పాటవాడి యెచ్చరికెసేసి నీకు
కలపీఁ బరిమళాలు గాలిపైపున
వెలిఁ బావురమువేసి పిలిచీ నిన్ను సన్నల
చెలిమి చేటఁడు గల్గె చెప్పనిఁక నేఁటికి ॥ బెర ॥

ఆకె సింగారించుకొని అట్టె నిన్నుఁ దోఁగిచూచె
వాకునఁ దాఁగలసినవావి దెలిపె
పైకొని యలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
యీకడ నన్నేలితివి యేమీననేఁటికి ॥ బెర ॥ 162

రేకు 1228 రామక్రియ

ఇంతవలచినవారి నెఱఁగమమ్మ
కాంతలు గుట్టుననుండేగతులా యివి ॥ పల్లవి ॥

ఆఁపలేవు నీమనసు ఆతవిఁబాసి ఇంచుక
కాఁపురాలుసేసేవారికతలా యివి
చూపుల నాతని విట్టె చూచేవు రెప్పవేయక
పూఁపవయసువారికి బుద్ధులా ఇవి ॥ ఇంత ॥

మంతనాన నీమనసు మగనితోఁ జెప్పేవు
పంతగత్తెలైనవారిపగటా ఇది
సంతతము నీకునీవే చవులుచూపేవు మోవి
వంతువాసులవారికి పైపులా యివి ॥ ఇంత ॥

మేరనేసు కురముపై మిక్కిలి తావుకొంటివి
నేరుపరులైనవారినేర్పులా ఇవి
చేరి యలమేల్మంగవు శ్రీవేంకటేశుఁ గూడితి
వూరివారికెల్లాను వొనగూడునా యివి ॥ ఇంత ॥ 163

బౌళి

ఎందాఁకా నవ్వులు నవ్వే వీపెతోను
ఇందరిలోనాఁ జనవులియ్యవయ్య ఇపుడు ॥ పల్లవి ॥

మూఁచక మునుకలాయ మొదలఁ నీపై వలపు
పెంచకే పెద్దలాయను పెనుచన్నులు
మంచినీటిచెలమాయ మరియును తేనెమోవి
నించరాదా నీకరుణ నెలఁతపై నీఁకను ॥ ఎందాఁ ॥

కూడఁగూడఁ గుప్పలాయ కొప్పులోని కీనెరులు
వాశనిచిగురువలె వచ్చె వయసు
వూడుచరానితగులై వున్నది నీనేస్తము
వేడుకఁ గూడఁగరాదా వెలఁది నింతటను ॥ ఎందాఁ ॥

చెప్పఁజెప్పఁ గొత్తలాయ చెంతనే సింగారము
అప్పటి పెండ్లిచవికాయఁ గాఁగిలి
చిప్పిల నేలుకొంటివి శ్రీవేంకటేశ్వర
మెప్పించరాదా యలమేల్మంగను రతుల ॥ ఎందాఁ ॥ 164

లలిత

ఎక్కడఁ దెచ్చితివయ్య యీపెను నీవు
వెక్కసముగా నీకు విడేలిచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

పట్టపగలే నీకు పాదాలు గుద్దుతాను
చుట్టరికములు చెప్పీ సుదతి
నట్టనడుమఁ గూచుండి నవ్వులు నవ్వుకొంటాను
పట్టి వూడిగాలుసేసీ పలుమారు నీకు ॥ ఎక్క ॥

పూని పట్టుకొని వచ్చి పువ్వులు ముడిచేనంటా-
నానుక చన్నుల నొత్తీ నంగన
తానే మొగము చూచి తగ సిగ్గువడుకొంటా
మోనమునఁ దేనెలూరేమోవి చూపీ నీకు ॥ ఎక్క ॥

పైపైఁ దెరవేసుక పాఁతపెండ్లికూఁతురై
కాఁపురము నేసీ నీకుఁ గలికి
ఆఁపక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
నాపొందు సేయఁగఁ దానూ నాఁటుకొనీ నీకు ॥ ఎక్క ॥ 165

గౌళ

ఎంత లేదు లేలే మాయింటికి రావయ్య నీవు
చింతలెల్లఁ బాయ నీకుఁ జెప్పేఁగాని బుద్ధులు ॥ పల్లవి ॥

చేసూటి నాపె నీకుఁ జెప్పినట్టెల్లాఁ జేసేవు
చేసుకొంటి బాస లాచెలికి నీకు
యేసతులు చెనకిన సిట్టే నేమము చూపేవు[1]
వా(వా?)సుకొన్న పత్రాలా వనితకు నీకును ॥ ఎంత ॥

వోడక మాటాడితేను వున్నాఁడవు మోనముతో
ఆడుకొన్న మాటలా ఆపెకు నీకు
యీడుజోడై యేపొద్దు ఇల్లువాయకున్నాఁడవు
వోడఁగట్టినదూలమా వువిదకు నీకును ॥ ఎంత ॥

ముట్టి నే నిన్నుఁ గూడితే మోము చూచితి వాపెను
కట్టినదే కంకణమా కాంత నీకును
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
పట్టినదే పంతమా పడఁతి నీకును ॥ ఎంత ॥ 166

---

1. ఈపాదాంతమున గీత లేదు.

ముఖారి

నేను నీవు గూచుండఁగా నీతో సరసమాడి
తానూ నొకతె గలిగెఁ దగులుకోవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెక్కుటఁ జేయివెట్టి సిగ్గులు నానఁబెట్టి
చక్కనినీమోము చూచీ సకియ
మక్కువ నీకుఁ జేసి మాటలమందులు వూ(నూ?)రి
చక్కెరమోవి చూపీఁ జవిగొనవయ్యా ॥నేను॥

నెమ్మి మొక్కెఁ జేతులెత్తి నీకుఁ జూపె తనబత్తి
కమ్మటిఁ బొందుకు లాచీఁ గలికి
కుమ్మరించి తమి వెంచి గుబ్బల నిన్నుఁ దాఁకించి
చిమ్మీఁ గొనగోర నీవూఁ జేరి కూడవయ్యా ॥నేను॥

నెలవుల నవ్వు నవ్వి చెలరేఁగి కొప్పుదువ్వి
బలిమిఁ గుచ్చీ నిన్నుఁ బడఁతి
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
అలమితివి నన్నిఁక నాపెను నేలవయ్యా ॥నేను॥ 167

మాళవి

సింగారించుకోనీరాదా చెనకే విప్పుడే వచ్చి
అంగన నీచేఁతలకు నోఁగాదనఁజాలదు ॥పల్లవి॥

సుదతి యద్దము చూచి చుక్కబొట్టు వెట్టుకోఁగా
వుదుటున నిప్పుడే వొడివట్టేవు
పొదిగి కొప్పునిండా పూవులు ముడుచుకోఁగా
చదురులాడుత వచ్చి చన్నులంటేవు ॥సింగా॥

కామిని కనుఁగొనల కాటుక వెట్టుకోఁగా
ప్రేమముతోఁ దమ్మలము పెట్టవచ్చేవు
దోమటి గందమునుఁ గస్తూరి యలఁదుకోఁగా
కామించి యంతలోనే కాఁగిలించేవు ॥ సింగా ॥

పక్కన నలమేల్మంగ పట్టుచీర గట్టుకోఁగా
మొక్కలాన వేడుకతో మోవి యానేవు
ఇక్కువ శ్రీవేంకటేశ యీకె తెరవేసుకోఁగా
చిక్కించుక మన్నించి చిమ్మరేఁచేవు ॥ సింగా ॥ 168

రేకు 1229 వరాళి

ఆకెకు నీకుఁ దెలుసు నాసుద్దులు
చేకొని తగవులెట్టు చెప్పేమయ్య మీకు ॥ పల్లవి ॥

సొలసిసొలసి నిన్నుఁ జూచిచూచి మాటలాడీ
యెలమి నాపె నీతో నేఁటికోకాని
తలుపుమాటున నుండి తనివోక నన్వీని
చెలరేఁగి తను నేమిసేసితివోకాని ॥ ఆకె ॥

సన్నల చాయల నిన్ను జఱసీని పలుమారు
ఇన్నిటా నీవాదఁబాటు రెట్టివోకాని
యెన్నిమారులైనఁ జేతులెత్తియెత్తి మొక్కీని
పన్నినతారుకాణ లేపగిదివోకాని ॥ ఆకె ॥

కూటమితో సారెసారె కొలువునేసీ నీకు
పాటించి మీకెట్టిమాటపట్లోకాని
నీటున శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
వాఁటాన నన్నేలితి వాపెవరునేదో కాని ॥ ఆకె ॥ 169

కాంబోది

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నింతిభావము
కామించి నీకుఁగానే కరఁగిని మనసు ॥పల్లవి॥

బత్తితో జవరాలు పాదాలు విసుకఁగాను
చిత్తడిచెమట గారీఁ జేతులవెంట
హొత్తివొత్తి నీకుఁ గడుపూడిగాలు సేయఁగాను
హత్తి నిట్టూర్పులచేత నాఱడాయఁ జెలియ ॥ఏమ॥

మవ్వపుఁగూరిమి నీతో మాటలాడిమాటలాడి
నివ్వెరగుతోడుత నిలుచున్నది
చివ్వన మోముచూచి చిరునవ్వు నవ్వఁగాను
పువ్విళ్లూరేఆసలతో నుమ్మగిలీఁ జెలియ ॥ఏమ॥

గుఱుతుగాఁ గాఁగిట గుబ్బల నిన్నొత్తఁగాను
నెఱిఁ గళ లుప్పతిల్లీ నెమ్మోమున
మఱి నిన్నుఁ గూడఁగ నెమ్మది శ్రీవేంకటేశుఁడ
మెఱసీ నీతో నలమేలుమంగ చెలియ ॥ఏమ॥ 170

పాడి

చిత్తిణిగుణముతోడఁ జెనకీ నిన్ను
హత్తుక అడుగవయ్య ఆపెపేరు నీవు ॥పల్లవి॥

ఇద్దరముఁ బండుండఁగ యెవ్వతో సోరణగండ్ల
వొద్దికఁ దామరకామ నొరసీ నిన్ను
కొద్దిమీరఁగా చిమ్మనఁగోవినిఁ బన్నీరు నించి
అద్దుకొనఁ జిమ్మవయ్య ఆపెమీఁద నీవును ॥చిత్తి॥

నెయ్యపువేడుకతో నీవు నేను మాటాడఁగ
పయ్యాడి అవ్వలనుండి పాటవాడీని
కొయ్యతనపుమాటలఁ గూరిమితో నొట్టువెట్టి
నెయ్యానఁ బిలువనయ్య నీవు నీడ కాపెను ॥చి త్తి॥

అలమేలుమంగపతివై నీతో నే నవ్వఁగా
తలుపు దెరువుమని తట్టీఁ జేతుల
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
కలయవయ్య ఆమెను కామించివున్నది ॥చి త్తి॥ 171

శుద్ధవసంతం

ఇప్పు డెట్టు వస్తివే మాయింట నాతఁ డుండఁగాను
తప్పక కొలువుసేయ నప్పు దేమరితివా ॥పల్లవి॥

అమ్మరో నీవరుసనాఁ డాతనికి బత్తిసేసి
నెమ్మదిఁ బాదా లొత్తనేరవైతివా
సమ్మతి నీతోడ సరసమాడేటివేళ
నిమ్మలాన మోము చూడ నీవు మఱచితివా ॥ఇప్పు॥

కందువ నాతఁడు నీకాఁగిటలో నున్నపుడు
అంది నవ్వక పరాకులై వుంటివా
పొందులు సేసి భోగించె తఱవాత
ముందుముందే మాటాడక మోసపోయివుంటివా ॥ఇప్పు॥

పానుపుపై నీతఁ డిట్టె పక్క నీకు నుండఁగాను
వూని వూడిగాలుసేయ నొల్లవైతివా
ఆనుక శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే వచ్చి నన్నేలె
యే నలమేలుమంగ నన్నెంచుకోవైతివా ॥ఇప్పు॥ 172

లలిత

అప్పటనుండి నీవు ఆపెతోనే మాటాడేవు
చొప్పుగ నీచరితలు చూచి వెరగయ్యీని ॥ పల్లవి ॥

చెలికత్తె నీకుఁ జేసె నేననేనవిన్నపాలు
వెలయ నీచెవులార వింటివా నీవు
పిలువనంపిననీవలపులదేవులఁ
దలఁచుకొంటివా లెస్స తాలిమితోడుతను ॥ అప్ప ॥

ఇక్కువ నాకెయిచ్చినయెత్తునినిమ్మపండులు
అక్కరతోడుత నీ వందుకొంటివా
చక్కఁగ నాపెయేలికసానిపరిణామము
అక్కజముగా సారెకు నడిగితివా ॥ అప్ప ॥

దొరకొని నీకుఁజేసేదూతికలవినయాలు
సిరులఁ గైకొని యట్టె నేసితివా
పరగ నలమేలె(లు?)మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
అరసి వన్నెలితి వల్లాపెనుఁ గూడితివా ॥ అప్ప ॥ 173

నాదరామక్రియ

ఎంతచిత్తిణో యిది నీయిత వెటువంటిదో
చెంతనున్నచెలులెల్లా శిరసులు వంచేరు ॥ పల్లవి ॥

చిన్నచేతుల నీకొప్పు చెలరేఁగి దువ్వుతాను
చన్నుల నిన్ను నొత్తీ జవరాలు
పన్నుక నీవద్దనుండి పాదాలు గుద్దుతాను
సన్నలనే పొందొదల సాముసేసీని ॥ ఎంత ॥

యేపొద్దు చూచిన నీతో యేకతాలాడుతాను
రాపుగ నీభుజము లొరసుకొనీని
తీపులనీమాటలకు తేరకొన నిన్నుఁ జూచి
ఆఁపరాక మెచ్చిమెచ్చి అలముకొనీని ॥ ఎంత ॥

చెలరేఁగి నీమెనల్లా పింగారించుకొంటా
సొలసి మర్మము లిచె సోఁకించీని
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశ్వర
యెలమి నన్నేలఁగాఁ దా నిచ్చీని విడెము ॥ ఎంత ॥ 174

రేకు 1230 భైరవి

తరుణిభాగ్యము మరి తలవాతిపనులెల్లా
నెరవేరిచి యేలేది నీచేతి దిఁకను ॥ పల్లవి ॥

సారె నీమొగము చూచె జలజాక్షి గొంతవడి
కూరిములే చల్లె నీపైఁ గొంతవడి
చేరి నీసుద్దులు చెప్పెఁ జెలులతోఁ గొంతవడి
నేరుపు లిందాఁకాఁ జూపె నీచేతి దిఁకను ॥ తరు ॥

అక్కడక్కడనే వుండి ఆసచేసెఁ గొంతవడి
గుక్కిగుక్కి నవ్వు నవ్వెఁ గొంతవడి
మొక్కెను చేతులెత్తి మునుకొని కొంతవడి
నెక్కొని మన్నించేది నీచేతి దిఁకను ॥ తరు ॥

చెలఁగి వద్దికి వచ్చి చెక్కునొక్కెఁ గొంతవడి
కొలువులుసేసె నీకుఁ గొంతవడి
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశ్వర
నెలఁత నేలితి వింతా నీచేతి దిఁకను ॥ తరు ॥ ॥ 175 ॥

సాళంగం

సరిమేలు గలిగితే సంతోసించఁగఁ బాడి
   గరిమ నీకేల సిగ్గు కడుమెచ్చవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కలికి నిన్నుఁజూచి కందువలకు లాచి
   వెలయ నీరతులకు వేళగాచీని
   పలుకులనుఁ గొసరి పయ్యదకొంగు విసరి
   చెలఁగి యెన్నిచేఁతలు నేసీ మెచ్చవయ్యా ॥ సరి ॥

చన్నులు నీపై మోపి చవు లంతలోనె రేఁపి
   మున్నుమున్నుగానే నీకు మోవి చూపీని
   కిన్నెరమీటులు మీటి కెలసి వలపు చాటీ
   యెన్నేసి నేరుచుకొన్న దీపెను మెచ్చవయ్యా ॥ సరి ॥

నిక్కి రతులకుఁ బొంచి నీకు నిచ్చకమే పెంచి
   గక్కున వినయములు కడు నించీని
   అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగపతివి
   చిక్కి నన్నేలితి వీకెఁ జేకొని మెచ్చవయ్యా ॥ సరి ॥ 176

సాళంగనాట

ఎన్నాళ్లనుండి కాచేవో యిందుకుఁగాను
   వన్నెలఁ జూడవచ్చినవారిఁ జుట్టుకొనేవు ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నవ్విన దాపె గయ్యాళించిన దాపె
   నన్ను నీవు గోరనేల నాఁటించేవు
   పన్ని జూదాలాడె నాపె పందేలువేసె నాపె
   చన్నులంటి నాపయ్యద జారనేల తీసేవు ॥ ఎన్నా ॥

వొడివట్టితీసె నాపె వుదుటులు చూపె నాపె
నడుమఁ బువ్వులనేల నన్ను వేసేవు
వెడపంతాలాడె నాపె వేసెను నీసారె లాపె
జడవట్టి నన్నునేల సరిఁ జెనకేవు ॥ ఎన్నా ॥

చేముట్టి పెనఁగె నాపె చేఁతలెల్లాఁ జేసె నాపె
నామొగముచూచేల సన్నలు సేసేవు
[1]ఆనుక శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగపతివి
కామించి నన్నేలి యంత కడు రట్టుసేసేవు ॥ ఎన్నా ॥ 177

సామంతం

కొత్తగా వచ్చినాపె నీగుణ మేమి నెఱఁగదు
బత్తినేసి లాలించితే పనికివచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

చిగురుమోవి దెరచి చెలి యేమో విన్నవించీ
వెగటులేక నీవు వినవయ్య
జిగిమించి యంతలోనే సిగ్గువడియున్నదేమో
అగడుగాకుండాఁ గూర్మి నడుగవయ్యా ॥ కొత్త ॥

నెలఁత వినయముతో నీవద్ది కేఁటికో వచ్చీ
చెలరేఁగి యాపనులు సేయవయ్యా
యెలమి నీయెదుటను ఇచ్చక మేలో నెరపీ
నెలవుగా ఆచనవు చెల్లించవయ్యా ॥ కొత్త ॥

వొయ్యన కదిసి యేమో వూడిగాలు నేసీని
ఇయ్యెడ నీ వాపెచేఁ జేయించుకోవయ్య
అయ్య శ్రీవేంకటేశ్వర అలమేల్మంగపతివి
నెయ్యాన నన్నేలితివి నీ వాకెఁ గూడవయ్యా ॥ కొత్త ॥ 178

1. ప్రాసభంగము. 'ఆమని' లేక 'ఆముక' అని యుండవచ్చు.

గౌళ

ఔనయ్య మంచివాఁడ వంగనతో నేమనేవు
కానుకలిచ్చితేనే గక్కన నేలితివి ॥ పల్లవి ॥

యెలమి దేవులుండఁగా నెడమాటలాడేటి -
చెలికత్తియలనేల చెనకేవు
కలిగినమేలెల్ల కాఁగిటిలో నుండఁగాను
చెలఁగి దొంతులకేల చేతులు చాఁచితివి ॥ ఔన ॥

బెరసినాపె వుండఁగా పేరటమువచ్చిన -
పొరుగువారినేల పొదిగేవు
యిరవైనచుట్టరిక మింటిలో నుండఁగాను
గరుసు దాఁటి వావులు కలయఁబెట్టితివి ॥ ఔన ॥

జాడతోడ నేసలు చల్లుతా నాపె వుండఁగా
తోడఁ బెండ్లికూఁతులతో మాఁటాడేవు
పీడ కలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశ నీకుండఁగా
వూడిగపువారి నెంత వోవలఁబెట్టితివి ॥ ఔన ॥ 179

శంకరాభరణం

విన్నాతఁడు మన్నించఁగా నేను వలదంటినా
సన్నల చాయల నీవు సాదించరాదా ॥ పల్లవి ॥

మేలిమిసొమ్ములు నాకు మించి యాతఁ డిచ్చెనంటా
యీలాగుల నందరితో నేమిచెప్పేవే
చాలుకొని నాతోనే సరసమాడీనంటా
కోలుముందుగానేల గుబ్బతిలేవే ॥ విన్నా ॥

పలుమారు నాతఁడు నాపై బత్తిసేసెనంటా
చెలఁగి నన్నెంత దిష్టించి చూచేవే
పిలిచి నాపై నతఁడు ప్రియములు చల్లెనంటా
వెలయ మోమెఁ(మెం?)త వెలవెలఁజేసుకొనేవే ॥నిన్నా॥

అక్కరై శ్రీవేంకటేశుఁ డాసతో నన్నేలెనంటా
చెక్కుచెమటతోనేల సిగ్గువడేవే
యిక్కడనే విన్నునేలె యే నలమేలుమంగను
యిక్కువ నన్నంటెనంటా నెంత యేఁకరేవే ॥నిన్నా॥ 180

రేకు 1231 నాదరామక్రియ

వేడుకకాఁడవౌదు నీవింతలెల్లాఁ గంటిమి
యీడుజోడాయ వలపు లిదిగో నీభాగ్యము ॥పల్లవి॥

కంకణసూడిగాలాపె కస్తూరినామము వెట్టి
కుంకుమ గందము పూసి గుబ్బలు సోఁక
వంకరగోళ్లతోడ వడిఁ గొప్పుముడిచీని
ఇంక నేమిచెప్పేది ఇదివో నీభాగ్యము ॥వేడు॥

మొలనూలిగంటలాపె మించి నీపాదాలు గుద్ది
తలగడవెట్టి మోముతావి వలయ
పలుకుఁదేనెలు గారఁ బాటవాడీ నీయెదుట
ఇలపై నెన్నికకెక్కె నిదివో నీభాగ్యము ॥వేడు॥

అందెలసూడిగాలాపె అందనుండి విడెమిచ్చి
అందిఇచ్చి కొనవేళ్ల నాకుమడిచి
చెంది యలమేల్మంగను శ్రీవేంకటేశుఁడవు
ఇందు విట్టె నన్నేలితి విదివో నీభాగ్యము ॥వేడు॥ 181

లలిత

ఒక్కమనసున నిట్టె వుండఁగదవే
చెక్కటఁ జేయివెట్టక సింగారించుకొనవే ॥ పల్లవి ॥

విన్నపాలు విన్నవాఁడు వేగ నింటికి వచ్చినే
కన్నుల నవ్వినవాఁడు కరుణించినే
సన్నలు సేసినవాఁడు సరసములాడినే
యెన్నఁగరానిసగినాలు యెందాఁకఁ జూచేవే ॥ ఒక్క ॥

కానుకందుకొన్నవాఁడు కడు నిన్ను మన్నించినే
పూనికెఱఁగినవాఁడు బుజ్జగించినే
తానే ఇయ్యకొన్నవాఁడు తగిలి కాఁగిలించినే
తానకమై సగినా లెందాఁకాఁ జూచేవే ॥ ఒక్క ॥

విందులియ్యకొన్నవాఁడు వేడుక నీకుఁ జేసినే
చెంది వాకిట నున్నవాఁడు చేరి నవ్వినే
అందపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
ఇందుల నిన్నేలె సగినా లెందాఁకాఁ జూచేవే ॥ ఒక్క ॥ 182

బౌళి

నీవాదేసరసము నిన్ను నింతసేసెను
యీవేళ నలమేల్మంగ కియ్యవయ్య పంతము ॥ పల్లవి ॥

పొలఁతి నీకంపినపూవులచెండు దీసుక
చెలికత్తెనే వేసేవు చెలరేఁగి
కలికి దవ్వులనుండి కంటినంటా నిమ్మపంట
కొలువులోననే నీకొప్పుదాఁక వేసెను ॥ నీవా ॥

పీడెము నీకంపితేను వేగమే కై కొని యాపె -
    వూడిగపుసతినోర నొగి నించఁగా
    ఆడనే వుండి నీదేవు లందుకుఁ దనపుక్కిటి -
    పీడెము నీకొంగున వెస మూట గట్టెను ॥ నీవా ॥

కాతరాన నీవంపినకానికపంచదార
    దూతికకుఁ జవిచూపి తొరలించఁగా
    యీతల శ్రీవేంకటేశ ఇల్లాలు మోవితేనె
    వాతెర నంటించి నిన్ను వలపించుకొనెను ॥ నీవా ॥ 183

రామక్రియ

నీవు నేసినభాగ్యము నే మేమని పొగడేమే
    యేవేళ నిన్నుఁ బాయఁడు యెంతబత్తొ ఇతఁడు ॥ పల్లవి ॥

నేయఁగలసింగారాలు నేసుక నీవుండఁగాను
    సోయగపుఁగన్నులనుఁ జూచీ నాతఁడు
    పాయపుమదములు నీపై తొలఁకఁగాను
    ఆయములెరిఁగి నిన్ను నదె మెచ్చీ నితఁడు ॥ నీవు ॥

కొమ్మలు నీవు నిట్టె కొలువులో నుండఁగాను
    చిమ్మిరేఁగి కడు సంతోసించీ నితఁడు
    సమ్మతించి నీవు సారె సరసములాడఁగాను
    ఇమ్ముల విన్నిటికిఁ దా నిచ్చగించీ నితఁడు ॥ నీవు ॥

చాలుకొని మోవితేనె చవులు నీవు చూపఁగా
    మేలుమేలనుచు నిన్ను మెచ్చీ నితఁడు
    యేలినలమేలుమంగ ఇట్టె నీవు సేవించఁగా
    వేళావేళతో శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు[1] ॥ నీవు ॥ 184

1. క్రియ అధ్యాహార్యము.

నాట

వెగ్గళపుఁగూరిములు విభునికిఁ జూపవే
సిగ్గులు నెరపితేను చిత్తము గరఁగునా ॥ పల్లవి ॥

వెంగెమాడి కొసరితే వేడుకలువుట్టుఁగాక
సంగడి నూరకుండితే చప్పనేకాదా
యెంగిలిమోవితేనెలు ఇంపులు రేఁచుఁగాక
ముంగిటిఆచారాలు మోహములు రేఁచునా ॥ వెగ్గ ॥

బీరమునఁ బెనఁగితే ప్రియములు విండుఁగాక
సారె వట్టివినయాలు చౌకలుగావా
గోరికొన దాఁకించితే గురుతులై వుండుఁగాక
దారకపుశాంతాలు తరితీపు రేఁచునా ॥ వెగ్గ ॥

కొమరెగుబ్బ లూఁదితే కోరిక గోరించుఁగాక
సముకపుఁగొలువులు జాగులుగావా
అమర శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నిన్నెలె
అమితపుగోలతనా లాసలెల్లా రేఁచునా ॥ వెగ్గ ॥ 185

ఆహిరి

ఇంక నీచిత్తమేకాని యీపెకడ మేమి లేదు
అంకెల నీకెగుణమేలర నేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

పవళించి వుండితే నీపాదా లొత్తనేరుచు
ఇవలఁ గూచుండి విడెమియ్యనేరుచు
నవకమై లాలించితే నవ్వులు నవ్వనేరుచు
నివిరి ఇంకా నేమైనా నేరుపు మీకెకును ॥ ఇంక ॥

మచ్చిక నీవు సేసితే మాటలాడనేరుచు
ఇచ్చగించితే వీణె వాయించనేరుచు
పచ్చిగా మన్నించితే పక్కనుండనేరుచు
విచ్చనిచ్చ యేమైనా నేరుపు మీకెకును ॥ ఇంక ॥

కానిమ్మనివుంటే మతి గరఁగించనేరుచు
మేనంటి నీవు గూడితే మెచ్చనేరుచు
యే వలమేలుమంగను నన్నేలితి శ్రీవేంకటేశ
నీనేరుపు లేమైనా నేరుపు మీకెకును ॥ ఇంక ॥ 186

రేకు 1232 గౌళ

తలఁచుకోవలదా తరుణివినయములు
పిలిపించుకొందురా ప్రేమగలచోటను ॥ పల్లవి ॥

కప్పురపువాసనలకమ్మనినోరఁ జెలియ
చెప్పరావిప్రియములు చెప్పెఁగా నీకు
తొప్పఁదోఁగె నొసలికస్తూరి బేఁటులు రాల
ముప్పిరిగొన సారెకు మొక్కెఁగా నీకు ॥ తలఁ ॥

గారవించి యాసతోడఁ గంకణాలచేతుల
గోరఁ జెక్కునొక్కి వేఁడుకొనెఁగా నిన్ను
కూరిమి నెందుకోకాని కుంకుమగుబ్బల నొత్తి
నేరుపుతోఁ గాఁగిట నించెఁగా నిన్ను ॥ తలఁ ॥

సోయగపుఁగన్నుల సొలసిసొలసి చూచి
నేయరానిచెలులు సేసెఁగా నీతో
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
ఆయమంటి కూడి ముదమందెఁగా నీతో ॥ తలఁ ॥ 187

బౌళి

ఎంతని పొగడవచ్చు నిద్దరిమీనేరుపులు
 సంతోసములాయ సతులకెల్లాను ॥ పల్లవి ॥

చనవు గలిగితేను చవులు దానె పుట్టు
 మనసు లెనసితేను మర్మములంటు
 యెనసివుండితేను ఇంపులును దైవారు
 కనుఁగొంటే మీయందే కలిగె నీగుణాలు ॥ ఎంత ॥

మచ్చికలు సతమైతే మమతలు నెలకొను
 ముచ్చటలాడినచోట మోహాలు రేఁగు
 కుచ్చికుచ్చి పెనఁగితే గుబ్బతిలుఁ దమకము
 మెచ్చులుగా యీసుద్దులు మీయందే వింటిమి ॥ ఎంత ॥

విందు లొనగూడితేను వేడుకలు వెలవెట్టు
 కందువ సమరతులు కడుఁజొక్కించు
 చెంది యలమేల్మంగవు శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు
 పొందులు మీయందే ఇపుడు దెలిసితిమి ॥ ఎంత ॥ 188

పాడి

చిత్తగించవయ్య యేల సిగ్గులతో నవ్వేవు
 బత్తిగలవారిమీఁద పరాకు గావచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

కిన్నెరమీటులలోనే కెరలికెరలి నీకు
 విన్నపాలు నేసీని వెలఁది
 సన్నలాను చాయలాను జారినపయ్యదలోని -
 చన్నులనే కానికలు సారెకుఁ జూపీని ॥ చిత్త ॥

సేసేటిరాగాలలోనే చెలరేఁగిచెలరేఁగి
సేసలుచల్లీ వలపుచెలియ
మూసినముత్తెమువంటిమోవినే నోరూరించి
ఆసల విందులుచెప్పీ నదివో నీకును ॥ చిత్త ॥

చెప్పినగీతములలో సిగ్గు గులికిగులికి
కప్పురవిడెములిచ్చీఁ గలికి
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కప్పి నన్నేలితి వాపెఁ గరుణించవయ్యా ॥ చిత్త ॥ 189

వసంతవరాళి

కొత్తపొందో పాఁతపొందో కొమ్మతో మాటాడవయ్యా
బత్తిగలవారిమీఁదఁ బరాకు చూపుదురా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటఁగారేచిరుఁజెమటలతోడ
నిక్కినిక్కి చూచీని నెలఁత నిన్ను
వెక్కసపుఁదనకొప్పు వీఁపువెంట జారఁగాను
తక్కక నిమ్మపంటఁ దాఁకవేసీ నిన్ను ॥ కొత్త ॥

గుబ్బతురై పయ్యదలో గుబ్బలు గానరాఁగాను
ముట్టిపానఁ జేతులెత్తి మొక్కీ నీకు
తట్టితోడ ముక్కర గదలఁగాఁ బెదవులెత్తి
మెట్టసి పేరఁబిలిచీ మిక్కిలి నిన్ను ॥ కొత్త ॥

అదనెటిఁగి ముంగిట నందెలు గల్లురనఁగ
యెదురుగా వచ్చి కానుకిచ్చీ నాపె
యిదె శ్రీవేంకటేశ్వర యే నలమేలుమంగను
కదిసి నన్నేలితివి కాఁగిలించీఁ దా నిన్ను ॥ కొత్త ॥ 190

కురంజి

మేలుమేలు సాముసేయ మేటిజాణ వౌదువు
చేలకొంగున నాపెకు చెమట దుడిచేవు ॥పల్లవి॥

అంగనగట్టిచన్నులు అడియాలమైనట్టి-
సంగడాలంటా నీవు సారె నెత్తేవు
అంగవించి యప్పటిని ఆపెకాఁగిలే నీకు
చెంగటిగరిడీయంటా చేరి పాయ విహరు ॥మేలు॥

కాంతమేనఁబూసినకస్తూరిబేఁటులు రాలి
సంతత మెట్ఱమన్నంటాఁ జల్లుకొనేవు
పంతముతో నీవాపెబంగారువంటిమేను
వింతలుగా కంబము గావించుక పెనఁగేవు ॥మేలు॥

అలమేలుమంగరతు లట్టె విన్నాణాలంటా
తలఁచి శ్రీవేంకటేశ తమకించేవు
చెలరేఁగి యాపెమోవి చెఱకుఁబిచ్చెయంటాను
చలువగా వేడుకతోఁ జవిగొనేవు ॥మేలు॥ 191

ఆహిరి

ఏమి నేరుచుకొంటివి యెలయించేవు సతుల
కామించి వచ్చినవారిఁ గరుణించవయ్యా ॥పల్లవి॥

కానుకంపి యాపె వేళ గాచుకొనియుండఁగాను
వీనుల విన్నాపెను వెదకించేవు
మోనముతోఁ జేతులెత్తి మొక్కి యాపె వుండఁగాను
ఆనుకొని పీదినుండి యాపెవంకఁ జూచేవు ॥ఏమి॥

పీటనున్నయాపె నీకు విన్నపాలు సేయఁగాను
మాటుననున్నాపెతోను మాటలాడేవు
సాటికిఁ జుట్టమైనాపె సరసములాడఁగాను
నాటకపుసతితోడ నవ్వులు నవ్వేవు ॥ఏమి॥

అ(అ?)లమేలుమంగ యాపె అక్కునవుండఁగాను
కొలువులోనున్నాపెను గోర నొత్తేవు
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నే నూడిగము సేయఁగా
చెలికత్తెయినాపెఁ గని సిగ్గునఁ గొంకేవు ॥ఏమి॥ 192

రేకు 1233 పళవంజరం

సరుసఁ గూచుండవే సరసములాడవే
శిరసువంచుకోనేల చిన్నదానవటవే ॥పల్లవి॥

పలుకులనై తేను పచ్చికప్పురాలు రాలీ
తిలకించితే మోవిఁ దేనె చిందీని
చెలువుఁడు చెనకితే సిగ్గుతోడఁ బెనఁగేవు
చెలియరో నీవింకాఁ జిన్నదానవటవే ॥సరు॥

మొలకనవ్వులనైతే ముత్యాలు వొడమీని
నిలువు నూరు వండీని నీమురిపేలు
బలిమిఁ బమ్మలంటితే పయ్యదకొంగు మూసేవు
చిలుకరాదా వలపు చిన్నదానవటవే ॥సరు॥

సందడిచూపులనైతే చల్లఁగా వెన్నెలగాసీ
కందువ నెమ్మోముననఁ గళ లుబ్బీని
అందపుశ్రీవేంకటేశు నలమేల్మంగవు నీవు
చెంది మరీఁ గొసరేవు చిన్నదానవటవే ॥సరు॥ 193

పాడి

ఎంత గట్టువాయవైతి వేమే నీవు
అంతలో నీతొడ మోపే వాతనిపై నీవు ॥ పల్లవి ॥

హత్తుకొని చదరంగ మాతఁడు నేను నాడఁగా
యెత్తులు చెప్పవచ్చేవు యేమే నీవు
యిత్తల నేఁ బరాకైతే నిదేసందుగా నాతని-
నొత్తేవు కొనగోర నొల్లనే నీవు ॥ ఎంత ॥

పచ్చిమాట లాతఁడు నాపై మోవనాడితేను
ఇచ్చకాలకు నవ్వే వేమే నీవు
కొచ్చి నేను తలవంచుకొనివుండఁగా నాతనిఁ
దచ్చి నీచన్నుల వీఁపు దాఁకించేవు నీవు ॥ ఎంత ॥

గెలిచి నేఁ బెనఁగఁగా కెరలి నీవూ నాతని-
నెలమిఁ గాఁగిట నించే వేమే నీవు
అలమేల్మంగను నేను ఆతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డిల నన్నేలె నాతని కేమాదువే నీవు ॥ ఎంత ॥ 194

సామవరాళి

నిన్ను నీవెఱఁగలేవు నేరుపు లేమిచూపేవే
చన్నులమీఁదిపయ్యద చక్కఁబెట్టుకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

సారె నాతనితో నెంత సరసములాడేవే
జారుఁగొప్పు ముడుచుకో చక్కఁగా నీవు
కేరికేరి యెందాఁకా కిలకిల నవ్వేవే
కారేటిచెక్కుచెమట కడుగుకోరాదా ॥ నిన్ను ॥

దాకొని యాతనిమోము తప్పకేమి చూచేవే
కోక చక్కఁగట్టుకో గుట్టుతో నీవు
కాకరితనముతోడ కతలేమి చెప్పేవే
తూకొని తమ్మబేంట్లు తుడుచుకోరాదా ॥ విన్ను ॥

బలిమి వొద్దఁగూచుండి పానా లేమిగుద్దేవే
అలపు దీరుచుకో అంతలో నీవు
అలమేల్మంగను నేను ఆతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డలమె నన్నిఁక నీవు నందనే కూడరానా ॥ విన్ను ॥ 195

హిందోళం

ఎక్కడలేనిమాటలు నేమిచెప్పేవు
పక్కన నేమునేసినభాగ్య మిదిగాదా ॥ పల్లవి ॥

నీవద్ది కాపె వచ్చితే నిద్దురమేలుకొంటివి
సేవసేయఁబూనితేను చెంగలించేవు
మోవి చూచినంతలోనే ముంచి నోరూరీ నీకు
వావిరి [1]నింతానింత వలపే కాదా ॥ ఎక్క ॥

సరుసఁ గూచుండితేనే సగచో టిచ్చితివి
శిరసు దువ్వితేనే చిమ్మిరేఁగేవు
గరిమఁ బాదాలొత్తితే కడుఁజెమరించీ నీకు
వరుసతో నింతానంత వలపేకాదా ॥ ఎక్క ॥

బాగాలు చేతికిచ్చితే పచ్చడము గప్పితివి
చేగదేరఁ గూడితేనే సిగ్గువడేవు
యీగతి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
వాగమైన దింతానింత వలపే కాదా ॥ ఎక్క ॥ 196

1. ఇదంతా అనియర్థమా? 'అంతానంత శరీరశోషణ' మను ధూర్జటిప్రయోగ మును బోలినది.

సింధురామక్రియ

అంతలో నితఁడు మగఁడాయనా నీకు
బంతికి వచ్చి నీవేల బాఁతిపడేవే ॥ పల్లవి ॥

మాయింట నాతఁడు నేను మాటలాడుకొనఁగాను
నాయము లేమిచెప్పేవే నడుమ నీవు
చేయిచాఁచి నే నూరకె చెనకితినంటా నీవు
పూయక దూలవై యేల పూనుకవచ్చేవే ॥ అంత ॥

చయ్యన నాతనిపై వసంతము నేఁ జల్లఁగాను
పయ్యదఁ దుడువనేలే బత్తితో నీవు
వొయ్యనే పవ్వళించేటివోవరి కతఁడు రాఁగా
గయ్యాళితనాననేల కైలాగిచ్చేవే ॥ అంత ॥

నెట్టనఁ బానుపుమీఁద నే నితఁడు నుండఁగాను
వొట్టుక నీవేల పాదాలొత్తవచ్చేవే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
జట్టిగా నన్నేలె నీవు సవతి వేలయ్యేవే ॥ అంత ॥ 197

పూర్వగౌళ

మాముందర నీవేల మఱఁగులు వెట్టేవు
యీమతకములెల్లా మీయిక్కువలు గావా ॥ పల్లవి ॥

వీడెము చేతికియ్యవే విభుఁడు నీమోము చూచి
యీడుజోడై కూడె యందు కెఱుకగాదా
వేడుకఁ బాదాలొత్తవే వెసఁ బవ్వళించినాఁడు
జాడతోడ నీకదే సన్నగాదా ॥ మాముం ॥

యేకతాన మాటాడవే యేమిటికో పిలిచీని
లాకల నీరతులకు లాచుటగాదా
పైకొని తెరవేయవే పచ్చడము గప్పమనీ
నీకు నాతనికి నివే నెపములు గావా ॥మాముం॥

చెలఁగి కాఁగిలించవే చేయి నీమీఁద వేసీని
కలయికలకు నదే కందువగాదా
అలమేలుమంగవు నీ వతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డలమె విన్నుఁ జెల్లెల నందుకు నే లోఁగాదా ॥మాముం॥ 198

రేకు 1234 కాంబోది

ఆఁటదానిఁ గంటేఁజాలు నాసలు పుట్టించేవు
పాటించి యేపొద్దు నిదేపనియై వున్నాఁడవు ॥పల్లవి॥

రెప్పలెత్తి చూచిచూచి రేఁచేవు వలపులు
కప్పురము నీకాపె కానుకియ్యఁగా
నెప్పున నించుకవడి నీతోఁ బొందు సేసితేను
ఇప్పు డిట్టె యాపెగుణ మిఁక నెంతసేతువో ॥ఆఁట॥

నవ్వులు నవ్వినవ్వి నసలఁబెట్టేవు నీవు
పువ్వుల నీపాదా లాపె పూజించఁగా
జవ్వని యేపాటి నీతో సరసములాడినాను
ఇవ్వల నాపెమనసు యెంత గరఁగింతువో ॥ఆఁట॥

మొలకచన్నులు వట్టి మోవితేనె లానేవు
అలరి నీకాపె గంద మట్టె పూయఁగా
అలమేలుమంగను నే నవఁగా శ్రీవేంకటేశ
ఇల నన్నేలితి వాపె నెంతగా మన్నింతువో ॥ఆఁట॥ 199

ఆహిరి

ఏమి సేసుకొంటిరో ఇందాఁకా మీరు
ఆముకొని మిమ్ము నేము అడుగసిగ్గయ్యీని ॥ పల్లవి ॥

కొమ్మ కొప్పులోనున్న గొజ్జఁగరేకులచొప్పు
వుమ్మడి నీమేనిమీఁద నున్న దిదిగో
కమ్మటి నాపె గుబ్బలకస్తూరి గందము
దుమ్ము రేఁగి పచ్చడానఁ దొప్పఁదోఁగి వున్నది ॥ ఏమి ॥

సతిచెవులఁబెట్టినజవ్వాదికరఁగులు
మితిమీరి నీబుజాలమీఁద నున్నవి
తతి నాపె పెదవులంతములపుఁజెదరులు
కతలుగా నీచెక్కులఁ గానుపించెను ॥ ఏమి ॥

అలమేలుమంగపాదాలందు లత్తుకరేక
మెలుపున నీనొసలిమీఁద నిండెను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నన్నేలితివి
తొలుతనే యాపెగుఱుతులు ధరించితివి ॥ ఏమి ॥ 200

సామంతం

వట్టిగుట్టు సేసుకొని వలపించ వచ్చితి
బట్టబయలు నవ్వితే భ్రమసునా విభుఁడు ॥ పల్లవి ॥

చేయఁగలసేవలు సేసి చూపవలెఁగాక
చాయ సేసుకుండితేను సమ్మతులౌనా
పాయపుదాననంటాను పానుపుపై నుంటేను
కాయజకేలివి యెట్టు గరఁగునే విభుఁడు ॥ వట్టి ॥

మనసులోఁగలమాట మందలించవలెఁగాక
తనలోనే దాఁచుకొంటే తారుకాణౌనా
మనువైనయాలనంటా మాకువలె నుంటేను
తవివోవిరతి నెట్టు దరించునే విభుఁడు ॥ వట్టి ॥

అలమేల్మంగచెల్లెలనై ననావలెనే కూడ-
వలెఁగాక గోలవైతే వసమయ్యీనా
కలయుచో సిగ్గునఁ గాఁగిలించు(చు)కుండితేను
చెలఁగి యెట్టు చిక్కునే శ్రీవేంకటవిభుఁడు ॥ వట్టి ॥ 201

కాంబోది

చెలియరో నీమగఁడునేసినభాగ్యము లివి
యెలమి నిందుకు నాతఁ డెంతనోఁచెనే ॥ పల్లవి ॥

వంచి నీవు మొక్కితేను వంపులు రాలీని
ముంచి మాటలాడితేను ముద్దుగారీని
పంచలఁ బొలసితేను పైఁడిపోడి దొరిగీని
యెంచరాదు నీసింగార మేమిచెప్పేదే ॥ చెలి ॥

ముసిముసిగా నవ్వితే ముత్యాలు రాసులయ్యీ
కొసరి చూచితే మెఱుఁగులు రేఁగీని
ముసుఁగు దీసితేను మోహనమే వడిసీని
యెసఁగిననీవిలాస మేమిచెప్పేదే ॥ చెలి ॥

నిలిచితే నీపగటు నిలువు నూరు వండీని
పొలసితే నీవేడుక బొబ్బిలీ విదే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలినలమేల్మంగవు
యెలయింపునీవారపు లేమిచెప్పేదే ॥ చెలి ॥ 202

సౌరాష్ట్రం

మామనసేల సోదించి మాటలాడించేవు నీవు
నీమన సెఱఁగనిది నేము చెప్పేమా ॥ పల్లవి ॥

వాడికైనయాపె నిన్ను వలపించుకుండఁగాను
వేడుకకత్తెలకేల వెంగెమాడను
జాడతోడ నేమూ నిట్టె సంతోసించవలెఁగాక
పాడిఁబంతా లెంచితేను పచ్చిదేరదా ॥ మామ ॥

మచ్చికైనయాపె నీతో మంతనములాడఁగాను
యిచ్చకురాండ్లకేల యీసురేఁగను
మెచ్చిమెచ్చి యాపొందే నీమెదఁ గట్టుదుముగాక
విచ్చి చెప్పఁబోతేను వేసటగాదా ॥ మామ ॥

రతివేళ నాపె నిన్ను రాఁపు లింత సేయఁగాను
సతమైనవారికేల జంకిచను
తతి వలమేలుమంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
యితవై నన్నేలితివి యిది గొత్తగాదా ॥ మామ ॥ 203

హిందోళవసంతం

ఎన్నటిచుట్టరికమో యీపెకు నీకు
నన్నలమొక్కులు మొక్కి సంతసించరాదా ॥ పల్లవి ॥

వాలుకచూపులఁ జూచి వావులు చెప్పీఁ జెలి
ఆలించి విని కూచుండుమనరాదా
చేలకొంగు మాఁటునేసి చిఱుతనవ్వులు నవ్వీ
కేలుచాఁచి వలపులు కెరలించరాదా ॥ ఎన్న ॥

చేరి తనమోము చూపి సిగ్గులు నెరపీ నీకె
జారుఁగొప్పు చక్కఁబెట్టి చనవీరాదా
నేరుపుతో నొయ్యారాన విలిచి కూరిమి చల్లి
గారవాన లాలించి కాఁగి లియ్యరాదా ॥ఎన్న॥

మోవితేనె లూరఁగాను ముందెట (ముంగిట?) నున్నది తాను
చేవదేరె విఁక నీవు చెనకరాదా
వేవేల కలమేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
యీవేళ నన్నేలితివి యిద్దరూఁ గూడరాదా ॥ఎన్న॥ 204

రేకు 1236 కన్నడగౌళ

ఎదురుచూచీ నీకు నెప్పుడు వత్తువోయంటా
పదివేలుగా విన్నపములు సేసితిమి ॥పల్లవి॥

చేరఁదేసికన్నులఁ జెలి నిన్నుఁజూచెను
కోరినీకు వలచి ఇక్కువ నున్నది
నేరుపుతోఁ గానుకగా నిమ్మపండంపె నిదె
వేరుసేయక రావయ్య వెలఁదికడకును ॥ఎదు॥

కొండలంతలేసిపెనుగుబ్బలు నీకు మీఁదెత్తె
నిండుమనసెల్లాను నీపైఁ బెట్టె
దండిగా నేపొద్దూను తపముసేసీ నీకు
మెండుకొన్నకరుణతో మెలుఁతఁ జూడవయ్యా ॥ఎదు॥

మించి మూరెఁడంతకొప్పు వంచి నీకు మొక్కెను
అంచెలఁ జెప్పరానిప్రియము చెప్పెను
కొంచ కలమేలుమంగఁ గూడితి శ్రీవేంకటేశ
యెంచక మన్నించవయ్యా ఇట్టె కలకాలము ॥ఎదు॥ 205

పాడి

నేరుపకువయ్య్య నాకు నీ విప్పు దొాకటొాకచె
తారుకాణలై నవనీతలంపులోదానను ॥ పల్లవి ॥

గోరికొాన నూందంజాల గుంపెన చూపంగంజాల
నేరము లెంచాంజాల నిన్నుంజూచి
వారివీరివలె నేను వాసులం బొరలంజాల
చేరి నీ కేపొద్దు నేను సేవసేసేదానను ॥ నేరు ॥

మందెమేళములు నేర మనసు సోదించనేర
విందలుగట్టంగనేర విన్నుంజూచి
అందరివలె నే నీచే నానలు వెట్టించనేర
విందువలె వచ్చితే నీవేడుకలోదానను ॥ నేరు ॥

పెనంగులాడంగ నోప పెలుచుందనాల కోప
చెనకి నిన్నింత దూరుసేయంగ నోప
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను మన్నించి
మనుటకు నలమేలుమంగనైనదానను ॥ నేరు ॥ 206

రామక్రియ

సుద్దులేమి యడిగేవు చూచిచూచి నవ్వుకొంటా
వొద్దువొద్దులాలించి బుజ్జగింతువుగాక ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గువడివున్న యట్టిచెలియ వి న్నేమనీని
యెగ్గుపట్టనేరనిది యేమనీవి
వొగ్గి నీకె జవ్వనము వొడిగట్టి యేమనీని
అగ్గమై నీవే మాటాడి యాదరింతువుగాక ॥ సుద్దు ॥

మిగులా వలచినట్టిమెలుఁత నిన్నేమనీవి
యెగసక్కెమాడ వి(ది?)ది యేమనీని
మొగము చూచి నీకు మొక్కుచున్న దేమనీని
మగఁడవై నీవిన్నిటా మన్నింతువుగాక ॥ సుద్దు ॥

మచ్చికైనయలమేలుమంగ నిన్నేమనీవి
యిచ్చకురాలైనది యేమనీని
పచ్చిగా నీకాఁగిటిలో పాయకున్న దేమనీని
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలుదువుగాక ॥ సుద్దు ॥ 207

దేసాళం

ఇక్కువైననీరమణుఁ డెట్టుండినా నేమి
పెక్కుసతులుగలుగుప్రియుఁ డాతఁడు ॥ పల్లవి ॥

వేమారు నాతని వెంగెములాడకువే
కామించియున్నసిగ్గరి యాతఁడు
చేమించి కొనగోరఁ జిమ్ములు ఉమ్మకువే
నేమముతోనుండేటివిందుదొర యతఁడు ॥ ఇక్కు ॥

అట్టునేసి యందరితో అంతుల నాడకువే
గుట్టుతోడనుండేటిగుణి యాతఁడు
చుట్టిచుట్టి యాతనిమెయి సోదించి చూడకువే
నెట్టుకొన్నతప్పులేనివిజమరి యాతఁడు ॥ ఇక్కు ॥

కొచ్చికొచ్చి నీ వంత కోరి కొసరకువే
ఇచ్చకుఁడు మొదలనే హితుఁ డాతఁడు
అచ్చపుటలమేల్మంగ నలయించకువే విన్న
విచ్చనవిడిఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడు ॥ ఇక్కు ॥ 208

ఆహిరి

ఆసలఁబెట్టి యేల అలయించేవు
పోసరించఁజేసి యిట్టె భోగించరాదా ॥ పల్లవి ॥

కేలుఁగేలు గీలించి కెరలింపుమాటలాడి
చేలకొంగువట్టి చెలిఁ జిమ్మిరేఁచేవు
మేలములు వచరించి మేనెల్లాఁ జెమరింపించి
నాలిసేసి యంతలోనే నవ్వులు నవ్వేవు ॥ ఆస ॥

విందులమోవి మోపి వేడుక నోరూరించి
కందువలంటి మనసు గరఁగించేవు
పొందులసాములుసేసి పులకలు వుట్టించి
పందేలువేయుచును తప్పకచూచేవు ॥ ఆస ॥

సరుసనే నిలుచుండి చన్నులపై నొరగుచు
సురతపువిద్యలను చొక్కించేవు
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగఁ గూడి
తెరవేసుక తెప్పలఁదేలించేవు ॥ ఆస ॥ 209

కాంబోది

వేఁటలాడివచ్చేనంటా వేసాలు సేసేవు మాతో-
నేఁటికి నిదెట్టు నీకు యితవాయనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

జొబ్బిలినజవ్వాది జొటజొట వడియఁగ
నిబ్బరపుఁదేనెకంపు నిగుడఁగాను
గుబ్బలపై పేరులగురిగింజ లొత్తఁగాను
గబ్బిచెంచెతల నెట్టు కాఁగిలింతువయ్యా ॥ వేఁట ॥

పుష్పొడి మైనింద రాలి పొదిగొని వుండఁగాను
కప్పురమే తిని మోవి గాజుగట్టఁగా
కప్పినపారిటాకులు కళబెళమనఁగాను
చప్పిడిచెంచెతలతో సంగతెట్లాయనయ్యా ॥ వేఁట ॥

తలపై మొల్లవిరుల కలులు మూఁగుకరాఁగా
చిలుకబాసలు సెలవుల రేఁగఁగా
అలమేల్మంగను నన్నుఁ నలమి శ్రీవేంకటేశ
వెలుచుఁజెంచెతలతోఁ బెనఁగుటెట్లయ్యా ॥ వేఁట ॥ 210

రేకు 1236 సింధురామక్రియ

ఎంతవలచినదో యీపె నీకు
ఇంతేసిప్రియాలు చెప్పి నియ్యకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

చిత్తడిచెమట గార సిగ్గులు లోలో జార
బత్తితోఁ బాదాలొత్తీఁ బడఁతి నీకు
చిత్తరిచూపులతోడఁ బెనుఁగొప్పు గొంత వీడ
హత్తి నీకు విడెమిచ్చీ నందుకోరాదా ॥ ఎంత ॥

పువ్వులదండలు వేల పులకలు మేనఁ దేల
పువ్విళ్లూర సేవసేసీ సుదతి నీకు
నవ్వులు సెలవి నూర ననుపులు గడుమీర
నివ్వటిల్ల మాటలాడీ నీవు విననరాదా ॥ ఎంత ॥

చన్నులు గానరాఁగా జవ్వనము మించిరాఁగా
వన్నెపచ్చడము గప్పీ వనిత నీకు
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
నిన్నుఁ గూడి మెచ్చుమెచ్చీ నీవూ మెచ్చరాదా ॥ ఎంత ॥ 211

ఆందోళి

ఏల వొడ్డించుకొనేవు యియ్యకోరాదా
మేలుదిగనక నీతో మేలమాడేఁ జెలియ ॥ పల్లవి ॥

ముంగురులఁగుచ్చినముత్యాలు గదలఁగా
బంగారుపువ్వులచీరపయ్యెద జార
కంగుకఁగుమనుచును కంకణా లొరయఁగాను
వుంగరాలవేళ్ల నీవొదివట్టేఁ జెలియ ॥ ఏల ॥

పెనుఁగొప్పుపై వజ్రాలబిల్లలు మెరవఁగాను
మినుకుఁగమ్మలకాంతి మించఁగాను
పెనగొన్నహారములు బెరసి వుయ్యాలలూగ
మునుకొని పలుమారు మొక్కె నీకుఁ జెలియ ॥ ఏల ॥

పొలుపైనమాణికపుబుజకీర్తులు వెలయ
ములువాఁడిచన్నులు మోము కెగర
అలమేలుమంగపతివైనశ్రీవేంకటేశ్వర
కలయుమనుచు నిన్నుఁ గాఁగిలించేఁ జెలియ ॥ ఏల ॥ 212

లలిత

చెప్పితి మిప్పుడే నీకు చెలులము బుద్ధులెల్లా
వొప్పుగొవి తగినట్టు వూహించుకొనవే ॥ పల్లవి ॥

పందేలు వేసేవేమే బలువునితో
అందుకు నీవోడితేనే ఆలవయ్యేవా
అంది సాములుచేసేవే యాతనితోను
కిందఁ జిక్కితే మోవివిందు వెట్టేవా ॥ చెప్పి ॥

సంగడిఁ గూచుండేవేమే సరసునితో
యెంగిలి[1] మోవెంటించితే నియ్యకొనేవా
ముంగిటికి వచ్చేనంటా మొక్కేవే నీవు
చంగనఁ గాఁగిలించితే సమ్మతించేవా ॥ చెప్పి ॥

పీఁదెమిచ్చేవేమే శ్రీవేంకటేశుకు
యీడుగాఁ గూడితేను యిచ్చగించేవా
యీడనే యలమేల్మంగ యిరవైతివే
వాదిక నీ వాతనివలపు చేకొనేవా ॥ చెప్పి ॥ 213

సాళంగం

ఎన్ని జాణతనాలాడే వేమి సేసె నిన్నాతఁడు
నిన్ననే యాతఁడు నాకు నేరిపినాఁడనేవు ॥ పల్లవి ॥

మొనసి నీపతివద్ద మోమేల వంచేవంటే
వెనుకొన్న నీకొప్పు వేఁగనేవు
మనసిచ్చి యాతనితో మాటలాడుమంటేను
తనరినమోవి మెత్తనిచిగురనేవు ॥ ఎన్ని ॥

సూటిగా నాతనిదిక్కు చూడరాదా యంటేను
వాఁటపుఁగనుఁగొనలు వాండ్లనేవు
నాఁటుకొన్న నెలవులనవ్వయినాఁ జూపుమంటే
యీటునఁ జెక్కులకాంతు లెండగాసీ ననేవు ॥ ఎన్ని ॥

యేలిన శ్రీవేంకటేశు కెదిరి కాఁగిలిమ్మంటే
రాలవంటిచన్ను లొరసీననేవు
యీలీల నలమేల్మంగ యితఁడు గూడె(డఁ)విమ్మంటే
వోలిఁ బెండ్లాడిననాఁడే వొద్దికైతిమనేవు ॥ ఎన్ని ॥ 214

1. మోవి+అంటించితే.

గౌళ

నీ కతఁడు మేలువాఁడు నీవూ మేలుదానవు
    కోకతో వొద్దఁగూచుండిఁ కోటియ్యఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

వాడికవలపులకు వాసు లెంచుకొననేల
    వేడుకచెనకులకు వేసరనేల
    కోడువాయకున్నందుకు సొంటులు సోదించనేల
    పీడెమిచ్చి నందుకో చెలి విభుఁడు నీకు ॥ నీక ॥

తారుకాణలై నమీఁద తలవంచుకొననేల
    కూరిమిగలుగుచోటఁ గొసరనేల
    చేరి వేఁడుకొనేవేళ సిగ్గులువడఁగనేల
    పేరుకొనీ నూఁకొనవే ప్రియుఁడు నిన్ను ॥ నీక ॥

మేలములు సలుపఁగా మించి వొద్దించుకోనేల
    కాలుదొక్కి పెండ్లాడఁ గడమలేల
    ఆలవు తొల్లే నీవు అలమేల్మంగవు నిన్ను-
    నేలె మొక్కవే శ్రీవేంకటేశుఁడు నేఁడు ॥ నీక ॥ 215

లలిత

అప్పు దేమందువో నీవు అందు కోపితేఁ జెనకు
    చెప్పితి మిప్పుడే నీచిత్తముసుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

పలికించేవు మామాట పచ్చికప్పురముసుమ్మీ
    చెలిమిసేసేవు అది చిగురుసుమ్మీ
    వలపించుకోవచ్చేవు వంతుకు నోరూరఁజుమ్మీ
    కలసేవు మాచన్నులు గట్టులుసుమ్మీ ॥ అప్పు ॥

నగించేవు మమ్ము సారె నాము నీపైఁబారుసుమీ్మ
మొగమే చూచేవు కడుఁదగులాయఁజుమీ్మ
సొగిసి మోవెడిగేవు చొక్కుమందులాయఁజుమీ్మ
తగమేలమాదే పదె తలఁబాలాయఁజుమీ్మ ॥ అప్పు ॥

మలసి మైసోఁకించేవు మర్మములు రేఁగుఁజుమీ్మ
బలిమిఁ గూడేవు కళవట్టీఁజుమీ్మ
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీ వేంకటేశ్వర
ఇల నన్నేలితివి మేలిఁకఁ జూచుకొమీ్మ ॥ అప్పు ॥ 216

రేకు 1237 సామంతం

చెల్లునమ్మ నీవేమిసేసినాను నీవిభుఁడు
యెల్లనాఁడు నిన్నుఁబాయ కేలేవాఁడుగనక ॥ పల్లవి ॥

సంకెలేక పూవులు సారెఁ గోసే వదియేమే
అంకెల నవి మరుని కమ్ములు గావా
కొంకక చిగురాకులు కోవిలకు మేపేవేమే
కొంకులేనియడిదాలకొనలు గావా ॥ చెల్లు ॥

విందుగాఁ జకోరాలకు వెన్నెల దాగించేవేమే
చందురునికిరణాలసంపదగాదా
మందరిం(లిం?)చి పన్నీరు చిమ్మనఁగోవిఁ జిమ్మేవేమే
పొంది యది మంచుననే పుట్టినది గాదా ॥ చెల్లు ॥

చెట్టులమందులు దెచ్చి చిలుకల కిచ్చేవేమే
పట్టినవసంతువిపంటలు గావా
గుట్టున శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి యలమేల్మంగవు
అట్టె చోఁపేవేమే యలు లందలివే కావా ॥ చెల్లు ॥ 217

వరాళి

ఆకె వద్దనుండఁగానే అందఁ గూచుండుమనేవు
నీకు వలసితే మరి నెలఁతలు లేఁతే ॥ పల్లవి ॥

పూరకుండేవారినేల వొడివట్టవచ్చేవు
చెరి నీతో నవ్వేవారిఁ జెనకరాదా
మేరతోడివూడిగపుమెలఁతను నన్నుంచేవు
వీరపునీదేవులతోఁ బెనఁగరాదా ॥ ఆకె ॥

తెరలోనివారినేల దిష్టించి చూచేవు
వరసమాదేవారినే సాదించరాదా
పొరుగుననున్న నన్నుఁ బోరచి వెట్టుమనేవు
[1]సరినున్న కాంతమోవి చవిగొనరాదా ॥ ఆకె ॥

కొలువులోనున్న వారికొప్పేల దువ్వేవు
లలి నలమేల్మంగనే లాలించరాదా
చెలికత్తైననన్ను శ్రీవేంకటేశ కూడేవు
అలమి వురమాపెనే యాదరించరాదా ॥ ఆకె ॥ 218

ఆహిరి

తక్కక యాదరింతు వీతరుణి నెప్పుడు నీవు
వొక్కరీతినే చనవొసఁగవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మక్కువ నీతో నాపె మాటలాడీ వినవయ్యా
చిక్కనితేనెలు మోవిఁ జిందఁగాను
చెక్కులచెమటతోడఁ జేసీ కొలువు నీకు
మిక్కిలివేడుక మతి మెఱయఁగను ॥ తక్క ॥

---

1 సరిన్=ఎదుట లావచ్చు.

నంటున నీతో విట్టే నవ్వేఁ జిత్తగించవయ్య
జంటలై దంతకాంతులు సారె మించఁగా
అంటిముట్టి వూడిగము లప్పటిఁ జేసీ నీకు
పెంటలైనపులకలు పెనఁగొనఁగాను ॥తక్క॥

సొలపుఁజూపుల విన్నుఁజూచీఁ గనుఁగొనవయ్య
తళుకురెప్పలమించు దైవారఁగాను
చెలియలమేల్మంగను శ్రీవేంకటేశ కూడితి -
విల నీపె తనబత్తి యిరవుకోఁగాను ॥తక్క॥ 219

నారాయణి

బట్టబయలు వలపు పచారింతురా
అట్టె యాఁడువారిసిగ్గు లంగడి నమ్ముదురా ॥పల్లవి॥

పక్కన నాతఁడు నాపానుపుపై నుండఁగాను
గక్కన వచ్చి నీవేమి కానుకిచ్చేవే
చెక్కుచెక్కు సోఁకగఁ జెవిలో మాటలాడేవు
ఇక్కువ నాఁటదానికి ఇంత కాకు గలదా ॥బట్ట॥

యెదయక విడెము నా కీతఁ డిచ్చుకుండఁగాను
నడుమ నీవేల వచ్చి నవ్వు నవ్వేవే
కడుఁజుట్టరికముతోఁ గదిసి కూచుండేవు
పాదికపుజవరాలి కో.. గొంత వలదా ॥బట్ట॥

యే నలమేలుమంగను యీతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ -
డానుక నే మఱఁదల ననేవదేమే
పూనుక నవ్వితఁ దేలె పొందులు సేయవచ్చేవు
మానాపతి కిటువంటిమతకమా దగునా ॥బట్ట॥ 220

గౌళ

వరుసతో నిద్దరికి వలపు వంచిపెట్టేవు
యిరుమేలా నీయాస యెంతగలదయ్యా ॥పల్లవి॥

గుట్టుతో నాపెచేతను కొప్పు దువ్వించుకొంటివి
అట్టె సారెసారె విడె లందుకొంటివి
చుట్టరికపుఁదనాన సుద్దులు నడిగితివి
మట్టుమీరి మాతో నవ్వ మరియేఁటికయ్యా ॥వరు॥

పనివూని యాపెచేత పాదా లొత్తించుకొంటివి
[1]పెనఁగేపెవుంగర మిప్పించుకొంటివి
చనుఁగవ నొరయఁగ సరసములాడితివి
చెనకుచు మాపైనేల చేయిచాఁచేవయ్యా ॥వరు॥

తొలుత నాపెచేత రతులఁ జొక్కించుకొంటివి
నిలువునఁ బెఁ(బెం?)జెమట వించుకొంటివి
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
లలి నన్నేలి ఇద్దరి లాలించేవు మేలయ్యా ॥వరు॥ 221

లలిత

ఏడ నుండి వచ్చినాఁడే ఇప్పుడు దాను
వోడక జాణతనాల కొడిగట్టీఁగాక ॥పల్లవి॥

చూడఁజూడఁ జూపులకు సుంకములేలడిగీనే
వేడుకకు వెలగద్దా వేసాలుగాక
వాడికనవ్వులకు వావులేల చెప్పీనే
తోడఁదోడ వలపులు దొంతివెట్టీఁగాక ॥ఏడ॥

---

1. పెనఁగి+అపె.

మేలపుమాటలకు మీరి కొంగేల పట్టినే
యీలకూర కుప్పగద్దా యెమ్మెలుగాక
పోలిక చక్కఁదనాలు పురుఁడేల పెట్టినే
తాలిమితో రతులకు దమిరేఁచీఁగాక ॥ఏడ॥

నేరుపులచేఁతలకు నెపమేల వెదకినే
కోరికకు మితిగద్దా కొత్తలుగాక
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
చేరి నన్నుఁగూడి యిట్టె చెలరేఁగీఁగాక ॥ఏడ॥ 222

రేకు 1238 అమరసింధు

ఇంకానేల దాఁచేవు యిందరితోను
తెంకినే మీభావములు తెలిసితి మిపుడు ॥పల్లవి॥

చింకచూపులతోఁ గడుసిగ్గున మొక్కీ నీకు
కుంకుమగుబ్బలతోడికొమ్మ యదివో
కంకణాలసూడిగాలు గల్లుగల్లురనఁగాను
అంకెల నారతులెత్తీ నందముగా నీకు ॥ఇంకా॥

నెలవిచిఱునవ్వుల చేరి కానుకిచ్చీ నీకు
నిలువుఁదురుముతోడినెలఁ తదివో
మొలనూలికాంతులు ముంచి నీపైఁ గప్పఁగాను
వెలయ నాలవట్టము విసరీని నీకు ॥ఇంకా॥

వెక్కసపుఁబ్రియముల విన్నపాలు నేసీ నీకు
చక్కెరమోవితోడిసతి యదివో
చక్కని శ్రీవేంకటేశ జాజులు పైఁ రాలఁగాను
ఇక్కడ నలమేల్మంగ ఇరవాయ నీకు ॥ఇంకా॥ 223

పాడి

ఎంతలే దెవ్వరితో నేమినన నేమిటికే
చెంత నిట్టే వుండఁగానే చెలిమి సేసేరు ॥పల్లవి॥

యేతులకు సవతులు యెంత వెంగేలాడినాను
ఆతఁడు నాకుఁగలఁ డందుకేమే
కాతరానఁ గొక్కెరలు కడురవళించినాను
ఆతలఁ గొలఁకులఁ దావై యుండవా యలులు ॥ఎంత॥

సందునుదికత్తె లెంతసణఁగులు రాలిచిన
యెందు నామాట మీరఁడు ఇల నాతఁడు
ముందే కోవిలలు వనముల రొదసేసితే
అందే చిలుకలు నిరవై యుండుఁగదవే ॥ఎంత॥

పొసఁగనివా రెంతపొరపొచ్చాలఁబోయిన
వెస నన్నేలెను శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెసగి యలమేల్మంగ నేను; కొండల నెమళ్లు
కొసరినాఁ బావురాలుకూడ నిట్టే వుండుఁగా ॥ఎంత॥ 224

గౌళ

ఎంతవడి సరసము లిద్దరును నాడేరు
పంతములు వచ్చె మీరు బాగాలందుకోరాదా ॥పల్లవి॥

వేడుకతో నాపె విన్ను విరులను వేయఁగాను
నీడనుండి గందవొడి నీవు చల్లేవు
జాడతోడ నవ్వినవ్వి చలములు వెగ్గళించి
చూడఁజూడఁ జెమటలు జొబ్బిలించె నీకును ॥ఎంత॥

కొలువులో జవరాలు గోర విన్ను గీరఁగాను
చెలఁగి యాపెచన్నులు చేత నంటేవు
తలకొని యాసాసలఁ దమకము లుప్పతిలి
నిలువునఁ బులకలు నిగుడించె నీకును ॥ఎంత॥

చిక్కించు కలమేల్మంగ చెక్కు నీకు నొక్కఁగాను
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమితివి
మిక్కుటపుఁగోరికల మీఁదమీఁద మీమోముల
తక్కక సంతోసాలు దైవారించె నీకును ॥ఎంత॥ 225

వరాళి

అలికి మగనికిని అమరెను వలపులు
వాలాయపుపొందు లిటువలె నుండవలదా ॥పల్లవి॥

యీడుజోడై తమలోన యెగ్గుదప్పు లెంచుకోరు
అద(డు?)కోలు మాటలు అవి యెట్టివో
వాడికసంతోసాలు వదల రెంతైనాను
వేడుకఁ గూడినయట్టివేళ లెటువంటివో ॥అలి॥

సరసములాడుకొంటా జంటవాయ రెన్నఁడును
ఇరవైనపొంతనాలు యెట్టు గూడెనో
మరిగి యొకరొకరు మనసుల నెఁ(నెం?)తైనాను
యెరపరిక మెఱఁగ రేమినోము నోఁచిరో ॥అలి॥

వేమారు రతులఁ గూడి వీసమంతా నలయరు
ప్రేమతో నేసగినానఁ బెండ్లాడిరో
ఆముక శ్రీవేంకటేశుఁ డల(లి?)మేలుమంగ యీకె
యేమిటా నొద్దికమీర రెంతభాగ్యవంతులో ॥అలి॥ 226

దేసాళం

ఇది యెంతగబ్బియవి యెంచకువయ్యా
కదిసి పట్టపుదేవిఁగా నన్ను నేలితివి ॥ పల్లవి ॥

పొందుగలవారికి పొరపొచ్చములు లేవు
మందెమేళమెఁ(మెం ?)తైనా సమ్మతులేకాని
చెంది యేకతాన నుంటే సిగ్గులు పనికిరావు
సందడింపుఁదమకము చవిరేఁచుఁగాని ॥ ఇది ॥

వాడికైనవారికి వాసివంతు లెక్కడివి
జోడై యెంతపెనఁగినా సొంప(పు ?)లౌఁగాని
కూడిమాడి వుండితేను కొంకుగొసరులు రావు
వీడవిమోవితీపులు వేడుకలౌఁగాని ॥ ఇది ॥

సతమైనవారికి చలములు నిగుడవు
మితిమీరఁ గూడినాను మేలేయౌఁగాని
ఇతవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
తతి నీనాకూటమి తారుకాణౌఁగాని ॥ ఇది ॥ 227

బౌళి

కోడెవయసుపిన్నఁడు కొత్తపెండ్లికూఁతురును
జాడతోనే మెలఁగేరు జాణలౌదురు ॥ పల్లవి ॥

తవిలి యొకరొకరు తమలోవిమాటలు
జవదాఁట లి(రి ?)ద్దరును జాణలౌదురు
కవగూడి వయసులు కడివోకుండా మోవుల-
చవులు మరిగినారు జాణలౌదురు ॥ ఇది ॥

ముంగిట నేపొద్దు మొకమొకములు చూచుకొంటా
సంగతిగా నవ్వేరు జాణలౌదురు
చెంగటఁ దొడాఁదొడ తగి నంటవేసుకొని
సంగడినే కూచున్నారు జాణలౌదురు ॥ ఇది ॥

ఇరవై నరతులను ఇంపులతోఁ గూడికూడి
సతతముఁ జెలఁగేరు జాణలౌదురు
ఇతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డీకె యలమేలుమంగ
చతురత వెలసేరు జాణలౌదురు ॥ ఇది ॥ 228

రేకు 1239 దేశాక్షి

ఇది యెంతగర్వియని యెంచేవుగనక నన్ను
పెదవులంతుదలనే పిలిచితిఁజుమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల మొక్కితిఁజుమ్మీ గక్కన నీకు నేను
కిన్నెర వాయించుకొంటా కెంగేలను
సన్నలుచేసితిఁజుమ్మీ సముకాననే యప్పుడు
చిన్నిచిన్నినగవులసిగ్గుతోడను ॥ ఇది ॥

అంది చోటిచ్చితిఁజుమ్మీ అందనే నీకు నేను
గందము పూసుకొంటా గద్దెమీఁదను
విందులూఁ జెప్పితిఁజుమ్మీ వేడుకతోడ నిలిచి
మందలించి చెలికత్తెమాఁటుననే వుండి ॥ ఇది ॥

యెదురుకొంటిఁజుమ్మీ ఇంపులచూపుల నీకు
ముదమున నాతురుము ముడుచుకొంటా
ఇదివో శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కదిసితి విటు నన్ను కడు సంతోసించితి ॥ ఇది ॥ 229

ఆహిరి

ఏ మంచిదాననంటా నన్నింతగా మన్నించితివి
కామించి నీకృప నాపైఁ గలిగె నీవేళను ॥ పల్లవి ॥

కోరి నాపయ్యదలోనికుచములే కావా
సారెసారె నిన్ను నొత్తి సాదించినవి
నారుకొన్ననాసెలవినవ్వు లివియే కావా
వారించరాక నిన్ను వలలఁబెట్టినవి ॥ ఏమం ॥

చొక్కపునాకనుఁగొనచూపు లివియే కావా
ఇక్కువల నిన్ను బయలీఁదించినవి
పక్కన నాపెదవులపైమాటలే కావా
చిక్కించి నీమననెల్లాఁ జిమ్మిరేఁచినవి ॥ ఏమం ॥

మించిననారతులసమేళము లివె కావా
పొంచి నీకు చెమటలు పుట్టించినవి
అంచెల శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగపతివి
యెంచేనాపొందులే కావా ఇంపులు నించినవి ॥ఏమం॥ 230

సామంతం

చూచి వేడుకాయ మాకు సుదతి నీచెలులము
పూచిన రేలాఁదంగేడు బొసఁగిన ట్టున్నారు ॥ పల్లవి ॥

యేపునఁ జెలియ నీవు యేమినోము నోఁచితివో
నీపై బత్తిగలఁడు నీరమణుఁడు
చేపట్టి నీవెటువలె సేవలు సేసితివో
మేపొద్దు దించక నిన్ను నెదఁ బెట్టుకొన్నాఁడు ॥ చూచి ॥

యెనసి యాతని కెంతఇచ్చకము సేసితివో
నవిచివున్నాఁడు నీనాయకుఁడు
మనసిచ్చి యెటువలె మర్మానఁ జొక్కించితివో
కనుఁగొని నీతోడిదే కాఁపురమై వున్నాడు ॥చూచి॥

ఆలమేలఁ(ల్మం?)గవు నీవేమని వరము గొంటివో
వెలయ విన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
కలికితనాల నెంత కరఁగి మెప్పించితివో
ఇల నీకుఁ గంకణము ఇదె కట్టుకొన్నాఁడు ॥చూచి॥ 231

లలిత

చెలియ నీవడుగఁగాఁ జెప్పే నేను
సలిగె నాకిచ్చినాఁడు సంతతమునమ్మా ॥పల్లవి॥

కన్నులఁగన్నప్పుడెల్లా కరుణించు నన్నాతఁడు
సన్నలనే మోవితేనె చవిచూపును
విన్నపా లేమిసేసినా వేడుకతోనే విను
పన్ని నాపై నామగఁడు బత్తిగలఁ డోయమ్మా ॥చెలి॥

అందరిలోనా నన్ను నాదరించు నేపొద్దు
ముంచుముందే పుక్కిటితముల మిడుసు
అంది నే నెంతనవ్వినా నాసతోనే చిత్తగించు
కందువనాపతి నాకుఁ గడుమేలువాఁడమ్మా ॥చెలి॥

పలుమారు నాచేతఁ బాదాలొత్తించుకొను
లలి గుబ్బల నూఁదితే లాలించును
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
తలఁచి నాకాఁగిటనే తగులైనవాఁడమ్మా ॥చెలి॥ 232

హిజ్జిజి

చూచితిరా చెలులాల సోద్యము [1]లివి గొన్ని
కాచుకొని సంతోసమే కావించీ నాకును ॥ పల్లవి ॥

చిత్తము రాఁ దనకు నే సేవలు సేసేదానను
తత్తరించి కొసరేనా తనతో నేను
యెత్తలఁ జూచిననన్ను నెక్కువగా మన్నించె
హత్తి ఇంతబుజ్జగించి యాదరించవలెనా ॥ చూచి ॥

యెలమి నేపొద్దుఁ దనఇచ్చలోనిదానను
బలిమి వేసరించేనా పైకొని నేను
కలమేలెల్లా నాకె కరుణించినాఁడు నేఁడు
ఇల నేమివలెనని యెట్టడిగీ నన్నును ॥ చూచి ॥

మచ్చికతో నలమేలుమంగనైనదానను
కొచ్చి తమిరేఁచేనా కొత్తగా నేను
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డేలి నన్ను లాలించె
మెచ్చిమెచ్చి కాఁగిలించి మేలమాడె నిపుడు ॥ చూచి ॥ 233

రామక్రియ

ఇంతకమును పే నీకు నెదురుగా వచ్చునేమో
వింతలేక నీ విప్పుదే వేగమే రప్పించవే ॥ పల్లవి ॥

విన్నపాలెల్లా విన్నాఁడు విడెము నాకిచ్చినాఁడు
చెన్నుమీర నింటికి వచ్చేనన్నాఁడు
మన్నించేననుచు నాకు మాటపట్టా నిచ్చినాఁడు
అన్నిటా నావిభుని రమ్మని తోడితేఁగదే ॥ ఇంత ॥

1. 'ఇవియున్' లో 'యు' లోపించినరూపము కావచ్చు.

కోరి బత్తి చేకొన్నాఁడు కొప్పు నాకుఁ బెట్టినాఁడు
 తేరి నవ్వి మావిం దారగించేనన్నాఁడు
 గారవించి నావెంటనే కప్పురమూ నంపినాఁడు
 పేరుకొని [1]మొక్కేతనిఁ బిలుచుకరాఁగదే ॥ ఇంత ॥

కడుఁగడు మెచ్చినాఁడు కాఁగిలించుకొన్నాఁడు
 యెడయక నన్ను నిట్టె యేలినాఁడు
 అదరి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
 బడినే వ(దె?)చ్చి యాతనిఁ బాన్పుపై నిలుపరే ॥ ఇంత ॥ 234

రేకు 1240 మంగళకౌసిక

నేరుపరి వౌదువు నెరజాణవూ నౌదువు
 మేరతోనే చిత్తము రా మెలఁగితి వౌనే ॥ పల్లవి ॥

సరసములాడుకొంటా చవులెల్లా రేఁచుకొంటా
 మరిగించికొంటి వౌనే మగనిని
 గరిమతో నూరఁగలక(త)[2]లెల్లాఁ జెప్పిచెప్పి
 సొరిది నేపొద్దు నిట్టె చొక్కించితి వౌనే ॥ నేరు ॥

మొగము చూపిచూపి మోహములు చల్లిచల్లి
 తగులునేసుకొంటివే తతి నాతని
 నగుతానే గుబ్బలకొనల నొరసియొరసి
 మిగులా వేడుకనేసి మెప్పించితి వౌనే ॥ నేరు ॥

కొసరికొసరి మొక్కి వసమునేసుకొంటివి
 వెస నలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశ్వరు
 సుసరాన నేపొద్దు జోడువాయక వుండి
 పొసఁగి రతుల నిట్టె భోగించితి వౌనే ॥ నేరు ॥ 235

---

1. మొక్కి+అతని. 2. రేకులో ఈ 'త' వర్ణస్థానమున దుంకపడినది.

లలిత

కంటి మిదె మిమ్మిద్దరిఁ గన్నులపండుగలాయ
జంటనున్నచెలలము సారెఁ బొగడేమే ॥పల్లవి॥

చెంతనుండి నాయకుఁడు చెప్పినట్టు సేసితేను
ఇంతులు సేసినభాగ్య మేమిచెప్పేదే
వింతలేక యేపొద్దు వెస మాటలాడితేను
సంతోసాలకు మరి సరిగలదటవే ॥కంటి॥

[1]మమకరించి మగనిమన్నన గలిగితేను
రమణులు సేసినదే రాజ్యమాయనే
సమరతి మనసులు సరిఁ దులఁదూఁగితేను
కామరేపాయములకు గురుతెట్టు వెట్టేమే ॥కంటి॥

పతియైనతఁడు తమపక్క వాయకుండితేను
సతులు సేసిననోము సమకూడెనే
అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
తతిఁ గూడితిరి మీతలఁపు లీడేరెనే ॥కంటి॥ 236

పాడి

అతఁడు నన్ను మన్నించేదంతా నే నెఱుఁగుదు
కతలేమిచెప్పేరే కాంతలాల ॥పల్లవి॥

వలచినకొలఁదినే వాడికలు గలుగును
పిలుపులోఁ గానవచ్చు ప్రేమమెల్లాను
తలఁపు గలిగితేనే తగులాయముఁ గలుగు
తెలిపి యేమిచెప్పేరే తెఱవలాల ॥అతఁ॥

1. 'మమకారము' లో 'కారము'ను హ్రస్వము చేసి దానిపై నామధాతువు.

మొగము చూచితేనే మోహమెల్లాఁ గనుపట్టు
నగితేనే వెల్లవిరౌ నను పెల్లాను
సొగిసి యిచ్చగించితే చుట్టరికము గలుగు
తగ నాకేమిచెప్పేరే తరుణులాల ॥ అత ॥

మేలములు దలచైతే మేలెల్లా రూఢికి నెక్కు
పోలికలనే తోఁచు పొందులెల్లాను
యేలె శ్రీవేంకటేశుఁడు యే నలమేలుమంగను
లాలించి యేమిచెప్పేరే లలనలాలా ॥ అతఁ ॥ 237

శుద్ధవసంతం

నేనూ సంతోసించుకొనే నీకుఁ దోడుగా నేఁడు
అనుక నీదేవినైతి నానతీవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కళలు నీమొగమునఁ గడు నిండెను
నెలవులఁ జిరునవ్వు చిమ్మిరేఁగీని
చెలపలచెమటలు చెక్కుల నవె
అలరిన నీవేడుక లానతీవయ్యా ॥ నేనూ ॥

అరవిరిబాగులు నీయందుఁ జూపట్టె
శిరసులోపల వింతవిరు లున్నవి
గిరిగొన్న మోవిమీఁదఁ గెంపులు నవె
అరుదైననీవేడుక లానతీవయ్యా ॥ నేనూ ॥

కనుఁగొనచూపులు కడుఁదేటాయ
నిమపులై వింతతావి నిండె నీమేన
యెనసి యలమేల్మంగనేలినశ్రీవేంకటేశ
అనిశము నీవేడుక లానతియ్యవయ్యా ॥ నేనూ ॥ 238

సాళంగనాట

[1] జనులాల పూజించరో జయంతి నేఁడు
వొనర నర్ఘ్యమీయరో వుదయించెఁ జంద్రుఁడు ॥ పల్లవి ॥

సవరేయి వుట్టినాఁడు శ్రావణబహుళాష్టమి
నవముగా రోహిణినక్షత్రమందు
దివిజులు వొగడఁగ దేవకిగర్భమునందు
భువిలో వసుదేవునిపుత్రుఁడై కృష్ణుఁడు ॥ జను ॥

తఱితో యమున దాఁటి తగఁ బెంచఁబెట్టిరట
గుఱిగా యశోదనందగోపులయింట
మఱి జాతకర్మనామకరణాలు సేయరో
నెఱి నారగింపులెల్ల వించరో కృష్ణునికి ॥ జను ॥

చక్కిలాలు నురుగులు సరిఁ[2] బళావళిగట్టి
మొక్కరో యీబాలునికి ముద్దుగారీని
తక్కకలమేల్మంగతోఁ దగ శ్రీవేంకటేశుఁడై
నిక్కిచూచీఁ గొలువురో నెమ్మదిఁ గృష్ణునిని ॥ జను ॥ 239

బౌళి

వీదులవీదులనెల్ల వీఁడె కృష్ణుఁడు
అదిగాని మెరసీని అల్లవాఁడె కృష్ణుఁడు ॥ పల్లవి ॥

చక్కిలాలు నురుగులు జలజలరాలఁగాను
వుక్కుమీరి కొట్టీఁ గృష్ణుఁ డుట్లెల్లాను
పక్కన గోపికలెల్లాఁ బట్టఁగా, వారిపాదాలు
దొక్కి పెండ్లాడఁజూచీ దొమ్మికాఁడు కృష్ణుఁడు ॥ వీదు ॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది. 2. 'పళావళి' పాలవెల్లికి వ్యావహారిక రూపము కావచ్చు. ఇదే పాలవల్లి.

పాలుఁబెరుగులు పెద్దపరఁటులవెన్నలు
సోలిగొన్నదొంతులలో జుఱ్ఱుకొనిని
కోలఁగోపాలులకు గొబ్బన వంచిపోసీని
చాలునన్నా మానఁడు జాణకాఁడు కృష్ణుఁడు ॥ వీడు ॥

చారవప్పుఁదేనెలు [1]సనఁగలు చెఱకులు
ఆరగించి బాలులతో [2]నట్టుగలెక్కి
కోరి యలమేలుమంగఁ గూడి శ్రీవేంకటేశుఁడై
మేరమీరి యేఁగీ వీఁడే మేటికాఁడు కృష్ణుఁడు ॥ వీడు ॥ 240

రేకు 1241 రీతిగౌళ

ఏమి గడించుకొనేవే ఇట్టే వట్టిపలపులు
ప్రేమ నాడుకొనేవేమే నీమగఁడంటాను ॥ పల్లవి ॥

చేరి యాతనిపాదము చెంత నీవే తాఁకించుక
దూరి పలికేవదేమే తొక్కెనంటాను
సారె జారుపయ్యదతో సమదిష్టి నిలుచుండి
కోరి సిగ్గువడేవేమే కొచ్చి చూచెనంటాను ॥ ఏమి ॥

పొంకానఁ జన్ను లతనిబుజాన నొరసుకొని
జంకించేవదేమే చేయిచాఁచెనంటాను
అంకెలఁ దమ్ములముసేయఁగ మోవి గదలితే
సంకెలేక నవ్వేవేమే సన్నసేసెనంటాను ॥ ఏమి ॥

కానుకగా నిమ్మపండు గదిసి నీవే యిచ్చి
ఆనవెట్టేవేమే గోరనంటెనంటాను
యే నలమేలుమంగను యేలె శ్రీవేంకటేశుఁడు
పూసి కాఁగిలించేవేమే పొందెనంటాను ॥ ఏమి ॥ 241

1. 'సనఁగలు' యతిస్థానము. గుర్తింపదగినది. 2. రేకులో ఈ "తో" స్థానమున దుంతపడియున్నది.

శ్రీరాగం

జత్తాఇత్తమై యుండరే సకియలాల
చిత్తమురా నూడిగాలు సేయరే ఇందరును ॥పల్లవి॥

కొలువున నున్నవాఁడు గొబ్బన లోనికి వచ్చె
జలకము వోయరె సతులాల
తెలుపుమణుఁగు లిచ్చి తిరుణామము వెట్టి
నిలుచుండఁగానే మీఁదు నివాళెత్తరే ॥జత్తా॥

అట్టె పీఁటపై నునిచి యద్దెనపైఁ బళ్లెమిడి
వొట్టి వడ్డించరే బోనా లువిదలాల
గుట్టుతోఁ బట్టుపుదేవిఁగూడాఁ బొత్తునఁ బెట్టి
గట్టిగా వాసననీరు గక్కున నందియ్యరే ॥జత్తా॥

వేవేగ బాగాలియ్యరే వెసఁ బానుపువేయరే
తావిపువ్వు లొసఁగరే తరుణులాల
కావించి యలమేలుమంగఁ బాదాలొత్తుమనరే
సేవలెల్లఁ జేయరే శ్రీవేంకటపతికి ॥జత్తా॥ 242

వరాళి

వేవేలు నీసుద్దులు విననేఁటికి
బావ నీకు నాలఁదైతే బతుకఁగదే నీవు ॥పల్లవి॥

పొత్తులసవతిమాట పొసఁగ నాతోనాదేవు
హత్తినయాతనిపొందు లట్టె చెప్పేవు
కొత్తదానివలెనే నీగుఱుతులు దెలిపేవు
బత్తిగలదానవైతే బతుకఁగదే నీవు ॥వేవే॥

సందడిలోననే మానకుసుఁ గూచుండేవు
చెంది మాతో విదేలకుఁ జేయిచాఁచేవు
మందలించి నీవావులు మాకునేల కలపేవు
బంగుగురాలవైతే బతుకఁగదే నీవు ॥ వేవే ॥

పలుమారు నీకిచ్చినబంగారాలు చూపేవు
[1]పసి(లి?)కి నీచవ్వులు పచారించేవు
యిల నలమేల్మంగను యేలె శ్రీవేంకటేశుఁడు
బలిమి నీతో నవ్వితే బతుకఁగదే నీవు ॥ వేవే ॥ 243

దేవగాంధారి

అతనికి బుద్ధిచెప్పరమ్మలాల
తతి నిన్నిటాఘనుఁడు తానిది యెఱఁగఁడా ॥ పల్లవి ॥

చెంది యెవ్వతెకు వలచితేఁ దా వంచుఁగాక
కందువచెమట మేనఁ జిందవలెనా
పొందు లేడనైనాఁ జేసి పొసఁగినా వద్దనేమా
అందపు మే నింతపచ్చియై వుండవలెనా ॥ అత ॥

మంతనాన నెవ్వతెతో మాటాడినా నాడుఁగాక
పొంత నిట్టె మోవిపైఁ గెంపులు వలెనా
మంతుకెక్క నెవ్వరిని మన్నించినా నందుకేమి
వింతవుంగరాలు తనవేల నుండవలెనా ॥ అత ॥

సరి నెవ్వతెపై నేస చల్లినాఁ జల్లుఁగాక
సురతపుచిన్న మేనఁ జూపవలెనా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ దే నలమేలుమంగను
సొరిది నన్నేలినచొప్పు లనవలెనా ॥ అత ॥ 244

---

1. ప్రాసభంగము.

గుండక్రియ

ఏమిసేసుకున్నాఁడవో యెఱఁగి రమ్మనె నింతి
 కామించి ఇంతలో నీవిక్కడికి వచ్చితివి ॥ పల్లవి ॥

చెలియ నీకుఁ దొల్లి చేసినవూడిగాలు
 తలఁపౌనా యెన్నఁడైనా తమితోడను
యెలమిఁ గేళాకూళిలో నీఁదులాడిననేర్పులు
 చెలిమికత్తెలతోడఁ జెప్పుకొందువా ॥ ఏమి ॥

గుదిగొన విన్నాపె కుంకుమగుబ్బల నొత్తి-
 నది నీమేనిపై గుఱుతై వున్నదా
వదలక పూఁదోఁటలో వసంతములాడినది
 పొదలి యావినోద మెప్పుడు నెంచుకొందువా ॥ ఏమి ॥

నెట్టన నలమేల్మంగ నీకు లేకలంపినది
 గుట్టుతోడనే చదువుకొంటివా నీవు
చుట్టమవై యేలితివి చూచి యీపె నీతో నవ్వె
 పట్టపుశ్రీవేంకటేశ భావించుకొందువా ॥ ఏమి ॥ 245

గౌళ

ఇప్పుదేల సిగ్గువడే విందరితోన
 వుప్పతిల నాపెరతి నోలలాడవా ॥ పల్లవి ॥

గుత్తపుగుబ్బలతాఁకులకు నొడ్డించుకొంటా
 హత్తి యీపెతో సరసమాడవా నీవు
కొత్తుగా మోవియుమోవి సోఁకఁగా నోరుదెఱచి
 బత్తితోడఁ దమ్ములము పదఁతి కొసఁగవా ॥ ఇప్ప ॥

వడియుబెంజెమటలవాసలఁ దడుసుకొంటా
కడుఁగడుఁ బెనఁగవా కాంతతోడను
తొడపైఁ బాదాలు చాఁచి తొరలింపునవ్వులతో
చిడుముడిచేఁతలెల్లఁ జేయవా ఆపెతోను ॥ ఇప్పు ॥

కొప్పువిరులవాసన గోలుకొంటాఁ గాఁగిలించి
మెప్పించి కూడవా యలమేలుమంగను
ముప్పిరి శ్రీవేంకటేశ మోహించి యాపె నురాన
యెప్పుడుఁ బెట్టుకుండవా యేలితివి నన్నును ॥ ఇప్పు ॥ 246

రేకు 1242 మాళవిగౌళ

నిచ్చకల్యాణములెల్ల నీయిల్లు విందె
తచ్చి యప్పటి నన్నేల తడవేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పఁజెప్పఁ గొత్తలాయ చెలులకు నీవలపు
ముప్పిరిఁ జనుఁగొండలు మోపులాయను
రెప్పలెత్తి చూడఁజూడ రేఁపులాయఁ దమకము
చొప్పులెత్తిచూపరాదు చూతువురావయ్యా ॥ నిచ్చ ॥

పట్టినదే పంతమాయ పచ్చిదేరె నీపొందు
గుట్టున మోవితేనెలు గుక్కిళ్లాయను
వొట్టినసెలవినవ్వు లూరనూర నూటలాయ
చుట్టరిక మేమిచెప్పేఁ జూతువు రావయ్యా ॥ నిచ్చ ॥

అంటుకొనేజిగురాయ నందపునీకాఁగిలి
జంటలయారతులాయ చల్లఁజూపులు
ఇంటియలమేలుమంగను యేను శ్రీవేంకటేశుఁడ
వొంటు లేమిసోదించేవు చూతువు రావయ్యా ॥ నిచ్చ ॥ 247

సామంతం

ఎంచిచూచితే నీ కిఇన్నిభాగ్యాలుఁ గలవు
 పొంచిచూడ వేడుకలు పొంకపునీకతలు ॥ పల్లవి ॥

మక్కువగలుగువారు మంచిమాట లాడితేను
 చక్కెరకంటెఁ దీపులై చవిపుట్టును
 చొక్కపుఁజూపులను సొలసి చూచితేను
 అక్కజముగా గందమ్మలందినచందము ॥ ఎంచి ॥

ననుపుగలుగువారు నవ్వులు నవ్వితేను
 పెనఁగి ముత్తెలనేన పెట్టినట్లుండును
 చనవున నంతలోనే చనుఁగవ నొత్తితేను
 కనకపురాసులు గలిగినయట్లు ॥ ఎంచి ॥

చుట్టరికమైనవారు సొగయఁ గాఁగిలించితే
 ఇట్టే రాజ్యమేలినంతఇంపు గలుగు
 నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
 జట్టిగా నన్నేలితివి సంతోసమే యాను ॥ ఎంచి ॥ 248

బౌళి

చెలి నీవు మొదలనే సిగ్గరిపెండ్లికూఁతుర-
 విల నింతపచ్చిదేరీ విదివో నీభావము ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటాఁగారేచెమట దుడుచుకోవే
 చక్కఁబెట్టుకొనవే నీజారినకొప్పు
 అక్కుమీఁదఁ బెనగొన్నహారాలు
 చిక్కుదియ్యవే యిక్కువల నీకోరిక లీదేరె(రెఁ?) నిపుడు ॥ చెలి ॥

పెదవిమీఁదికెంపులబేంట్లు రాలుచుకోవే
చెదరినముంగురులు చేత దువ్వవే
వదలినపయ్యద చివ్వన బిగించుకొనవే
పదిఁబదిగా నీనోము ఫలియించె నిపుడు ॥ చెలి ॥

తిలకము గరఁగెను దిద్దుకోవే నొసలను
కలసినగురుతులు గప్పుకొనవే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె నలమేల్మంగవు
తలఁచినతలఁపులు తలకూడె నిపుడు ॥ చెలి ॥ 249

ముఖారి

నీరుకొలఁదితామర నీతో వలపు
నేరిచినవారికి నిండునిధానమవు ॥ పల్లవి ॥

హత్తి నీకు నేపొద్దు నందనుండి సేవసేసి
చిత్తము రా మెలఁగేదే చెలియ
కొత్తకొత్తరతులను కోరి నిన్నుఁ గరఁగించి
బత్తిసేసితే నీవూఁ బాయక వుండుదువు ॥ నీరు ॥

కచ్చుపెట్టుకొని వేళగాచుక నీతోడుత
యిచ్చకములాడినదే ఇంతి
విచ్చనవిడిని నీవేడుకవినయముల
మెచ్చఁగూడితే నీవు మేలువాఁడ వౌదువు ॥ నీరు ॥

కలికితనాల నిన్నుఁ గాఁగిలించి నేరుపులు
తలఁపించుక నవ్వెందే తరుణి
అలమేలుమంగపతివై వశ్రీవేంకటేశ్వర
లలి నావలె నుండితే లాలించి రక్షింతువు ॥ నీరు ॥ 250

నాదరామక్రియ

తగవైనపను లివి తరుణులకెల్లాను
వెగటుగాకుండా నీకు విన్నవించే నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

కొచ్చికొచ్చి చూడవచ్చు కోపగించుకొనరాదు
పచ్చిగాఁ జెనకవచ్చు పదరరాదు
మచ్చిక నొలయవచ్చు మాఁటలు మీఱఁగరాదు
యిచ్చక మెఱిఁగినట్టియిల్లాండ్లకును ॥ తగ ॥

మనసు సోదించవచ్చు మంకులు నెరపరాదు
పెనఁగులాడఁగవచ్చు బిగియరాదు
కొనగోర నూఁదవచ్చు కుచ్చితము సేయరాదు
యెనసివుండినయట్టియిల్లాండ్లకును ॥ తగ ॥

బొమ్మల జంకించవచ్చు పొంచి యెగ్గుపట్టరాదు
కుమ్మరించవచ్చు సిగ్గు గునియరాదు
నెమ్మి నలమేల్మంగను నేను శ్రీవేంకటేశుఁడ
యెమ్మెఁ గూడవచ్చు నావంటిల్లాండ్లకును ॥ తగ ॥ 251

శుద్ధదేశి

ఎదుట నుండవే నీవు యేపొద్దును
అదివో మేలువాఁడై నాఁ డతఁడు నీ కిపుడు ॥ పల్లవి ॥

తేనెలుగారేటినీతేటలమాటలు వింటె
వీనులపండుగలౌను విభునికిని
కాను(క)గా నీవు చక్కనిమోము చూపితేను
వూనినమదనకళ లుప్పొంగు నాతనికి ॥ ఎదు ॥

నీలపుసరాలవంటినీచూపులు సోఁకితేను
చాలా సంతోషమా నీసరసునికి
చాలుకొన సెలవుల సన్నపునవ్వు నవ్వితే
తాలిమితో వేడుకలు దట్టమా నాతనికి ॥ ఎదు ॥

మెఱుఁగుగుబ్బల నీవు మేను సోఁకఁజేసితేను
కఱఁగు జిత్తము శ్రీవేంకటేశ్వరుకు
గుఱియై యలమేల్మంగ కూడితి విన్నిటా నీకు
నెఱి నీపై కోరికలే నెగడు నాతనికి ॥ ఎదు ॥ 252

రేకు 1243 శంకరాభరణం

ఎన్ని నేరుచుకొంటివి యెంతని సంతోసించే-
నన్నిటా నిందుకే నేను ఆలనైతి నీకు ॥ పల్లవి ॥

ఆయములు గరఁగఁగ నంటి మాటలాడేవు
చేయిమీఁదుగానే చెనకేవు
పాయపుమదము రేఁగ పచ్చిగానే పెనఁగేవు
చాయలసన్నల మోవిచవులు చూపేవు ॥ ఎన్ని ॥

ఆసలెల్లఁ బుట్టించి యట్టె తప్పకచూచేవు
లాసి కుచములు ముట్టి లాలించేవు
వాసనలు మేనఁ బూసి వాదికలు సేసేవు
పోసరించఁ జెక్కునొక్కి పొందు నెరపేవు ॥ ఎన్ని ॥

కళలు పైపై రేఁగఁ గాఁగిలించి కూడేవు
కులికి నోరిలోఁ దమ్మ కుమ్మరించేవు
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
కలసి నన్నిట్లానే కడుమన్నించేవు ॥ ఎన్ని ॥ 253

రామక్రియ

భామతో నీ వందుకుఁగా పంతములేలా దేవు
చెమంచి మాయకుమారు చేఁత సేయఁదగదా ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి నీ వాపెను చెనకి గోర నూఁదితే
వోలిసి గుబ్బల నిన్నొత్తఁదగదా
నలువున నూరఁగలనవ్వులెల్ల నవ్వఁగాను
కలువపూవుల నాపె కమ్మివేయఁదగదా ॥ భామ ॥

పిరిదూరి నీ వాపెతో పెనఁగులాడఁగాను
కెరలి బొమ్మలను జంకించఁదగదా
తరుణులమీఁదఁబెట్టి తగనివొట్టు వెట్టఁగ
సిరులనిన్నంటఁబట్టి చెక్కునొక్కఁదగదా ॥ భామ ॥

గుట్టుతోనుండినయాపెఁ గొప్పువట్టి తడవఁగా
నెట్టనఁ గప్రము నీపై నించఁదగదా
అట్టె శ్రీవేంకటేశ యాకె యలమేలుమంగ
వొట్టి నీవు గూడఁగాను వురమెక్కఁదగదా ॥ భామ ॥ 254

దేసాళం

ఎంతలేదు నీపగటు యేమిచెప్పేదె
మంతనాన నా కితఁడు మాటఇచ్చినాఁడు ॥ పల్లవి ॥

కండప లేమిచూపేవే కన్నులసన్నలను
మందు లెంతనూరేవే మంచిమాటల
యెందరైనా సవతులు యిరుమేలా నుండఁగాను
అంది నీవే యీతనికి నాలవైతివా ॥ ఎంత ॥

ఆసలేల పుట్టించేవే అట్టె మందటఁ బొలసి
వేసా లేమిసేసేవే వెదనవ్వుల
సేసలు వెట్టినవారు చేరి కాచుకుండఁగాను
బేసబెల్లి నిన్ను నేఁడు పెండ్లాడినా ॥ ఎంత ॥

వావు లేమి దెలిపేవే వాడికచేఁతలను
మోవేల కదలించేవే మురిపెముల
యీవల నలమేల్మంగ యేను గూడివుండఁగాను
శ్రీవేంకటేశుఁడు నీకుఁ జేతికిలోనయ్యీనా ॥ ఎంత ॥ 255

సౌరాష్ట్రం

వివరించి చెప్పవయ్యా వినవేడుకయ్యీ మాకు
సవరఁగా నేము తెరచాటుననే వుంటిమి ॥ పల్లవి ॥

యింతవడి నాపె నీవూ నేకతము లాడితివి
పంతమున నది యెంతపనికో కాని
చెంతఁ దెరలో కొలువుసేయించుకొంటా నుంటివి
వింతలుగా నెటువంటివేడుకో కాని ॥ వివ ॥

చప్పుడుగా విడే లాపెజంట నుండి సేసితివి
దప్పిదేర నెటువంటితమియో కాని
తప్పక జాగరాలు తఱచుగాఁ బెంచితివి
గొప్పగా నేమిగడించుకొంటివో కాని ॥ వివ ॥

నసుపున నాపెతోను నవ్వుతానే వుండితివి
సొనిపి యేమిమర్మాలు సోఁకెనో కాని
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను
ననుఁ గూడితివి యెంత నాపైబత్తో కాని ॥ వివ ॥ 256

పాడి

ఎంత [1] యాఁకరేవు నీవు ఇంతిచెలువము చూచి
వింతలుగా జోడుగూడ విచారించేవా ॥ పల్లవి ॥

గుత్తమైనగుబ్బలగురుతులు చూచేవు
చిత్తరువు వా(వ్రా?)సేవా చెలిరూపము
హత్తి కలుపరేకులయళతులు గొలచేవు
కొత్తగాఁ గనుఁగొనలకొలఁదిఁ దెలిపేవా ॥ ఎంత ॥

పొడవైనయట్టికొప్పు పూఁచి కొలచుకొనేవు
అడియాలము చూచేవా ఆపెభావము
వెడఁద జంటపిఱుఁదువేఁకము పడికట్టేవు
తొడరి యాసింగారము తూఁచుకొనేవా ॥ ఎంత ॥

చలపట్టి మోవితేనె చవులై యడిగేవు
అలమేల్మంగబోగము లవి అయనా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యీపెఁ గాఁగిలించేవు
కలపుకోలుచుట్టరికము చూపేవా ॥ ఎంత ॥ 257

శ్రీరాగం

ఎవ్వరికి మోహించినా యే నిన్ను వద్దనేనా
ఇవ్వల నన్నుఁజూచి యేల సిగ్గువడేవు ॥ పల్లవి ॥

ఆకెసుద్దులే వింటా నందలముమీఁదనుండి
జోకగా అయింటిదిక్కే చూచుకొంటాను
మేకొని పైఁజెమటలు మేన నిండా వడియఁగా
యీకడ నామోము చూచి యేల సిగ్గువడేవు ॥ ఎవ్వ ॥

---

1. 'ఏఁకరేవు' కు వ్యావహారికమా?

గుఱుతైనచెలి నాపెగుణము లడుగుకొంటా
చిఱునవ్వులు నెలవిఁ జిందుకొంటాను
నెఱి నావీది నాడాడ నిలిచి యాసించుకొంటా-
నెఱిఁగితే నన్నుఁజూచి యేల సిగ్గువడేవు ॥ ఎవ్వ ॥

యిక్కువలు చెప్పుకొంటా నెదురులు చూచుకొంటా
నిక్కి మాఇంటికి వచ్చి నీవు నన్నేలి
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగ నుంచఁగా
యిక్కడ నేఁ జూచితే యేల సిగ్గువడేవు ॥ ఎవ్వ ॥ 258

రేకు 1244 సామంతం

చెప్పవే ఆసుద్దులు నే చెవులార వినేఁగాని
యిప్పు డాతనికి వావి యేమౌదువే ॥ పల్లవి ॥

గుఱుతుగా నావిభునిఁ గొంచ్చికొంచ్చి చూచేవు
యెఱఁగుదువటవే నీ వీతనిఁ దొల్లి
మఱియునుఁ దమకించి మాటలాడఁబొంచేవు
జఱసి యిదిఁగొంత సంగాతము గలదా ॥ చెప్ప ॥

సంగడి గూచుండి నీవు సరసములాడేవు
అంగవించి పెండ్లాడినఆలవటవే
చెంగట నప్పటి నీవు సేవలు సేయవచ్చేవు
అంగడిఁ గొనుకవచ్చితటవే యీవలపు ॥ చెప్ప ॥

తొడరి శ్రీవేంకటేశుతోడ నీవు నవ్వేవు
కదు నీ కీయలవాటు గలదటవే
యెదయ కితఁడు నావాఁ డే నలమేలుమంగను
బడివాయకుందానవు పాలిదానవైతివా ॥ చెప్ప ॥ 259

మంగళకౌసిక

వెలలేనిగుణములవిభుఁ డాతఁడు
సలిగెతనాల నెంత సాదించేవే ॥ పల్లవి ॥

చన్నుల నొరసుకొంటా సణఁగుల నాతనితో
యేన్నేసిమాఁట లాడేవేమే నీవు
సన్నలనే మోవిచూపి సారె నోరూరించేవు
యిన్నేసివెడమాయ లేల సేసేవే ॥ వెల ॥

కాతరించి నవ్వుతాను గబ్బిచేఁతలెల్లాఁ జేసి
ఆతని నెంతిగొసరే వౌనే నీవు
చేతులెత్తి మొక్కిమొక్కి చిత్తమెల్లాఁ గరఁగించి
యేతరితనాలనేల యెలయించేవే ॥ వెల ॥

నిక్కి నిక్కి మోముచూచి నేరుపులు ప్రచారించి
మిక్కిలి గాఁగిలించేవు మేలే నీవు
అక్కరో శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
యిక్కువ లంటుచుఁ జెక్కులేల నొక్కేవే ॥ వెల ॥ 260

రామక్రియ

రతులయెంగిలిపొత్తు రామలకుఁ దగునా
బతిమాలి నీవెంత పచ్చియైవుందానవే ॥ పల్లవి ॥

చెంగట నుండి యాతవినేవలు నేఁ జేయఁగాను
అంగవిచ్చి(పించి?) యేల వుపాయాలు చెప్పేవే
ముంగిట నేమిద్దరము ముచ్చటలాడుకోఁగా
తొంగిచూచి నీవదేమి తోడుగూచుండేవే ॥ రతు ॥

వేడుకతోఁ బతిఁబొద్ద పీఁట నే వాయించఁగాను
జోడుగావచ్చి నీవేమి సుతిగూడేవే
పీడెమిచ్చి తమ్ములము వెస నేఁ బెట్టించుకోఁగా
జాడతో నీవేమి చెయిచాఁచఁబూఁచేవే ॥ రతు ॥

అలమేలుమంగ నేను అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డెలమి నీపేఁ మరి యేమందురే
కలసె నాతఁడు నన్ను కాచుక నీవుందితివి
చెలిమినేసి నాకిట్టె చెల్లెల వయితివే ॥ రతు ॥ 261

దేసాళం

ఆనతీవయ్యా మాకు నందుకు నేమాయను
పూని తగవుదిద్దేము పొలఁతుల మిపుడు, ॥ పల్లవి ॥

సొలసిసొలసి చూచి చొప్పులెత్తి నీకుఁ జూపి
చెలి నీకు విన్నపాలునేసీ నిదె
తలఁపులోఁ బెట్టుకొని దాఁచిదాఁచి నవ్వేవు
కలదా నీవొల్లఁ గొంత కపట మేమైనను ॥ ఆన ॥

తారుకాణలెల్లఁ జేసి దయపుట్ట నీకు మొక్కి
కూరిములు చల్లి చల్లి కొసరీ నిన్ను
వూరకె తలవంచేవు వొద్దించుకొనే వప్పటి
నేరము లేమైనాను నీవల్లఁ గలవా ॥ ఆన ॥

నిన్నే వొడఁబరచి నీకన్నిబుద్ధులూఁ జెప్పి
కన్నె యలమేలుమంగ కాఁగిలించీని
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యియ్యకొంటివి నీవును
వున్నవా నీవల్లఁ గొన్ని వుదుటుచేఁతలు ॥ ఆన ॥ 262

కేదారగౌళ

వట్టికుచ్చితము వలదే నీకు
యెట్టయినా నాతఁడు యేలునే నన్నును ॥ పల్లవి ॥

మన్నించి పతి నాతో మాఁటలాడఁగాను
సన్నల నీవేల సాదించేవే
పన్ని ననీమాయ పనికిరాదు । ఆతఁ -
డెన్నిచెప్పినాను యేలఁనే నన్ను ॥ వట్టి ॥

సంతోసాన నాతో సరసమాడఁగాను
పొంత నీతనినేల బోదించేవే
పంతాలు నీకునిఁకఁ బనికిరావూ । మరి
యెంతైనా నాతఁడు యేలునే నన్ను ॥ వట్టి ॥

అలమేలుమంగపతియగుశ్రీ వేంకటేశుఁడు
యిల నన్నుఁ గూడఁగా నీవేల నవ్వేవే
బలిమి నీచేఁతలు పనికిరావూ । యితఁ -
డెలమి నేకాలము యేలునే నన్ను ॥ వట్టి ॥ 263

సాళంగనాట

ఎంతప్రియము చెప్పినా నెఱఁగవొద్దా నీవు
మంతనాన నిప్పుడుగా మంచిమాటలాడేవు ॥ పల్లవి ॥

గయ్యాళి యెవ్వతెయైనా గడువనాడినఁగాక
చయ్యన నీవోజలు చక్కనయ్యీనా
కొయ్యతనమునను నీకొప్పువట్టితియ్యక
నెయ్యమునఁ బిలిచితే నీవు వచ్చేవా ॥ ఎంత ॥

పంతగత్తైయైనది బలిమిసేసినఁగాక
చెంతనుండి చెప్పినట్టు నేసేవా నీవు
జంతవలె బొమ్మలను జంకించి పెనఁగక
కాంతలకు నీవూరకే కరఁగేటివాఁడవా ॥ ఎంత ॥

కావరపుది నీమోవి గంటిసేసినఁగాక
శ్రీవేంకటేశ నీవు సిగ్గువడేవా
నేవించి యలమేల్మంగ చెప్పఁగా నన్నేలితివి
చేవమీరి కొసరక చేతికిలోనయ్యేవా ॥ ఎంత ॥ 264

రేకు 1245 రామక్రియ

ఎదుట నే నుండఁగా నీవేల కొంకేవు
గుదిగొన్నవలపులు కుమ్మరించఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

రవళి నల్లంత నీవు రాఁగా విభుఁడు నీకు
చెవులొగ్గి విన్నపాలు సేయఁగదవే
తివిరి నీవాడిదిక్కే తేరకొనఁజూచీని
వువిద, కానుకేమైనా నుంటే నియ్యఁగదవే ॥ ఎదు ॥

పొద్దున వచ్చి నీవు పొంచి నిలుచుండఁగాను
వొద్దఁ జోటిచ్చి నీకుఁ గూచుండఁగదవే
కొద్దిమీర మోముచూచి గుక్కిళ్లతో నోరూరీని
చద్దికివేఁడికి మోవి చవిచూపఁగదవే ॥ ఎదు ॥

తొలుతే బాగాలు నీవు దోసిటఁ బట్టుకుండఁగ
యెలమిఁ జెయిచాఁచీ నందియ్యఁగదవే
అలమేల్మంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
నెలకొని నన్నునేలె నీవూఁ గూడఁగదవే ॥ ఎదు ॥ 265

పాడి

నాతో నేమిచెప్పేవు నంటున [1] నియ్యాల నేను
చేత నే నీవూడిగాలు నేసేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతో నిమ్మపంట వేయఁగ వద్దనేనా
యీడ నప్పై కానుకగా నిచ్చేఁగాక
జాడతోఁ బన్నీరు నాపైఁ జల్లితే నిన్నేమనేను
తోడనే నీవచ్చడానఁ దుడిచేఁగాక ॥ నాతో ॥

కొమ్మలవిరులు నాపైఁ గులుకఁగా వద్దనేనా
ముమ్మడిగా నీకొప్పున ముడిచేఁగాక
యెమ్మెలఁ గేళాకూళిలో నీఁదించితే నందుకేమి
ఇమ్మకొని నీబుఱ మేక్కేఁగాక ॥ నాతో ॥

చన్నులు నీ వంటఁగాను జడిసి నే వద్దనేనా
వున్నతి నీవురమున నొత్తేఁగాక
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
మన్నించితే మంచిదాయ మరిగేఁగాక ॥ నాతో ॥ 266

భైరవి

ఎంతకెంత సేసేవు యేమయ్యా
కాంతఁ జూచి నీమనసు గరఁగఁగవలదా ॥ పల్లవి ॥

చెనకినదై యాపె చేతులెత్తి మొక్కఁగాను
పెనఁగుచు చన్నులేల పిసికేవయ్యా
తనమీఁద నానవెట్టీ తడవకుమనుచును
వినవయ్య విన్నపము వేగిరించనేఁటికి ॥ ఎంత ॥

---

1. 'వీ+అల' ఈ వాఙ్మయమున ఇదియొక విచిత్రమైనత్రికసంధి

వొట్టువెట్టి నదె యాపె వూరడించి వేఁడుకోఁగా
తిట్టుచుఁ గొప్పెల పట్టితీసేవయ్యా
అట్టె మోవి లంచమిచ్చేనని మన్నించుమనుచు
చుట్టరిక మెంచరాదా సూడువట్టనేఁటికి ॥ ఎంత ॥

కాలుదొక్కినదై యాపె కాఁగిలించుకొనఁగాను
యేల మరుకేలి నలఇంచేవయ్యా
ఆలరి శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
చాలమెచ్చి నవ్వరాదా జాగుసేయనేఁటికి ॥ ఎంత ॥ 267

కన్నడగౌళ

తత్తరించనేఁటికి తరుణిమనసెఱిఁగి
హత్తి మరిగించుకొని యాదరించుటగాక ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గుతోడ జవరాలు శిరసువంచుకుండఁగ
దిగ్గనఁ గొప్పువట్టి తియ్యవచ్చేవు
వెగ్గళించి నిన్నేమైనా వేగిరించి పలికెనా
వొగ్గి నీచేతికిలోనై వుండీఁగాక ॥ తత్త ॥

కొత్తగాఁగాఁ జెలి మాటుకొని నిలుచుండఁగాను
బత్తితోఁ గప్పురమేల పైఁజల్లేవు
వొత్తి నీవు చెనకఁగా వోపనని జంకించీనా
యిత్తల నీచేఁతలకు నియ్యకొనీఁగాక ॥ తత్త ॥

అలమేలుమంగ వొయ్యారాన నుండఁగాను
కలసి యప్పటి నెంతకాఁగిలించేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిఁక నిన్ను మఱచీనా
మెలఁగి నీరతులెల్లా మెచ్చీఁగాక ॥ తత్త ॥ 268

శంకరాభరణం

ఏమినోము నోఁచెనో యింతకతొల్లి
నీమనసురా మెలఁగి నీకు దేవులాయను ॥ పల్లవి ॥

యెంత వలచినదో యీయింతి నీకును
వింతవింతమాట లాడి వేఁడుకొనీని
పొంతనా రెట్ల నీతోఁ బొసఁగఁగూడెనో
చెంతల నేపొద్దు నిన్నుఁ జేరి యెడవాయదు ॥ ఏమి ॥

కామినికి నీమీఁదికాంక్ష ఇఁక నెట్టిదో
నీమోమే చూచుకొంటా నిలుచున్నది
ప్రేమతో యేసగినానఁ బెండా(ర్లా?)దెనో నిన్ను
చేముంచి నీమనసులు(ను?) చేకొనీఁ దా నిన్నిటా ॥ ఏమి ॥

యీయలమేల్మంగ నీకు నెట్టిచుట్టరికమో
అయితమై నీపురమునందె వున్నది
కాయజకేళికూడినకందువవేళ యెట్టిదో
పాయపుశ్రీవేంకటేశ ప్రబలె నీకృపను ॥ ఏమి ॥ 269

గౌళ

చూతము నీయగ్గలిక సూటి నింకా నెంతగద్దో
కాతరించేవు వలపు గంపఁబోసుకోవే ॥ పల్లవి ॥

మగిడిమగిడి సారె మగని నేమిచూచేవే
జిగిమించ లోలోనే సిగ్గువడక
నగేవారి నెఱఁగవు నలుదిక్కులా నిన్ను
మిగులా బత్తిగలితే మెడఁగట్టుకోవే ॥ చూత ॥

యేపొద్దు నిలుచుకొని యెదుట నేముందానవే[1]
 ఆఁపరానితమితోడ నలపులేక
 పూఁపవయసుదానవు బుద్దిచెప్పేవారు లేరా
 వోపితే నీ వాతని వొడిఁబెట్టుకొనవే ॥ చూత ॥

యిట్టె శ్రీవేంకటేశుతో నెన్ని మాఁటలాడేవే
 గట్టువాయవై నోరఁ గాయవేయక
 మట్టుమీరి యలమేలుమంగనై ననన్నుఁ గూడె
 నెట్టనఁ జుట్టమవై తే నెత్తి కెత్తుకోవే ॥ చూత ॥ 270

రేకు 1246 వరాళి

నన్ను నింతగాఁ జేసె నావలపు
 వున్నతితో నేమని వున్నదో నీమనసు ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన వేడుకతో మగువా నీవూ నుండఁగ
 యింతలో నే వచ్చితి నెఱఁగక
 యెంతో తడవాయ విడెమియ్యవలెనంటాఁజుమ్మీ
 చెంత నీకు నన్నుఁజూచి సిబ్బితిగాదుగదా ॥ నన్ను ॥

ఆదిగొని పవళించి యాపెతో మాఁటలాడఁగా
 పాదాలొత్తితి నీకు భావించక
 పోదితో నలపుదీర భోగింతువంటాఁజుమ్మీ
 నాదెస చూచి నీకు నవ్వులు రావుగదా ॥ నన్ను ॥

తలకొని యాపెమీఁదితలఁపు నీకుండఁగాను
 కలికితనాన నిన్నుఁ గాఁగిలించితి
 అలమేలుమంగపతివని సుమ్మీ శ్రీవేంకట-
 నిలయ, నన్నుఁ జూచి తెలుసుకోవుగదా ॥ నన్ను ॥ 271

1. ఏమి + ఉందానవే.

ఆహిరి

విన్నవించరే యీమాట విభునికిఁ జెలులాల
కన్నులసన్నలనే కానవచ్చీ వలపు ॥పల్లవి॥

చెక్కులఁబెట్టినచేయి సిగ్గులకు మూలము
మొక్కినమొక్కులు ప్రియములకు దాపు
నిక్కినిక్కిచూపులు నిండుమోహములచొప్పు
ఇక్కువలు చూచుకోరే ఇంతిభావములకు ॥విన్న॥

మోనమునుండినదె మోహమునకు మూలము
వానలచెమటలే జవ్వనముచిహ్న
తానకపునిట్టూర్పులు తలపోఁతలకు విం(వొం?)త
పూని కమ్ముఁగొనరే ఇప్పుడు తారుకాణలు ॥విన్న॥

నెలవినవ్వులు రతినేఁతలకు సన్నలు
కలఇకలకుమోముకళ లెరుక
అలమె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగ సీకెను
యెలమితోఁ బొగడరే యీకె మేచ్చీ నితని ॥విన్న॥ 272

భల్లాటి

చిట్టకపుచెంత(చేఁత?)లకు చెందేదేమి
పెట్టినాఁ డుంకువ తొల్లె పెండ్లాడుమనవే ॥పల్లవి॥

వాసులురేఁచీ నాకు వనితలఁ జూపిచూపి
ఆసలు పుట్టించీని ఆయములంటి
యేసుద్దులు నేమిటికి యింతగలవాఁడైతే
బేసబెల్లితనమేల పెండ్లాడుమనవే ॥చిట్ట॥

మనసు గరఁగించీని మాట లూరకే యాడి
ననుపుగాఁ దమిరేఁచీ నవ్వులు నవ్వి
పనిలేనిజాగులు పచారించనేమిటికి
పెనఁగేనా తనతోను పెండ్లాడుమనవే ॥ చిట్ట ॥

మెలుపునఁ గాఁగిలించీ మేనవావి నేసుకొని
వెలయించీఁ బులకలు వింతచేఁతల
అలమేల్మంగ నేను తానై తే శ్రీవేంకటేశుఁడు
పిలుపులు సమకూరెఁ బెండ్లాడుమనవే ॥ చిట్ట ॥ 273

మాళవిగౌళ

అప్పుడేమనేవో అన్నిఁజూచే నేను
తప్పులేదు నీవే నాపంతము చూడవే ॥ పల్లవి ॥

చేయివట్టుకొని యేమిచెప్పేవే నాతో మాట
పాయఁడు విభుఁడు నీపై బత్తియంటాను
కాయజకేళికి నాకన్నుసన్నల నీతని
నాయింటికి రప్పించేను నన్నుఁ జూడవే ॥ అప్పు ॥

యెదుటికి వచ్చి సొమ్ము లేమి నాకుఁ జూపేవే
యిదివో ఆతఁడు నాకు నిచ్చెనంటాను
సదరాన నే నాతని జట్టిగొని యేపొద్దుఁ
జెదరక నాసొమ్ముగఁ జేసుకొనేఁ జూడవే ॥ అప్పు ॥

పొలయుచు నాతని నీపొందు లేమిదెలిపేవే
కలసె విన్నను శ్రీవేంకటేశుఁడంటా
అలమేలుమంగపతియైనయాతఁడే నన్నేలె
యిల నాచెప్పినట్టు నేయించుకొనేఁ జూడవే ॥ అప్పు ॥ 274

సాళంగనాట

నీవేల తిట్టేవు నన్ను నీచేఁతలే యింత సేసె
 వావాత నిన్ను దూరఁగవలెనా నాకు ॥పల్లవి॥

కోరి నీమేనిపైనున్నగుఱుతులు చూచికాక
 సారె నిన్ను నవ్వ నింతచలమా నాకు
 వేరే నీవాడేమాటలు వింతలై వుండఁగాఁగాక
 కోరి గద్దించి యడుగఁ బొద్దువోదా యేమి ॥నీవే॥

అవ్వల నెవ్వతోచీర అంటించరాఁగాఁగాక
 దవ్వులఁ బెనఁగ దంటతనమా నాకు
 నివ్వటిల్ల నన్నిఁజేసి నీవే వేఁడుకోఁగాఁగాక
 పవ్వళించి మొక్క నుండఁబట్టదాయేమి ॥నీవే॥

పలునారతులలోనే పరాకై వుండఁగాఁగాక
 బలిమిఁ జన్నులనొత్తఁ బంతమా నాకు
 అలరి శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేనీ-
 తలఁపు చూచేఁగాక దారకమా యేమి ॥నీవే॥ 275

శ్రీరాగం

ఇంచుకంతా సిగ్గువడ వెంతఅట్టడివైతివే
 మించివచ్చే వాయలేవే మేలే నీపగటు ॥పల్లవి॥

కులికి పతిపై నెంత కుమ్మరించేవే వలపు
 నలిరేఁగి సెలవుల నవ్వుకొంటాను
 చలివాసి యెందాఁకా సరసములాడేవే
 నిలువుఁగొప్పుతో సారె నిక్కుకొంటాను ॥ఇంచు॥

పిక్కటిల్ల నెంతకెంత పెదరేఁచేవే యాసలు
చక్కవిచూపులు వెదచల్లుకొంటాను
తక్కక మోవిచూపి తమి యేల రేఁచేవే
మిక్కటపుసింగారము మెరసుకొంటాను ॥ ఇంచు ॥

మగిడి శ్రీవేంకటేశు మనసెంత చొక్కించేవే
బిగువుఁజన్నులు దాఁకఁ బెనఁగుకొంటా
తగ నలమేల్‌మంగను మగఁడు యీతఁడు నాకు
మొగమేమిచూచేవే మొక్కుకొంటాను ॥ ఇంచు ॥ 276

రేకు 1247 వసంతవరాళి

ఇద్దరికిఁ జెలులము యెదమాట లాడనేల
వొద్దికలు మీకుమీకే పొనగూడియున్నవి ॥ పల్లవి ॥

ఇంతికి నీకుఁ జూపు లెదురుతాఁకులాయ
అంతరంగాలలోవిమీయాస లెట్టివో
సంతోసపుఁజెమటలు జాలువారీఁ జెక్కుల
చెంతల మీవేడుకలు చెప్పీ నవె ఇపుడు ॥ ఇద్ద ॥

తారుకాణై మీనవ్వులు తాళమువేసినట్లాయ
కోరినకోరిక లెంత గురుతాయనో
సారెసారెఁ బులకలు జాజుకొని మేనుల
యీరీతి మీతమకము లెఱిఁగించీ నవియె ॥ ఇద్ద ॥

మోవిమీఁదిమీసన్నలు మునికి మునియై తోఁచె
తావుల మీఇంపు లెంత తలకూడెనో
శ్రీవేంకటేశ నీకుఁ జేరి(జెలి?) యలమేల్‌మంగకు
పోవులాయఁ గళలు మీపొందు చెప్పీనవియె ॥ ఇద్ద ॥ 277

లలిత

ఇరుగుపొరుగువార యీ(లీ?)తగవు వినరమ్మ
పెరిగి వూరకె నన్నుఁ బెళ్లించీ విభుఁడు ॥ పల్లవి ॥

పొరచిచెలులనెల్లా బొమ్మల జంకించీనే
చేరి తననుద్దులెల్లాఁ జెప్పేరంటాను
నేరుపుతో పచ్చశము నిండాఁ గప్పుకొననేరే
వేరే తనమెయిచేఁతలు వెల్లవిరై[1]నంటాను ॥ ఇరు ॥

సముకాన నందరిలో సన్నలేల నేసీనే
తమితో తనపొందులు తడవేనంటా
జమళి సాకిరిచెప్పేసతులనేల తిట్టీనే
నెమకినఁ దారుకాణ నిజమయ్యీనంటాను ॥ ఇరు ॥

ఇచ్చకము సేసి నన్ను నెంత కాఁగిలించీనే
కచ్చుపెట్టి తనగుట్టు గందీనంటాను
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగపతి
అచ్చలాన నగనేలే అలనైతినంటాను ॥ ఇరు ॥ 278

పాడి

ఆతఁ డేమి చెప్పినాను అట్టే సేతువుగాని
చేతికి విడెమియ్యఁగా సిగ్గులువడకువే ॥ పల్లవి ॥

యెనసివుండినవారి కిచ్చకములే పొదము
ననుపుగలుగుచోట నాటుఁ బ్రేమము
పెనఁగఁగఁ బెనఁగఁగా ప్రియములు పెచ్చురేఁగు
చెనకితే విభునితో సిగ్గులువడకువే ॥ ఆతఁ ॥

---

1. వెల్లవిరయాని+అంటాను. 'అయి' కి 'ఐ' వచ్చి కాలేదు.

మంతనాన నుండఁగాను మనసులు గరఁగును
వింతసేయకుండితేనే వేడుక నిండు
సంతసించి మాటాడితే చవులు దానే పుట్టు
చెంత నాతఁడేమనినా సిగ్గువడకువే ॥ఆతఁ॥

తలఁపులు సరియైతేఁ దమకము లుప్పతిల్లు
కలయిక లబ్బితేను కైవశమౌను
అలమె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
చెలికత్తెలముందర సిగ్గువడకువే ॥ఆతఁ॥ 279

రామక్రియ

చెమటలు గారఁగాను చెలఁగి యేఁకరుకొంటా
కొమరెలందరు నెంత గుంపుగూడేరే ॥పల్లవి॥

చేరఁదేసికన్నులచెలిమికత్తియలాల
మూరఁదేసికొప్పులముగుదలాల
నారమణుఁ దేకతాన నన్ను సింగారించఁగాను
యీరీతి నిఁదరు వచ్చి యేమిచూచేరే ॥చెమ॥

పట్టెఁదేసిచన్నులపాయపుగుబ్బెతలాల
జుట్టెఁదేసియడుగులసుదతులాల
చుట్టాలమై యిద్దరము సుద్దులు చెప్పుకోఁగాను
వెట్టికిఁ బొంచి మీరేల వినవచ్చేరే ॥చెమ॥

చేటఁదేసిసొమ్ములసింగారవతులాల
మూటెఁదేసివలపులమోహినులాల
యీటున శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నలమేల్మంగను
మాటికిమాటికి నెంత మమ్ము మెచ్చేరే ॥చెమ॥ 280

కాంబోది

ఊరకుండవే చెలియ వొద్దికతో రమణుఁడు
చేరి తానే వలెనంటే సేవసేసేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

సుసరాననేవచ్చినచుట్టరిక మింపుగాక
కొసరఁబోతే మనసు గొంటుపడదా
ముసిముసినవ్వులతో ముదులకించేమాట
పిసికిపిసికాడితే పిప్పిరేఁగదా ॥ ఊర ॥

వరుసతోననిచినవలపు చవొఁగాక
వొరసి పెనఁగితే మే నుప్పరేఁగదా
సరసపుఁజేఁతలలో సారెకుఁ జల్లేటిచూపు
తిరిగితిరిగి చూచితేఁ దెల్లవారదా ॥ ఊర ॥

కదిసి బిగించితేను కాఁగిలి వేఁకకొఁగాక
వదలితే నడియాస వలఁబెట్టదా
యిదె కూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను
పదరితే సమరతి పచ్చిదేరదా ॥ ఊర ॥ 281

తెలుఁగుఁగాంబోది

తరుణి నీతలఁపులు తలకూడెనే
నిరతి లోనికి వచ్చి నిలిచె నీవిభుఁడు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటఁగారేచెమట దుడుచుకోవే
యెక్కడలేనివిరహ మేల పెంచేవు
చిక్కువడ్డనెఱిఁగొప్పు చక్కఁబెట్టుకోఁగదవే
పక్కన వాకిటికి నీపతి వచ్చినాఁడు ॥ తరు ॥

జారినపయ్యదకొంగు చన్నులపై మూసుకోవే
తీరుగాఁ గస్తూరిబొట్టు దిద్దుకొనవే
నేరుపులెల్లా మెరసి నీవు సింగారించుకోవే
చేరి విభుఁడదే తెరచెంతనే వున్నాఁడు ॥ తరు ॥

అలపుదీరఁగ గంద మలఁదుకొనఁగదవే
అలమేలుమంగవు మాటాడఁగదవే
కలసితి రిద్దరును కడుసంతోసించుకొవే
యెలమి విదె శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడు ॥ తరు ॥ 282

రేకు 1248 రామక్రియ

ఎంత వోరుచుకుండినా నెఱఁగవు నీయంత
వింతగా నీతనికివి వేరేపనులు లేవా ॥ పల్లవి ॥

చెంతనుండి యెందాఁకాఁ జేసేవే విన్నపాలు
కాంతలందరు వాకిటఁ గాచుకుండఁగా
వంతుకు సింగారించుతా వాకిలేల వెళ్లనీవే
యెంతపొద్దాయను వేగి యేఁటిదే నీనేరుపు ॥ ఎంత ॥

సారె భ్రమయించుకొంటా చన్ను లేమిచూపేవే
సోరణగండ్ల నందరుఁ జూచుకుండఁగా
తోరపుఁదెర వేసుక తొంగి యేల చూడనీవే
ఆరగించేవేళాయ నవునే నీనేరుపు ॥ ఎంత ॥

లలి విడెమిచ్చుకొంటా లావు లేమిచూపేవే
బలిమి నేఁ దొబ్బి వచ్చి పాదాలొత్తఁగా
అలమేలుమంగపతి యతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డెలమి నన్నేలె నీద యిఁకనే నీనేరుపు ॥ ఎంత ॥ 283

ఆహిరి

చిత్తానఁ బెట్టుకుండు చెప్పితి నిప్పుడే నీకు
బత్తిగలది సతి నీపై మఱవకుమీ ॥ పల్లవి ॥

వలచి యేకామినివద్ద నీ వుండినాను
తలఁపు నీమీఁదిదే తరుణికిని
మలసి యెవ్వతెతోను మాఁటలు నీ వాడినాను
పిలుపు నీపే రీకెకు పెదవులమీఁదను ॥ చిత్తా ॥

యేపొలఁతికి నీవు యెదురుకొని వుండినా
చూపులు నీసిఁదివే సుదతికిని
చేపట్టి యెందరిఁ గొల్వుసేయించుక నీ వుండినా
వోపి చన్నులు మీఁదెత్తుకుండు నీకాఁగిటికి ॥ చిత్తా ॥

తాలిమి నెవ్వరిపొందు తగిలి నీ వుండినాను
మేలము నీతో నలమేలుమంగకు
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నీకెను
మేలుదై వున్నది నీకు మిక్కిలి నిందరిలో ॥ చిత్తా ॥ 284

వరాళి

వెలఁదిచందములెల్లా విన్నవించితిమి నీకు
అలమేలుమంగపతి వాకెఁ జూచుకోవయ్య ॥ పల్లవి ॥

వేరె నిన్నుఁబాసి చెలి విరహపురవిపొంత
యీరెండలుగాసీని యేకతానను
కోరికైనఁ గేళాకూళిలోనఁ గొంతవడి
వూరేటిమైచెమటల నోలలాడీని ॥ వెలఁ ॥

నెయ్యమున జపరాలు నీమీఁదితమకపు-
టుయ్యాలమంచముమీఁద నూఁగులాడీని
వొయ్యన నిన్ను మతిలో నూహించేచింతలనీడ
చయ్యన నీరతులకు సాముసేసీని ॥ వెలఁ ॥

గోలయై యీసతి నిన్నుఁగూడిననిట్టూర్పుగాలి-
యాలవట్టములచేత నానందించీని
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నీ చేఁతలు
చాలుకొనఁగా నాటకసాల చూచీని ॥ వెలఁ ॥ 285

సాళంగం

ఇప్పుడు దయదలఁచే విది ముందే యెఱఁగవా
వుప్పతిల్లుమోహమున వుమ్మగిలేవు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునొక్కి ప్రియములుచెప్పే వాకెకు నీవు
తక్కక నీకొనగోరు దాఁకెనంటాను
యిక్కువై ననీవుంగర మిచ్చి బుజ్జగించేవు
పిక్కటిల్లుచన్నులు పిసికితినంటాను ॥ ఇప్ప ॥

వొట్టుచుఁ దమ్ములమిడి వూరడించే వాపెను
అట్టె నీపాదాలు గుద్ది యలసెనంటా
పట్టి కాఁగిలించుక నీపక్కఁ బెట్టుకొనేవు
నెట్టుకొని వేగినంతా నిద్రవోదంటాను ॥ ఇప్ప ॥

[1]పచ్చడముగప్పాకెను పలుమారు లాలించేవు
కుచ్చెల వట్టితేఁ జారెఁ గొంగంటాను
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
మెచ్చేవు నన్నేలి యాకె మెయికొనెనంటాను ॥ ఇప్ప ॥ 286

1. పచ్చడము గప్పి + ఆకెను.

నాదరామక్రియ

ఎప్పుడు వత్తువోయంటా యెదురుచూచీ నీకుఁ
గప్పురమిచ్చేనంటాఁ గాచుకున్నాఁ డతఁడు ॥ పల్లవి ॥

మక్కువైనపతితోడ మాటలాడుకొనవమ్మ
వుక్కుమీరి యేకతాన నున్నవాఁడు
పక్కనఁ జిత్తముగాను పాదా లొత్తఁగదవమ్మ
పిక్కటిల్లి(ల్లా?)సిగ్గులేల పెంచేవు నీవు ॥ ఎప్పు ॥

వసమై నీనేరుపుల వలపించుకొనవమ్మ
వెస నీవు వచ్చేవంటా వేశైవున్నాఁడు
కొసరి దండఁగూచుండి గుబ్బల నొత్తఁగదమ్మ
ముసిముసినవ్వులేల ముంచేవు నెలవుల ॥ ఎప్పు ॥

నీ వలమేలుమంగవు నేఁడు మెప్పించుకోవమ్మ
శ్రీవేంకటేశుఁడు నీపై చింతనున్నాఁడు
దేవులవైతి వింకఁ దెరదియ్యఁగదవమ్మ
పువ్వులసేసల నెంతపొద్దు జరపేవు ॥ ఎప్పు ॥ 287

నారాయణి

పొరుగుపోరచివలపులు నీవెంత చల్లేవు
గరితెవు పెండ్లాడితేఁ గాదనెనా ॥ పల్లవి ॥

మొక్కినదాన వాతనిముందరఁ గూచుండరాదా
యిక్కడనక్కడనుండి యేమి లాచేవే
నిక్కిచూచినదానవు నిండా మాటాడఁగరాదా
చెక్కిటిచేతితోనేల సిగ్గులుచూపేవే ॥ పొరు ॥

సన్నచేసినదానవు చన్నుల నొత్తఁగరాదా
యిన్నిటా మూసిమఱఁగు లింకనేఁటికే
కిన్నెరమీఁటేదానవు కేలెత్తి పైఁ జాఁచరాదా
వున్నతపుటానలేల వుమురఁబెట్టేవే ॥ పొరు ॥

కొలువుసేసేదానవు కుచ్చి కాఁగిలించరాదా
నెలవులనవ్వులేల చిందుకొనేవు
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవిభుఁడు
మలసి నన్నేలె నీవు మన్నించుకోఁగదే ॥ పొరు ॥ 288

రేకు 1249 సామంతం

ఎంతమోహమో నీపై నేమని చెప్పఁగవచ్చు
సంతోసమున నితనిసరుసఁ గూచుండవే ॥ పల్లవి ॥

కోమలు లెందరు తనకొలువులో నుండినాను
నీమొగ మేమిచూచీని నీవిభుఁడు
కామించి యెవ్వ రెంతేసికతలు చెప్పినాను
ఆముకొని నీగుణాలే అడిగీ నితఁడు ॥ ఎంత ॥

చేపట్టి యేవనితలు చేతులు పైఁ జాఁచినాను
నీపైనే చేయివేసీ నీవిభుఁడు
దాపునసుం దెంతచక్కఁదనము తాము చూపినా
పూఁపలైననీచన్నులే పొగడీ నితఁడు ॥ ఎంత ॥

చెలులెందరుఁ దనపై సేసలు చల్లినాను
నెలకొని నిన్ను నేరె నీవిభుఁడు
అలమేలుమంగవు నీ వతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డిల తా మెంతగూడినా [1]నింపు నీపై నితఁడు ॥ ఎంత ॥ 289

1. ఇంపు=ఇష్టపడు కావచ్చు.

కన్నడగౌళ

చెలియరో యెన్నాళ్లైనాఁ జిన్నదానవా
కలికితనాల మతిఁ గరఁగించవలదా ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గువడేదానిచేతఁ జిక్కునటే మగవాఁడు
యెగ్గువట్టితే వలపు లింపవునటే
అగ్గమై యాతఁ డొసఁగీ నందుకోవే విడెము
వొగ్గి వొద్దఁగూచుండవే వొడిపట్టీ నతఁడు ॥ చెలి ॥

నాలికత్తైనదానికి ననచునా పొంకులు
గోలతనాన నుంటేను కూడుట యెట్టే
మేలములాడీ నతఁడు మేకొని నవ్వఁగదవే
తాలిమిఁ బిసుకవే పాదాలు చాఁచీ నతఁడు ॥ చెలి ॥

యెనలేనిఅట్టడైతే నిచ్చకము పుట్టునా
పెనఁగితే ముచ్చటలు ప్రియములౌనా
అనిశము నిన్నుఁగూడె నలమేల్మంగవిభుఁడు
వినయాన మొక్కవే శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడు ॥ చెలి ॥ 290

దేసాళం

ఎక్కడఁ దెచ్చుకొంటివి యెన్నఁడు పెండ్లాడితివి
అక్కజపుటీసుద్ది ఆనతీవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పఁచనిచెక్కులతో పగడవాతెరతోడ
సెలవుల నవ్వు నవ్వి చెలరేఁగీని
కలువకన్నులచూపు కడుఁగడు నాటఁగ
సొలసిసొలసి చూచీ సుదతి యిదెవ్వతో ॥ ఎక్క ॥

పిక్కటిల్లుఁజన్నులపైఁ బెట్టినపయ్యద జార
మొక్కి నీకుఁ జేతులెత్తి ముందరనుండి
విక్కగాఁ దురుముపెట్టి నేరుపులెల్లా మెరసి
మిక్కిలి సరసమాడీ మెలుఁత ఇదెవ్వతో ॥ ఎక్క ॥

మొలనూలిగంటలు మొరమొరమనఁగాను
అలమి పెనఁగులాడీ అంటి విన్ను
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ
యిల నన్నుఁ గూడితివి [1] యీపె నిదెవ్వతో ॥ ఎక్క ॥ 291

ఆహిరి

ఏమి సేసీనే విభుఁడు యిప్పు డిట్టె రావద్దా
చూ, మరల నే నెదురుచూచుకొంటా నుందాన ॥ పల్లవి ॥

మనసులోనున్నవాఁడు మాటలాడవద్దా తాను
తనివోక మేపొద్దూఁ దలఁచే నేను
కనుఁగొన్నట్టయ్యా దండ గక్కనఁ గూచుండవద్దా
పవివూవి తనుకుఁగా భ్రమసివుందానను ॥ ఏమి ॥

కలలోవచ్చినవాఁడు కాఁగిలించుకొనవద్దా
తలిరుఁబానుపుపై నుందానను నేను
యెలుఁగు విన్నట్టయ్యీని ఇట్టె వూఁకొనవద్దా
బెళకక పేరుకొని పిలిచే నేను ॥ ఏమి ॥

చిత్తరువులోనివాఁడు సేసపైఁ జల్లఁగవద్దా
మత్తిలి, నే నలమేలుమంగఁ దనకు
యిత్తల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోఁ దా వచ్చికూడె
కొత్తగా మన్నించవద్దా కొసరే నేను ॥ ఏమి ॥ 292

1. 'ఈపెనిదెవ్వతో' :– 'ఈపెయున్' లో 'యు' లోపించినసంధి కావచ్చు.

దేవగాంధారి

ఏల పిలిచేవు నన్ను యింటిలో నే నుండఁగాను
అలనై తేనేమి యింతయగడు గావింతురా ॥ పల్లవి ॥

పొలసి వెరొకతెతో పొందులు నీవు సేయఁగా-
నెలయించి నే మాఁటాడేదేఁటినేరుపు
కలసి లోలో మీరు కాఁపురాలు సేయఁగాను
వెలిఁ గాచుకుండేటిపిరిడియుఁ గలదా ॥ ఏల ॥

అన్నిటాఁ బొత్తులవిడే లాపె నీవుఁ జేయఁగాను
సన్నలు నేఁ జేసే దేఁటిజాణతనము
మన్ననతో మీలో మీరు మచ్చికలు సేయఁగాను
కన్నులఁ జూచేయట్టిగరితయుఁ గలదా ॥ ఏల ॥

అలమేలుమంగ నీవు నట్టె నసుపు సేయఁగా
చెలఁగి నే నవ్వే దెంతచెల్లుబడి
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
చలము సాదించేటిసవతియుఁ గలదా ॥ ఏల ॥ 293

బౌళి

నీమగఁ డిందరిలోన నీపైనే వలపు చూపీ
చేముంచి కైవస మెంత నేసుకొంటివో ॥ పల్లవి ॥

సారె నీమొగ మాతఁడు చల్లఁజూపులను జూచి
నారువోసినట్లనే నవ్వులు నవ్వీ
నేరుపులెల్లా మెరసి నీతోనే మాటలాడీ
దారకాన నీ వెంతతపము నేసితివో ॥ నీమ ॥

చేరి నిన్ను రమణుఁడు చెక్కునొక్కి వేఁడుకొని
గారవించి నీగుణాలు కడుమెచ్చీని
చేరువనే కూచుండి సింగారాలు నీకుఁ జేసీ
చూరలుగా మనసెంత చొక్కఁజేసితివో ॥ నీమ ॥

అలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డంది నీకు విడెమిచ్చి
తలకొన లాలించి తమి రేఁచీని
అలమేలుమంగవు నీయంకెలనే మెలఁగీని
పిలిచెలువంటివేళఁ బెండ్లియాడితివో ॥ నీమ ॥ 294

రేకు 1250 శ్రీరాగం

ఏమని విన్నవించేను యిట్టివి నీచేఁతలు
కామించి యేమిసేసినాఁ గానిమ్మనేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పొందుసేసి నన్ను నింతబుజ్జగించేటివాఁడవు
యిందాఁకానేల ఆపెయింట నుంటివి
మందలించి నాతో మంచిమాట లాడేటివాఁడవు
విందుకు నాపెచెలిని వెంటనే తేఁదగునా ॥ ఏమ ॥

పైకొని నాకుఁగా నింతబాఁతిపడేటివాఁడవు
ఆకెతోనేల యేకా(కాం?)తా లాడితివి
నాకు మోహించితినంటా నమ్మఁబలికేవాఁడవు
యీకడ నాపెవుంగరమేల పెట్టుకొంటివి ॥ ఏమ ॥

పలుమారు నాపై నింత బత్తిసేసేటివాఁడవు
వెలఁగి యాపెవిడేలే సేయవలెనా
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశ్వర
యిల నన్నేలినవాఁడ వీడ కాపెఁ దెత్తురా ॥ ఏమ ॥ 295

తోండి

ఆకెనేల వొట్టువెట్టే వది దెలుపుమంటాను
పైకొని నీలో నీవే భావించుకోరాదా ॥పల్లవి॥

నగితే నీదేవుల నానలువె ట్టేలడిగేవు
జిగిమించ మరి యేమి చెప్పుమనేవు
మగఁడవు నీచేఁతలు మరేమైనాఁ గలితే
తగిలి నీలో నీవే తలఁచుకోరాదా ॥ఆకె॥

నీమోము చూచితేనేల నెలఁతకొంగు వట్టేవు
నేమాన నేమి దాఁకాణించుమనేవు
యేమైనా నీసుద్దులు యేకడనైనాఁ గలితే
దీమసాన నీలో నీవే తెలుసుకోరాదా ॥ఆకె॥

అలమేలుమంగ నిన్ను నంటితే నేల కొంకేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెంతొరసేవు
యిలఁ గూడితివి యింక నేపనులైనాఁ గలితే
వెలయ నీలో నీవే విచారించుకోరాదా ॥ఆకె॥ 296

దేశాక్షి

ఎంతచన విచ్చితివి యీపెకు నీవు
సంతవెట్టి వలపులు సారె [1]నమ్మీ నీకును ॥పల్లవి॥

కన్నుల కలికికొమ్మ కాంతలెల్లఁ జూడఁగాను
సన్నలనే నిన్ను నెంత సాదించీవి
వన్నెవలిపెపయ్యెద వల్లెవాటువేసుకొని
చన్నులుచూపుకొంటా సముకాన మన్నది ॥ఎంత॥

1. 'నమ్మి' రేకు.

చిలుకలకొలికియై చిగురుఁబెదవులను
పలుకుల నిన్ను నెంత భ్రమయించీని
నిలువుఁగొప్పు వెట్టుక నిన్ను నెలయించుకొంటా
పలుమారు నీతో నెంతపచ్చిగా నవ్వీని ॥ ఎంత ॥

ముద్దులబిటారికత్తె మొక్కలాన నీపాదాలు
గుద్దేనంటాఁ దానుపుపైఁ గూచున్నది
అద్దో శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
అద్దుక నన్నేలితివి అసతోఁ దానున్నది ॥ ఎంత ॥ 297

పళవంజరం

ఏకతాన మీలోమీరు యేమిసేసుకొంటిరో
చేకొని మేమెఱఁగము చెప్పవయ్యా వినేము ॥ పల్లవి ॥

ఆకెకు పలచితివట అందరితో నాడుకొనీ
నీకు వేడుకా యిది నెయ్యపుమాట
ఆకుమడిచి చేతికినందినీవిచ్చితివట
నీకేల సిగ్గువడ నిజమా వోయీ ॥ ఏక ॥

వుంగర మిచ్చితివట వువిదలకెల్లఁ జూపీ
సంగడిఁ బొగడీ నీకు సంతోసమా
యెంగిలిమోవి గంటిసేయించుకొంటివట మాతో
అంగవించి యేమినవ్వే వౌనా వోయీ ॥ ఏక ॥

పాయకుండేనంటివట పచారించీఁ జెలులను
యేమెడ శ్రీవేంకటేశ యింపులా నీకు
యీాయలమేల్మంగపతి వేలితివి తన్నానట
నాయిచ్చఁ గూడితి విది నమ్మదునా వోయీ ॥ ఏక ॥ 298

గౌళ

ఎంతవేడుకో తనకు నింత నీకు బత్తినేసీ
మంతనాన నీవూ నిట్టె మన్నించవయ్యా ॥పల్లవి॥

నెలఁత పొరుగునను నీపై పద్యాలు చదివీ
వెలలేవివేడుకతో వినవయ్యా
వలపుతో నిన్ను దిద్ది వాకిటనే తొంగిచూచీ
నిలిచి మాఱుకుమాఱు నీమోము చూపవయ్యా ॥ఎంత॥

తరుణి నీకెరుకగా తనలోనే తా నవ్వీ
మరిగించుకొని నీవూ మాటాడవయ్యా
విరుల నీమేను దాఁకవేసీని సారెసారె
గరిమల నీవూ నింకఁ గాఁగిలించవయ్యా ॥ఎంత॥

చెనకుతా నీకు మొక్కి సేవలెల్లాఁ జేసీని
యెనసితివి తెరలో నింతలో నీవు
పెనఁగి యలమేల్మంగప్రియుఁడ శ్రీవేంకటేశ
నను నేలితివి యానాయకి నీకయ్యా ॥ఎంత॥ 299

హిందోళవసంతం

ఇన్నిటా జాణఁడు తాను ఇల్లాల నేను
మన్నించుమని మొక్కవే మఱి నామారు నీవు ॥పల్లవి॥

మచ్చికతో నాదేనంటే మాటలెన్నియైనాఁ గల-
విచ్చకుఁ దాతనిసుద్దు లేమివినేవే
తచ్చితచ్చి నాగుణాలు తా నెంతపొగడీనే
రచ్చకెక్కె నావలపు రావే నీవూ ॥ఇన్ని॥

చేతులారఁ జేసేనంటే చేఁతలెన్నైనాఁ గలవు
యేతరీఁ దాఁతవిద్య లేమిచూచేవే
రీతితో నన్నెంతపెద్దరికముగాఁ జేసీనే
ఆతని సంతోసించితి ననవే నీవూ ॥ఇన్ని॥

వేళతో నేఁ జెప్పేనంటే వింతలెన్నయినాఁ గలవు
యేలిక శ్రీవేంకటేశుఁ డేమిమెచ్చేవే
యీలీల నలమేల్మంగ నేను నన్ను నేలినాఁడు
వోలి నొకమనసున నుండవే నీవూ ॥ఇన్ని॥ 300

రేకు 1251 మధ్యమావతి

నీవొయ్యారిభావము నెలఁతలు వొగడేరు
దేవదేర నీకు నిన్నిఁ జెల్లునే చెలియా ॥పల్లవి॥

గుత్తపుగుబ్బలమీఁదికుంకుమగందపుఁబూఁత
చిత్తరువుమీఁదటిచేతులవాఁ(వ్రాఁ?)త
హత్తినపెంజెమటలఅంగపునీనిలువీఁత
కొత్త లేదఁ గడియించుకొంటివే చెలియా ॥నీవొ॥

వున్నతపుకొప్పుమీఁద నొనరేముత్యాలసేస
చిన్నిపెదవులమీఁదిచిలుకబాస
కన్నుల విభునిఁజూచేకళలేవియడియాస
అన్నివేడుకలు నీకు నమరునే చెలియా ॥నీవొ॥

చతురత చెక్కుపై జవ్వాదికరఁగులు
కతలాయ నీరతి మైకరఁగులు
అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
మితిలేక నిన్నుఁ గూడె మేలుమేలే చెలియా ॥నీవొ॥ 301

ఆహిరి

బోనముపట్టుకుందాన పొద్దును జామెక్కెను
తానేమిసేసీనో తలఁపించరే ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడు వచ్చునోయంటా యెదురుచూచే నేను
కప్పురవిడె మందుక కాచుకుందాన
ఇప్పుడే వచ్చేనసె యేడ పరాకై వున్నాఁడో
చెప్పరే యాతనికివి చెలులాల మీరు ॥ బోన ॥

ఆరతి యెత్తేనంటా నాఇత్తమై వుందాన
కోరి పీఁటవెట్టుకొని కూచుందానను
చేరి యిందాఁకా వేగిరించె నాడ నేమిసేసీనో
యీరీతులు చెలులాల యెచ్చరించరే ॥ బోన ॥

తలుపు దెరచుక వుందాన నూడిగపుదాన
అలి శ్రీవేంకటేశు కలమేల్మంగకు
నిలిచె వాకిట వచ్చి నేఁ డితఁడె మన్నించె
పిలువరే చెలులాల ప్రేమతో లోనికిని ॥ బోన ॥ 302

లలిత

నను నేమియడిగీనే నంటునఁ దనసుద్దులు
[1] దినకొత్తలు తనకే తెలుసుఁగాక ॥ పల్లవి ॥

మనసులో మఱఁగులు మాకు నెట్టు దెలుసునే
తనువుపై చేఁతలు దాఁగవుగాక
పెనగొన్నయాసలు భేదించ నెట్టువచ్చునే
కనుఁగొనేచూపులు కానవచ్చుఁగాక ॥ నను ॥

---

1. 'దినకొత్తలు' వంటిసమాసములు, వ్యావహారికభాషాబహుళమైనయీ-వాఙ్మయమునకు భూషలు.

నెలవులనవ్వులకు చెప్పేయర్థ మేఁటిదే
పలికితే నన్నీ నేరుపరచేఁగాక
వలచినవలపులు వాకుచ్చుట యెటులే
చెలపలచెమటలు చెప్పఁగలఁగాక ॥ నను ॥

పచ్చిదేరేసిగ్గులు పట్టఁగ వసమౌనటే
యిచ్చట రతులచొప్పు లెత్తేఁగాక
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నేను
కచ్చుపెట్టి నన్నుఁ గూడెఁ గాదనేనటవే ॥ నను ॥ 303

శుద్ధవసంతం

నదివిదివీది?)మాటలు నాయమా నీకు
పిదికెఁడుచల్ల వోసేఁ బెనఁగకువోయీ ॥ పల్లవి ॥

గొల్లవారము మాకుల మేమియడిగేవు
మొల్లమిగా జాణతనములు నేరము
చొల్లెపుజుట్టులతోడ సుద్దు లెందాఁకాఁ జెప్పేవు
అల్లదె మాయిల్లు దాయాలాడుదము రావోయి ॥ నది ॥

దొడ్డివారము మేము దోవేల చూపుమనేవు
వొడ్డారపుఁజేఁతల కోపము నేము
బిడ్డ నాచేతనున్నది ప్రేమతో నేమినవ్వేవు
బిడ్డుచేత విడెమిచ్చేఁ జేతువు రావోయీ ॥ నది ॥

ఆలఁగాచేవారము మాయంగా లెంతపొగడేవు
మేలెఱిఁగి మెచ్చఁగ నేమీ నెఱఁగము
ఆలరిశ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
యేలితివి నన్ను నీడ నిట్టె రావోయీ ॥ నది ॥ 304

సామవరాళి

కొనరమ్మ యింతులాల కుప్పలాయ వలపు
పొనుఁగక పోఁకకు పుట్టెఁడాయ వలపు ॥ పల్లవి ॥

పిల్లఁగోవిరాగాలఁ బెనగొనె వలపు
చల్లచాడెతలల జాజుకొనె వలపు
మొల్లమినివ్వెరగులై ముంచుకొనె వలపు
అల్లదివో రేపల్లె అగ్గువాయ వలపు ॥ కొన ॥

కొలనిదండ నోముల గుదిగొనె వలపు
వెలలేవిజాగరాల వేడుకాయ వలపు
తొలఁగుసిగ్గుల నూరదోమటాయ వలపు
అలరి దొడ్డిపెంటల [1] నామనాయ వలపు ॥ కొన ॥

భావించి యలమేల్మంగపతిఁ గూడె వలపు
శ్రీవేంకటగిరిమీఁదఁ జిమ్మిరేఁగె వలపు
కైవసమై యీకృష్ణుఁడు కాంతలాల మిమ్ముఁ గూడె
తావుల నుండఁగనే దారణెక్కె వలపు ॥ కొన ॥ 305

కాంభోది

చెలియసేనేసేవ చిత్తగించవయ్యా
వెలయ నామోము చూచి వెస నెంతనవ్వేవు ॥ పల్లవి ॥

యింతి నీకు మోహముతో నెదురులుచూడఁగాను
పంతముతో నేమాడేవు పగడసాల
దొంతిపెట్టు కక్కడ విందులు నీకుఁ జేయఁగాను
సంతసతులతో నేమిసరసాలాడేవు ॥ చెలి ॥

---

1. అమవి+అయ.

చెలి నిన్నుఁ బెండ్లాడ లగ్నము వెట్టుకుండఁగ
వాలిసి యేమివినేవు వూరఁగతలు
అలరి నీరాకలకు నారతి పట్టుకుండఁగ
చలపట్టి గరడీలో సాము లెంతసేసేవు ॥ చెలి ॥

ఇంటిలో నలమేల్మంగ ఇట్టె నిన్ను రమ్మనఁగా
నంటున నేమిచూచేవు నాటకసాల
జంటై కూడితి వింతలో సరుగ శ్రీవేంకటేశ
గొంటరివై యాపెపీఁట గోర నేమిమీఁటేవు ॥ చెలి ॥ 306

రేకు 1252 ధన్నాసి

ఉమ్మడి మీఇద్దరికి నూడిగపుదాన నేమ
నెమ్మది నాపెసమ్మతినే నన్ను మన్నించుమ్మీ(మీ?) ॥పల్లవి॥

ఇక్కడికి వచ్చేసుద్ది యెఱుఁగునా నీదేవులు
పక్కన నీ వాకె నొదఁబఱచితివా
వెక్కసాన వెనకను వెంగెములాడదుగదా
చక్క విచారించుకొమ్మీ సరుగ మీఁదటెత్తు ॥ ఉమ్మ ॥

వేడుక నీనాపొందు వినెనా పట్టపురాణి
జాడతోడ నందు కిట్టె సమ్మతించెనా
ఆడుకొవి నిన్నప్పటి నాఅడిఁబెట్టదుగదా
తోడనే తెలుసుకొమ్మీ తొల్లిటిమాట ॥ ఉమ్మ ॥

సొరిది మనయిద్దరిఁ జూచెనా అలమేల్మంగ
సిరుల నిన్ను మెచ్చెనా శ్రీవేంకటేశ
ఇరవై నన్నేలినందు కిచ్చగించి వుండుఁగదా
అరసి యెంచుకొమ్మీ ఆకెనీసరవులు ॥ ఉమ్మ ॥ 307

సామంతం

ఇంతిభాగ్యము నీచిత్త మేము చెలికత్తెలము
యెంతసేసునో వలపేమౌతా నెఱఁగము ॥ పల్లవి ॥

కోరి నిన్ను సారెసారెఁ గూరిమి గొసరఁగాను
యేరీతి నున్నదో చిత్త మెఱఁగము
చేరి నీకుఁ గానుకిచ్చి చేతులెత్తి మొక్కఁగాను
బోరన నీకును దయ పుట్టునో యెఱఁగము ॥ ఇంతి ॥

బెట్టుగా నింతేసి నీకుఁ బ్రియములు చెప్పఁగాను
యెట్టు సేసేవో నీచేఁత లెఱఁగము
చుట్టిచుట్టి నిన్ను నింత సొలసి వేగిరించఁగా
గుట్టున నెప్పుడు వచ్చి కూడేవో యెఱఁగము ॥ ఇంతి ॥

పిలిచితెచ్చి నిన్నీకె పెండ్లిపీఁటపై నుంచఁగా
ఇల నెంతమన్నించేవో యెఱఁగము
చెలి యలమేలుమంగ శ్రీవేంకటేశుఁడవు
కలసితివి నేరుపుగలుగు టెఱఁగము ॥ ఇంతి ॥ 308

పాడి

విన్నవించితి నావిధమెల్లా నీకు నేఁడు
మన్నింతువు నాగుణము మఱవకు మీఁకను ॥ పల్లవి ॥

జిగురువంటిది నాచిత్తముగాఁ బోలును
అగపడి నీయందే యంటుకున్నది
తగులువంటిది నాతనువుగాఁ బోలును
వెగటులేక కాఁగిలి విడువ దెఁ(దెం?)తైనా ॥ విన్న ॥

కొండతీఁగెవంటిది నాకోరికగాఁబోలును
    ఆదరి నీపొందుల నల్లుకొనీని
వడిఁ జుట్టమువంటిది వలపు నాది గాఁబోలు
    యెడసి పాయఁగలేదు ఇంచుకంతా నిన్నును ॥ విన్న ॥

సరి వనమువంటిది సంతోసముగాఁబోలును
    నిరతి నామోవిపండు నీకిచ్చెను
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
    సిరుల నన్నేలితివి చెప్పఁ గొత్తలాయను ॥ విన్న ॥ 309

శ్రీరాగం

చెప్పఁగలబుద్దులెల్లాఁ జెప్పితి నీకు
    నెప్పున విన్నైతే మన్నించునే నీవిభుఁడు ॥ పల్లవి ॥

మంచిమాట లాడితేను మగఁడు మోహించునే
    వంచన గలిగితేను వసమైయుండునే
మంచి శావలుసేసితే మొగమోట గలుగునే
    మించి యీనేరుపుల మెలఁగవే చెలియ ॥ చెప్పఁ ॥

తనయిచ్చలో నుండితే దయతో రక్షించునే
    మననెరిఁగి కూడితే మరిగుండునే
వినయమే సేసితే వేడుకతో లాలించునే
    పెనఁగక యీగుణాల బెరయవే చెలియ ॥ చెప్పఁ ॥

నీవే పైకొంటేను నెమ్మది నిన్ను మెచ్చునే
    యేవేళఁ బాయకుండితే యింపు పుట్టునే
శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁ జిత్తము రా బ్రతుకవే
    వేవేల కలమేల్మంగ వెలయవే చెలియ ॥ చెప్పఁ ॥ 310

పళవంజరం

మేలుమేలు నీనేరుపు మెచ్చిరి సవతులెల్లా
తాలిమితో నను(జూడు దక్క(గొనే నతని ॥ పల్లవి ॥

చిత్తము రా సేవసేసి సిగ్గు విడిపించితివి
ఒత్తితోఁడ నీయొద్దఁ బాయనియ్యవు
గుత్తపుగుబ్బ లురాన గుఱుతులు మోపితివి
యిత్తల నాతని నింకా నెంత వలపింతువో ॥ మేలు ॥

కోరి నీమొగముచూచుకొంటా నుండఁజేసితివి
నేరఁగలపనులెల్లా నేరిపితివి
ఆరగింపు లెప్పుడు నీయందే మరిపితివి
తీరాన నింకా నెంత ప్రియములు రేఁతువో ॥ మేలు ॥

కొప్పు దువ్వేవంటానే గోరఁ జెక్కు మోపితివి
వొప్పుగఁ గూడి చెమట లూరించితివి
అప్పుడే శ్రీవేంకటేశు నలమేల్మంగవు నీవు
అప్పస మింకా నెంత ఆసలఁబెట్టుదువో ॥ మేలు ॥ 311

మంగళకౌశిక

ఏమిమాట ఇచ్చితివో యేకతానను
నీమది దలఁచుకొని నెరవేర్చరాదా ॥ పల్లవి ॥

చేరఁదేసికన్నులచెలియ నీ మోము చూచె
కూరిమి గొసరీ విన్నుఁ గొలువులోన
నారుకొన సెలవుల నవ్వు లేమినవ్వేవు
చేరి యాపె చనవులు చేకొనఁగరాదా ॥ ఏమి ॥

పట్టెఁదేసిగుబ్బలపదఁతి కానుక యిచ్చి
గుట్టుతోడ నెచ్చరించీ గోర నంటుచు
బట్టబయలు సిగ్గునఁ బరాకులేల సేసేవు
చుట్టమై తేఁ గాఁగిలించి చొక్కించరాదా ॥ఏమి॥

నిలువుఁదురముతోడినెలఁత నీకు మొక్కి
వలపులు చల్లీ సన్నలు సేయుచు
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
కలసితి వాపె నిచ్చె కడు మన్నించరాదా ॥ఏమి॥ 312

రేకు 1253 శంకరాభరణం

గుదిగొన్న తమితోడ గుబ్బతిలీవి
మదనకేలికి నీవె మన్నించవోయి ॥పల్లవి॥

మగువ నిన్నుఁజూచి మనసులోఁ దలపోసి
జిగిమించ మేనఁ జిందీఁ జెమటలు
నిగిడించీఁ బులకలు నిలువెల్లా జాజుకొన
సొగిసి యాపెదిక్కు చూచితివా వోయి ॥గుది॥

మఱి నీవద్ద నిలిచి మాట లొయ్యనే యాడి
చిఱునవ్వులు నవ్వీ శిరసు వంచి
కఱఁగికఱఁగి నీకుఁ గడుఁబదనై వున్నది
యెఱఁగితివా నీవు యీపెభావ మోయి ॥గుది॥

చెలిమి నీతోఁ జేసి సిగ్గులెల్లాఁ బచరించి
బలువైనయాసతో నీపాదలొత్తిని
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
యిల నన్ను నేలితివి యీకెఁ గూడవోయి ॥గుది॥ 313

సాళంగనాట

ఏమని పొగడవచ్చు నిదివో నీలీలలు
ఆముకొన్ననీవలపు లంగడికి నెక్కెను ॥ పల్లవి ॥

బంగారుబొమ్మవంటిపడఁతి వద్ద నుండఁగా
చెంగలించి సంతోసానఁ జెలరేఁగేవు
ముంగిటనున్నసతులు ముసిముసినవ్వులతో
తొంగి చూచే రదె నీసుద్దులు చెప్పుకొంటాను ॥ ఏమ ॥

చిలుకలకొలికియై చెలి నీతో మాటాడఁగా
వెలలేనివేడుకతో విఱ్ఱవీఁగేవు
కెలననున్నదేవుళ్లు కెరలి తెరమాటున
నిలిచి యాలకించి వినేరు మెచ్చుకొంటాను ॥ ఏమ ॥

మరుతల్లి యలమేలుమంగ విడెమియ్యఁగాను
సిరుల శ్రీవేంకటేశ చిమ్మిరేఁగేవు
విరుల సేసలువెట్టి వింతసతు లిద్దరికి
దొరకొని విన్నుఁ గూడి దోమటి గలపేరు ॥ ఏమ ॥ 314

ఆహిరినాట

ఇందరముఁ బైకొంటే నేమిసేసేవు
చెంది నీకిప్పుడే చాటిచెప్పితిఁ జుమీ ॥ పల్లవి ॥

చీరలియ్యఁగదవోయి సిగ్గరిగొల్లెతలము
చేరి మమ్మునేల కాకుసేసేవోయి
బారెఁడేసినెరు లివె పైఁ గప్పుకున్నారము
కేరికేరి యంత కిలకిల నవ్వేవోయి ॥ ఇంద ॥

చేతులెత్తి మొక్కుమని చెప్పేవు పలుమారు
కాతరీఁడ వౌదువు దగ్గర రావోయి
జాతిగాఁ దమ్మిపువ్వులఁ జాటువెట్టుకున్నారము
యేతరిచేఁతలు మాతోనేల సేసేవోయి ॥ ఇంద ॥

వలపులు చల్లేవు వడి మాపై నేసలుగా
కలసి చీర లిచ్చితి గామిడివోయి
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
ఫలించె మానోము నీవే పతివయితివోయి ॥ ఇంద ॥ 315

నాదరామక్రియ

ఏతపము సేసి(తి)నో యిటు నన్ను లాలించి
చేతికి విడెమిచ్చేవు చిన్నదాన నేను ॥ పల్లవి ॥

కుడిదిక్కు సతులెల్లాఁ గొలువు నీకుఁ జేసేరు
యెడమవంక సతులు యిదె మొక్కేరు
వుడివోనివేడుకతో నొద్దోలగమై వుండి
యెడయక నాతో నవ్వే వేమిటాఁతి నేను ॥ ఏత ॥

విన్నపాలు సేసేవారు వేళగాచుకున్నారు
సన్న సేసేవారు సరుసనే వున్నారు
మన్నించి యేపొద్దు నీవు మాటలు నాతో నాడేవు
యెన్నిచూచితే మరి యెంతదాన నేను ॥ ఏత ॥

పెండిలి విన్నాదేవారు పీఁటమీఁదనే వున్నారు
విందువావిమేనవారు నిలుచున్నారు
అందనే శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
మెండుగా నన్నేలితివి మేలుదాన నేను ॥ ఏత ॥ 316

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఆఁపరాదు తమకము అట్టె నిన్నుఁజూచి
మోపరాదా నీకరములు నాచన్నులను ॥ పల్లవి ॥

చొప్పుగా నెందాఁకా సుద్దు లడిగేవు మమ్ము
కప్పరాదా పచ్చడము గక్కన నీవు
అప్పటి విదేలిచ్చి ఆసల నేమివెట్టేవు
చెప్పి వూడిగాలేమైనాఁ జేయించుకోరాదా ॥ ఆఁప ॥

సారెసారె మాతోను సరసము లేమాడేవు
రారాదా పానుపుపైకి రంతులేఁటికి
వూరకే యేకతమున నుండి తమిరేఁచనేల
యీరాదా నీమోవితేనె లెంత నోరూరించేవు ॥ ఆఁప ॥

గుట్టుతోడ వలపులు గుబ్బతిలించనేఁటికి
పెట్టరాదా తమ్ములము పెనఁగనేల
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
గట్టిగా నన్నేలితి విక్కడనే వుండరాదా ॥ ఆఁప ॥ 317

రామక్రియ

కానీవయ్యా సంతోసము కడు నీకైతేఁ జాలు
నే నీచెప్పినట్టుసేసేనీమాటలోదానను ॥ పల్లవి ॥

పడఁతిసుద్దులు నీవు పలుమారుఁ జెప్పఁగాను
విడువకేపొద్దూ మాకు వినవలెఁగా
తడవి యాపెగుణాలు తలపోసి పొగడఁగా
జడియ కందులకు మెచ్చఁగవలెఁగా ॥ కానీ ॥

వెగటులే కాపె నీవు వినోదము లాడఁగాను
నగవురాకున్నా మాకు నగవలెఁగా
తగిలి నీ వింతేసిపెద్దరికము సేయఁగాను
మొగమోటమున మేము మొక్కవలెఁగా ॥ కానీ ॥

చెలఁగి యాపె నీవు సేసలు చల్లుకోఁగా
బలిమి నేము సోబానఁ బాడవలెఁగా
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశ్వర
యెలమి నన్నేలితివి యియ్యకొనవలెఁగా ॥ కానీ ॥ 318

రేకు 1254 మధ్యమావతి

ఇటువలె నుండవద్దా ఇద్దరివేడుకలును
తటుకనఁ జూచి సంతసమాయ మాకు ॥ పల్లవి ॥

వీఁపునఁ జన్నులు మోపి నెలఁది నీకొప్పు దువ్వీ
అఁవరానితమి నుస్సురంటాను
మోఁపుచు నాకుమడిచి మోవి నందిచ్చే వాపెకు
చేపట్టి వూడిగా లిట్టే సేయించుకొంటాను ॥ ఇటు ॥

యెదురుగాఁ గూచుండి ఇంతి నిశ్కఁ బాగ చుట్టీ
వుదుటునఁ దొడాఁదొడా నూఁచుకొంటాను
కదిమి యాపెనోరిలోఁ గప్పపులప్ప వెట్టేవు
అదనఁ బనులుగొనేయట్టినిబ్బరానను ॥ ఇటు ॥

దేవులలమేలుమంగ తెచ్చి కంఠమాలవెట్టి
శ్రీవేంకటేశ కాఁగిటఁ జిక్కించీ నన్ను
ఆవేళ రెంటెము గప్పే వాకెపయ్యద జారితే
నీవు సింగారించిపించుకొనేయాసోదానను ॥ ఇటు ॥ 319

బౌళి

ఏమిసేసే విచ్చటను ఇంతి నిన్నుఁ బిలిచీని
  ప్రేమములు కణఁజాలఁ బెట్టుకొందువు రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెలియచెమటలను చిత్తడివాన గురిసె
  బలువుగా వలపులపంటలు వండె
  కలిమిమీరి చన్నులు కనకపురాసులాయ
  కొలచి కోరు గొందువు కొటారుకు రావయ్యా ॥ ఏమి ॥

వుడివోనితమకపుటూర్పులనే తూరుపెత్తె
  కడలేనియాసలగాదెలఁ బోసె
  యెడయనిపయ్యదనే ఇల్లారుగాఁ బెట్టె
  కడలేనిరతుల కంగాణింతువురావయ్యా ॥ ఏమి ॥

పొలపపిగ్గుల పాలపొంగలిగాఁ బెట్టె
  వెలయఁ గాఁగిలి నీకు విడిదిసేసె
  అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
  కలసితి విట్టె వచ్చి కాణాచాయ రావయ్యా ॥ ఏమి ॥ 320

వరాళి

నీవేమి బాసగొంటివో నీమాట జవదాఁటదు(ఁడు?)
  యీవల మమ్మ నిట్టె యేలుమనవమ్మ ॥ పల్లవి ॥

విప్పుచు నాకుఁగాను విన్నపాలు సేయవమ్మ
  చెప్పినట్టెల్లా నీకుఁ జేసు నాతఁడు
  యెప్పుడునుఁ బ్రేమతో మాఇంటికి రమ్మనవమ్మ
  అప్పణ నీవిచ్చితేను ఆదరించు నన్నును ॥ నీవే ॥

పొందు మాతోఁ జేయుమని బుద్ధులు చెప్పఁగదమ్మ
అంది నీచేతిలోనివాఁడై నాఁ డాతఁడు
మందలించి మాతోను మాటలాడుమనవమ్మ
యెందు నీకు వయసు మీఁదెత్తుకున్నాఁ డతఁడు ॥ నీవే ॥

బలువై నన్నుఁ బాయరాకుండుమనవమ్మ
వొలిసి నిన్ను మరిగివున్నాఁ డతఁడు
అలమేలుమంగ వింకా నతని వేఁడుకోవమ్మ
వెలయ నన్నేలె శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడు ॥ నీవే ॥ 321

ముఖారి

ఆతఁడే కావలెనంటే అట్టె పొందుసేసేఁగాక
యీతల నోచెలులాల యేల వేగిరించేరే ॥ పల్లవి ॥

మన్ననగలుగువా రేమాటలాడినా నింపులు
కిన్నెరమీటులగిలిగింపు లింపులు
చన్నులు దాఁకఁ బెనఁగ సాదింపు లింపులు
వున్నవారేమనినా నొద్దికౌనా పతికి ॥ ఆతఁ ॥

చెంగటనున్నవా రేచేఁత సేసినా నింపులు
వుంగరపువేలిసన్న లొగి నింపులు
సంగతి నద్దములోవిసరినీడ లింపులు
జంగిలిసరసములు చవులౌనా పతికి ॥ ఆతఁ ॥

ననపుగలుగువారినవ్వులెల్లా నింపులు
తనివోనిజవ్వనమదము లింపులు
పనితో నలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
వినయాన నన్ను నేలె వేసటౌనా పతికి ॥ ఆతఁ ॥ 322

బౌళి

ఇందరిముందరా నీవు ఇంతేసి సేసేవుగాక
కందువ వినోదించఁగా కాదనేమా నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

మూసినముత్యమువలె ముద్దరాలు మొక్కి మొక్కి
లాసీ నీపొందులకు లాలించరాదా
ఆసపడివచ్చినాపె నాదరించితే నేము
వాసుల కెవ్వరమైనా వద్దనేమా నిన్నును ॥ ఇంద ॥

వినయపువిత్తరాలు వేడుకతోఁ గొలువుసేయఁ
బెనఁగీ. వద్దఁ గూచుండఁబెట్టుకోరాదా
నవిచినయాపెను నంటున మన్నించఁగాను
కనికరించక ఇట్టె కాదనేమా నిన్నును ॥ ఇంద ॥

మానాపతిజవరాలు మరిగి కాచుకున్నది
పూని చనవిచ్చి యిట్టె భోగించరాదా
యే నలమేలుమంగను యీకెను శ్రీవేంకటేశ
కానిమ్మని కూడితివి కాదనేమా నిన్నును ॥ ఇంద ॥ 323

భైరవి(ప?)

నీవెంతసిగ్గువడేవు నే నేమనే నిన్ను
చేవదేర మేలుసుద్ది చెప్పితి నీకయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కదిసి యన్నిటాను చక్కనివాఁడవని విని
సుదతి యొక్కతె నిన్నుఁ జూడవచ్చెను
చదురులాడఁగ నీవు జాణఁడవని చెప్పఁగా
అదిగో నీతో మాటలాడ వచ్చెను ॥ నీవెం ॥

విగిడి రాజసమున నీవు గొలువుండఁగాను
మొగము చూపి యాకె మొక్కవచ్చెను
మిగులాఁ జుట్టరికపుమేనదాననంటాను
తగిలితగిలి నీకుఁ దమి రేఁచ వచ్చెను ॥ నీవెం ॥

యెడమిచ్చి పానుపుపై యేకతాన నుండఁగాను
నడుమ నీతోఁ దానూ నవ్వవచ్చెను
అడరి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
తడవి నన్నేలఁగాను తాఁ బెండ్లాడవచ్చెను ॥ నీవెం ॥ 324

రేకు 1255 హిజ్జిజి

ఎందుఁ దెచ్చుకొంటి వీకేమౌ నికు
సందుసుడిఁ దానేల సాదించవచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

నే విన్ను సొలసితే నీకుఁ దాఁ బూనుకవచ్చీ
తానేమౌనౌకాని యీతరుణి
పూని నే నప్పటి నీపై పువ్వొది చల్లితేను
అనుకొని సారెసారె నడ్డాలువచ్చీని ॥ ఎందుఁ ॥

కూరిమితో నే నిన్నుఁ గొంగువట్టి తీసితేను
బీరానఁ దానేల విడిపించవచ్చీని
మేరమీరి నే నితో మేలమాడి చెనకితే
చేరి తానెంత గొణఁగి చేతులు చాఁచీని ॥ ఎందుఁ ॥

నిలుచుండి వేడుకతో నిన్ను నేఁ గాఁగిలించితే
నెలవి నవ్వి తానేమి సిగ్గువడీని
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
లలి నీవద్ద నే నుంటే లాఁచీఁ దాను నీకును ॥ ఎందుఁ ॥ 325

నాదరామక్రియ

ఎంతనేరుపే నీవు యేను నితఁడు నుండఁగ
కాఁ (కొం?) తైనా సిగ్గువడవు కొనరేవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

చెలికత్తెమాటునను చిఱునవ్వు నవ్వుకొంటా
యెలయించ వచ్చితివా యీతని నీవు
సొలసిసొలసి చూచి సొంపులెల్లా రేఁచుకొంటా
వలపించేనంటాను వచ్చితివా నీవు ॥ ఎంత ॥

సొమ్ములెల్లాఁ బెట్టుకొని సొరిది సింగారించుక
యెమ్మె చూపవచ్చితివా యీతనికిని
సమ్మతి నూరఁగలసరసము లాడుకొంటా
కిమ్ముల నిలుచుండి చొక్కించఁగ వచ్చితివా ॥ ఎంత ॥

కందువఁ బయ్యద జార కడుమురుసుకొంటాను
పొందుసేయవచ్చితివా పొంది యీతని
అందపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవిభుఁడు
ముందే నన్నేలె నితనిమోహాన వచ్చితివా ॥ ఎంత ॥ 326

గౌళ

ఎక్కడ పరాకు నీకు యెదపై నీకె వున్నది
మక్కువతో నన్నిటాను మన్నించరాదా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులఁ జెమట గారఁ జిప్పిలుఁగళలతోడ
అక్కరతో నీకు మొక్కె నప్పటనుండి
వెక్కసపుఁబావురాలవేడుక లెంతచూచేవు
జక్కవ లివిగో ఇంతిచన్నులు చూడరాదా ॥ ఎక్క ॥

వించినకోర్కులు మీర నెట్టుకొన(ను?)చూపులతో
పొంచి నీకుఁ గానుకియ్యఁ బూఁచుకున్నది
పెంచినకోవిలకూఁత బెటుగా నేమి వినేవు
మంచిచిల్కపలు కీకెమాట వినరాదా ॥ ఎక్క ॥

తలపోఁతలరతులతమితో శ్రీవేంకటేశ
అలమేలుమంగవద్ద నదె వున్నది
నెలకొన్నఇంటిలోన నెమళ్లతో నేమాదేవు
చెలి హంసవంటి దీపె చెల్లాటా లాడరాదా ॥ ఎక్క ॥ 327

శ్రీరాగం

చెలియా వేగువెట్టుక చెప్పవే యాతనిరాక
తలకొని మొక్కితేను దయదలఁచీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

వీది నింత రాఁగాను విభునికి నెదురేఁగి
కైదండ ఇచ్చి తెచ్చి గద్దెపైఁబెట్టి
పాదాలొత్తి విడెమిచ్చి పైపై వేఁడుకొంటేను
పాదుగా నేలుఁగాక నాపలుకేల తోసీనే ॥ చెలి ॥

పల్లకి యెక్కుకరాఁగా పక్కనఁ గానుక యిచ్చి
యిల్లు చూపి విందువెట్టి యేకతానను
చల్లఁగాఁ బానుపువేసి సరి నుపచరించితే
చెల్లించుఁగాక చనవు చిత్తము రాయటవే ॥ చెలి ॥

చెలులు దోడుకరాఁగా చేరి నే నారతియెత్తి
లలిఁ దెరవేసి మోవి లంచమిచ్చితే
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
కలసె నన్నిట్టె యిదె కాణాచిగదవే ॥ చెలి ॥ 328

రామక్రియ

చూడవే చెలియా తనసుద్దు లిటువంటివే
వోడక విభుఁడు తాను వుల్లసాలాడేనా ॥ పల్లవి ॥

కంగులేక వింటేను కత చెప్పవచ్చుఁగాక
వెంగేలుగా భావించితే వింతగాదటే
ముంగిటికి వచ్చితేను మొక్కు మొక్కవచ్చుఁగాక
చెంగిచెంగి పొలసితే చేసేదేమే ॥ చూడ ॥

ననిచి మోముచూపితే నవ్వు నవ్వవచ్చుఁగాక
తనలో సిగ్గువడితేఁ దడవేదెట్టే
చనవిచ్చితే మోవి చవిగొనవచ్చుఁగాక
పనివడి వేఁడుకోఁగాఁ బచ్చిసేయనేఁటికే ॥ చూడ ॥

కలసి వూరకుండితేఁ గాఁగిలించవచ్చుఁగాక
గిలిగింతలైతే గోర గీరవచ్చునా
బలువుఁ డలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
యిల నీతఁడే నన్నేలె నిఁక నేమనేవే ॥ చూడ ॥ 329

దేవగాంధారి

అన్నిటా జాణవు నీయంతవాననా నేను
యిన్నేసినేరుపుల నన్నెంత వొంసేవు ॥ పల్లవి ॥

ప్రేమతో నీవు నవ్వితే ప్రియమున నుందుఁగాని
యేమిటికౌతా నే నెఱఁగను
మోము దప్పకచూచితే మించి యాసగింతుఁగాని
కోమలమైననీలోగుట్టు నేఁ దెలియను ॥ అన్ని ॥

మాటలు నీ వాడితేను మతిఁ గరఁగుదుఁగాని
　తేటలనీమర్మములు తెలియ నేను
చోటిచ్చి లాలించితేను చొక్కుచుఁ గూచుందుఁగాని
　జూటరినీమరఁగులు సోదించ నేను ॥ అన్ని ॥

చెనకి కాఁగిలించితే వినయాన నుందుఁగాని
　తనివోనినీతమి దలఁచ నేను
మనసిచ్చి(చ్చే?)యలమేలుమంగను శ్రీవేంకటేశ
　నను నేలితివి యింతఁ బెనఁగ నేను ॥ అన్ని ॥ 330

రేకు 1256 సాళంగనాట

అమ్మరో యెంతవుద్దఁ(ద్దం?)డీఁ డావిభుఁడు
　బొమ్మల జంకించి యెంతపొమ్మనినాఁ బోఁడు ॥ పల్లవి ॥

గుట్టున నే నుండఁగాను కొచ్చికొచ్చి చూచీని
　వొట్టువెట్టినా మానఁ డోయమ్మ వీఁడు
అట్టునేసి పిసికీని తాలవంటిచన్నులు
　దిట్టయై చేతులువట్టి తీసినాఁ బోనియ్యఁడు ॥ అమ్మ ॥

మానాపతినై ననాతో మాటలు సారె నాడీ
　ఆనవెట్టినా విడువఁ డక్కరో వీఁడు
అనుక యిందరిలో నాఆయము లంటఁగవచ్చీ
　యే నెంత పెనఁగినాను ఇంచుకా జడియఁడు ॥ అమ్మ ॥

తలవంచుకొన్ననాతో తగిలితగిలి నవ్వీ
　తలుపు మూసిన వచ్చి తడవీ వీఁడు
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
　బలిమి నెంతగూడినాఁ బంతాన నలయఁడు ॥ అమ్మ ॥ 331

ముఖారి

ఏమయ్యా నవ్వుమనేవు యెంతచప్పనా
కామించితే సిగ్గులు గాడిఁగట్టవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

చెంతనుండి యాపె నీకు సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
కాంత వేరొకతె పొత్తుఁ గలయు టెట్టు
ముంతలముంచినయట్టి మోహములు చల్లఁగాను
వంతులకుఁ గొసరేటివనితయుఁ గలదా ॥ ఏమ ॥

మనసుమర్మ మెరిఁగి మాట లాపె యాడఁగాను
వెనుకొని వేరొకతె వినుట యెట్టు
పెనఁగిపెనఁగి నీతోఁ బెనుసరసాలాడఁగ
గునిసి బంతికి వచ్చి(చ్చే?)కోమలియుఁ గలదా ॥ ఏమ ॥

మలయుచు నలమేలుమంగ యాపె గూడఁగాను
లలి వేరొకతె నీకు లాఁచుట యెట్టు
మెలఁగి శ్రీవేంకటేశ మెచ్చి నన్ను నేలితివి
పిలువక మెలఁగేటిపేరటాలు గలదా ॥ ఏమ ॥ 332

పాడి

వేడుకయ్యీఁ బలుకవే వేగమే
యీడకు వచ్చినాఁడా ఇంతలోననే ॥ పల్లవి ॥

చెలి పోయివచ్చితివా చెలువుఁడున్నెడకు
పొలుపుగా నాతనిఁ బొడగంటివా
పిలిచితివా రమ్మని ప్రియముసేసితివా
తెలిపి చెప్పితివా తెగరానిమోహము ॥ వేడు ॥

ముందె కానుకిచ్చితివా మొక్కితివా నామారు
కందు వెరఁగించితివా గక్కన నీవు
మందలించి అడఁగలమాటలెల్లా నాడితివా
పొందులెల్లాఁ దలఁపించి పోనీక తెచ్చితివా ॥ వేదు ॥

పాదాలు గడిగితివా పానుపు వేసితివా
యీదెస నన్ను లాలించీ ఇదివో తాను
పాదుగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
ఆదిగొని నన్ను నేలె ఆస వుట్టించితివా ॥ వేదు ॥ 333

సింధురామక్రియ

కందువ నప్పటనుండి కాచుకున్నాఁ డాతఁడే
చెంది వూడిగములెల్లా చిత్తము రాఁ జేయవే ॥ పల్లవి ॥

పవళించినాఁడు పతి పాదాలు పిసుకవే
ఇవల వాకిటనుండి యేమిసేసేవు
తివిరి పన్నీరడిగీఁ దెచ్చేనని పలుకవే
చివురుమోవినవ్వుల సిగ్గువడనేఁటికే ॥ కందు ॥

కదిసి నిద్దురవోఁడు కతచెప్పఁగదవే
యెదుట నిలువుటద్ద మేమిచూచేవు
అదివో విసరుమనీ నందనే కూచుండవే
కొదికి వట్టిగుట్టున గుబ్బతిలనేఁటికే ॥ కందు ॥

యేకతానఁ బొద్దువోదు యెనసి మాటాడవే
యీకరఁ జెలితో జూజాలేమాడేవు
పైకొని యలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
నీకాఁగిట నిదె కూడె నివ్వెర గేమిటికే ॥ కందు ॥ 334

వసంతవరాళి

నాయకుఁడు సన్నసేసీ నన్ను నీతోఁ జెప్పుమని
కాయముఁగాయము మోచె కడమ లింకేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

పగడవాతెరమోవిఁ బలుకవే పతితోడ
బిగిమించ మంచమెక్కి సిగ్గులేఁటికి
మొగమెత్తి చూడవే ముచ్చటలు దైవార
తగులాయ నేత్రములు తల వంచనేఁటికి ॥ నాయ ॥

గట్టినీచన్నుల నొత్తి కాఁగిలించుకొనవే
చుట్టరికము గలసె సుద్దులేఁటికి
నెట్టుకొని నవ్వవే నేరుపులెల్లా మించ
దట్టమాయఁ దమకము తాలిమి లిఁకేఁటికి ॥ నాయ ॥

సొలయుచు మోవి యిచ్చి చొక్కించఁగదవే
తలకొన్న వలపులు దాఁచనేఁటికి
అలమె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
కలసితివి మెచ్చవే కడుగుట్టులేఁటికి ॥ నాయ ॥ 335

మేఁచబౌళి

చెలి మమ్ముఁ జెప్పుమని సిగ్గుతోడఁ దా నున్నది
తలకొని యాకెతో మంతనమాడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కన్నులచూపులనే కాంత నీ కారతులెత్తీ
మన్నించి రావయ్యా లోనిమల్లసాలకు
చన్నులనే నిమ్మపండ్లు సారెకుఁ గానుకలిచ్చీ
చెన్నుగా నందుకొందువు చేయిచాఁచవయ్యా ॥ చెలి ॥

పచ్చిచిగురాకుమోవిఁ బళ్లెము నీకుఁబెట్టి
ఇచ్చ విందారగింతువు ఇయ్యకోవయ్యా
ముచ్చటఁ గరకమలముల నిన్నుఁ బూజించి
కొచ్చి కాఁగిటిలోనఁ జేకొనఁగదవయ్యా ॥ చెలి ॥

మొలకనవ్వులనే ముత్యాలసేస వెట్టి
లలి నాపెమోము చూచి లాలించవయ్యా
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
కలసితి వీకె నిట్టె కరుణించవయ్యా ॥ చెలి ॥ 336

రేకు 1257 దేసాళం

నేనేం యలిగేను నీతో నేఁడు
కానీవయ్యా నీపాదాలకడనే వుందాను ॥ పల్లవి ॥

యియ్యెడ నన్నేల నీవు యింతేసి వేఁడుకొనేవు
తొయ్యలి నెవ్వతెనైనాఁ దోడితెత్తునా
పయ్యదకొం గేమిటికి పట్టితియ్యవచ్చేవు
చెయ్యార నానతీవయ్యఁ [1]జేసే నూడిగములు ॥ నేనే ॥

పైకొని నన్నెంత వొడఁబరచఁగవచ్చేవు
యేకాంతకుఁ బంతమిత్తు నేమనేవు
జోకతో నాచెక్కు నొక్కి సొమ్ములెన్ని యిచ్చేవు
యేకడ నీతలఁపున్నా నీదేరించే నేను ॥ నేనే ॥

యిచ్చఁ గాఁగిలించి ప్రియాలేల సేసేవు నాకు
మచ్చికసతుల కేడ మాటలాడేను
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
యెచ్చుగా నన్నేలితివి యెఱుఁగుదు నన్నియూ ॥ నేనే ॥ 337

1. 'వయ్య సేసే' అని యుండదగు.

శంకరాభరణం

ఇఁక నేమి గావలె నింతకంటె నేమిసేసు
కొంకక మతిఁ దలఁచుకొనరాదా పొందులు ॥ పల్లవి ॥

యెట్టనెదుటనే వుండి యెఱుకలు సేసి నీకు
చుట్టరికములు చెప్పి సుదతి
మట్టుమీరి యప్పటి నీమర్మములు సోఁకఁగాను
గుట్టుతోడ నీవిచ్చినగుఱుతులు చూపీని ॥ ఇంక ॥

యేరుపరచి నీవావి యిరుగుపొరుగువారిఁ
దారుకాణ సేసీని తరుణి
కూరిమితో తాఁ దొల్లి గోరగీరితినని
ఆరితేరి నీమేన నానవాలు చూపీని ॥ ఇంక ॥

కలసినరతివేళ కాఁగిటిలో నీలెక్కలు
చిలుకచే నాడించీఁ జెలియ
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
అలరి నన్నేలితివి యాపె [1]నాలననీని ॥ ఇంక ॥ 338

హిజ్జిజి

ఎంత జాణతనమూ యెంతనేరుపు
పొంత నీవైనా నాపెకు బుద్ధిచెప్పరాదా ॥ పల్లవి ॥

అదరి నీప్రియురాలు ఆకుమడిచియ్యఁగాను
యెదచొచ్చి యందుకొనీ యెవ్వతో తాను
తొడిఁబడ నీ కాపె కస్తూరిబొట్టు వెట్టఁగాను
వదువున గోర దిద్దవచ్చీఁ దాను ॥ ఎంత ॥

1. 'ఆపెయున్' లో 'యు' లోపించినసంధి కావచ్చు.

పక్కన నీదేవి పీఁటపై నిను నునిచితే
యెక్కుకొనీ నీతోడ యెవ్వతో తాను
అక్కరతోఁ బదములు ఆపె నీపైఁ బాడితేను
చెక్కుచేతఁ దానాలు చెప్పవచ్చీఁ దాను ॥ ఎంత ॥

వలచినయాపె నీవద్దఁ బవ్వళించఁగాను
యెలమితోఁ గాఁగిలించీ యెవ్వతో తాను
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీ వేంకటేశ్వర
తొలుత నీపెఁ గూడితే దొమ్మిఁగూడీఁ దానును ॥ ఎంత ॥ 339

సామంతం

చేకొని యాపెచనవు చెల్లించరాదా
దాకొని నీమేలులోనిదానవే నేను ॥ పల్లవి ॥

చిప్పిలుఁజెమటతోడ సిగ్గుతోడ జవరాలు
కొప్పు గొంత జారఁగానే కొసరీ నిన్ను
చెప్పరాక సన్నలేల నేసే వాపెకు నీవు
యెప్పుడు మీపొందులు నే యెఱఁగనివా ॥ చేకొ ॥

చెక్కుటిచేతితోడ నెలవినవ్వులతోడ
చొక్కపుముద్దుమాటల సొలసీ నిన్ను
పక్కన నెఱఁగకుండాఁ బరాకులేల సేసేవు
దిక్కులమీసుద్దులు నేఁ దెలియనివా ॥ చేకొ ॥

తెల్లనికన్నులతోడఁ దేలింపుఁజూపులతోడ
చెల్లుబడితనమునఁ జెనకీ నిన్ను
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
వెల్లవిరి నేలితి మీవిధాలు విననివా ॥ చేకొ ॥ 340

రామక్రియ

వాతరొట్టుదనమేలే వనితలకు
నీతితో మెలఁగితేనే నిన్ను మెచ్చేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పగటులు చూపిచూపి పలుమారు నవ్వేవు
మగవితో నేమిటికి మందెమేళాలు
మొగము చూపి చేయెత్తి మొక్కితేను మేలెరిఁగి
తగిలి యాతఁడే నీపై దయసేసీఁగాక ॥ వాత ॥

వాలుకచూపులఁ జూచి వాసులకుఁ బెనఁగేవు
యేలినవానితోనేలే యెగసక్కెలు
తాలిమితో సేవసేసి దండనే కాచుకుండితే
పాలించి యాతఁడే నిన్నుఁ బైకొనీఁగాక ॥ వాత ॥

చలములు సాదించి చన్నులనేల వొత్తేవు
బలువునితోనేలే పాదిపంతాలు
అలమేలుమంగవిభుఁడగుశ్రీవేంకటేశ్వరు-
కొలువుసేయఁగఁ దానే కోరి కూడీఁగాక ॥ వాత ॥ 341

కాంబోది

ఇంతి నీచెలువ మిది యెంతవి పొగడవచ్చు
చెంతనున్నచెలులము చేసినదే భాగ్యము ॥ పల్లవి ॥

చక్కవిదాన వన్నిటా జాణతనాలు నేర్తువు
నిక్కి చీఁకటులుగమ్మీ నీతురుము
ముక్కు సంపంగిపూఁ బోలు మోము చంద్రునివంటిది
పక్కన నీపతి చూచి భ్రమసునేకదవే ॥ ఇంతి ॥

జవరాలవు మొదల చల్లఁజూపులాఁడివి
చివురువలె నీమోవి చెంగలించీని
కవచన్నులు గట్టులు కరికుంభజఘనవు
యివల నీకుఁ బతి మోహించ కెట్లుమానునే ॥ ఇంతి ॥

వొరపరి వన్నెటాను వుదుటుగలసతివి
సరసతలు నీవల్ల జాజుకొనీని
సిరులలమేల్మంగవు శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు
వరుసతో నిన్నుఁ గూడి వలచునేకదవే ॥ ఇంతి ॥ 342

రేకు 1258 ఆహిరి

ఎందుండి విచ్చేసితివి ఇప్పుడు మాఇంటికి
చెంది సేవలు నేనేమి సేతుఁ జెప్పవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నిద్దురదేరీ గట్టిసీతురుము జారీ
చెన్నగునీమొగమున సిగ్గుదేరీని
సున్నవిచెక్కులవెంట నొసలిచెమట గారీ
యెన్నఁగ నీవున్నజాడ యిదియేఁటిదయ్యా ॥ ఎందుం ॥

నిట్టూరుపులు రేఁగీ నీమోవిఁ గెంపులు రాఁగీ
చుట్టుకొన్నపచ్చడముచుంగు లూఁగీని
పెట్టినకంకణములు బిగువువదలి వాఁగీ
వెట్టదీరఁ గాఁగిటికి వేఁకపదేవయ్యా ॥ ఎందుం ॥

చిత్త మేఁటికో లాసీ చేఁతలు బయలుసేసీ
హత్తి వెన్నెలలు నవ్వులందుఁ గాసీని
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
బత్తితో నన్నేలితివి బాగులాయనయ్యా ॥ ఎందుం ॥ 343

మాళవిగౌళ

ఎంత బాఁతిపడేవు మాకేమిచెప్పేవు
వింతలింకా నేమున్నవో వెదకి చేకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కన్నె చక్కనిదంటాను కడుఁగడుఁబొగడేవు
వన్నెగా పటముమీఁద వ్రాసుకోవయ్యా
చన్నులు గొప్పలంటాను సారెఁ జేతనంటేవు
వున్నతి వేడుకైతే నీవాళ్ళ నొత్తుకోవయ్యా ॥ ఎంత ॥

భామపిఱుఁదు గొప్పంటాఁ బలుమారు మెచ్చేవు
ప్రేమ నింకాఁ బోదినేసి పెంచవయ్యా
మోము గడుసోగంటాను మునుకొని చూచేవు
వేమరుఁ దలపోసుకో వినోదించవయ్యా ॥ ఎంత ॥

చెలికొప్పు మూరెఁడంటాఁ జేరిచేరి కొలచేవు
పిలిచి ముత్యాలసేస పెట్టవయ్యా
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
ఇల నన్నేలితి వాకె నింకా మన్నించవయ్యా ॥ ఎంత ॥ 344

బౌళి

కానీ కానీవయ్యా నీకతలన్ని[1] నెఱుఁగుదు
పూనిపట్టి మాట లెంతపొసఁగనాడేవు ॥ పల్లవి ॥

గట్టినాచన్నుల నీమెయి కడుఁగాఁడ నెత్తుక
యిట్టి నీ జవ్వనగర్వ మేల మానేవు
చుట్టిచుట్టి గొనగోరుసోఁక సరసమాడక
తొట్టిన నీమదమేల తుదమొద లెంచును ॥ కానీ ॥

1. 'అన్నియున్' లో 'యు' లోపించినసంధి కావచ్చు.

గబ్బినానోరను నిన్నుఁ గరతులెల్లా నాడక
వుబ్బరివై తిట్టకేల వుండేవు నీవు
విబ్బరవుచన్నులను నీమవసుఁ గరఁచక
సిబ్బితితో నీవేల నాచెప్పినట్టు సేతువు ॥ కానీ ॥

పరపుపై నీవు నేనుఁ బడితశించిననఁగాక
సరుగ నీవేల వోజకు వచ్చేవు
అరయ శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
తిరమై నన్నేలితివి తెర యేల వేసేవు ॥ కానీ ॥ 345

ఆహిరి

అప్పటినేల పిలిచే వాసల నేల పెట్టేవు
వొప్పుగా నీపనులకే వొడిగటుకున్నది ॥ పల్లవి ॥

పలుమరు విడేలిచ్చి పాదాలొత్తె వేగినంతా
చెలి యేమి సేయవలెఁ జెప్పవయ్యా
వలసినట్లల్లా వీణె వాయించెఁ గొంతవడి
తలఁపు నీకెందుపైనో తతి నీకే తెలుసు ॥ అప్ప ॥

చేముట్టి సరసమాడి సేవసేసె నిందాఁకా
యేమనేవు యింకా నానతీవయ్యా
కామించినట్లల్లాఁ గతలుచెప్పె నీకు
యేమో నీకు నిద్ర రాదు యెఱఁగము నేము ॥ అప్ప ॥

పక్క నీకుఁ దోడు వండె బడివాయ దెప్పుడును
నిక్కి నీకితవైనట్టు నేరుపవయ్యా
వెక్కసపలమేలుమంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
నెక్కొని పెండ్లాడితివి నీవన్నీ నేరుతువు ॥ అప్ప ॥ 346

మాళవిగౌళ

ఎట్టుండునో పతిచిత్త మించుకంతా నెఱఁగవు
  గుట్టుతోడ నుండఁగదే కూడీఁ దానే ఇతఁడు ॥ పల్లవి ॥

చేరి నే వలతునంటాఁ జెప్పుకొననేఁటికే
  సారె సారె నాతవితో చవులుగాను
గోరు దాఁకించెనంటాను కొసరఁగనేఁటికే
  జీర చూపే విందరికి సిగ్గువడ కిపుడు ॥ ఎట్టుం ॥

అచ్చువా(వ్రా?)సుకొంటినంటా నక్కు చూపనేఁటికే
  కొచ్చి కొచ్చి యాతనికి గురుతుగాను
తచ్చి తొంటిపొందులెల్లాఁ దారుకాణించనేఁటికే
  యిచ్చల నవ్వేవారి నెంచక నీ విపుడు ॥ ఎట్టుం ॥

మరిగివుందాననంటా మదలించనేఁటికే
  పొరిఁబొరి నీతవికి పొందులుగాను
అరిది శ్రీవేంకటేశు నలమేల్మంగపతిని
  సరుసఁ గాఁగిలించేవు చనవుతో నిపుడు ॥ ఎట్టుం ॥ 347

పాడి

ఏమనునో ఆతఁడంటా నేల లోఁగేవే
  కామినుల కీచేఁతలు కలవేకదే ॥ పల్లవి ॥

బలువుగాఁ బతితోడఁ బంతమాడరాదుగాక
  చెలరేఁగి ప్రియములు చెప్పఁగరాదా
కొలువులోఁ గొచ్చికొచ్చి కొసరఁగరాదుగాక
  నలిరేఁగి నెలవుల నవ్వనైనరాదా ॥ ఏమ ॥

మందెమేళమున మారుమలయఁగరాదుగాక
చెంది వూడిగములెల్లాఁ జేయఁగరాదా
చిందరవందరగాను జీర దియ్యరాదుగాక
కందువఁ జన్నులనొత్తి కళ రేఁచరాదా ॥ఏమ॥

చెలరేఁగి మంచమెక్కి సిగ్గువడరాదుగాక
పిలిచి సరసమాడి పెనఁగరాదా
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వరు-
నెలయించరాదుగాక యిట్టె కూడరాదా ॥ఏమ॥ 348

రేకు 1259 దేవక్రియ

గుట్టుతోడ నుండరాదా కొమ్మ తానే ప్రియమునేసీ
అట్టె ఆపెకెంత ప్రియములు చెప్పేవయ్యా ॥పల్లవి॥

సిగ్గరిదాన నంతేసి చెనకఁగనేఁటికి
యెగ్గువట్టేదానితో నేలాటాలేల
వెగ్గళించి మాటాడఁగా వేడుకౌనా సరసాలు
బిగ్గన వలపులెంత పారఁజల్లేవయ్యా ॥గుట్టు॥

వాసివంతులెంచేదానివంక చూచి నవ్వనేల
వేసరేటిదాని నేమివేఁడుకొనేవు
రేసిరేసి పెనఁగఁగా రేఁగునా తమకములు
మూసిన సిగ్గులేల ముంగిటవేసేవయ్యా ॥గుట్టు॥

చన్నులనొత్తేదానితో సాములు సేయఁగనేల
సన్నవేల శ్రీవేంకటేశ్వర దానితో
పన్ని యలమేలుమంగపతివి నన్నేలితివి
వున్నతపురతులెన్ని వొడిఁగట్టేవయ్యా ॥గుట్టు॥ 349

మేఘరంజి

ఎంత నన్ను వేఁడుకొనే విందుకుఁగాను
సంతోసాన నీచేఁతలు సమ్మతింతుఁగాక ॥ పల్లవి ॥

యేసతితో మాటాడినా నెగ్గువట్టే దానవా
ఆసతో నీకిచ్చకమే ఆడుదుఁగాక
వాసు లాపె కెక్కించితే వద్దనేటిదానగా
నేసవెట్టి నీచలము చెల్లింతుఁగాక ॥ ఎంత ॥

కడదానితో నవ్వితేఁ గాదనేటిదాననా
యెడమిచ్చి నీవేడుక యీడేర్తుఁగాక
తొడఁమీఁదఁ బెట్టుకుంటే దూరేటిదాననా
పిడికిటివిడేలిచ్చి ప్రేమ రేఁతుఁగాక ॥ ఎంత ॥

చెలికత్తెఁ జెనకితే చేరి జంకించేదాననా
నెలవిచ్చి నీకరుణ చేకొందుఁగాక
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
అలమితి విటు నన్ను నానఁదించేఁగాక ॥ ఎంత ॥ 350

కురంజి

పట్టేఁదేసిచన్నులపాయపురాలవు నీవు
గుట్టునేనే వింత నీవు కొత్తదానవటవే ॥ పల్లవి ॥

యిచ్చగించి నీమగఁడు యేకతాన నున్నవాఁడు
మచ్చికలు చూపవే మాటలాడవే
వచ్చివచ్చి సిగ్గువడి వాకిటనే వుందానవు
పెచ్చురేఁగ నింకా నీవు పిన్నదానవటవే ॥ పట్టెఁ ॥

పొద్దువోక నీకుఁగాను పొంచుకొనివున్నవాఁడు
వొద్దఁ గూచుండవే పాదాలొత్తఁగదవే
అద్దో కొంగు వట్టుకోఁగా నందె నూరకుండానవు
బుద్దులేమీ నెఱఁగని పూఁపదానవటవే ॥ పట్టె ॥

అలరి నీరతులకు నాసపడి వున్నవాఁడు
కలసి మెలఁగవే కాఁగిలించవే
అలమేలుమంగపతియైన శ్రీవేంకటేశ్వరు
లలిఁగూడి పెనఁగేవు లాఁతిదాననటవే ॥ పట్టె ॥ 351

మధ్యమావతి

మేటివేంకటేశునకు మేలుదానను
తేటలుగా నాసలనే తెల్లవారును ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరే చెలులాల చెవులార వినే నేను
యెప్పుడు వచ్చునే మాయింటి కాతఁడు
చొప్పులెత్తి యెదురులుచూడఁగా వింతటిలోనే
వుప్పతిల్లి గక్కనఁ జంద్రోదయ మాయను ॥ మేటి ॥

ఇరవై యెఱిఁగించరే యిట్టె మిమ్ము సంతోసించే
గరిమ నామీఁద బత్తిగలఁడటరే
తెరమఱుగుకు రాఁగా తేరి మొగము చూచితేఁ
సొరిదిఁ గోవిల లిట్టె సోబానఁ బాడెను ॥ మేటి ॥

వెలయఁ బెండ్లి సేయరే వేకుకయ్యీ నిదె నాకు
తెలిసి యీతఁడు సమ్మతించెనటరే
అలమేలుమంగను నే నతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ—
డలమె మంచిముహూర్త మప్పుడే వచ్చెను ॥ మేటి ॥ 352

లలిత

మంచితనము సేసితే మాకైనాఁ గరఁగును
కొంచించ కాతనిఁ బైకొనవే చెలియా ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకాఁ డాతఁడు వెంగెమాడనేమిటికే
కూడిమాడి చాయసేనుకొనుటగాక
వాడినమోవి చూచి వట్టినవ్వు నవ్వనేలే
వీడెమిచ్చి రతులకు వేఁడుకొంటగాక ॥ మంచి ॥

ఆసోదకాఁ డాతఁడు అవుఁగాదననేఁటికే
సేసపెట్టి తగఁ బొందుసేసుటగాక
సేసినచేఁత లెంచి సిగ్గువరుచనేఁటికే
యేసుద్దులకైనా విచ్చగించుటగాక ॥ మంచి ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడు చెప్పిచూపనేఁటికే
సేవసేసె[1]తని మెచ్చఁజేయుటగాక
నీ వలమేలుమంగవు నెపాలు వెదకనేలే
దేవులవై వురమునఁ దిరముకొందుగాక ॥ మంచి ॥ 353

నారాయణి

నేరుపరి నందువు నెరజాణ నందువు
వీరిడియాసలు వెల్లవిరిసేతురటవే ॥ పల్లవి ॥

నలిరేఁగి పతితోడ నవ్వు లేమినవ్వేవే
కలికితనాల నెంత గయ్యాళించేవే
కొలమునాలవు కడుగుట్టుతో నుండువుగాక
వెలయాలివలె నెంత వేసాలుసేసేవే ॥ నేరు ॥

1. 'సేసి+అతని'.

సంగడిఁ గూచుండి యేమిజాణతనా లాదేవే
కొంగువట్టి సారె నేమి కొచ్చితీసేవే
రంగయినపెండ్లికూఁతురవు సిగ్గు వలెఁగాక
అంగడిజంతవలె నాస లెంత చూపేవే ॥నేరు॥

వాడికలు చూపిచూపి వలపు లెంతచల్లేవే
పీడని యలమేల్మంగవిభుఁ డితఁడు
కూడినాఁడు నన్ను విట్టె కోరి శ్రీవేంకటేశుఁడు
వేడుకకత్తెవలె వింత లేమిసేసేవే ॥నేరు॥ 354

రేకు 1260 వేళావళి

ఆతఁ డెంత నీవెంత ఆయఁగా మందెమేళము
యేతు లాతనిముందర నెంత మెరసేవే ॥పల్లవి॥

అవులేవే కొప్పువిరు లాతనిపై రాలఁగను
చెవిలో విన్నపా లేమిసేసేవే నీవు
జవళిఁజన్నుమొనలు సారెసారెఁ దాఁకఁగాను
తివిరి కస్తూరియలఁదే విదేమే నీవు ॥ఆతఁ॥

జోరునఁ బైఁజెమటలు జొటజొటఁ గారఁగాను
చేరి వూడిగా లేమిసేసేవే నీవు
గోరికొన శిరసుపై కురులలో నూఁదుకొంటా
సారెఁ గొప్పు దువ్వేవేమే సందుసుడి నీవు ॥ఆతఁ॥

అలరి పీనిట్టూరుపు లాతనిమై సోఁకఁగాను
చెలఁగి మచ్చిక లేమిసేసేవే నీవు
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
వాలిసి నన్నేలె నేమి వారసేవే నీవు ॥ఆతఁ॥ 355

కాంబోది

మరునిసంపదలును మగువసింగారమును
పోరిఁబోరి నిపు దొక్కపొత్తు గూడఁబోలును ॥ పల్లవి ॥

చెలియచిరునవ్వులఁ జిక్కనివెన్నెలు(లు?) గాసి
కలువలు వెదచల్లీఁ గనుచూపుల
అలులు(లు?)మూఁకలు గూడీ నంగనతురుమునను
పొలసి యన్నియు నొక్కపుట్టువుగాఁబోలును ॥ మరు ॥

మొక్కలానఁ జివురులు మోవిమీఁద జాజుకొనీ
జక్కవలు పాదుకొనీఁ జన్నులమీఁద
నిక్కి వడి సంపెంగ నెలఁత నాసికమున
వొక్కజాతేకాఁబోలు నొనగూడియున్నవి ॥ మరు ॥

అమరి పాదములకు నటు తామరలు మొక్కె
తిమురుచుఁ బిరుఁదున తేరు నిలిచె
తమి శ్రీవేంకటేశుఁడు తరుణి యలమేల్మంగ
జవళిఁ గూడిరి వొక్కజంటగాఁబోలును ॥ మరు ॥ 356

గౌళ

ఎందు వొయ్యే నేను తనఇంటిలోనే వున్నదాన
కందువలేల తడవీఁ గట్టిపెట్టుమనవే ॥ పల్లవి ॥

చలపట్టి నాతోను జాణతనా లాడియాడి
వలపులేఁటికిఁ జల్లీ వద్దనఁగదే
తలపెట్టి యప్పటినిఁ దగులనాడీ మాట
మలసి యాసుద్ద లేక మన్నించుమనవే ॥ ఎందు ॥

వేసరక నాతోను వేడుకకు నవ్వునవ్వి
ఆసలేల పెట్టి మొక్కెననఁగదవే
పోసరించి వేడుకకు పొందుసేసె నొకనాఁడు
లాసుక అచేఁతలు తలఁచేఁగా నేఁ దనవే ॥ ఎందు ॥

మొలకనాచన్నులు ముట్టిముట్టి కళరేఁచి
అలయించనేల రమ్మనఁగదవే
అలమేలుమంగపతియైన శ్రీవేంకటేశుఁడు
కలసె నన్నిఁక నిట్టె కరుణించుమనవే ॥ ఎందు ॥ 367

కాంబోది

చెలియరో రమణువినేన రేపొద్దూఁ జేయవే
వలపు లినుమడవును వద్దనే వుండితేను ॥ పల్లవి ॥

మనసులు గలసితే మాటలాడ నింపువుట్టు
తనువులుసోఁకితే తమిరేఁగును
వనవు లోనగూడితే చాలౌను సరసాలు
వినయము గలిగితే వేడుకౌఁ బొందులు ॥ చెలి ॥

తగులాయములై తేను తాలిములు గొనసాగు
మొగమోట లబ్బితేను మోహము నిండు
నగవులు దటమైతే ననుపులు సతమౌను
తగుచుట్టరికాలైతే దట్టమౌ నాసలు ॥ చెలి ॥

కొలువులు సేసితేను కూరిములు పెరుగును
పలుకులు సమ్మతైతే బలిమౌ రతి
అలమేల్మంగవు నీవు ఆతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డెలమిఁ గూడె నిందే యెసఁగు భోగములు ॥ చెలి ॥ 358

ఆహిరి

ఏమిసేతు నామోహము ఇటువలెఁజేసీ నన్ను
ఆముక యెంతచిత్తిణి యనకుమీ నన్నును ॥ పల్లవి ॥

చేరి వద్దనుండఁగాను సిగ్గులు పైకొనుఁగాని
వూరకే నీమోము చూడకుండఁగరాదు
బీరముతో నెమ్మెలకు పెనఁగులాడుటగాని
వోరిచి నిన్ను గుబ్బల నొత్తకుండరాదు ॥ ఏమి ॥

పట్టినమోనము లోలో పంతాలు రేఁచుఁగాని
అట్టె ముచ్చటమాట లాఁపఁగరాదు
వట్టిపొలయలుకలు వాసులు పుట్టించుఁగాని
నెట్టుకొన్నతమకము నిలుపఁగరాదు ॥ ఏమి ॥

నెలకొన్నకూటములు నివ్వెరగందించుఁగాని
తలకొన్నతలఁపులు దాఁచఁగరాదు
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశ్వర
అలమి నన్నేలితివి అవుఁగాదనరాదు ॥ ఏమి ॥ 359

పాడి

వేగిరించనేమిటికి వెలఁదులాల
యేగతినైనా నన్ను నేలీ నాతఁడు ॥ పల్లవి ॥

మాటాడితేఁ గానరాదా మనసు సోదించనేల
గాఁటపునీవిభునిబత్తిగలదల్లాను
చీటికిమాటికినేల సేసేరే విన్నపాలు
తాటించి తానే నాపై దయసేసీ నాతఁడు ॥ వేగి ॥

మోమెత్తితేఁ దెలియదా ముదులకించఁగనేల
చేముంచి ఆతఁడు సేసేచేఁతలెల్లాను
ప్రేమతో నెందాఁకాఁ బెనఁగుచుఁ బిలిచేరే
కామించి నాయకుఁ డిట్టె కరుణించీఁగాక ॥ వేగి ॥

చూచితే నెఱఁగరాదా సుద్దు లడుగనేల
యేచి శ్రీవేంకటేశ్వరునింపులెల్లాను
కాచి యలమేల్మంగమగనినేల సొలసేరే
లాచి నన్నుఁగూడె నింకా లాలించీఁగాక ॥ వేగి ॥ 360

రేకు 1261 ఛాయానాట

మేలే నీయగ్గలిక మెచ్చితి నేను
సోలినున్న సతులెల్ల చూచేరు నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

మాటలాడ నేరుతువే మగనితో సారెసారె
నాటుకొన సెలవుల నవ్వనేర్తువే
గాఁటమైననీకతలుఁ గారణాలుఁ జూచిచూచి
నీటున నివ్వెరగుతో నిలుచుందాననే ॥ మేలే ॥

వలపించనోపుదువే వంగి మొక్కనోపుదువే
కొలువులు సేసి చేకోనోపుదువే
తలపోసి నీవు సేసేతరితీపుఁజేఁతలకు
తొలఁగక చెక్కుచేతితోఁ గూచుందాననే ॥ మేలే ॥

మన్నించుకోఁగలవే మరిగించుకోఁగలవే
చెన్నగునీగుణాల మెచ్చించఁగలవే
పన్ని యలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
నన్నునేలె యీతనిమన్ననలో నుందాననే ॥ మేలే ॥ 361

పూర్వగౌళ

ఎందరు గావలె నీకు యిన్నిటి కాపె వుండఁగా
సందడించితే వలపు చవులయ్యీనా ॥ పల్లవి ॥

వింతచెలి వచ్చి నీతో వేడుకకు నవ్వఁగాను
వంతుల కిందరు నవ్వవచ్చునా నీతో
చెంత నుండి విన్నపాలు సేయుచు నాపె వుండఁగా
పంతగత్తె లెడచొచ్చి పలుకఁగవచ్చునా ॥ ఎంద ॥

తాలిమి నాపె నీచేతఁ దమ్మల మిప్పించుకోఁగా
పాలువెట్టు కందరును పంచవచ్చునా
వోలివెట్టి నీపాదాలొత్తుతా నాపె వుండఁగా
వాలి యెవ్వరైనా సేవలు సేయవచ్చునా ॥ ఎంద ॥

చలపట్టుకొని యాపె చన్నుల నిన్నొత్తఁగాను
కొలువుసతులందరుఁ గూడవచ్చునా
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
కలసితి వీఁక నిన్నుఁ గాదనఁగవచ్చునా ॥ ఎంద ॥ 362

సౌరాష్ట్రం

నమ్మిక లియ్యవచ్చేవు నాకిట్టే నీవు
నెమ్మది నీయాండ్లలో నే నొకతెఁగానా ॥ పల్లవి ॥

వెగటులేనియట్టివేడుకకాఁడవు నీవు
నగకుండఁగలవా నాతులతోను
తగులు గలిగిన వింతలులేనిచుట్టమవు
మొగమైనాఁ జూడక మోము వంచఁగలవా ॥ నమ్మి ॥

అందుకోలువావులఆసోదకాఁడవు నీవు
పొందకుండఁగలవా పొలఁతులను
చందపుమరుగరిడీసాదనకాఁడవు నీవు
సందడిఁ జన్నులపైఁ జేయిచాఁచకుండఁగలవా ॥ నమ్మి ॥

చలమరిజవ్వనపుజూజరకాఁడవు నీవు
కలయకుండఁగలవా కాంతలను
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశ్వర
కలసితివి నన్ను నీకత లిన్ని గలవా ॥ నమ్మి ॥ 363

వరాళి

శిరసుండఁగా మోకాల నేసవెట్టవచ్చునా
సరి నీపెఁ జిత్తగించి మన్నించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కొత్తకొత్తవిన్నపాలు కొమ్మ నీతోఁ జేయఁగాను
ఇత్తల వేరొకతెతో నేమి నవ్వేవు
పొత్తుల నాకుమడిచి పోరచి నీకియ్యఁగాను
హత్తి మోవివిందులు నీవాపెకేల పెట్టేవు ॥ శిర ॥

వేడుకతోఁ గన్నులను వెలఁది నిన్నుఁ జూడఁగా
వూడిగపుదానినేల వొడివట్టేవు
వాడికతో జవరాలు వలపు నీపైఁ జల్లఁగా
యీడుగానిదాని నీవేల కాఁగిలించేవు ॥ శిర ॥

చిదుముడి నీదేవులు నేస నీపైఁ జల్లఁగాను
కడనున్నదానికేల కాలుచాఁచేవు
అడరి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
పడఁతిఁ గూడితి వాపెపస లేమిచూచేవు ॥ శిర ॥ 364

రామక్రియ

చూడ వేడుకయ్యీ మాకు సొరిది మిమ్మిద్దరిని
　కూడఁగూడ వలపులు కుప్పలాయ మీకును ॥ పల్లవి ॥

దొంతరమాటలాడి తొక్కె నాపె నీపాదము
　వింతమోవిసన్నలనే విందువెట్టెను
　పంతపుఁజెమటలను పన్నీరు చిలికించె
　యెంతనేరుపరి యీకె యింకా నేమినేసునో ॥ చూడ ॥

కలకల నవ్వు నవ్వి కలపె మేనవావి
　పొలపుఁజూపుల నిన్నుఁ బూజించెను
　మొలక నవ్వులను ముత్యాలసేస వెట్టె
　పెలుచుఁదమకముల ప్రియమెంత రేఁచునో ॥ చూడ ॥

పుక్కిటివిడెముల బువ్వములు చేకొనె
　మిక్కిలికాఁగిట నిన్ను మెప్పించెను
　పక్కన నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
　తక్కక నన్నేలితివి తా నిందు కేమసునో ॥ చూడ ॥ 365

హిందోళవసంతం

ఎవ్వరు చెప్పిరంటాను యేల నన్నడిగేవు
　మవ్వపు నీనిట్టూర్పులే మర్మాలు చూపీని ॥ పల్లవి ॥

చెంది నీచెక్కులఁగారేచెమటలవల్లనే
　కందువ నీచేఁతలెల్లాఁ గానవచ్చీని
　ముందుముందుగానే నీమోముకళవల్లనే
　ఇందరిలో నీవేడుక లెఱిఁగించీని ॥ ఎవ్వ ॥

చెంత చెక్కుచేతితోడ సిగ్గువడేవల్లనే
వింతనీభావము వెల్లవిరియయ్యీని
పంతపునీనవ్వులు పచారించేవల్లనే
యింతటా నీసుద్ది చొప్పులెత్తియిచ్చీని ॥ ఎవ్వ ॥

పలుమారు నీవు తప్పక చూచేవల్లనే
వలచినవలపులు వంతుకెక్కీని
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
కలసితివి నన్ను నీకతలు మెప్పించీని ॥ ఎవ్వ ॥ 366

రేకు 1262 సాళంగనాట

ఎంతని చెప్పేమయ్య ఇంతి నీపైఁగలబత్తి
మంతుకెక్క నాపెను మన్నించు మిపుడు ॥ పల్లవి ॥

సన్నపుటెలుఁగునను సతి విన్నుఁ బాడిపాడి
కిన్నెర వాయించీఁ గిలకిల నవ్వుతా
వెన్నెలబాయిటనుండి వేడుకతో నీకతలు
కన్నవారికెల్లాఁ జెప్పి కడుఁబొగడీని ॥ ఎంత ॥

పాటించి నీరూపము పలకపై వా(వ్రా?)సుకొంటా
మేటినీసుద్దు లడిగీ మెలుఁతలను
కోటిసేసి నీగుణాలు కోరికోరి మెచ్చుకొంటా
నీటునఁ బద్యాలు చెప్పీ నీమీఁదను ॥ ఎంత ॥

తలపోసితలపోసి తనివిదీరక విన్నుఁ
గలసీ మనసునను కరఁగుచును
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
చెలిని నీవేలఁగాను సేసలు చల్లీని ॥ ఎంత ॥ 367

నాగవరాళి

ఏల పరాకున నుండే విందరిముందర నీవు
కాలుదొక్కి నాపె నీవు కప్పవయ్యా రెంటెము ॥ పల్లవి ॥

చిప్పిలుఁదమకమున సిగ్గులు నెరపుకొంటా
కప్పురము చేతికిచ్చీఁ గలికి నీకు
గొప్పగొప్పచన్నులకొనలు దాఁకించుకొంటా-
నప్పుడే బాగాలిచ్చీ నందుకొనవయ్యా ॥ ఏల ॥

చిన్నిచిన్నినవ్వులతో చెక్కుఁజెక్కు మోపుకొంటా
విన్నపాలెల్లాఁ జేసీ వెలఁది నీకు
నున్ననిమోవితో నిన్ను నోరూరించుకొంటాను
వున్నతి సరసమాడీ నుత్తర మీవయ్యా ॥ ఏల ॥

మోమునఁ గళలురేఁగ మోహములు చల్లుకొంటా
గామిడియై కాఁగిలించీఁ గామిని నిన్ను
ఆముక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
నీమనసు చొక్కించె మన్నించవయ్యా ॥ ఏల ॥ 368

పాడి

ఎప్పుడు గూడేవోయంటా నెదురుచూచీ నీకు
ఇప్పుడే మావిన్నపాలు ఇయ్యకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మనసు లక్కవంటిది మదము పొంగువంటిది
ననిచినయాసలు నామువంటిది(వి)
పెనగొన్నకోరిక పెనుజిగురువంటిది
వనిత నీకు మేలుది వద్దికి రావయ్యా ॥ ఎప్ప ॥

వలపు వలవంటిది వయ సామనివంటిది
తిలకించేచూపు తరితీపువంటిది
చెలిమి సేయఁజేయఁగ చేనిపంటవంటిది
చెలి నీపై బత్తిగద్దు చిత్తగించవయ్యా ॥ఎప్పు॥

చింత లాభమువంటిది సిగ్గు చెలమవంటిది
బంతినుండియాడేమాట పైఁడివంటిది
పంతపుటలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
యింతిఁ గూడితివి నేఁడు ఇష్టె మన్నించవయ్యా॥ఎప్పు॥36॥9

ముఖారి

ఎవ్వరూ నేమిచెప్పేరు యేల బయలీఁదించేవు
చివ్వన నావిన్నపము చిత్తగించవయ్యా ॥పల్లవి॥

సూటిగా నేఁ జూచేచూపులకు నీవు గురి
నీటున నీపొందులకు నేనే గురి
జూటపై నామన సింత సోదించ నేమున్నది
మాటలిన్నీ నాడనేల మన్నించవయ్యా ॥ఎవ్వ॥

వరుసతో నీకు నేను వలచుట నాపాలు
నిరతిఁ బనవిచ్చేది నీపాలు
పొరిఁబొరి సేసపెట్టి పొంతనాలు చూడనేల
తరి వచ్చె నన్నునిట్టె దయఁజూడవయ్యా ॥ఎవ్వ॥

యెగ్గులేక సేవసేయు టదియే నాకు సెలవు
నిగ్గుల సిగ్గుదేర్చుట నీకు సెలవు
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
కగ్గులేక కూడితివి కరుణించవయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 370

నాదరామక్రియ

ఆనతీవయ్యా నీమోహపుదేవులసుద్దులు
వీనులార వినేము వేడుకయ్యా మాకు ॥ పల్లవి ॥

సొలసిసొలసి యాపె సుద్దులు చెప్పుతానుండె
యెలమితో విందాఁకా నేఁటికో కాని
మొలకనవ్వులతోడ మోము చూపుతానుండె
పలుమారు నది యెంతపనికో కాని ॥ ఆన ॥

చెంతఁ జెక్కుచేతితోడ సిగ్గువడుతానుండె
పంతమున నది యేమిభావమో కాని
సంతోసాన మెచ్చిమెచ్చి సరసమాడుతానుండె
వింతలేక నీతో నెంతవేడుకో కాని ॥ ఆన ॥

కమ్మరఁగమ్మర నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొంటానుండె
[1] చిమ్మనేఁటిరహస్యపుచేఁతలో కాని
పమ్మి యలమేలుమంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
కమ్మిక నన్నేలితి వాకతలేవో కాని ॥ ఆన ॥ 371

రామక్రియ

మేలుమేలే నీకతలు మెరసె నేఁడు
పోలించిపోలించి నీపొందులు నెరపేవు ॥ పల్లవి ॥

పీడెము చేతఁబట్టుక విభుని కియ్యవచ్చేవు
యేడ నేరుచుకొంటివే యిచ్చకములు
తోడఁదోడఁ బాదాలు తుడిచేవు పయ్యదను
వాడికసేసుక యెంత వలపు చల్లేవే ॥ మేలు ॥

---

1 'చిమ్మన+ఏఁటి రహస్య' కాబోలు.

మిన్నక జారకతొల్లె మేనఁగప్పేవు రెంటెము
వెన్నతోఁ బెట్టరటె యీవేసాలు నీకు
చన్నులు చూపుకొంటాను సారెఁ గొలువుసేసేవు
పన్ని నీసింగారా లెంత పచారించేవే ॥ మేలు ॥

గోరికొన సోఁకఁగాను కురు లూరకె దిద్దేవు
చేరి నీబత్తి యింతేసి చేయవలెనా
వేరులే కలమేల్మంగవిభుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డీరీతి నన్నేలె నీవెంత పొగడేవే ॥ మేలు ॥ 372

రేకు 1263 ఆహిరి

ఎంతవి చెప్పుదునే ఇదిగో నాతలపోఁత
చింతామణియాయ నాకు చిత్తజజనకుఁడు ॥ పల్లవి ॥

అడియాసలనే అలసీనే నామనసు
కడుఁబతిగుణము లిక్కడఁ జెప్పఁగా
నిడువాలుఁజూపులు విన్వెరగు నొందీనే
చిడుముడివేడుకలు చిమ్మిరేఁచఁగాను ॥ ఎంత ॥

చెలరేఁగి తమితోడఁ జెమరించీనే చెక్కులు
చెలువునివుంగరముచేతికిఁగాను
వులివచ్చివలపులు వుమ్మగిలఁగడఁగీనే
నులిగొన్న కోరికలు నోరూరించఁగాను ॥ ఎంత ॥

వొట్టినసంతోసాన వుప్పొంగీనే జవ్వనము
తొట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ దోడితేఁగాను
ఇట్టె నన్నేలినాఁడు యే నలమేలుమంగను
పొట్టఁబొరుగున మీరు పోదిసేయఁగాను ॥ ఎంత ॥ 373

మంగళకౌసిక

ఏమి చెప్పేవు నీసుద్దు లెఱఁగ నే మిన్నియు
వోముక సంగతిచేసుకున్నారముగాక ॥ పల్లవి ॥

సందడి నాపెతోడ సరసమాడేవాఁడవు
పొందుసేయకుందువా పొసఁగించుక
ముందుముందుగా నిట్టె మోము చూచేవాఁడవు
చెంది నేనేచేఁతలెల్లాఁ జేయకుందువా ॥ ఏమి ॥

యేకతాన పీడెము నీవిచ్చినట్టివాఁడవు
ఆకుమడిచీకుందువా అప్పటి నీవు
చేకొని యేపొద్దూ నిట్టసేవల గొనేవాఁడవు
కాకరితనాల నీవు కలయకుందుదువా ॥ ఏమి ॥

కులికి చన్నులమీఁద గోరగీరినవాఁడవు
వలవక వుందువా వాఁటమై నీవు
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశ్వర
అలరి నన్నేలితివి ఆపె నంటకుందువా ॥ ఏమి ॥ 374

బౌళి

ఏమి నవ్వులు నవ్వే వెఱఁగెఱఁగుండి నీవు
కాముకురాలై నదానిఁ గాఁగిలించరాదా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుటిచెమటతోడ చెలి నీవద్దికి వచ్చె
వుక్కుమీరి చన్నుఁజన్ను నొరయఁగాను
యెక్కుడైనయాసలతో నెదుట నిలుచున్నది
గక్కున నలపుదీరఁ గాఁగిలిఁచరాదా ॥ ఏమి ॥

కుమ్మరిజారుతోడఁ గోరి నీవద్దికి వచ్చె
కమ్మవిరులు వీఁపుపైఁ గదురాలఁగా
నిమ్మపండ్లు కానుక నీకు నొసఁగీ నదె
కమ్మకొని లాలించి గాఁగిలించరాదా ॥ఏమి॥

మదముప్పొంగ నలమేల్మంగ నీవద్దికి వచ్చె
గుదిగొన్న వాసనలు గుబులుకోఁగా
యెదపై శ్రీవేంకటేశ ఇరవాయఁ గూడితివి
కదిసి ఇంకానింకా కాఁగిలించరాదా ॥ఏమి॥ 375

మాళవిగౌళ

నిందునిధానమువలె నీకుఁ గలిగె
అందనే భాగ్యవంతుఁడ వౌదువయ్యా నీవు ॥పల్లవి॥

పీడెమిచ్చుతరినే విన్నపాలెల్లాఁ జేసె
వూళిగపువేళనే వొడఁబరచె
వేడుకతో నవ్వుతానే వేలువెట్టి యిమ్మగొనె
యేడఁ దెచ్చుకొంటివి ఇటువంటిసతిని ॥నిందు॥

పన్ని పాదాలొత్తుతానే బాసలు నేయించుకొనె
చన్నులు చూపిచూపి చనవరాయ
వెన్నెలగలనాఁడే కావించె నల్లునేరేళ్లు
యిన్నేసి కతలకారి యెట్టు నీకు దొరకె ॥నిందు॥

నేసలు చల్లుతానే చెలఁగి నీమోవి యానె
లాసిలాసి కూడె నీయలమేలుమంగ
వాసితో శ్రీవేంకటేశ వలపు[1] వర్తనగొనె
యీసరి నన్నేలితివి యీకె నీకు నబ్బెను ॥నిందు॥ 376

1. వర్తన=ఆయా పనులందు ఇంతింత ఇచ్చుట అనే కట్టుబాట్లు మామూళ్లు. ఈ యర్థమున నిది వ్యావహారికము.

శంకరాభరణం

ఇంకనేల మఱఁగులు నింద రెటేఁగినందుకు
సంకెదీరఁ గాఁగిలించీ చనవియ్యరాదా ॥ పల్లవి ॥

చొప్పులెత్తి నీమోము చూచి చెలి మాటలాడీ
యిప్పుడు మారుత్తరము లియ్యరాదా
దప్పిదేరేమోవితోడఁ దారుకాణించీ నీకు
వొప్పుగ నీ వాపె నిట్టె వొడఁబరచరాదా ॥ ఇంక ॥

నెలకొన్న నీమేనిపైనె గురుతులు చూపీ
మెలుపున సంతోసించి మెచ్చఁగరాదా
అలరుచు నీవలపు లక్కునఁ బోసి చూపీ
చెలరేఁ గాపెపంతము చెల్లించరాదా ॥ ఇంక ॥

మనసిచ్చి యలమేలుమంగ నీచేఁతలు మెచ్చీ
నవిచి శ్రీవేంకటేశ నవ్వఁగరాదా
యెనసి నీకిరితి ఇంపులతోఁ దమిరేఁచీ
పెనఁగి యాపెతో నిట్టె ప్రియమందరాదా ॥ ఇంక ॥ 377

సామంతం

శిరసేల వంచేవు సిగ్గువడనేమిటికి
సరుస నాతఁ డున్నాఁడు చవులు వుట్టించవే ॥ పల్లవి ॥

యెలమితో రమణుఁడు యెంత చెనకినా
వలపు వేసటౌనా వనితకును
చెలఁగి యెన్నిమారులు సెలవుల నవ్వినాను
వెలలేనివేడుకకు వెలితి యాలౌను ॥ శిర ॥

గవముగా నెన్నాళ్ల కాఁపురము సేసినాను
మనసు దనియునా మగువకును
యెనసినపచ్చిమాట లెన్నిమారు లాడినాను
వినయపుచేకతాలు వెగటు లేలౌను ॥ జమ ॥

జమళిఁగన్నుల మోము సారెసారెఁ జూచినాను
తమక ముడుగునా తరుణికిని
అమరె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
సమరతి మీకు మొగచాటు లేలవును ॥ జమ ॥ 378

రేకు 1264 పాడి

ఇట్టె వాకటొకటే యేల గడించుకొనేవు
[1]జట్టిగొన్నమేలు మీఁది జాణలే మీరిద్దరూ ॥ పల్లవి ॥

చుట్టములైనవారు సొలయుచుందురుగాక
బట్టబయలు పంతాలు పచారించేరా
గుట్టునఁ బాదాలొత్తఁగా కుచములు దాఁకెఁగాక
దిట్టతనమున నీతో దీకొనెనా ॥ ఇట్టె ॥

ప్రేమగలవారు పట్టిపెనఁగుచుందురుగాక
దీమసానఁ జలము సాదించనేర్తురా
గోమునఁ గొప్పువెట్టఁగా గోరు చెక్కునొఁకెఁగాక
గామిడితనాన నీతో గయ్యాళించెనా ॥ ఇట్టె ॥

పొలుగలవారు రతిఁ బాయకవుందురుగాక
ఆలరిచేఁతలు సేసి అలయింతురా
యీలీల నలమేల్మంగ యీకె శ్రీవేంకటేశ్వర
యేలితివి యీకె నీతో నెదురాడెనా ॥ ఇట్టె ॥ 379

1. "జట్టిగొన్నమేలు మీది జాణలే మీరిద్దరూ" అనుట సబబు.

బౌళి

అప్పుడుగాని నాకు నాతుమ సమ్మతించదు
చిప్పిల నామోము చూచి సెలవుల నగుమా ॥పల్లవి॥

అగ్గలపుఆసతో నిన్నాడరానిమాట లాడి
సిగ్గుతోద నున్నదాన శిరసువంచి
యెగ్గుపట్టనని నాయెదలో నమ్మికవుట్ట
బెగ్గిలక తలఁ జెయిపెట్టుమా నాకును ॥అప్ప॥

వొంటిఁ జిక్కించుక నిన్ను నొక్కక్కచేఁతే సేసి
ఇంటిలో మొకదాకిరి నిట్టున్నదాన
దంటనని యెంచి నాపైఁ దప్పుమోవనాడనని
అంటి నాచన్నులమీఁద నానవెట్టుమా ॥అప్ప॥

కలసేతమకమున గబ్బితనములు చూపి
తలపోయుచున్నదానఁ దగదనుచు
అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశ్వర
కలసితి విఁక నన్నుఁ గడునాదరించుమీ ॥అప్ప॥ 380

వరాళి

ఎఱఁగఁజెప్పితి నీకు యేకతమైనప్పుడే
మఱి యింక నామాట మఱవకుమీ ॥పల్లవి॥

వాసి వంతులను నీకు వలచి మాటలాడుదు
వేసరక వినుమీ వేమారును
సేసుకొన్నయాలను చెయివట్టి నిన్నుఁ దీతు
చేసూటినే రమ్మీ చెలఁగి మాయింటికి ॥ఎఱఁ॥

మేలుదాననై నీమోమే సారెకును జూతు
తాలిమితో నిలువుమీ తనివారను
యేలుకొమ్మనుచు విన్ను నిక్కవ లంటినప్పుడు
చాలా మన్నించి నాచనవు చెల్లించుమీ ॥ఏలు॥

సరుస నుండి నీమోవిచవులు చూడఁగోరుదు
గరిమ నాకు నొసఁగి కరుణించుమీ
అరుదై శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
మరిగితిఁ గూడితివి మన్నించు మెపుడూ ॥ ఎలు ॥ 381

సామంతం

చెప్పఁగదవే యేల సిగ్గువదేవు
కొప్పుజారీ నిన్ను నిట్టె కూడినవాఁడెవ్వఁడే ॥పల్లవి॥

నున్ననిచెక్కులమీఁద నూలుకొన్న పులకలు
చన్నులమీఁద నిండినచంద్రవంకలు
కన్నుల కాంతులఁ జూచె; కరఁగులతేటలు-
నెన్నికకెక్కె నీమేన నేడఁ దెచ్చుకొంటివే ॥చెప్ప॥

మొగమునఁ గళలతో ముంచెఁ జిరుఁజెమటలు
నిగిడీ నవె ముక్కున నిట్టూరుపులు
చిగురుఁబెదవిమీఁదఁ జిమ్మిరేఁగె నవ్వులు
మిగులా నున్నవి యెందుఁ దగిలించుకొంటివే ॥చెప్ప॥

అలవోకగానే మించె అడుగులఁ దడబాటు
విలిచిననిలువున నివ్వెరగులు
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుమైఁ
గలసిరులు నీవెట్లు గలిగించుకొంటివే ॥చెప్ప॥382

హిందోళవసంతం

కంటిమి నీవల్ల నేఁడు కందువైనవేడుకలు
పంటలై నీకోరికలు ఫలియించెనటవే ॥ పల్లవి ॥

కళలుదేరీ నిపె కాంత నీమొగమున
వలచిననీవిభుఁడు వచ్చెనటవే
తళుకుఁజెక్కులమీఁద దైవారీఁ జెమటలు
కలికిచేఁతల నిన్నుఁ గరఁగించెనటవే ॥ కంటి ॥

ముప్పిరిగొనుచు నీమోవిపైఁ దేనియ లూరీ
అప్పుడే ఆతఁడు మాటలాడెనటవే
గొప్పలైనచన్నులపై కుంకుమరసాలు గారీ
వొప్పుగ నీజవ్వనాన నోలలాడెనటవే ॥ కంటి ॥

భావించితే నీమేనఁ బాదుకొనె సోబనము
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చెందెనటవే
నీ వలమేల్మంగవు నిండె సింగారాలు నీమెయి
వేవేలువిధాల నీతో వినోదించెనటవే ॥ కంటి ॥ 383

రామక్రియ

వద్దనేమా నేము నిన్ను వట్టిమాట లేలాదేవు
పొద్దువొద్దు దప్పకుండా భోగించవమ్మా ॥ పల్లవి ॥

నేరుతువు మాటలెల్ల నీకే వలవుమని
చేరి విన్నపాలెల్లఁ జేసుకోవమ్మా
సారమైననీమోవిచవు లాతనికిఁ జూపి
టీరముతో మాఁట పట్టింపించుకోవమ్మా ॥ వద్ద ॥

కలికి వన్నిటా నీవు కైవశము చేసుకొని
పిలిచి పతికి విందువెట్టవమ్మా
పలువూడిగాలు నేసి బలిమిఁ జన్నుల నొత్తి
మలసి యీతని నిట్టె మరిగించుకోవమ్మా ॥ వద్ద ॥

జిగి నలమేల్మంగవు శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడు
తగిలితివి కాఁగిట దాఁచుకోవమ్మా
నగుతా నీయప్పణను వనునేలె నీతఁడు
మిగులాఁ జనవులను మెఱయవమ్మా ॥ వద్ద ॥ 384

రేకు 1265 వరాళి

వింటి మిదిగో నేము వీనులపండువగాను
వింటేకాదు కన్నులారఁ గంటిమి నీచేఁతలు ॥ పల్లవి ॥

చెలులెల్ల నాడానీడాఁ జెప్పుకొనేరు సుద్దులు
వలనుగ వేగిరమే వలతువంటా
నలిరేఁగి తమలోన నవ్వేరు జవరాండ్లు
పిలిచితే లోనౌదువు పెనఁగవంటాను ॥ వింటి ॥

సవసవఁగా వింతులు సన్నలు సేసుకొనేరు
వువిదలమాటల వోర్తువంటాను
తివిరి మొకమొకాలు తేరకోఁజూచుకొనేరు
తవగూడి చెనకితేఁ గరఁగుదువంటాను ॥ వింటి ॥

వేడుకతో నీదిక్కు వేళ్లనే చూపుకొనేరు
యీడుజోడై నీవు తమ్మ నేలితివంటా
పాడితో నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వర
వాడిక నన్నుఁ బెండ్లాడి వసమైతివంటాను ॥ వింటి ॥ 385

మధ్యమావతి

విచ్చలవిడై మీరు వినోదింతురుగాక
హెచ్చెను తమకములు ఇఁకనేల జాగులు ॥ పల్లవి ॥

వేవేగ రమ్మనుచు వెలఁది లేకలు వ్రాసి
పావురము మెడఁగట్టి పంపె నీక(కు?)ను
నీవది చదువుకొని నెమ్మిఁ బతికమ్మ వెట్టి
యీవేళనే పంపితివి ఇఁకనేల జాగులు ॥ విచ్చ ॥

కలికి నీరాకకుఁ గాచుకవుందాననని
చిలుకచే విన్నపాలు చెప్పిపంపెను
మలసి నీవవి విని మారుత్తరములు నేర్పి
యెలమితో నంపితివి ఇఁకనేల జాగులు ॥ విచ్చ ॥

సుదతి యలమేల్మంగ చూపులు నీ కెదురంపె
యెదుటనే నిలిచితి వింతలో నీవు
కదిసి పెండ్లాడితివి గక్కన శ్రీవేంకటేశ
యిదె కంటి మిందరము ఇఁకనేల జాగులు ॥ విచ్చ ॥ 386

ఆహిరి

తెలిపిచెప్పరే బుద్ది తెరవలాల పతికి
కలయఁగవలెఁగాక కాఁగిట నీసతిని ॥ పల్లవి ॥

కోవిలలు గుయ్యఁ బొచ్చె గుదిగొనెఁ జిగురాకు
భావజుఁడు బాణములఁ బదనువెట్టె
సేవసేసీ జవరాలు చెంగటనుండి తనకు
యీవలెఁగాక చనవు లేమనఁగవచ్చునే ॥ తెలి ॥

చిలుకలు మాటలాడెఁ జిమ్మిరేఁగెఁ దుమ్మిదలు
అలరి చంద్రోదయమాయ నిపుడు
సొలసి తనమొగము చూచి మాటలాడీఁ జెలి
బలిమిఁ గూడుటగాక పాయ నెట్టువచ్చునే ॥ తెలి ॥

వాకుచ్చెఁ బావురములు వసంతుఁడు పొడచూపె
కోకలుగా చల్లగాలి సొంపు మెరసె
ఆకె యలమేల్మంగ తానై తే శ్రీవేంకటేశుఁడు
తూకొని యేలెఁగాక తోయ నెట్టువచ్చునే ॥ తెలి ॥ 387

సౌరాష్ట్రం

ఏమి నేరుచుకొంటివి యెంతసేసేవు నన్ను
వేమరు నాపొందు లింత వేడుకయ్యీనా ॥ పల్లవి ॥

మన్నించి నాతో నీవు మతకాలాడేవుగాక
కన్నుల నాచూపు విన్నుఁ గాఁడిపారీనా
వన్నెల నందరిలో నావాసు లెక్కించేవు గాక
చిన్ని నానెలవినవ్వు చిమ్మిరేఁచీనా ॥ ఏమి ॥

గారవించి నాపై నొకకళ గడించేవుగాక
వూరకే నామోవి నీనోరూరించీనా
పేరఁబెట్టి వలపులు పెంచేవుగాక నేఁడు
సారె నాచన్నులు నీపై చవుకళించీనా ॥ ఏమి ॥

వుమ్మడి నీరతుల నన్నుబ్బించే వింతేకాక
కమ్మి నాకాఁగిలి విన్నుఁ గరఁగించీనా
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
పమ్మి నాకూటమి నిన్ను బయలీఁదించీనా ॥ ఏమి ॥ 388

సాళంగనాట

అల్లవారే సరసములాడుకొనేరు
వెల్లవిరియైనట్టివేడుకకాండ్లె ॥ పల్లవి ॥

గద్దెమీఁద నున్నవారు కాంతయు రమణుఁడును
పెద్దరికములకే పెనఁగేరు
వొద్దికై ననేరుపుల నొకరొకరి నెంచితే
ఇద్దరి కిద్దరే సాటి ఇన్నిటాను జాణలే ॥ అల్ల ॥

తెరలో నున్నవారు దేవియు దేవరవలె
దొరతనపుఁబంతాలఁ దులఁదూఁగేరు
సరి నెంచిచూచితే చక్కఁదనములయందు
పిరుతియ్య కొండొరులు పెచ్చువెరిగేరే ॥ అల్ల ॥

అలముకవున్నవారు అల్లియుఁ దామరవలె
పిలుపుఁబ్రియములతోఁ బెండ్లాడేరు
అలమేలుమంగ యీకె అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డలరి తానూఁదాను సమరివున్నారే ॥ అల్ల ॥ 389

రామక్రియ

పిలుపించుకోవలెనా పెనఁగి సారెసారెకు
తలవంచుకొననేల తగులాయ ననవే ॥ పల్లవి ॥

వసంతకాలము వచ్చె వలపులు కడుహెచ్చె
వెసఁ దుమ్మిదలెల్లాను విచ్చె రెక్కలు
కొసరించుకొననేల గోరగిరితే నేరాను
రసికుఁడు తానెఱుఁగు రమ్మనవే యిఁకను ॥ పిలు ॥

పున్నమవెన్నెల గాసెఁ బొందుగాఁ గోవిల గూసె
చన్నులతో హారములు సాముచేసెను
చిన్నఁబోనేల నవ్వులు చెట్టదువఁ జేటఁదవును
విన్నపములు సేయరే విభునికిఁ దెలిపి ॥ పిలు ॥

చిలుకలు రవళించె చిత్తజుఁడు గిలిగించె
చెలరేఁగి జవ్వనము చిగిరించెను
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
కలసె నన్నుఁ దొల్లె కడమ లేదిఁకను ॥ పిలు ॥ 390

రేకు 1266 కన్నడగౌళ

అంగన నాసలనేల అలయించేవు
అంగవించి కూడరాదా ఆయిత్తమై వున్నది ॥ పల్లవి ॥

వెనక నవ్వేవుగాని విడె మందుకొనరాదా
తవివోనికోరికలఁ [1] దగులున్నది
చనవు లిచ్చేవుగాని సరసములాడరాదా
పెనగొన్నరతులకుఁ బ్రియమందివున్నది ॥ అంగ ॥

కప్పుర మిచ్చేవుగాని కాఁగిలించుకొనరాదా
కప్పినవేడుకలతోఁ గాచుకున్నది
కొప్పు దువ్వేవుగాని గొబ్బున మోవియ్యరాదా
దప్పిదేరేముచ్చటలఁ దమకించి వున్నది ॥ అంగ ॥

మాటలాడుదువుగాని మర్మము లంటఁగరాదా
యీటున నీచుట్టరిక మెంచుకున్నది
గాఁటపుశ్రీవేంకటేశ రాం(కాం?)త యలమేలుమంగ
మేటివై నీవు గూడఁగ మెచ్చుకొనివున్నది ॥ అంగ ॥ 391

1. తగిలి + ఉన్నది. 'తగిలున్నది' కావచ్చు.

దేసాళం

నాపై బత్తిగలఁడు నామగఁడు
యేపున మీరేల దూరే రించుక వోరువరే ॥ పల్లవి ॥

వలపు బూమిలో లేదా వలవనేరఁడా తాను
చలములేమిటికో సాదించీఁగాక
మొలకలెత్తెఁ జన్నులు మోచుకుందాన వయసు
తెలుసుకొండము తనతెఱఁగు లిన్నియును ॥ నాపై ॥

నవ్వులేమి కఱవా నవ్వనేరఁడా తాను
తవ్వీనేలో ఇసుకపాఁతరలు తాను
వువ్విళ్లూరీ మోవిఁ దేనె వుబ్బీ మదనకళలు
రవ్వగాఁ జూతము తనరాజస మంతయును ॥ నాపై ॥

కాఁగిలేమి దవ్వా కలయకున్నాఁడా తాను
లోఁగక సిగ్గులేఁటికో లోఁచీ నేఁడు
యేఁగ కలమేల్మంగను ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడు
చేఁగదేర నన్నుఁగూడె చెలఁగుద మిఁకను ॥ నాపై ॥ 392

లలిత

నెరజాణవు కడునేర్పరివి
మరిగె నీకె నిన్ను మన్నించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

దొంతులువెట్టీఁ దొయ్యలి వంపులు
పంతపుమాటలఁ బలుమారును
చింతలచిగురులు సిగ్గుల నమ్మీ
చెంతఁజేరి మచ్చికఁగొనవయ్యా ॥ నెర ॥

గంపల మించీ కాంత కోరికలు
సొంపులచూపులఁ జొక్కుచును
ముంపులతేనెలు మోవినె కురిసీ
జంపులేక కడుఁజవిగొనవయ్యా ॥ నెర ॥

వుయ్యాలలూఁగి నుదుటుఁదమకమున
నెయ్యపువెరగుల నిక్కుచును
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగ
చెయ్యారఁ గూడీని చేకొనవయ్యా ॥ నెర ॥ 393

పాడి

ఎంత నేరుచుకొన్నాఁడే యీతఁడు తాను
సంతోసపుగుక్కిళ్లు చవిగొనీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనాచూపు తన్నుఁ గాఁడిపారీనంటాను
వున్నతి నొడ్డించుకొనీ నూరకే తాను
చిన్నినెలవినవ్వులు చిమ్మిరేఁచీనంటాను
సన్నలనే బొమ్మలను జంకించీఁ దాను ॥ ఎంత ॥

నంటున నామాటలు నాములెక్కీనంటాను
గొంటరియై మంతరించుకొనీనే తాను
కంటగించి కొనగోరు కడువాఁడియంటాను
తుంటరితనాన జోడుదొడిగీనే తాను ॥ ఎంత ॥

వలుదచన్నులు రాలవంటివేయంటాను
[1]వెలయఁగఁ గప్పురాన వేసీనే తాను
అలమి(మె?) శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగను నేను
వలపులకతలకు వన్నెవెట్టీఁ దాను ॥ ఎంత ॥ 394

---

1. కర్పూరము రాతివి కరిగిస్తుందనీ, పగిలిస్తుందనీ, అతికిస్తుందని కూడ జనశ్రుతి.

శ్రీరాగం

చతురులై నవారికి సరవులు దెలుసును
కతవలె విచ్చిపలుకఁగ నెట్టు వచ్చునే ॥ పల్లవి ॥

వలపులోపలిచేఁగ వదలనిఅడియాస
తలఁపులోపలితేట తరితీపు
పలుకులోపలిమేలు పచ్చికొనరులమాట
చెలువులోపలిమించు సిగ్గుతోడినగవు ॥ చతు ॥

పాయపుఁబరిణామము పైకొన్న సరసము
కాయపుసొంపులపస గరగరిక
చాయలమొగముకళ చక్కనివాఁడిచూపు
ఆయములోపలిఆయ మంటుకొన్న కోరిక ॥ చతు ॥

కూటమిగలసొబగు గుదిగొన్నతమకము
మాటలలోనివేడుక మంతనము
పాటించి యలమేల్‌మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
[1]నాటినేటిసుద్దులివి నసుపులోనసుపు ॥ చతు ॥ 395

కేదారగౌళ

రావయ్యా లోనికి నీరమణి నేను
సేవలెల్లాఁ జేసే నీవు చిత్తగించు మిఁకను ॥ పల్లవి ॥

కూరిమిసతిఁగనక కొసరితి నిఁ(నిం?)తేకాక
సారెసారె విన్ను దూరఁ జలమా నాకు
వోరుతుపుగనక విన్నొరసిచూచితిఁగాక
నేరములు నీపై వేయ నెపమా నాకు ॥ రావ ॥

1. 'నాఁటినేఁటి' అని యుండదగు.

చనవరిఁగనక నే సన్నలు సేసితిఁగాక
పనివడి జంకించఁ బంతమా నాకు
యెనలేవివేడుకల నింపులు చల్లితిఁగాక
పెనఁగి నీతో నంతబిరుదా నాకు ॥ రావ ॥

చంచలఁ గాఁగిలించఁగా చన్నుల నొత్తితిఁగాక
మించి మేలమాడ మందెమేళమా నాకు
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కొంచక కూడితి విదె గుఱుతా నాకు ॥ రావ ॥ 396

రేకు 1267 ముఖారి

కడుఁగడుమేలుదానఁగనక నేఁ జెనకుదు
యెడయ కేమందువో యేమిసేతునయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చన్నుల విన్నొత్తఁగా చలమరినందువో
కన్నుల సారెఁ జూడఁగా గబ్బినందువో
పన్ని నీతోఁ బెనఁగితే పంతగత్తెనందువో
ఇన్నిటా నీమనసెట్టో యేమిసేతునయ్యా ॥ కడుఁ ॥

కిలకిలనవ్వఁగాను కేరడములందువో
సొలసి చేయివట్టితే [1]జూటనందువో
పిలిచి మాటాడితేను పెనుఱట్టడి యందువో
యెంమి నీచిత్తమెట్టో యేమిసేతునయ్యా ॥ కడుఁ ॥

అలరి మోవెడుగఁగా [2]నాసొదకత్తెందువో
తెలివిఁ గాఁగిలించఁగా దిట్టనందువో
కలసితి వలమేల్మంగను శ్రీవేంకటేశుఁడ
యిల నీతలఁపు లెట్టో యేమిసేతునయ్యా ॥ కడుఁ ॥ 397

1. జూటు+అవి+అందువో. 2. ఆసోదకత్తె+అందువో

మాళవిగౌళ

ఎందరిఁ బెండ్లాడేవు ఇంకా నీవు
తందువ నీకు ముఁ(ముం?)జేతికంకణమాయను ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరానివూడిగాలు సేసిసేసి నీకు నాపె
దెప్పరాన మోహపుదేవులాయను
యెప్పుడు చూచిన నీతో నేకతములెల్లా నాది
అప్పసము వురముపై హారము నీకాయను ॥ ఎంద ॥

అంచెల నాపె నీకు నాకుచుట్టి ఇచ్చిఇచ్చి
వంచనతోఁ గడుఁజనవరి యాయను
కొంచక నీపాదాలు కూరిమితో నొత్తి మేలు
నించి నీకు నరచేతినిమ్మపండాయను ॥ ఎంద ॥

నెక్కొని యలమేల్‌మంగ నీకాఁగిటఁ గూడికూడి
చొక్కిచొక్కి పాయరానిచుట్టమాయను
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నిక్కి తానెనసి తోడినీడ నీకాయను ॥ ఎంద ॥ 398

పాడి

చెప్పఁగదే వేడుకయ్యీ చెలులకెల్లా మాకు
చెప్పరానిచేఁత లేమిసేసెనే నీకు ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి లోలోనే చిరునవ్వులు నవ్వేవు
అలరి నీరమణుఁ డేమనెనే నీతో
తలఁచుకతలఁచుక దైవారేవు కళలు
మలసి తానెంత నిన్ను మన్నించెనే ॥ చెప్పఁ ॥

చొక్కుచు నలుదిక్కులు చూచిచూచి వేదకేవు
యిక్కువ నదియాల మేమిచ్చెనే నీకు
మొక్కిమొక్కి గుట్టుతోడ మునుకొని మెచ్చేవు
చక్కఁగ నీ కాతఁ డెంతచనవు లొసఁగెనే ॥ చెప్పఁ ॥

చెమటచిత్తడితోడ సిగ్గువడి వుందానవు
సమరతుల నీకెంత చవిచూపెనే
అమరె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
తమిఁ గూడి విన్ను నెంత తనివి నొందించెనే ॥ చెప్పఁ ॥ 399

నీలాంబరి

అన్నియుఁ దనకు నాకు నమరియున్నవి నేఁడు
యెన్నికల కెక్కెఁ బతి నీడకు రమ్మనవే ॥ పల్లవి ॥

చనవుగలచోటను సరసము చవులౌను
మనసెనసినచోట మాట లింపౌను
నసుపులయినచోట నవ్వులు ప్రియములౌను
వినయముచూపేచోట వేడుకలౌఁ జెలిమి ॥ అన్ని ॥

కూడివున్నచోటను గుదిగొను వలపులు
వాడిక లబ్బినచోట వసమౌ రతి
ఫ్రాడి నెరపేటిచోట పంతములు సమకూరు
యీడై వుండినచోట హెచ్చుఁ దమకములు ॥ అన్ని ॥

సమ్మతియయినచోట సతమౌను కాఁపురము
నమ్మికైనచోటను నంటు లీడేరు
నెమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు నే నలమేలుమంగను
వుమ్మడి నన్నేలె నిఁక నొనరు సంతోసము ॥ అన్ని ॥ 400

రీతిగౌళ

చెప్పరానినేరుపులచేఁతలాఁడివి
నెప్పున నివి యెన్నఁడు నేరుచుకొంటివే ॥ పల్లవి ॥

చేతులెత్తి మొక్కేవు చేరి కొలువు సేసేవు
యేతులకుఁ గానుకలే ఇయ్యవచ్చేవు
కాతరించి పలికేవు కడుఁదమిరేఁచేవు
యీతల నీరమణుని నెంతపొదిగేవే ॥ చెప్ప ॥

మంచిమాట లాడేవు మచ్చికలు చల్లేవు
కొంచక వద్దఁ గూచుండి కొప్పు దువ్వేవు
ఇంచుకంత నవ్వేవు ఇచ్చకమే నెరపేవు
మంచముపై పతి నెంత మరిగించుకొనేవే ॥ చెప్ప ॥

కొచ్చికొచ్చి చూచేవు గుబ్బలనే వొత్తేవు
పచ్చిగా రతులఁ గూడి భ్రమఇంచేవు
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
యిచ్చల నన్నితఁ దేలె విందు కెంతమెచ్చేవే ॥ చెప్ప ॥ 401

సామంతం

చెప్పరే యీమాట చెలులాల విభునికి
చిప్పిలి నేనై తేను సిగ్గుతో నుందానను ॥ పల్లవి ॥

విరుల వేసినవేటు వేడుకలు వుట్టించె
తొరల నవ్వినవ్వు దొమ్మి సేసెను
మరలిచూచినచూపు మనసెల్లాఁ గరఁగించె
యిరవాయఁ దనవలపెట్టోర్వవచ్చునే ॥ చెప్ప ॥

పెదవిపై సన్నలు ప్రియములు నిండించె
పుదుటుజంకెన రతి నుబ్బులు రేఁచె
పొదిగొన్న తమకము పొంచి తమకము నించె[1]
ఇదె తననేరుపు లేరీతి మఱతునే ॥ చెప్ప ॥

చేరి తనమైసోఁకులు చెమటలు గారించె
సారెఁ దనపొందులు చవులు వెంచె
కోరి యలమేల్మంగకుఁ బతి శ్రీవేంకటేశుఁ-
డీరీతి నన్నుఁగూడె నిఁక నేమిసేతునే ॥ చెప్ప ॥ 402

రేకు 1268 దేసాళం

వేరే నేము సేసేటివిన్నపము లేమున్నవి
చేరి నీవే జవరాలిఁ జిత్తగించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

జలజలరాలీని సతికొప్పున విరులు
నెలవులఁ జిందీని చిరునవ్వులు
నిలువున వడిసీని నిండాఁ బెఁ(బెం?)జెమటలు
కలికివలపు నీవే కనుఁగొనవయ్యా ॥ వేరే ॥

ముక్కున నిట్టూర్పులు మునుకొని నిగుడీని
చెక్కులపైఁ బులకలు చిమ్మిరేఁగీని
జక్కవచన్నులమీఁద జారీఁ బయ్యదకొంగు
పక్కన నీమనసారఁ బలికించవయ్యా ॥ వేరే ॥

తేటలుగాఁ బెదవిపైఁ దేనియ లూరీని
కోటిసేయ మోమున సిగ్గులు మించీని
యీటున శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
గాఁటావఁ గూడితి విట్టె కరుణించవయ్యా ॥ వేరే ॥ 403

1. తమకము తమకము అని పునరుక్తి. ఒక తమకమునకు కింకొకతమకము కారణము.

నాదరామక్రియ

మూరెఁడుగొప్పతోడిముద్దరాలికి
చీరుమూరాడీ వలపు చిత్తగించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కంచపుమోవి చూపి కాఁగిలించుమని నీకు
లంచమిచ్చీ నదివో లలితాంగి
కొంచక పయ్యదలోవిగుబ్బలు గానుకపట్టి
పంచనతో మొక్కీ నాకెవంక చూడవయ్యా ॥ మూరెఁ ॥

చిక్కగా నవ్వులునవ్వి సిగ్గువడుకొంటాను
చక్కెరమాఁట లాడీ జవరాలు
తక్కక కొలువుసేసి దండనుండి తమిరేఁచి
చెక్కునొక్కీ వేఁడుకొనీ నేసవెట్టవయ్యా ॥ మూరెఁ ॥

చల్లనిచూపులఁ జూచి సన్నలనే రతులకు
మెల్లనే పిలిచీ నలమేలుమంగ
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశ యింతలో నీవు గూడఁగా
చల్లీ నీపై సరసము చనవియ్యవయ్యా ॥ మూరెఁ ॥ 404

భైరవి

నేసవెట్టి మోము చూపి చెలిసిగ్గు దేర్చితివి
లేసుల నీగుణాలెన్ని లెక్కవెట్టేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతను లాలించ నీవే నేరుతువు
తలకొని పొందుసేయఁ దగుదువు
కలసిమెలఁగేయందు కడుజాణ వౌదువు
పొలసి నిన్నెంతని పొగడేమయ్యా ॥ నేస ॥

మాటలనే చొక్కించి మరిగించుకోఁగలవు
మేటితనముల మంచిమెరవణివి
చాటువగా వలచితే చనవులియ్యఁగలవు
తేటగా నీమహిమెట్టు దెలిసేమయ్యా ॥ నేస ॥

నవ్వులనే నమ్మించి నసుచఁజేసుకొందువు
నివ్వటిల్లఁ గూడి మేలునెరపుదువు
యివ్వల నలమేల్మంగనేలినశ్రీవేంకటేశ
చివ్వన నీవిద్య లెట్టు చెప్పఁగలమయ్యా ॥ నేస ॥ 405

ఆహిరి

చెప్పినట్టు సేయనా చెల్లఁబో నేను
కప్పురమిచ్చి యేల కాఁక రేఁచీనే ॥ పల్లవి ॥

వింతవింతమాట లాడి వేడుకవాటలు వాడి
యెంతేసి సేసి నన్ను నెలయించీనే
మంతనానఁ గూచుండి మర్మములు ముట్టిముట్టి
దొంతివెట్టి వలపేల తూరుపెత్తీనే ॥ చెప్పి ॥

సారె సారె నన్నుఁ జూచి చక్కఁదనాలకు లాచి
మేరమీరి నాతోనేల మేకు సేసీనే
నేరుపుతో నవ్వినవ్వి నెయ్యములు చల్లి చల్లి
గోరగీరి వావులేల కుప్పసేసీనే ॥ చెప్పి ॥

వచ్చివచ్చి కాఁగిలించి వాడికలెల్లా నించి
మెచ్చిమెచ్చి నాతో నెంత మేలమాడీనే
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
కొచ్చికూడి రతులేల గుదిగుచ్చీనే ॥ చెప్పి ॥ 406

మంగళకౌశిక

మేలుమేలు నీగుణాలు మెచ్చితిమయ్యా
యీలాగుల నీకుఁ జేతులెత్తి మొక్కేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన మాటలాడి మనసు సోదించవచ్చే -
వింత నే నెఱఁగనా యేమయ్యా
సంతోసాన నవ్వు నవ్వి సమతు సేసుకొనేవు
చెంత నీవేమి సేసినాఁ జెల్లునయ్యా ॥ మేలు ॥

కొంగువట్టి తీసి దండఁ గూచుండఁబెట్టుకొనేవు
అంగడిఁబెట్టేవా వలపౌనయ్యా
వుంగరము వేలఁబెట్టి వొద్దికఁ బెండ్లాడేవు
సంగతెల్లాఁ గంటి మిట్టె జాణవౌదువయ్యా ॥ మేలు ॥

మొగము దప్పకచూచి మోవితేనె లానేవు
యెగసక్కెఁడవు నిన్ను నేమనేమయ్యా
జిగి నలమేల్మంగను శ్రీవేంకటేశుఁడవు
తగిలి నన్నేలితివి తగుఁదగునయ్యా ॥ మేలు ॥ 407

శ్రీరాగం

ఎన్నఁడు నేరుచుకొంటి వీచేఁతలు
సన్నల చాయల నేల చవులు రేఁచేవే ॥ పల్లవి ॥

పెదవిపై తములముబేఁటులు రాలఁగాను
యెదిరించి పతితోడ నేమినవ్వేవే
వదలుఁబయ్యదతోడ వాసనచెమట గార
సదరాననే యెంత సరసమాడేవే ॥ ఎన్నఁ ॥

చెక్కులవెంటను పెఁ(పెం?)జెమటలు గారఁగాను
మక్కువతో నేదకేద మాటలాడేవే
నిక్కినిక్కి చూచుకొంటా నివ్వెరగు నొందుకొంటా
మక్కళించి పతినెంత మరిగించేవే ॥ఎన్నఁ॥

చలిమీ బలిమీ నిట్టె చన్నుల నొరసుకొంటా
కలికితనాల నెంత కరఁగించేవే
అలమేలుమంగను నే నతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ-
డెలమి నన్నేలినాఁడు యిఁక నేమనేవే ॥ఎన్నఁ॥ 408

రేకు 1269 బౌళి

ఏల లోఁగేవే పతి నేమిసేసినా నేమాయ
మేలుగలదానవు మెరయఁగవచ్చును ॥పల్లవి॥

పంతమాడరాదుగాని పలుమారుఁ జెలులకు
చెంతనుండి విన్నపాలు సేయవచ్చును
వింత చూపరాదుగాని విభునితో సారెసారె
సంతోసానఁ గూరిములు సాదించవచ్చును ॥ఏల॥

కక్కసించరాదుగాని కడుఁదమకముతోడ
చెక్కునొక్కి కొనగోరఁ జిమ్మవచ్చును
వెక్కసాలు వద్దుగాని వెస నిమ్మపంట వేసి
నిక్కిచూచి లాకొట్టులు నెరపఁగవచ్చును ॥ఏల॥

పెనఁగరాదు బీరముతోఁ గాఁగిలించి
వొనరఁగ నీచన్నుల నొత్తవచ్చును
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె యలమేల్మంగవు
ననిచి యీతనితోడ నవ్వు నవ్వవచ్చును ॥ఏల॥ 409

రామక్రియ

హత్తి నీకె దక్కెనవె ఆతఁడు నేఁడు
పొత్తులమొగఁ డాతఁడు పొలఁతులకు ॥పల్లవి॥

మంతనాన నేమని మాటలాడేవే
కాంతునిమనసు నీవు కంటివటవే
పంతాలతో నీవేల బయలీఁదేవే
బంటివలపులవారు పదివేలు గలరే ॥హత్తి॥

నాటుకొన సారెనేల నవ్వు నవ్వేవే
జూటరి యాతఁడు నీకు సులభుఁడటే
మేటివై నీవెంత యెమ్మెలుసేసేవే
కూటమిసతు లెంచితే కోట్లున్నారే ॥హత్తి॥

పలుమాఱు నీవేల గుబ్బల నొత్తేవే
బలిమి శ్రీవేంకటేశుఁ బై కొనేవటే
అలమేలుమంగపతి యతఁడు నన్నేలినాఁడు
యిల నింకా మనబోఁటు లెందరైనాఁ గలరు ॥హత్తి॥ 410

కాంబోది

చెలులము ముందుగానే చెప్పేము బుద్దులు నీకు
చెలఁగి సేవసేయవే చిత్తమురాఁ బతికి ॥పల్లవి॥

పొంచి కొంగువట్టితేను బొమ్మల జంకించకువే
కొంచక మోవెడిగితే గుంపించకువే
అంచెల గుబ్బలంటితే నానలు వెట్టకువే
మించి నీమగఁడు కడుమేలువాఁడే నీకు ॥చెలు॥

చెనకితే నాతనితో సిగ్గులు పడకువే
పెనఁగవచ్చితే నీవు బిగియకువే
యెనసి నవ్వితే నందు కెగ్గులువట్టకువే
ఘనుఁడు నీపై బత్తిగలఁడే యెపుడు ॥ చెలు ॥

పలుమారుఁ జూచితేను పదరి దూరకువే
అలమితే రతులను నలయకువే
అలమేలుమంగపతియైన శ్రీవేంకటేశుఁడు
యిల నిన్ను నేలె నీకు యిచ్చకపువాఁడే ॥ చెలు ॥ 411

భూపాళం

చెలియ నీ వెన్నాళ్లైనాఁ జిన్నదానవా
మలసి నీమగనితో మాటలాడఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

మిక్కిలి నీచన్నులు మీఁదమీఁదఁ బెరుగఁగా
గక్కనఁ బయ్యదనేల కప్పిపెట్టేవే
తక్కక నీజవ్వనము తతి గొనసాగఁగాను
చెక్కిటిచేతితోనేల సిగ్గులువడేవే ॥ చెలి ॥

ముట్టి మదనకళలు మోమున నిండఁగాను
యిట్టె చేతిమాటున నేమి సేసేవె
దట్టమైనవలపులు తలఁపులో నుండఁగాను
నట్టనడు మఁ(మం?)దరలో నవ్వు లేమివవ్వేవే ॥ చెలి ॥

చొప్పులెత్తి తమకము చూపులనే కావరాఁగా
చిప్పిలఁజెమట వంత చిమ్మిరేఁగేవే
అప్పుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
ముప్పిరిఁ గూడితి రింకా మూసి మంతనమేలే ॥ చెలి ॥ 412

ధన్నాసి

ఇట్టె నాపెఁ జేసితి విఁ(విం?)తమోహము
నెట్టనఁ దారుకాణాయ నీకు నాకు మోహము ॥పల్లవి॥

చేయఁజేయ నేస్తములఁ జేగలెక్కె మోహము
పాయక కాచుకుండితేఁ బదనెక్కె మోహము
చాయలాను సన్నలాను చవులుట్టు మోహము
వేయువేయు వినయాల వేడుకలౌ మోహము ॥ఇట్టె॥

కుమ్మరింపుఁజూపుల (?) గుదిగొను మోహము
సమ్మతించి పెనఁగితే జడిగొను మోహము
దిమ్మరేఁగఁ జెనకితే తీపులెక్కె మోహము
పమ్మినసరసములఁ బచ్చిదేరు మోహము ॥ఇట్టె॥

కూడఁగూడఁ గాఁగిటిలోఁ గొనసాగు మోహము
జోడై నరతులనుఁ జుట్టుకొను మోహము
వీడనియలమేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
వాడికనీసతులకు వరుసాయ మోహము ॥ఇట్టె॥ 413

పాడి

పదరి నీకిట్టె విన్నపములు సేయఁగనేల
సుదతి నీదేవులట సొంపులు వుట్టీని ॥పల్లవి॥

కోరి చెలి యేపొద్దు నీకొలువు సేయఁగాను
తారుకాణై నీకు నీకే దయవుట్టీని
వోరుపుతో నప్పటి నీవూడిగాలు చేయఁగాను
నేరుపుతో నీమనసు నీకే కరఁగీని ॥పద॥

వవిత నీపాదాలకు వంచనతో మొక్కఁగాను
కవికరమున నీవే గారవించేవు
ఫెనఁగిపెనఁగి నీకుఁ బ్రియములుచెప్పఁగాను
వివి విని నీకంతలో వేడుక షట్టీని ॥ పద ॥

మంతనాన నుండి యాకుమడచి నీకియ్యఁగాను
సంతోసాన నాపెమోవి చవులయ్యీని
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
దొంతి సేసపెట్టి నీపొందులు జరగీని ॥ పద ॥ 414

రేకు 1270 లలిత

సరసుఁడ వన్నిటాను[1] సర్వజాణవు
తరుణిమీఁదట దయదలఁచఁగవలదా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబెదవులనుఁ జెప్పె నీకుఁ బ్రియములు
మొగము చూచినప్పుడే మొక్కె నీకును
తగులు గావలెనఁటా దండనే కొలువుసేసె
మగిడి యింతటనైనా మన్నించవలదా ॥ పద ॥

కలికికనుచూపులఁ గడు నిన్నుఁ బూజించె
నెలవినవ్వులఁ బ్రేమ చిమ్మిరేఁచెను
సొలయుచుఁ గుచములు సూదిదలుగాఁ బట్టె
తలఁపెరిఁగిం చాకె నాదరించఁగవలదా ॥ పద ॥

కోరి చుట్టరికములు కూడఁజెప్పె నిఁదాఁకా
చేరి కాఁగిటిరతుల సేవసేసెను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
సారెఁ జెనకే విట్టే చనవియ్యరాదా ॥ పద ॥ 415

---

1. 'సర్వజాణవు' వంటివిల్లరదోషముల కివాఙ్మయమున పట్టింపులేదు.

వరాళి

వినవయ్య నీదేవులవేడుకైనసుద్దులు
పెనగొన్నమచ్చికలఁ బెచ్చువెరిగీని ॥ పల్లవి ॥

కోమలి నీగుణములు కొనియాడుకొంటాను
నాముువార సెలవుల నవ్వు నవ్వీని
ఆముక నీరూపు మతి నట్టే తలఁచుకొంటాను
వేమరు సంతోసాన వుబ్బివీఁగీని ॥ విన ॥

నెట్టుకొని చెలులతో నీసుద్దులు చెప్పుకొంటా
గుట్టుతో లోలోనే సిగ్గువడీని
దట్టపుటాసల నీకుఁ దా నెదురుచూచుకొంటా
వొట్టుక మనోరథాల నోలలాడీని ॥ విన ॥

నెమ్మదిఁ దెరమాటున నీమాటలే వినుకొంటా
చెమ్మఁజెమటలచేతఁ జెలరేఁగీని
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
కమ్మి నీ విట్టె కూడఁగాఁ గడుమెచ్చీని ॥ విన ॥ 416

దేశాక్షి

మేలుమేలే నీపగటు మెచ్చితి మిందరమును
యేలాటాలాడేవు కడు నెంతదంటవే ॥ పల్లవి ॥

జక్కవలవంటివి నీచన్ను లతఁ డంటెనంటా
పక్కన జంకించే వెంతపంతగత్తెవే
తొక్కెఁ బాదమంటా నూఁదుచు గోర నదిమేవు
చిక్కించుక యెటువంటిచేఁతలాఁడివే ॥ మేలు ॥

మొగము చూచితేనే మోహించెను నీకంటాను
తగులనాదే వెంతయాతరిదానవే
వెగటునఁ దామరను వేసెనంటా (టాఁ?) బులిసేవు
యెగసక్కెలకు నీ వెంతకతకారివే ॥ మేలు ॥

ఆసతో శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె నిన్నుఁ గూడెనంటా
వేసాలుసేసే వెంతవిత్తరాలవే
బాసతో నలమేల్మంగపతి యీతఁడు మమ్మేలె
నీసుద్దులే చెప్పే వెంతనెరజాణవే ॥ మేలు ॥ 417

పళవంజరం

చెప్పవే నాతోనేల సిగ్గువడేవు
కప్పురగంది నీచెలికత్తెఁగానా నేను ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి నీవలపు చెక్కులవెంటఁ గారీ
చెలియరో నీపతికిఁ జెప్పుదునటే
నిలువునఁ దమకము నిట్టూర్పులై మించీ
పిలుచుక వత్తునటే ప్రియుని నీడకును ॥ చెప్ప ॥

అట్టె విన్నెరగు నీపయ్యదతోనే జారీని
చుట్టపునీవిభునికిఁ జూపుదునటే
గుట్టుతోడఁ బులకలు గుబ్బతిలీఁ జెక్కులను
దట్టపునీపొందులు తలఁపింతునటవే ॥ చెప్ప ॥

చేవమీరి నవ్వులు నీసెలవులవెంటఁ జిందీ
శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ జెందెనటవే
నీ వలమేలుమంగవు నెక్కొని(నె?) నీప్రియములు
సేవసేసే మీకు నేను చెప్పఁగదవే ॥ చెప్ప ॥ 418

నాదరామక్రియ

ఎంతటిజాణవే చూడ నిటులుండానవుగాక
సంతోసాన నాతని నీవసము సేసుకొంటివే ॥ పల్లవి ॥

నిమ్మపంటఁ గొని వేసి నేరుపుతో సన్న సేసి
కమ్మర విభుని నెంత కరఁగించేవే
సమ్మతించ మాటలాడి సంగడిఁ గూడిమాడి
దిమ్మరేఁచి రతులకు దిద్దుకొంటివే ॥ ఎంత ॥

పీడెము చేతికిచ్చి వేమరుఁ గాఁగిటఁ గుచ్చి
వాడికచేఁతల నెంతవలపించేవే
వేడుకతోఁ గొప్పు దువ్వి వింతగా సెలవి నవ్వి
వోడక నీవద్దనుండ నొరఁగూర్చుకొంటివే ॥ ఎంత ॥

చనుమొనలు దాఁకించి సారె మోవి సోఁకించి
యెనసి శ్రీవేంకటేశు నెలయించేవే
అనిశము నంది పొంది అలమేల్మంగ వితఁడు
నను నేలె నీవూ మన్ననలు గైకొంటివే ॥ ఎంత ॥ 419

ముఖారి

వీఁపుగానరాఁగా దాఁగేవిద్య లేఁటికే
యేపున మాముందర నీవెంతకెంత సేసేవే ॥ పల్లవి ॥

చిమ్మిరేఁగ వలచియు సిగ్గువడనేమిటికే
వుమ్మడిఁ దొడమీఁదఁ గూచుండువుగాక
కొమ్మచేఁ బిలువనంపి కొంకుఁగొన రేఁటికే
లెమ్మని విభునిఁ గాఁగిలింతువుగాక ॥ వీఁపు ॥

వొక్కపీఁటపైనుండి వొద్దుకొననేఁటికే
చొక్కమైనమోవి చవిచూతువుగాక
పెక్కుసరసము లాడి బిగియఁగనేఁటికే
ఱక్కవచన్నుల నొత్తి సాదింతువు గాక ॥ వీఁపు ॥

ఆసతోఁ బెండ్లాడి మరి యలయఁగనేఁటికే
సేసవెట్టి రతుల మెచ్చింతువుగాక
లాసి నన్ను నేలినాఁ డలమేలుమంగను నేను
యీసరి శ్రీవేంకటేశు నెనతువుగాక ॥ వీఁపు ॥ 420

1271 నుండి 1280 వరకు 10 రేకులు లేవు.

రేకు 1281 దేసాళం

నీ వన్నిటా జాణవు నీకుఁ జెప్పేమా బుద్ధి
సేవసే శాపెను మెచ్చఁజేతువుగాక ॥ పల్లవి ॥

దొరపాటివనితలు దూరుదురా పతులను
తొరలుచుఁ గొనియాడుదురుగాక
మరిగినచోటను మరి యెగ్గువట్టుదురా
వొరసి గోరగీరినా నోరుతురుగాక ॥ నీవ ॥

వుత్తమనాయికైనది వుదుటున దంకించునా
చిత్తమురా వినయమే సేసుఁగాక
హత్తినట్టిపొందులకు నడ్డమాఁక లున్నవా
బత్తి మీఁదమీఁద రేఁచి బలియించుఁగాక ॥ నీవ ॥

పట్టపుదేవులు మరి పంతాలు నెరపునా
చుట్టమై ఇచ్చకములే చూపుఁగాక
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నిన్ను నేలె
వొట్టినసంతోసాన నుందువుగాక ॥ నీవ ॥ 421

రామక్రియ

కట్టఁగద నూరకుండి కట్టుకొనే దేమున్నది
చుట్టాలసురభివై చొక్కించరాదా ॥ పల్లవి ॥

సారెసారె నిన్నుఁ జూచి సతి మరఁగున నుండీ
చేరఁదేసికన్నులచెలియ
యీరీతి యాఁకరీఁ దాను యీకెయాస యెంతో
కోరినకోరికలెల్లాఁ గొనసాగించరాదా ॥ కట్టఁ ॥

యెట్టనెదుటనే వుండి యిదివో కొలువుసేసీ
పట్టెఁదేసిగుబ్బలపడఁతి
నెట్టుకొన్నవలపుతో బట్టబయలీఁదీఁ దాను
యిట్టె యాపెనేస్తము లీడేరించరాదా ॥ కట్టఁ ॥

చేఁగదేర నింతలోనె చెలి నీవద్దఁ గూచుండె
కాఁగెఁదేసిపిరుఁదులకలికి
వీఁగక శ్రీవేంకటేశ వెలఁది నిన్నుఁ బెండ్లాడె
మాఁగినమోవి యొసఁగి మన్నించరాదా ॥ కట్టఁ ॥ 422

మాళవిగౌళ

దొరసి నీవెంత సిగ్గుతోడ మూసి దాఁచినాను
దొరయైనవానిచేఁత తుదకెక్కకుండునా ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నీవు దను మన్నించినమన్ననలు
చెంతనున్న చెలులతోఁ జెప్పుకొన్నది
వింతలుగా వారివారు వీదులవీదులఁ దమలోను
యింతికే వలతువంటా నెంచుకొంటానున్నారు ॥ దొర ॥

క్రిగీతగలతావున 'సా' లో రేకు దుంకపడియున్నది.
క్రిగీతలుగలవానిలో 'లోను' అనునది పూర్తిగ దెబ్బతిన్నది. తక్కినవి చిహ్నముతో నస్పష్టములు.

నగరిలో నీవుఁ దానూ నవ్వినవవ్వు లాకె
నిగిడి చిలుకకును నేరిపెనట
వాగి నాదండనుండినవూరచిలుకలు నేర్చి
పగలు రేయును నవే పలుకుతానున్నవి ॥ దొర ॥

పరగ నీకూటములు పాటలుగాఁ బాడఁగాను
నిరతి నచ్చరలెల్లా నేరుచుకొని
సిరులు నన్నేలినట్టె శ్రీవేంకటేశ్వర
ధరలో గీతాలుగా సంతతముఁ బాడేరు ॥ దొర ॥ 423

ఆహిరినాట

ఎంత మందెమేళమని యెంచకు మిఁక
మంతుకెక్కె [1]వలచాపె మరి యేమిసేసును ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులు లోలోనే తతిగొని రేఁచఁగాను
సొలసి చూడకెట్టుండు సుదతి నిన్ను
పెలుచుఁదమకములు బెరసి గుబ్బతిలఁగా
యెలమిఁ బైకొనక యెట్టోర్వవచ్చును ॥ ఎంత ॥

ఆడుకోలు మాటలు యాసలు రేఁచఁగాను
వేడుకపడ కేలుండు వెలఁది నీకు
యీడుజోడై నవలపు లెచ్చరికసేయఁగాను
తోడఁదోడఁ గోరికలు తొడర కేలుండును ॥ ఎంత ॥

తనివోని జవ్వనము తరవులు వెట్టఁగాను
పెనఁగికూడకెట్టుండు ప్రియురాలు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నీకెను
మనసు నిలుప నెట్టు మరి వసమౌను ॥ ఎంత ॥ 424

1. వలచి+ఆపె

శ్రీరాగం

నీచిత్త మెట్టున్నదో నే నెఱఁగను
చేచేత నెప్పుడూ నీసేవ సేసేదానను ॥ పల్లవి ॥

పెక్కుమాట లాడితేను పెనుగయ్యాళి యందువో
గక్కన నూరకుండితే గర్వ నందువో
నిక్కిచూచితే నెంత సిటుచూపీ నందువో
గుక్కని నాలో నేనే గుట్టుతో నుందానను ॥ నీచి ॥

ఇంతలో నీకు మొక్కితే నేమిగోరీ నందువో
మంతనానకు వచ్చితే మరేమందువో
చెంతనుండి వచ్చితేను చిత్తిణి [1] ఇదెందువో
యింతేసి కోపక నాయిచ్చనే వుందానను ॥ నీచి ॥

కడుబత్తిసేయఁగాను కతకారి యందువో
విడెము నిన్నడుగఁగా వేసాలందువో(వో?)
యెడనెడ శ్రీవేంకటేశ నను నేలితివి
వొడఁబడి నీరతుల నొద్దికై వుందానను ॥ నీచి ॥ 425

మధ్యమావతి

ఎటువంటివలపులో యెంతభాగ్యమో
యిటువంటిసరసత లిద్దరికిఁ దగును ॥ పల్లవి ॥

సరికిబేసికి నాదేసరసపుమీమాటలఁ
గురిసీని తేనెలు గుబగుబను
మరలిమరలిచూచేమచ్చికమీచూపులఁ
దొరలీని వెన్నెలలు తోడఁదోడనే ॥ ఎటు ॥

---

1. ఇది+అందువో.

సన్నలఁ జాయలఁజల్లేసముకపుమీనవ్వుల
మిన్నక కప్రాలు చిందీ మీఁదమీఁదను
తన్నుఁదానే గుబ్బతిలేతనియనిమీసిగ్గుల(ఁ?)
దిన్నలై చూపట్టీ ముత్తెపురాసులు ॥ ఎటు ॥

చలిమిబలిమిఁ గూడేజంటలమీచెనకుల
కొలఁదిమీర జారీఁగుంకుమరసాలు
కలసినమీచుట్టరికములు శ్రీవేంకటేశ
తలకొనీ వేడుకలతరితీపులు ॥ ఎటు ॥ 426

రేకు 1282 రామక్రియ

అతిరాజసపువిభుఁ డాతఁడుగదే
రతి మెప్పింతువుగాక రవ్వసేయనేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

కలికితనాల మతిఁ గరఁగింతువుగాక
సళుపుచుఁ బతినేల జంకించేవే
తలఁపులోనే మెలఁగి తమిరేఁతువుగాక
పెలుచుఁదనాల నేల పెనఁగులాడేవే ॥ అతి ॥

సరసతల వలపుచవి పుట్టింతువుగాక
వొరసి యాతవినేల వుప్పతించేవే
వరుసవంతులు చూపి వసపరతువుగాక
తెరదీసి మరియేల తేలించేవే ॥ అతి ॥

కాయజకేలినే నీవు కడుఁ జొక్కింతువుగాక
చాయల సన్నలనేల సాధించేవే
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నిన్నునేలె
చేయి మీఁదాయ నేల సిగ్గులు వెంచేవే ॥ అతి ॥ 427

కన్నడగౌళ

ఏఁటికి శిరసువంచే వెదిరించి యాతవితో
మాఁటలాడఁగదవే మన్నించీ నతఁడు ॥ పల్లవి ॥

కొనచూపులనుఁ జూచి కూరిమిగొసరితేను
మనసు రంజిల్లును మగవానికి
వినయములే సేసి వేమారుఁ దగిలితేను
ననిచి మిక్కిలి లోలో నంటు సమకూరును ॥ ఏఁటి ॥

వాడికవలపు చల్లి వద్దఁ గొలువుసేసితే
వేడుకలు వుట్టును విభునికిని
వీడెమందుకొని కొంత వెల్లవిరిగా నవ్వితే
చూడఁజూడఁ బాయరాని చుట్టరిక మబ్బును ॥ ఏఁటి ॥

మచ్చికలే పచరించి మంతనానఁ బొదిగితే
యిచ్చక మవును శ్రీవేంకటేశ్వరునకు
వచ్చినట్టే వచ్చి కైవసమై మెలఁగితేను
మెచ్చు లిద్దరికి లోలో మిక్కుటమై నిండును ॥ ఏఁటి ॥ 428

బౌళి

ఇంత నిన్నుఁ జేసినాతఁ డెంతజాణఁడే
సంతోసాలు చెప్పఁగదె సరుగ నోచెలియా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులఁ జారుఁదురుము చెంపలనూరేచెమట
యెక్కుడఁ గలిగెనే యింతలో నీకు
చొక్కటికరఁగులును చూపులలో మెరుఁగులు
పక్కన నీమేన నిండె బాగాయనే ॥ ఇంత ॥

మోవివసివాడులు మంచినచిరునవ్వులు
యేవిధాన నీవు గడియించుకొంటివే
చేవదేరేచెనకులు చిల్లగందములును
సోవసోవసిగ్గులును సొంటగాయనే ॥ ఇంత ॥

వింతవింతవాసనలు వేడుకమోముకళలు
యింతలో నెట్టువచ్చెనే యివిగో నీకు
చెంత విన్నుఁ గాఁగిలించె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
పంతాన నీతని పొందుపట్లు లాగాయనే ॥ ఇంత ॥ 429

ఆహిరి

ఏమి సేతునే యాతఁ డెట్టు వసమయ్యీనో
కామించి యున్నదానఁ గరుణించుమనవే ॥ పల్లవి ॥

తిక్కక తనరూపము తలపోసేనంటినా
మిక్కిలిచక్కఁదనాలమేఁటి యాతఁడు
చిక్కించుక యిట్టితనచిత్తము దెలిసేనంటే
గక్కన వూహించరానిగంభీరుఁ డాతఁడు ॥ ఏమి ॥

జడియక తనుమెచ్చి సారెఁ బొగడేనంటే
కడలేనిగుణసాగరుఁ డాతఁడు
తడయక యేపొద్దు తను సేవించేనంటినా
కడుఁగడురాజసపుఘనుఁ డాతఁడు ॥ ఏమి ॥

సరసపుమాటలు సారె నాడేనంటినా
సరిలేనియట్టినెరజాణఁ డాతఁడు
బెరసి నన్నేలె తనుఁ బేరుకొనేనంటినా
గరిమల శ్రీవేంకటవిభుఁ డాతఁడు ॥ ఏమి ॥ 430

గంభీరనాట

సేయనీవే దానికేమి చేఁతలెల్లాను
  పాయరానిపతి తానే పాలించీ నన్నును ॥ పల్లవి ॥

తలఁపు దెలియుఁదాఁకా తలవంచుకొంటిఁగాక
  నెలకొని కొసరఁగనేరనా నేను
  అలయించనేఁటికంటా నణఁకువ నుంటిఁగాక
  చలపట్టి తను నిట్టె సాదించనోపనా ॥ సేయ ॥

చెనకినదాఁకాను సిగ్గులువడితిఁగాక
  ననిచి తా నవ్వినట్టె నవ్వనా నేను
  చనవిచ్చినందాఁకా సరవి చూచితిఁగాక
  పెనఁగి తమకములు పెడరేఁచఁజాలనా ॥ సేయ ॥

గుట్టు గనుదాఁకాఁ దేఁకువతో నుండితిఁగాక
  అట్టునేసి కలయనెఱఁగనా నేను
  యిట్టె శ్రీవెంకటేశుఁ డింతలోఁ దా నన్నుఁ గూడె
  చుట్టమనై యన్నిటాను చొక్కించి మీరనా ॥ సేయ ॥ 431

హిందోళవసంతం

ఆయనాయ రావయ్యా అందుకు నేఁ గాదనేనా
  పాయరానిపొందులకు పంతాలాడనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

చెప్పినయాపెమాటలు చెవులొగ్గి వింటివి
  ఉప్పళించఁ జెమటలు గురిసె మేన
  ముప్పిరిగొనె నవ్వులు మోహములు దైవారె
  చొప్పులెల్లాఁ గంటిమి సుద్దు లింకా వలెనా ॥ ఆయ ॥

చన్ను లాపె దాఁకించఁగా సాములుసేసితివి
తన్నుఁదానే చొక్కి నీచిత్తము గరఁగె
కన్నులసన్నలు మించె కలిగె మోముకళలు
పన్నగదలాయ నొదఁబరచఁగవలెనా ॥ అయ ॥

గక్కన నాపెచేతికానుక లందుకొంటివి
చెక్కులపై పులకలు చిమ్మిరేఁగెను
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్నప్పటి
దక్క నీమన్ననలెల్లా తారుకాణ వలెనా ॥ అయ ॥ 432

రేకు 1283 లలిత

ఇంతి నీసింగారము లెంతని పొగడవచ్చు
కంతునిసంపదవై కలిగితి విపుడు ॥ పల్లవి ॥

భామ నీనెలవులను పండువెన్నెలలు గాసీ
నీమోమే చంద్రుఁడౌత నిక్కమేకదే
కోమలపుఁదుమ్మిదలె కొప్పువలెఁ గనుపట్టె
తామరలు కన్నులు గాఁదగునే నీకును ॥ ఇంతి ॥

రమణి నీమాటలను రసములు దొలఁకీని
అమరునే నీమోవి పం డనేఁటిమాట
జమళిబాహులతలు నమకొనె నీమేన
కొమరెగుబ్బలు పువ్వుగుత్తులౌ చేమరుదే ॥ ఇంతి ॥

మెలుఁత నీనిలువెల్లా మించి వన్నెలకెక్కెను
అలరి బంగారుబొమ్మవౌదువే నీవు
చెలఁగి నీకాఁగిటను శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
నెలకొన్న నీనడలు నెమళ్లా నవునే ॥ ఇంతి ॥ 433

మంగళకౌసిక

వేవేలుసతులఁగలవిభుఁడవు నీవైతే
యీవల మఱవకుండా నెఱిఁగించే నేను ॥పల్లవి॥

కన్నులచూపుల నవె కలకలనవ్వులు
చన్నుల తుదల నవె చవుకళింపులు
చిన్నిపెదవుల నవె చిప్పిలీని తేనెలు
యిన్నిగుఱుతులుగల దెఱుఁగుకో యీకెను ॥వేవే॥

చెక్కులపైఁ దొలఁకేవి సేనాసేనకళలు
పిక్కటిల్లీ మోమునఁ జక్కఁదనము
అక్కజపునడపుల నంచ లవె మెదలీని
యిక్కువలెల్లాఁ జూచుకో యీకెయందె నీవు ॥వేవే॥

కరమూలముల నవె కాఁగిలించేయాసలు
తిరమై దంతముల ముత్తెము లవిగో
అరుదుగా నేలితివి యందరిలో నీకెను
సిరి మించె మఱఁగేల శ్రీవేంకటేశ్వరా ॥వేవే॥ 434

సామంతం

ఇందాఁకా రాఁదంటా నేఁకరితి నీతనికి
విందులుగా మోవి ఇచ్చి విడెమియ్యరాదా ॥పల్లవి॥

చెక్కు చేతఁబెట్టుకొని సిగ్గులువడఁగనేల
చక్కనియాతనిమోము సారెఁ జూడవే
ముక్కుమీఁద వేలిడుక ముసిముసినవ్వులేల
మొక్కరాదా చేతులెత్తి ముందర నిలుచుండి ॥ఇందాఁ॥

చెలుల కాతనిఁ జూపి చేసన్న లేమిసేసేవు
　పలుకుల వినయాలు పచరించవే
　వలిపెపయ్యదలోన వలిగుబ్బ లేల దాఁచ
　సులభాన నాతనికి సూడిదె చూపరాదా ॥ఇందాఁ॥

పానుపుపైఁ గూచుండి పాదా లెందాఁకా నొత్తేవు
　మేనుమేను సోఁకఁగూడి మెప్పించవే
　ఆనుక శ్రీవేంకటేశుఁ డవ్విటా విన్ను మన్నించె
　సేనాసేనసేవలెల్లాఁ జేయరాదా ఇంకాను ॥ఇందాఁ॥ 435

కాంబోది

సిగ్గువడ్డ(డ?)నిఁకనేలే చెక్కుచేతితో
　యెగ్గుపట్టనినీవంటియిచ్చకురాలికిని ॥పల్లవి॥

పెనఁగఁగవద్దుగాని ప్రియములు చెప్పవచ్చు
　చెనకితేఁ బతితోను చెలియకును
　కినియఁగవద్దుగాని కేలెత్తి మొక్కఁగవచ్చు
　వినయముతోడ వివేకియైనదానికి ॥సిగ్గు॥

జంకించవద్దుగాని సరసములాడవచ్చు
　అంకెఁ దనకుఁ బొఁ(బొం?)దైనయతనితోను
　మంకు చూపవద్దుగాని మర్మము లంటఁగవచ్చు
　సంకెలేనియట్టినెరజాణయైనదానికి ॥సిగ్గు॥

వేసాలు వద్దుగాని వేడుకసేయఁగవచ్చు
　ఆసిచ్చి తనకు మేలైనవానితో
　సేనవెట్టి నిన్నితఁడే శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
　సేసినట్టానే నీటోఁటిచెలియైనదానికి ॥సిగ్గు॥ 436

ఆహిరినాట

నీవిచ్చినసలిగెలే నేఁ బచారింతు నెప్పుడు
యీవలె వేరొకటిగా భావించకు విభుఁడా ॥పల్లవి॥

చెంది నన్ను మన్నింతువు చెప్పినట్టే సేతువంటా—
నందరితో నేనెప్పుడు నాడుకొందును
పందేలాడుదువు సారెఁ బైకొని నవ్వుదువంటా
మందెమేళమున మారుమలయుచునుందును ॥నీవి॥

నామొగమే చూతువు నాకే మోహింతువంటా
నీముందర నాయెమ్మెలు నెరపుదును
యేమైనా నాకిత్తువు నన్నెన్నఁడు నెడయఁడంటా
వేమారు మురిపెమున విఱవీఁగుచుందును ॥నీవి॥

కడుబత్తిసేతువు కాఁగిటిలోవాఁడవంటా
బడిబడి నీసుద్దులే పచరింతును
కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కరుణ నన్నేలితివి
వుడివోనిగర్వమున నోలలాడుచుందును ॥నీవి॥ 437

పళవంజరం

మిక్కిలిజాణలు తొల్లె మీరిన్నీ నేరుతురు
వక్కణ లడుగనేలా వలపు లీడేరెను ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీవాడినమాటలు దలఁచుకొని
యింతి సంతోసాననున్న దేమంటివో
చెంతనుండి మేలువార్త చెప్పవచ్చితిమి నేము
ఇంతంతనరాదు మీకు నిద్దరికే తెలుసు ॥మిక్కి॥

నీవు రాతిరెల్లాను మన్నించినమన్ననలు
భావించి పొగడుకొనీఁ బానుపుమీఁద
కావించి యావేడుకలు కవివచ్చితిమి నేము
అవిధా లెట్టివోకావి యతిరహస్యములు ॥ మిక్కి ॥

చెలి వేగుబొద్దునను నేసిననీచేఁతలకు
నెలవుల నవ్వుకొంటా సిగ్గువడీని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెనసితి రొండొరులు
అలవడె మీలోమీకు నమరె నన్నియును ॥ మిక్కి ॥ 438

రేకు 1284 లలిత

ఎన్నఁడు నేరుచుకొంటి విన్నేసి నీవు
వన్నెల నాతవి నింత వలపించుకొంటివే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునొక్కి మాటలాడి చెలువుని సారెసారె
యిక్కువలు గరఁగించి యెంత నేసేవే
మొక్కుమొక్కి నిలుచుండి మోవితేనె చవిచూపి
యెక్కడెక్కడప్రియా లేమిచెప్పేవే ॥ ఎన్నఁ ॥

నెలవుల నవ్వునవ్వి చెనకుచుఁ జిమ్మిరేఁచి
యెలయింపులఁ జేఁతల నీ వెంత నేసేవే
సొలపుఁగన్నులఁ జూచి సొరిదిఁ గానుక లిచ్చి
యెలుఁగెత్తి పాటలు నీ వేమివినిపించేవే ॥ ఎన్నఁ ॥

విడెమిచ్చి జాగరాలు వేగినంతాఁ జేసిసేసి
యెడయక వలపించి యెంత నేసేవే
అడరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాదరించి నిన్నుఁ గూడె
యెడనెడ రతుల నీ వేలీల భోగించేవే ॥ ఎన్నఁ ॥ 439

సాళంగనాట

అతిరాజసపువాఁడ వౌదువు నీవు
సతమాయఁ బనులెల్లాఁ జనవియ్యవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మనసులు గలసితే మాటలకు లోఁగావలె
ననుపులు గలిగితే నవ్వఁగవలె
చెనకులే యితవైతే చెప్పినట్టు సేయవలె
పెనఁగకుమిఁక నింతి పిలిచి రావయ్యా ॥ అతి ॥

వేడుకలు వుట్టితేను విన్నపాలు వినవలె
వాడిక లింపులైతేను వలవవలె
యీడుజోడై మెలఁగితే నిన్ని నియ్యకొనవలె
వోడక చెలిమాటల కొడఁబడవయ్యా ॥ అతి ॥

ఆసలఁ దగులైతేను ఆయాలు గరఁగవలె
బాసలు దలఁచుకొంటేఁ బైకొనవలె
వాసితో శ్రీవేంకటేశ వచ్చి కూడితి వింతలో
మోసపోకేపొద్దూ నీకెముందర నుండవయ్యా ॥ అతి ॥ 440

ముఖారి

పొత్తులవలపు గద్దా బూమిలోనను
యిత్తల నీచేఁతలకు నేమందు నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

బత్తితోడ నాపె నీకు పాదాలొత్తఁగాను
హత్తి నామొగము చూచే వదేమి నీవు
కొత్తలుగా నాపె నిన్నుఁ గొచ్చికొచ్చి చూడఁగాను
చిత్తగించి నాపై నేల చేయిచాఁచేవు ॥ పొత్తు ॥

మచ్చికతో నాపె నీతో మాటలెల్లా నాడఁగాను
అచ్చలాన నాతో నవ్వే వదేమి నీవు
పచ్చిదేర నాపె నీకు బాగా లందియ్యఁగాను
ఇచ్చకానకు నాకిచ్చే వింతలోనే నీవు ॥పొత్తు॥

నెట్టుకొని నేస లాపె నీపైఁ జల్లఁగా నాకు
అట్టె పచ్చడము గప్పే వదేమి నీవు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ యిద్దరి నేలితి విదె
గట్టిగా మేలువాఁడవై కలిగితివి నాకు ॥పొత్తు॥ 441

భైరవి

ఇంతులాల మాపుదాఁకా నేమిచెప్పేను
అంతరంగాన నున్నాఁడు అన్నియుఁ దా నెఱుఁగును ॥పల్లవి॥

యెనసివుండుదుఁగాని యెరవులు సేయనేర
పెనఁగి పైకొందుఁగాని బిగియనేర
ననుపే చూపుదుఁగాని నమ్మిక సాదించనేర-
నని విన్నవించరే అన్నియుఁ దా నెఱుఁగు ॥ఇంతు॥

చేరి చెలఁగుదుఁగాని చిన్నఁబోయేయందుకోప
సారె మోముచూతుఁగాని జంకించనోప
కూరిమి చల్లుదుఁగాని కోపగించుకొననోప
ఆరీతి విన్నవించరే యన్నియుఁ దా నెఱుఁగు ॥ఇంతు॥

సిగ్గులువడుదుఁగాని చిట్టకము సేయఁజాల
వొగ్గి వేఁడుకొందుఁగాని వొరయఁజాల
యెగ్గులేక తానే వచ్చి యేలె శ్రీవేంకటేశుఁడు
అగ్గమై విన్నవించరే యన్నియుఁ దానెఱుఁగు ॥ఇంతు॥ 442

గౌళ

చేరి యాతనికి బుద్ధిచెప్పవద్దా నీవే తొల్లి
నేరుపుతో నీతగవు నీవెఱఁగవటవే ॥పల్లవి॥

గామిడిమాటలాడఁగాఁ గడఁగి తిట్టితిఁగాక
యేమంటినే నీమగని నింతిరో నేఁడు
గోమునఁ జెనకరాఁగా గోరగీరితిఁగాక
చేముట్టి యేమైనాసుఁ జేసితినటే ॥చేరి॥

కొంగువట్టితియ్యఁగా గుబ్బల నొత్తితిఁగాక
వెఁ(వెం?)గలినీపతిఁ దడవితినటవే
సంగాతాలు సేయరాఁగా సారెకు నవ్వితిఁగాక
పంగించి యాతని నేఁ దప్పకచూచితినటే ॥చేరి॥

వావి చెప్పఁగాఁ గాఁగిట వడి బిగించితిఁగాక
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ బిలిచితినటవే
కైవసమై మోవియ్యఁగా గంటిచేసితిఁగాక
యీవల నీతనిపొందు లెఱుఁగుదునటవే ॥చేరి॥ 443

పాడి

కనికరించఁగరాదా కాంతఁ జూచి ఇఁకనైనా
యెనలేనిసరసము లెందాఁకా నాడేవు ॥పల్లవి॥

కొనచూపులనే యింతి కోరికతో నిన్నుఁ జూచీ
చనవిచ్చి కూచుండుమనఁగరాదా
తనివోనియాసలతో దండనే నిలుచున్నది
ననుపు సేసుకొని నవ్వఁగరాదా ॥కని॥

వెక్కసపు దమకాన వేళ గాచుకవున్నది
ఆక్కరతోఁ బిలిచి మాఁటాడరాదా
నెక్కొన్న మోహముతోడ నివ్వెరగున నున్నది
చెక్కునొక్కి బుజ్జగించి చెనకఁగరాదా ॥ కని ॥

యెదుటనే నీకాఁగిటి కేఁకారుతానున్నది
పొదిగి రతుల నిట్టె భోగించరాదా
కదిసి శ్రీవేంకటేశ కరుణించి యేలితివి
మదిఁ జొక్కి యిట్టానే మన్నించరాదా ॥ కని ॥ 444

రేకు 1285 దేసాళం

ఇద్దరికోరికలును యేకమౌత గంటిమి
పొద్దున విచ్చేయవయ్యా పొందు లొనగూడెను ॥ పల్లవి ॥

వెలయ నేఁజేసినవిన్నపాలెల్లా వింటివి
యెలమితో వచ్చేనని యియ్యకొంటివి
తలఁచుక యేపొద్దూఁ జిత్తానఁ బెట్టుకుండవయ్యా
చెలియతో నన్నియునుఁ జెప్పవచ్చే మిఁకను ॥ ఇద్ద ॥

కైకొని సతియంపినకానుక లందుకొంటివి
ఆకెకు నీవుడుగర లంపితివి
జోకతో సింగారించు కచ్చోటి కిట్టె రావయ్యా
[1] సేకరకముగా నీరాక చెప్పివచ్చే మిఁకను ॥ ఇద్ద ॥

మావెంటనే వచ్చి నీవు మగువతోఁ గూడితివి
దేవులాయ నీకు నాపె తెల్లమిగాను
యీవల విందాయితము యింట్లోఁ జేసీ నీకు
శ్రీవేంకటేశ నీయింపు చెప్పివచ్చే మిఁకను ॥ ఇద్ద ॥ 445

1. 'సేకరము' రేకు. ఇది శేఖరశబ్దవికృతి కావచ్చు.

గౌళ

వలదనేమా మిమ్ము వట్టిసట లేలయ్య
తలకొనెఁ దమకము తడవేల యిఁకను ॥ పల్లవి ॥

మొనసి మీరిద్దరును మోములు చూచుకొంటిరి
ననుపులు సమకూడ నవ్వుకొంటిరి
పెనఁగుచు వలపులు పెంచుకొందురుగాక
పనిలేనిసిగ్గులు పడనేల యిఁకను ॥ వల ॥

పిలువక వచ్చి యొక్కపీఁటపైఁ గూచుంటిరి
చెలరేఁగి వావులు చెప్పుకొంటిరి
పులివచ్చిరతులలో నోలలాడుదురుగాక
మలకలమతకపుమరఁగేల యిఁకను ॥ వల ॥

కడుఁజుట్టరికములతోఁ గాఁగిలించుకొంటిరి
విడియాలు నందుకొని వేసుకొంటిరి
అదరి శ్రీవేంకటేశ యప్పుడే నన్నేలితివి
నడుమ నాపెతోడిసన్నలూనేల యిఁకను ॥ వల ॥ 446

వరాళి

చెలి నీకుఁ దగినది చెప్పవచ్చితిమి నేము
పిలుచుక రమ్మన్నది ప్రియము చేకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కలికిచేఁతలది కడుఁగడుఁజక్కనిది
తలఁపు నీపైఁబెట్టి తమకైనది
మొలకచన్నులది సొమ్ములు నిండాఁ బెట్టినది
సెలకొని యాసలతో నీకు వలచినది ॥ చెలి ॥

చేరఁదేసికన్నులది చిత్తరుబొమ్మవంటిది
కోరి నీగుణాలే యడుగుతానున్నది
మూరెఁడంతగొప్పది ముసిముసినవ్వులది
వేరులేక నిన్నుఁజూచేవేడుకతో నున్నది ॥ చెరి ॥

కొమరెవయసుది గుణాల నెక్కుడైనది
తమి నిన్ను వివివిని తనియవిది
జవళి శ్రీవేంకటేశ సతిఁ గూడితి వింతలో
అమరి నీదేవులై యానందింపుచున్నది ॥ చెలి ॥ 447

సామంతం

ఇల్లాండ్లము నేము ఇంతసేయఁగలమా
[1]మెల్లఁగె(గ?) నీచిత్తమురా మెలఁగేముగాక ॥ పల్లవి ॥

నవ్వులు విన్న నవ్వించి నయగారిమాటలాడి
నివ్వటిల్ల భ్రమయించనేరుచు నాపె
వువ్విళ్లూర మోవి చూపి వొద్దనుండి నోరూరించి
తవ్వితవ్వి వలపులు తమిరేఁచును ॥ ఇల్లాఁ ॥

కన్నులఁ దప్పకచూచి కడుబొమ్మల జంకించి
వున్నతి దగిలించుకోనోపు నాపె
చన్నుల నిన్ను నొరసి సారెకు నీతో సొలసి
తిన్నఁగా [2]ననేకతరితీపులఁ దేలించును ॥ ఇల్లా ॥

కలికితనాలు చూపి కాతరానఁ బైకొని
బలిమి నిన్నుఁ గలయ బాగరి యాపె
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
అలరి తానన్నీ నీకు నలవాటుసేసును ॥ ఇల్లాం ॥ 448

1. మెల్లఁగన్+ఏ=మెల్లఁగే వ్యావహారికము కావచ్చు. మెల్లగనె యనియర్థము.
2. 'అనేకతరితీపుల' వంటి చిల్లరదోషములకు ఈవాఙ్మయమున పట్టింపులేదు.

మాళవిగౌళ

వలపు గంపలఁబెట్టి వడిఁ దలకెత్తవయ్యా
యిల నిట్టె యాసోదము యింకా నెంతగలదో ॥ పల్లవి ॥

మాటలాడి తనివోదు మగువ నీతోడుత
తాటించి పాదాలొత్తి తనివోదు
కాటుకకన్నులఁ జూచి కమ్మటిఁ దనివోదు
మేటియైనయీపెకు నీమీఁద నెంతమోహమో ॥ వల ॥

ననుపునఁ గవకవనవ్వియునుఁ దనివోదు
తనువుసోఁకఁ బెనఁగి తనివోదు
చెనకుచు మెచ్చిమెచ్చి చెక్కునొక్కి తనివోదు
పనివూని యాపెకు నీపై నెంతమోహమో ॥ వల ॥

కలికితనాల నిన్నుఁ గాఁగిలించి తనివోదు
తలిరుమోవి యాని తనివోదు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
అలమె నిన్నీపెకు నీయందు నెంతమోహమో ॥ వల ॥ 449

లలిత

వింటివటె మగువా విభుఁడు నీవు నుండఁగాఁ
గంటి మీసొబగులెల్లా గక్కన మీయందునే ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁతలే పండుగ తరిరేఁపులే వేడుక
పిలుపులే చెప్పరానిప్రియములు
సొలపులే పాయరానిచుట్టరికపుఁజేఁతలు
చెలులకుఁ బతులకుఁ జెప్పరానిచవులు ॥ వింటి ॥

ననుపులే విధానాలు నగవులే విచ్చపంట
పెనగొన్న సరసాలే పెనువిందులు
తనివోనిచెనకులు తరగనిధాన్యాలు
యెనసినదంపతుల కెంచరానిచవులు ॥ వింటి ॥

ముచ్చటలే సంపదలు మోముచూపులే భాగ్యము
విచ్చనవిడిరతులే వింతసొమ్ములు
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁ డిట్టె నిన్ను నేలె
నిచ్చలు మీలోమీకు విందుకొన్న చవులు ॥ వింటి ॥ 450

రేకు 1286 శ్రీరాగం

ఎఱుఁగుదు రందరును యేల దాఁచేవు మోహము
వెలిపేల ఇఁకఁ దెర వేసుకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

నన వునఁ జవరాలు నాఁటఁగఁజూచినచూపు
తనివోనివీకుఁ బై తరవాయను
మొనగోరిచేతుల మొక్కినమొక్కులు నేఁడు
యెనలేనివలపుల కెచ్చరికలాయను ॥ ఎఱుఁ ॥

సొరిది నప్పటి నాపె సొలసి యాడినమాట
మరిగించేమచ్చు మేపుమం దాయను
సిరులుమించినయట్టిసెలవులనవ్వులు
బెరయనిరతులకుఁ బెడరేఁపులాయను ॥ ఎఱుఁ ॥

యిట్టె నీదేవులు చేతికిచ్చినయీకానుక
జట్టిగొన్న కాఁగిలే లంచములాయను
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నెమ్మి నీకె నేలితివి
చుట్టరికము లివియే సులభములాయను ॥ ఎఱుఁ ॥ 451

హిందోళం

ఆయనాయ నలసితి వన్నిటా నీవు
మోయరానివలపులు మోపుగట్టుకొనేవు ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటఁగారేచెమట దుడుచుకోవే
యిక్కడ నాపతితోడ నేమినవ్వేవు
చక్కఁబెట్టుకొనవే నీజారినపయ్యదకొంగు
చొక్కుచు నాతని నేమిచూచేవు నీవు ॥ ఆయ ॥

చెదరివిడినకొప్పు సిగ్గుతో ముడుచుకోవే
యెదుట నిలుచుకుండి యేమి మొక్కేవు
వదలినపోఁకముడివంక చూచుకొనవే
కదిసి యం తాతని కేఁకారేవు నీవు ॥ ఆయ ॥

లలిఁ బెదవిపైతమ్ములము గడుగుకోవే
కలయికలకు యేమి కాఁతాళించేవు
అలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటాను నన్ను నేలె
తలఁచి యాతనినేల తడవేవు నీవు ॥ ఆయ ॥ 452

శంకరాభరణం

నాతిరో మఁ(ముం?)జేతికంకణాన కద్దము వలెనా
యీతల నింకానేలే యేడలేనిమాటలు ॥ పల్లవి ॥

మోమునఁ గళలు దేరీ మొగఁడు వద్ద నున్నాఁడు
ఆముక లోన నుంటిరి యప్పటనుండి
కామించి మిమ్ముఁజూడ గక్కన వచ్చితేను
యేమనేవే నాతోను యేడలేనిమాఁటలు ॥ నాతి ॥

పామువంపై(దానున్నా(డు పాదాలొత్తేవు నీవు
పూని చెమటగారీ(గొప్పు వీడెను
కానీవే నే(గంటే నన్ను(గడునొడబరచేవు
యేనాట నేర్చుకొంటివే యేదలేనిమాటలు ॥ నాతి ॥

చేవదేరె నీమోవి శ్రీవేంకటేశు(డు నా(డు
[1] కావించి, పచ్చడ మిట్టె కప్పుకొంటిరి
యీవేళ నేరా(గాను యీత(డిట్టె నన్ను(గూడె
యేవల్ల(జెల్ల(బెట్టేవే యేదలేనిమాటలు ॥ నాతి ॥ 453

సౌరాష్ట్రం

వద్దనేమో నేము నిన్ను వట్టిసట వొద్దుగాక
బుద్ధు లాతనికి(జెప్పి బోదించ(గాను ॥ పల్లవి ॥

పంతమేల పలికేవే పద(తీ
అంతే కలితే పతితో నాడుకొనవే
వంతుకేల పెన(గేవే వాదలోనను
చెంత నాతనికే యింకా సేనగా వలవవే ॥ వద్ద ॥

పరగ నీపగ కెంతపచారించేవే
సొరిది నాతనికే చూపవే నీవు
మురిపెములే(టికి నాముందరను
మరిగినదా(కాను నీమగని(జొక్కించవే ॥ వద్ద ॥

నన్నేల కొసరేవే నడుమ నీవు
అన్నీ నాతని నీవే యడుగ(గదే
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశు(దేలి నాకు(జనవిచ్చె
యెన్నటిపొందులో నీవూ నెఱి(గించుకొనవే ॥ వద్ద ॥ 454

---

1. కావించి=ఎఱుపుచేసి కావచ్చు.

నాదరామక్రియ

ఇంత నీకబ్బురమౌత యెఱఁగ మిన్నాళ్లు నీకె
వింతలెల్లాఁ గంటిమి వెరగయ్యీ మాకు ॥ పల్లవి ॥

సతియంపినలేకలు చదువుకచదువుక
కతగాఁ జెప్పేవు వద్దికాంతలకును
తతి నాపెదూతికను దండఁ గూచుండఁబెట్టుక
అతిమోదమున నీ వందరికిఁ జూపేవు ॥ ఇంత ॥

తరుణిమాఁటలు నీవు తలఁచుకతలఁచుక
శిరసూఁచుక మెచ్చేవు చెలులతోడ
గరిమ నాపెయంపినపరిమళా లందుకొని
పరగ నందరికినిఁ బంచిపెట్టేవు ॥ ఇంత ॥

సుదతిసొమ్ములపెట్టె చూచుకచూచుక
పదిమారులు రచ్చలోఁ బచారించేవు
యిదివో శ్రీవేంకటేశ యిటు మమ్ము నేలితివి
పొదిగి యాపెవలపూఁ బొసఁగించుకొనేవు ॥ ఇం ॥ 455

కాంబోది

ఎందాఁకా వట్టిజోలి యెంత వొద్దువోయ నేఁడు
ఇందరుఁ జుట్టాలే మాఇంటికి రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మాటలెన్నైనాఁ గలవు మల్లియాడేమంటి (టే?)
జూటుఁదనాలునేర్చినసుదతులకు
కూటువగూడినయట్టికొలువులో నాడితేను
యేఁటికి వినేవు మాయింటికి రావయ్యా ॥ ఎందాఁ ॥

చేఁత లెన్నైనాఁ గలవు చేకొని సేసేమంటే
పూఁతనవ్వులఁ దేలించేపొలఁతులకు
బాఁతిపడి యిందుకెల్లా భ్రమయనేఁటికి నీకు
యీఁతకు లోఁతున్నదా మాఇఁటికి రావయ్యా ॥ ఎందాఁ ॥

చూపు లెన్నైనాఁ గలవు సొలసి చూచేమంటే
తీపులమోవులచూపే తెఱవలకు
చేపట్టి నన్నేలితివి శ్రీవేంకటేశ్వర
యీపాటిఁ గరుణించి మాయింటికి రావయ్యా ॥ ఎందాఁ ॥ 456

రేకు 1287 దేవగాంధారి

వెలయ నాగుణమెల్లా విన్నవించితి నీకు
చెలఁగి ఇందుకే సంతోసించుకొందు నేను ॥ పల్లవి ॥

పట్టరానిమనసుతోఁ బదరి పైకొందుఁగాని
యెట్టు నీవే మన్నించేది యెఱుఁగుదును
నెట్టుకొన్న వేడుకతో నీ కెదురుజూతుఁగాని
ఇట్టె నీవు వత్తువని యెంచుకొందు నేను ॥ వెల ॥

మోవరానివయసుతో ముంచి తమకింతుఁగాని
తావుకొని నన్నేలేది తలఁచి మెత్తు
చేవదేరేకోరికతో చెలిచేఁ జెప్పింతుఁగాని
నావాఁడవనే నిన్ను నమ్ముకొందు నేను ॥ వెల ॥

చెప్పరానియాసతోఁ జేరి కొసరుదుఁగాని
కప్పి నాపై వలపెల్లాఁ గనుఁగొంటిని
ఇప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చొప్పైనయీగురుతులు చూచుకొందు నేను ॥ వెల ॥ 457

నాట

కంటివిగా వోయి దీనిగబ్బితనము మా-
ఇంటనే వుండుము దీనియెమ్మె లుడిపేను ॥ పల్లవి ॥

సొలసిసొలసి చూచి చొక్కులఁబెట్టి నిన్ను
వలపించెఁగా ఇంతవడిగా నీపె
కలికితనాల నీతోఁ గాఁపురాలు సేసిసేసి
మెలయించెఁగా దీనియెమ్మె లెటువంటివో ॥ కంటి ॥

సారెసారె మాటలాడి సన్నలుచేసి నీకు
నేరిపెఁగా వినయాలు నేఁ డిన్నేసి
కూరిమి గొసరి నీగుణము లీపాటివని
యేరుపరచెఁగా దీనియెమ్మె లెటువంటివో ॥ కంటి ॥

పెనఁగిపెనఁగి విన్నుఁ బ్రియమునఁ గాఁగిలించి
ననుపు రేఁచెఁగా నీకు నవ్వుతానే
నను నేలితి వింతలోననే శ్రీవేంకటేశ్వర
యెనయవచ్చి దీనియెమ్మె లెటువంటివో ॥ కంటి ॥ 458

పాడి

ఎదురుబడి నున్నారు ఇద్దరూ మీరు
పొదిగి రతుల నిట్టే భోగించుటగాక ॥ పల్లవి ॥

నేసవెట్టి పతితోడ సిగ్గువడనేఁటికే
ఆసలెల్లా రేఁగ గోర నంటుటగాక
వాసితోఁ గొసరి తలవంచుకొననేఁటికే
మోసపోక చేతులెత్తి మొక్కుటగాక ॥ ఎదు ॥

సరుసనే కూచుండి జాగులు మరేఁటికే
బెరసి వలపులెల్లాఁ బెంచుటగాక
సరసములాడి పొద్దు జరపఁగనేఁటికే
సురతభోగాల చవిచూపుటగాక ॥ ఎదు ॥

కనువిచ్చి చూచియును కాంతలమఱఁగేఁటికే
ననిచి కాఁగిటఁగూడి నవ్వుటగాక
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నింతలో నీవు
మనసిచ్చి యీతనినే మరుగుటగాక ॥ ఎదు ॥ 459

భైరవి

తప్పు లెంచేనా నీతలఁపులోదానను
వొప్పుఁజెప్పి నన్నునెంత వొడఁబరచేవు ॥ పల్లవి ॥

చూడఁజూడ చూపులకు చోద్యములు నీచేఁతలు
ఆడుకొన నందరికి నబ్బురములు
తోడ దిష్టాలైయున్నవి తొల్లె రేపల్లెవాడల
యీడ మాతో వట్టిబాస లేలసేసే విఁకను ॥ తప్పు ॥

వినవిన వీనులకు వేడుకలు నీగుణాలు
వొనరఁ దలఁచుకొంటే నుబ్బురేఁచేవి
వినుతింప మధురలో వెల్లవిరులై యున్నవి
మనసులో మఱవము మఱఁగేల పెట్టేవు ॥ తప్పు ॥

కోరకోరఁ గాఁగిటికిఁ గొనసాగె నీపొందులు
నేరిచితే రతులకు నిధానములు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యెన్నికలై యున్నవి
చేరి నన్నేలితి వెంత సెలవుల నవ్వేవు ॥ తప్పు ॥ 460

కాంబోది

చెలియా యిప్పుడే బుద్ధిచెప్పితిఁజుమీ నీకు
చెలరేఁగి చిత్తమురా సేవలెల్లాఁ జేయవే ॥ పల్లవి ॥

కంకణాలచేతులఁ గాఁగిలించి రమణుని
వుంకువగా మోవి యిచ్చి వూరడించేవు
మంకుదనాన నితని మాటల దూరవుగదా
లంకెఁ బెనఁగి యింకా లాలించఁగదవే ॥ చెలి ॥

చిప్పిలుగుబ్బల నూఁది చెక్కునొక్కి యీతనికి
చెప్పరానిప్రియాలెల్లాఁ జెప్పేవు నీవు
అప్పటి వుబ్బున నీవేమైనాఁ జేయవుగదా
ముప్పిరిఁ బాదాల కింకా మొక్కనైనాఁ గదవే ॥ చెలి ॥

కొచ్చి మోము మోముతోడఁ గూడించి శ్రీవేంకటేశు-
నిచ్చకములెల్లాఁ జేసి యెనసితివి
అచ్చపురతులవేళ నలయించవుగదా
మచ్చికల బుజ్జగించి మరిగించఁగదవే ॥ చెలి ॥ 461

గౌళ

అవధారు చిత్తగించవయ్యా యీకెదిక్కు
కవగూడి ఇప్పుడిట్టె కాఁగిలించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చినుకుచిరుఁజెమట చెక్కులవెంటఁ గారఁగా
వనిత ఇదివో నీవద్దికి వచ్చె
కొనలువేళ్లఁ దురుము కొంతగొంత ముడుచుక
యెనలేనితమితోడ నిదె నిలుచున్నది ॥ అవ ॥

పొలపుసిట్టూర్పులు పుక్కిళ్ల నాఁపుకొంటా
వెలఁది నీకు సురటి విసరీ విదె
నెలకొన్నయాసతోడ నిన్నుఁజూచి వెరగంది
కొలువులో నీపొందు గోరుకొంటానున్నది ॥ అవ ॥

మదనకళలెల్లా నెమ్మది మోమున నుండఁగా
సుదతి నిన్నే తప్పకచూచీఁ దాను
ఇదివో శ్రీవేంకటేశ యెనసితి వింతలోన
తెరవేసుక రతులఁ దెప్పలఁదేలీని ॥ అవ ॥ 462

రేకు 1288 శంకరాభరణం

నీవల్లనే యింత నేరుపరియాయ నాపె
వేవేలుపగటులను వెలయఁగవలదా ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనే నవ్వుదువు కాఁకతోఁ గొలువులోన
సన్నలెల్లాఁ జేతువు సారెసారెకు
ఇన్నిటాను ఘందెమేళ మింత నేసుకొంటివి
పన్ని వుద్దండాన నిన్నుఁ బలుకఁగవలదా ॥ నీవ ॥

వేడుకతో విందువు విన్నపా లాపెచేత
ఆడుదువు సరసము లంటిముట్టి
పాడితో నీవే యాపె పంతములెక్కించితివి
జోడై నీకు రాజసాలు చూపఁగవలదా ॥ నీవ ॥

వూరకే పొగడుదువు వొకటొకటే యాపెను
చేరి కాఁగిలింతువు శ్రీవేంకటేశ
గారవపురతులనే గరకుపరచితివి
కోరి నన్నేలితి వాపెఁ గొసరఁగవలదా ॥ నీవ ॥ 463

నాదరామక్రియ

అందుకే వెరగయ్యీ నప్పటనుండిఁ జూచి
ఆ(అం?)దముగ నేనే నీకు నాలనై వుందానను ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునొక్కి సతి నిన్నుఁ [1]జ(జె?)నకియుఁ దనివోదు
తక్కక సేవలు సేసి తనివోదు
యిక్కువలంటి మోహ మెటిఁగించి తనివోదు
ఇక్కడ దీనిబత్తి యింకా నెంతగలదో ॥ అందు ॥

చెలరేఁగి విన్నపాలు సేసియునుఁ దనివోదు
తలఁచి నిన్నుఁ బొగడి తనివోదు
వెలయ నీసుద్దులు వినివిని తనివోదు
యెలమి నీపై బత్తి యింకా నెంతగలదో ॥ అందు ॥

పచ్చిగాఁగ నిన్ను గుబ్బలనొత్తి తనివోదు
తచ్చితచ్చి కాఁగిలించి తనివోదు
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
హెచ్చినతనబత్తి యింకా నెంతగలదో ॥ అందు ॥ 464

మాళవిగౌళ

చెప్పవయ్యీ ఆసుద్దులు చెవులారా వినేము
ముప్పిరిగాఁ జెలులతో ముచ్చటలాడేవు ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నాపె నీతో నేమని విన్నవించెనో
చేకొని సంతోసానఁ జెలరేఁగేవు
ఆకుమడిచిచ్చినప్పు డాస లేమివెట్టెనో
జోకతోఁ గళలుదేరీ సొంపుగ నీ మొగము ॥ చెప్ప ॥

1. 'జనకి' అన్నచో యతిభంగము.

సరుసఁ గూచుండి యేమిసన్నలు నీకుఁ జేసెనో
శిరసెత్తి నవ్వుకొంటాఁ జిమ్మిరేఁగేవు
విరులుముడిచేవేళ వేడుక లేమిచూపెనో
గరిమతో రతులకుఁ గడుఁదమకించేవు ॥చెప్ప॥

పాదాలు గుద్దుతా నేమి పక్కనఁ జెనకెనో
ఆదరించి కాఁగిలించి యానందించేవు
పోదితోడ నేలితి విప్పుడు శ్రీవేంకటేశ్వర
పాదుకొవి నీలోనీవే భావించి మెచ్చేవు ॥చెప్ప॥ 465

సామంతం

కంటివటే చెలియా ఇక్కడ నీతారుకాణలు
యింటిలో నుండఁగా నీకు నీదేరెనే వలపు ॥పల్లవి॥

సారెకు మాటలాడఁగాఁ జవులెక్కె వలపు
కూరిమి గొసరఁగాను కుప్పలాయ వలపు
చేరి వాయకుండఁగాను చిమ్మిరేఁగె వలపు
యీరీతి మేలే నీకు నీదేరె వలపు ॥కంటి॥

సన్నలా చాయలానే సతమాయ వలపు
తిన్నవినవ్వులనే తీగెసాగె వలపు
విన్నపాలు సేయఁగానే వేడుకాయ వలపు
యిన్నేసిచేఁతల నీకు నీదేరె వలపు ॥కంటి॥

కూడి సరసమాడఁగా గుఱుతాయ వలపు
వాడికల మెలఁగఁగా వనమాయ వలపు
జోడై శ్రీవేంకటేశుఁ జొక్కించితివి కాఁగిట
యీడ నీనేరుపులనే నీదేరెనే వలపు ॥కంటి॥ 466

మాళవిగౌళ

చేకొని పూదిగములు సేసేవారిపైనే బత్తి
యీకాలము దొరలకు నేమిచెప్పే మిఁకను ॥ పల్లవి ॥

తచ్చితచ్చి యాపె నీపాదాలు గుద్దెనంటాను
మెచ్చిమెచ్చి పొగడుతా మేలమాడేవు
కొచ్చి కొనగోర నీకొప్పు దువ్వెనంటాను
యిచ్చగించి తమ్ములము యాపిగా నిచ్చేవు ॥ చేకొ ॥

కలికి నీమర్మాలంటి గందము పూసెనంటాను
చెలరేఁగి యాపెమీఁదఁ జేయిచాఁచేవు
పలుమారు నేకతాన బాగా లొసఁగెనంటా
అలమి చెక్కులునొక్కి యాదరించేవు ॥ చేకొ ॥

చెనకుచుఁ జెప్పరానిసేవలెల్లాఁ జేసెనంటా
కినుఁగొని నవ్వునవ్వి కాఁగిలించేవు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యీమాటకు నన్ను
మనసిచ్చి యాపెను నామారుగాఁ జూచేవు ॥ చేకొ ॥ 467

బౌళి

వలవఁగలట్టెల్లా వలచినది
కలసిమెలసి యిట్టె కరుణించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబెదవులనుఁ జెప్పీ నీకుఁ బ్రియములు
మగువ నింతటనైనా మన్నించవయ్యా
నిగిడి అప్పటనుండి నిలిచి కొలువుసేసీ
అగడుసేయనేల ఆదరించవయ్యా ॥ వల ॥

చక్కనిమోమెత్తి నిన్ను సారె సారెకును జూచీ
చెక్కులునొక్కి చనవు చెల్లించవయ్యా
మొక్కుతానే నీతో మొలకనవ్వులు నవ్వీ
యిక్కువలంటి లాలించి యీడేర్చవయ్యా ॥ వల ॥

కోమలపుఁజేతులను కోరి నీకు విడెమిచ్చీ
ప్రేమ వందుక కాఁగిట బిగించవయ్యా
కామించి శ్రీవేంకటేశ నీమనసు దక్కఁగొనె
వేమరు రతుల నింకా వెలయించవయ్యా ॥ వల ॥ 468

రేకు 1289 ఆందోళి

ఇటువంటిచేఁతలనె ఇన్నిటా నే వలచితి
విటరాయ నిన్నుఁ జూచి వేడుకాయనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మనసిచ్చి మాటాడి మర్మములు రేఁచేవు
కనువిచ్చి చూచి మతి గరఁగించేవు
చెనకుచు పలుమారు సిగ్గులు వుట్టించేవు
యెనసి పొందులుసేయ నెంతనేర్తువయ్యా ॥ ఇటు ॥

చెక్కునొక్కి బుజ్జగించి నెలవుల నవ్వించేవు
చిక్కనిచన్నులు ముట్టి చెలఁగించేవు
చక్కెరమోవి చూపి సారె నోరూరించేవు
యిక్కువలంటి మెప్పించ నెంతనేర్తువయ్యా ॥ ఇటు ॥

చుట్టరికములు చెప్పి సొంపున నుబ్బించేవు
దట్టముగ నేసచల్లి తమి నించేవు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విదె నన్ను
యెట్టనెదుట లాలించ నెంతనేర్తువయ్యా ॥ ఇటు ॥ 469

సాళంగనాట

వద్దనేమా నేము నిన్ను వట్టిదూరులేల దూర
సుద్దులు చెప్పవే నీవూ సోద్యములుగాను ॥ పల్లవి ॥

మావద్దఁ గూచుండఁగాను మాటాడితి నతనితో
దేవులవైతే నీవూఁ దెలుసుకోవే
వావులు చెప్పఁగా నే నివ్వల సరసమాడితి
చేవల్లకు వచ్చి నీవు చెవులారా వినవే ॥ వద్ద ॥

చెనకఁగా నే నితనిచెలిమి సేసితి నిట్టె
పవిగలితే నీవూఁ జూపవే మోము
ననుపుగా నవ్వఁగాను నాఁటఁ జన్నులనొత్తితి
మనసొక్కటిగా నీవూ మళ్లిమళ్లి చూడవే ॥ వద్ద ॥

సన్నసేయఁగా నితని సమరతులఁ జొక్కితి
మున్నె పొఁ(పొం?)దైతే నీవూ మొక్కుమొక్కవే
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డిల నన్ను మన్నించె
యెన్నఁగా నీవు మమ్ము నిద్దరిఁ బొగడవే ॥ వద్ద ॥ 470

శుద్ధదేశి

ఎన్నఁడు గడించుకొంటి వీకెను నీవు
యెన్నరాదు దీనిపగ బెవ్వతోయీ ॥ పల్లవి ॥

[1]పెదవులవిదేలతోఁ బిక్కటిల్లుచన్నులతో
యెదుటనే నిలుచున్న దెవ్వతోయీ
వుదుటులు చూపుకొంటా నుబ్బించి నవ్వుకొంటా
యిదివో నీదిక్కే చూచీ నెవ్వతోయి ॥ ఎన్నఁ ॥

1. 'విదేం పెదవులతో' అనుట సహజము.

బొమ్మలతో విట్టువీఁగి సొలపుల మాటాడుతా
యెమ్మెలెల్లాఁ జూపీవి యెవ్వతోయి
నిమ్మపం డెగరవేసి నీటుతోను మురిసీని
యిమ్మల బిటారికత్తె యిదెవ్వతోయి ॥ ఎన్నఁ ॥

వలపు నీపైఁ జల్లి వద్దనే కూచుండి నిన్ను —
నెలయించీ సారెకు నెవ్వతోయి
వెలయ నేలితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను విట్టె
యెలమిఁ జుట్టమైవున్న దెవ్వతోయీ ॥ ఎన్నఁ ॥ 471

కన్నడబంగాళం

ఇంచుకంతా గుట్టెఱఁగ దిదే మీకె
యెంచరాదు దీనిగర్వ మిదే మీకె ॥ పల్లవి ॥

సంతోసాన నీవు చేసన్నలు నేసితేను
యింతులకెల్లాఁ జూపీ నిదే మీకె
చెంత నీవప్పటిఁ దనుఁజేరి సుద్దు లడిగితే
యెంతసిగ్గువడీఁ దాను యిదే మీకె ॥ ఇంచు ॥

నెమ్మది నీవు దననెలవు లడిగితేను
యెమ్మెలకు నవ్వు నవ్వీ నిదే మీకె
నమ్మతించ కొనగోరు చన్నులపై నూఁదితేను
యిమ్మలఁ దప్పకచూచీ నిదే మీకె ॥ ఇంచు ॥

చుట్టరికములు నీవు సోదించి చెప్పితేనే
యిట్టె కాఁగిట నించీ నిదే మీకె
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
యెట్టిదో తనవేడుక యిదే మీకె ॥ ఇంచు ॥ 472

శ్రీరాగం

చూచితి నే నప్పుడు మీసొంపులు కిమ్ములమండి
అచోటిదానిచేఁత లివౌనా వోయీ ॥ పల్లవి ॥

పిలిచెఁగా అది నిన్ను పెద్దపెద్దయెలుఁగున
సొలసెఁగా మాటలను చొక్కులఁబెట్టి
వెలయఁ బానుపుమీఁద విడెము చేతికిచ్చెఁగా
తలఁచుకో అలనా(నాఁ?)టిదానిసుద్దులోయీ ॥ చూచి ॥

నొక్కెఁగా చెక్కులు నిన్ను నోరఁ దమ్మవెట్టుమని
మొక్కెఁగా చేయెత్తి ముసిముసినవ్వుతో
వెక్కసపుఁజన్నులను వేడుకతో నొత్తెఁగా
చొక్కుచు నెంచుకో దానిచుట్టరికాలోయీ ॥ చూచి ॥

పెనఁగెఁగా కాఁగిటను ప్రియములు రెట్టించ
తనిసెఁగా రతులను తారుకాణలై
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యిపు డిటు నన్ను
మనసునఁ బెట్టుకో మర్మములు దానివోయీ ॥ చూచి ॥ 473

సౌరాష్ట్రం

చెలఁగి యప్పుడు సంతోసించుకొందువుగాని
[1]చలపట్టితనిమోవి చౌలుగొనేను ॥ పల్లవి ॥

చన వాతఁ డిచ్చెనంటా సారె నిన్నుఁ జూచెనంటా
యెనసి పెద్దరికము లేమిచెప్పేవే
ననుఁజూడు నీయెదుట నయమున నాతని
మనసు చొక్కించి నన్నే మరిగించుకొనేను ॥ చెలఁ ॥

1. చలపట్టి+ఇతనిమోవిచౌలు.

సొమ్ములు నీకిచ్చెనంటా చొప్పుగాఁ జెనకెనంటా
యెమ్మె లిందరికి నీవు యేమిచూపేవే
కమ్మి నాపంతము విను గక్కన నాతని నా-
సొమ్ము చేసుకొసి యీడుజోడై వుండేను ॥చెలఁ॥

వలపించుకొంటినంటా వాడికై యున్నాఁడంటా
బలిమి నీనేరుపెంత పచారించేవే
కొలిచి శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందరాజుకాఁగిట
నెలకొంటి నింకాను నిన్నే మెప్పించేను ॥చెలఁ॥ 474

రేకు 1290 కురంజి

కామిని యప్పటనుండి [1]కాచుకున్నది నీవేళ
ప్రేమము నీకుఁ జేసె ప్రియము చేకోవయ్యా ॥పల్లవి॥

పలుకులఁ గొసరీని భామ నీతో సారెసారె
చెలములు నేసీని చెనకులను
వలపులు చల్లీని వాడికమొక్కులను
పిలిచీ వింటికి నిన్నుఁ బ్రియముచేకోవయ్యా ॥కామి॥

ననుపులు సేసీని నయముల నవ్వుల
చనవిమ్మని యడిగీ సరసముల
వునుకులు చెప్పీని వుడివోనిసన్నల
పెనఁగీ నీరతులకు ప్రియము చేకోవయ్యా ॥కామి॥

వదలుఁబయ్యెద చూపి వలపు నీపై నించి
గుదిగుచ్చీ వావులు కొలువులోన
యిదె శ్రీవేంకటేశ్వర యీకె యలమేలుమంగ
పెదవితేనె లొసఁగీ ప్రియము చేకోవయ్యా ॥కామి॥ 475

1. 'కాచుకున్నదీవేళ' అని యుండవచ్చునేమో. లేక నీవేళను కాచుకున్నది కావచ్చు.

కన్నడగౌళ

ఇతరకాంతలు చూచి యేమని నవ్వుదురో
రతివేళచేఁతలు మరఁగుచేయఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

సమరతి యాతనితో సలుపఁగాఁ బొడమిన-
చెమటార విసరవే చెలువునికి
తమల మప్పుడు నీకు తమితోడఁ బెట్టెనేమో
అమర వేరొక్కవిడెమంది చేతికియ్యవే ॥ ఇత ॥

కప్పుకొన్న పచ్చడము కడునెరి విరిగెను
యెప్పటివలెనే విచ్చి యియ్యఁగదవే
లప్పలై గందము రాలీ లావునఁ బెనఁగెనేమో
చొప్పెఱఁగకుండాఁ గస్తూరి మీఁదఁ బూయవే ॥ ఇత ॥

సరసమాడఁగనేమో తురుము వీడివున్నది
విరులు ముడువవే వేవేగను
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవిభుఁడు
నెరులచిక్కు దిద్దవే నెట్టన నన్నేలెను ॥ ఇత ॥ 476

శంకరాభరణం

ఇదివో దంపతు లిద్దరు నున్నారు
పుదుటున దంతెపుటోవరిలోన ॥ పల్లవి ॥

పొందులమాఁటలఁ బొసఁగుముచ్చటలు
కందువకాఁగిటకలయికలు
విందులమోవులవియ్యపుసన్నలు
అందెను తెరవెయ్యరే చెలులు ॥ ఇది ॥

చనవులమీరేటిసరసపుఁజేఁతలు
తనియకపెనఁగేటితమకములు
చెనకులలోపలిచిరుసిగ్గు లెసఁగ
అనువుగఁ దెరవేయరే చెలులు ॥ఇది॥

కెలయుచు నెఱిఁగినకేరేటినవ్వులు
కొలఁదిమిగులుబుసకొట్టులును
బలు శ్రీవేంకటపతి కలమేల్మంగ -
కలవడెఁ దెరవేయరే చెలులు ॥ఇది॥ 477

శుద్ధవసంతం

ఏమే వట్టితరితీపు లేలసేసేవే
ప్రేమగలచోటను పెనఁగఁగఁదగదే ॥పల్లవి॥

నెట్టనఁ బతి విలిచీ నిన్ను చేసన్నలేఁటికే
చుట్టరికము చెప్పఁగా సుద్దులేఁటివే
గుట్టుతోడ రమణునిఁ గూడుటే మేలు యిఁక
బట్టబయలు పందిలివెట్టనేఁటికే ॥ఏమే॥

కొంగువట్టితియ్యఁగా నిక్కువలు చెప్పఁగనేలే
ముంగిటఁ జన్నులంటఁగా మొక్కులేఁటివే
సంగతిగా దేవులవై చనవు చేకొంట మేలు
యింగితపుటాసలనేల దొంతివెట్టేవే ॥ఏమే॥

బూవాననుంటివి మేలుపొందు లేమిచూచేవే
చేవదేరఁ గాఁగిలించి సిగ్గులేఁటికే
శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నుఁజెందె నలమేల్మంగవు
కైవసమై కతలెన్ని గాదెఁటోసేవే ॥ఏమే॥ 478

ముఖారి

ఎంతఅట్టడితనమే యెందు నేరుచుకొంటివే
వింతలుగా నీతనికి వినోదాలు నేసేవు ॥ పల్లవి ॥

కడలేనినవ్వులు గ్రాదెఁ బెట్టుకుందానవా
గుడిగొనఁ బతివద్దఁ గుప్పవోసేవు
వొడికపుజాణతనా లొడిఁగట్టుకుందానవా
వెడవెడగా సారె వెదచల్లేవు ॥ ఎంత ॥

మురిపెముల్లాను మూటగట్టుకుందానవా
పరిపరివిధములఁ బచరించేవు
గరిమలవలపులు గంపఁబెట్టుకుందానవా
అరిమురి నితనికి నమ్మవచ్చేవు ॥ ఎంత ॥

తొలుతే తరతీపులు దొంతిఁబెట్టుకుందానవా
వెలయఁగ నితనికి విందువెట్టేవు
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
యెలమి నన్నేలె నీవూ నీవిభుఁ గూడేవు ॥ ఎంత ॥ 479

బౌళి

ఏల కాచుకుందానవు యీతఁడు నీమగఁడంటా
లేలే ఆయనాయ నెఁ(నెం?)తలేదు నీయాసోదము ॥ పల్లవి ॥

బలిమిగలదానవు పతిఁ బిలుచుకోరాదా
కలిగిననీపగటు కందముగాని
వెలయ నితనిచేత పీడె మిప్పించుకోరాదా
కలికితనాలెల్లాఁ గానవచ్చీ నపుడు ॥ ఏల ॥

క్రీగీతగలది చిలుముచే నస్పష్టము.

చుట్టమవైనదానవు చొక్కవలపించరాదా
గట్టిగ నీనేరుపెల్లాఁ గందముగాని
అట్టయితే నీతవిచేఁ బ్రియము చెప్పించుకోరాదా
దిట్టతనమెల్లాఁ దేటతెల్లమయ్యీ నపుడు ॥ఏల॥

పొందుగలదానవు బువ్వానఁ బెట్టుకోరాదా
కందువ నీబీరమెల్లాఁ గందముగాని
చెందె నలమేల్మంగను శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు
యిందునే నీకోరికలు నీడేరీ విపుడు ॥ఏల॥ 480

రేకు 1291 ఆహిరి

వట్టిజోలిఁ బొరలేవు వద్దన్నా మానవు
వొట్టు కొకరిసొమ్ము వేరొకరికి దక్కునా ॥పల్లవి॥

చక్కనిదాన వౌదువు జాణతనాలు నేర్తువు
ముక్కర వెట్టుకుంటివి మోము చూపేవు
నెక్కొన్న నారమణుఁడు నీయెలయింపులకు
చిక్కఁడుగాని నిచేఁతలకు మెచ్చును ॥వట్టి॥

చుట్టమవు నౌదువు చొక్కులఁబెట్టఁగలవు
యిట్టె సింగారించుకొంటి వీతనెదుట
గుట్టుతోడ నావిభుఁడు కోరి యిందుకు నిన్నుఁ జే-
పట్టఁడుగాని నీపగటులు మెచ్చును ॥వట్టి॥

మేలుదానవు నౌదువు మెప్పించా నీచేతనౌను
వేళ గాచుకుందానవు వెస మొక్కేవు
యేలె నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను
నీలోనుగాఁడుగాని నీబత్తికి మెచ్చును ॥వట్టి॥ 481

1. ప్రతిగల 'నవు' స్థలమున రేకు చుంకపడినది. తక్కిన ప్రతిలవి చిలుముతో నస్పష్టము.

కాంభోది

ప్రియమంత గలిగితే పెండ్లాడుమనవే
నయగారివాఁడు తాను నన్నేల తడవీనే ॥ పల్లవి ॥

చిన్నదాన నన్నునేల సిగ్గువరచీనే తాను
చన్నులేల ముట్టీనే సారెసారెకు
కిన్నెర వాయించవచ్చి కేలుమొగిచితే నన్ను
సన్నలనే మోవిచూపి జాణతనాలాడీనే ॥ ప్రియ ॥

గుట్టుతోడిదాన నన్ను గోరనేల గీరీనే
యిట్టె యిందరిముందరానేల నవ్వీనే
చుట్టపువాఁడంటాఁ దన్నుఁ జూడఁగా నే వచ్చితేను
వట్టిగిలిగింతలను వలపు రేఁచీనే ॥ ప్రియ ॥

కోమలపుదాన నాతోఁ గోరి యెంతపెనఁగీనే
సాము లెంత సేసీనే సమరతుల
ఆముక శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవిభుఁడు
యీమేరల నన్నుఁ గూడి యింపులు పుట్టించెనే ॥ ప్రియ ॥ 482

పాడి

మీరేల పదరేరే మెలుఁతలాల
మేరతో తన్ను నే మెప్పించేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

చెప్పనీరే తనమాట చెలులిందరిముందర
యిప్పుడే మారుత్తరము లిచ్చేఁగాని
కప్పురము చల్లనీరే కాఁతాళించి నామీఁద
చిప్పిలఁ జేఁతకుచేత సేసేఁగాని ॥ మీరే ॥

నగనీరే కేరడాన నాతో సారెసారెకు
మగుడి యినుమడిగా మళ్లించేఁగాని
మొగము చూడనీరే మునుకొని యందుకేమి
యెగసక్కెలన్నియు నేరుపరచేఁగాని ॥ మీరే ॥

పెనఁగనీరే తాను ప్రియమునఁ గాఁగిలించి
వొనరఁగ గుబ్బల నే నొత్తేఁగాని
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
వినయాన మనవులు విన్నవించేఁగాని ॥ మీరే ॥ 483

దేసాళం

*చెప్పరాదు నీపరాకు జిగి మించె వలపులు
యెప్పుడు వచ్చీని యాదేరించీ నన్నును ॥ పల్లవి ॥

తలఁచునొకో నేఁడు తానాతో నాడినమాట
పిలువక వచ్చునొకో ప్రియుఁ డీడకు
నిలుచునొకో యిట్టె నెమ్మది నాయెదుటను
చెలియా నాకోరికలు చిమ్మిరేఁచీ నన్నును ॥ చెప్ప ॥

కందునొకో వొకపరి గక్కనను దనరూపు
విందునొకో తనమాట వీనులారాను
అందునొకో తనతోను ఆడుకోలుమాటలెల్లా
సందడించీఁ దమకము సారెకు నాలోనను ॥ చెప్ప ॥

గారవించునొకో నన్ను కాఁగిలించికాఁగిలించి
సారెకు మోవిచ్చునొకో చవులుగాను
యీరీతి నలమేల్మంగ నేను, శ్రీవేంకటేశుఁడు
చేరి తానేవచ్చి గూడె చెంగలించీ మనసు ॥ చెప్ప ॥ 484

* ఈ ప్రతిలోగల స్థలము గట్టిగా చిలుముపట్టి కానరానివి-నే నూహించినది. తక్కిన ప్రతిలో స్థలములుకూడ బాగ చిలుమూరినవే. నే నూహించినవే.

హిందోళం

మగవాఁడు తనకే యమరుఁగా కేమిసేసినా
యెగసక్కెములు గావా యింతుల కీపనులు ॥ పల్లవి ॥

చిగురాకుమోవి యేల చిల్లులు సేయవచ్చీనే
నగుమంటా నూరకే లానలువెట్టీనే
మొగమెత్తి చూడుమంటా మొనగోర నేలె(లొ ?)త్తీనే
జిగిమించ సిగ్గుగాదా చెలుల కీపనులు ॥ మగ ॥

బంగారువంటిచన్నులు పట్టి యేల పిసికీనే
వంగి మొక్కుమంటాఁ గావరించీనేలే
చెంగటఁ గూచుండుమంటా చెఱఁగేల ముట్టీనే
సంగతి నార్జముగాదా సతుల కీపనులు ॥ మగ ॥

అందపుఁదీగెవంటిమే నందులకుఁ బెనఁగీనేలే
పొంది కాఁగిటనే యెంత భోగించీనే
అందపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగను నేను
కందువ నవ్వులుగావా కాంతల కీపనులు ॥ మగ ॥ 485

శంకరాభరణం

నెఱజాణవు ఇవి నీవే యెఱుఁగుదువు
మెఱయఁ జెలులు నిన్ను మెచ్చిరి యిపుడు ॥ పల్లవి ॥

వసమై వలచినవలపులలోనికి
కొసరెడుచిరుసిగ్గులు చవులు
పొసఁగఁగఁ జేసినపొందులలోనికి
సుసరపుసతుపులచూపులు చవులు ॥ నెఱ ॥

---

[1]గీతలుగల స్థలములన్నియు దట్టముగ చెదమూరినవి. నే నూహించినవి.

మనసునన్నాటినమచ్చికలోనికి
గునియు రతులపలుకులు చవులు
పెనగొనుసరసపుప్రియములలోనికి
ననిచినసెలవులనవ్వులు చవులు ॥ నెఱ ॥

అలరి పొదలునదియాసలలోనికి
పొలుపగు తమకపుపొందులు చవులు
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకట-
నిలయ నీకు నిచెలుములు చవులు ॥ నెఱ ॥ 486

రేకు 1292 తోండి

ఎందు నేరుచుకొనెనో యీపెదిక్కు చూడవోయీ
సందడిలో నీకు మోవి చవిచూపీని ॥ పల్లవి ॥

వలపులు చల్లుకొంటా వనిత యేమౌనోకాని
మలసి సొలసి నీతో మాటలాడీని
బలిమిఁ బెనఁగుకొంటా పవిగలదానివలె
పిలిచిపిలిచి నీకుఁ బ్రియముచెప్పీని ॥ ఎందు ॥

యెమ్మెలు నెరపుకొంటా నెందుండి వచ్చెనోకాని
చెమ్మఁజెమటతో నీపైఁ జేయి చాఁచీని
బొమ్మ లారుచుకొంటాను పొఁ(పొం?)దైనచుట్టమువలె
పమ్మి వద్దఁగూచుండి పాదాలొత్తీని ॥ ఎందు ॥

సారెసారె నవ్వుకొంటా చన వెంతగద్దోకాని
కూరిమితోఁ గాఁగిటఁ గూడీ నిన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
చేరి నన్నేలితివి తా సిగ్గుతో మొక్కీని ॥ ఎందు ॥ 487

ఈ శ్రీగీతములగల స్థలములు దట్టముగ చిలుమూరినవి. నే నూహించినవి.

1291 వ రేకు రెండవప్రక్క బాగా చిలుముతో దెబ్బతిన్నది. మొదటి ప్రక్క కొంత చెడినది.

మంగళకౌసిక

పొద్దువోనిజవరాలు బొమ్మలఁ గాటుక వెట్టీ
గద్దరిసవతులెల్లాఁ గాచుకుండఁగాను ॥పల్లవి॥

సంతవెట్టుక మగని సంగడిఁ గూచుండి యీకె
యెంతదడవైనా మొగ మేమిచూచీనే
చింతకాయకజ్జాయాలు చెప్పరానివలపులు
అంతటా నోరూరించే దది తా నెఱఁగదా ॥పొద్దు॥

పలుమారు రమణుని పక్కఁ బండి తనియక
మలయుచు నెందాఁకా మాటలాడీనే
యెలమి యినుకపాఁత రెంతదవ్వినా మనసు
అలవిలేకపైకొనే దది తానెఱఁగదా ॥పొద్దు॥

యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డీయలమేల్మంగపతి
యేపొద్దూఁ గాఁగిలించి తా నేమినవ్వీనే
పూపలై వసంతకాలపుఁజిగురులు రతులు
ఆపొద్దే నన్నేలె నాతఁ డది దా నెఱఁగదా ॥పొద్దు॥ 488

లలిత

మంచిదాన వలమేల్మంగ వోమదిరాక్షి
యెంచి చూచితే మదనుఁ డిద్దరికి సాక్షి ॥పల్లవి॥

చెనకేవు యెంతేసి చిగురుఁబోఁడి
కొనలుసాగినవి నీగోళ్లు వాఁడి
పెనఁగేవు వలపులు పేఁడిపేఁడి
గునియుచు మొక్కేవేమే కోఁడికోఁడి ॥మంచి॥

నవ్వేవు మేలుమేలే నయగారీ
చివ్వన నీమేనినిండాఁ జెమటలూరీ
దువ్వటముకొాం గంటేవు దూరిదూరి
కువ్వ సేసేవేమే వావి కోరికోరి ॥ మంచి ॥

నెలకొనేవే కాఁగిట నెఱవాది
కలపె నీమోవితేనె కడుఁబోది
లలి శ్రీవేంకటేశుఁడఁ జలపాది
వెలసె నీనాపొందు వీదివీది ॥ మంచి ॥ 489

హిందోళవసంతం

నీకు వలచినట్లుండు నీరమణుఁడు
మేకొనీ నీసింగారపుమిసమిసలు ॥ పల్లవి ॥

చద్దికి వేఁడికి గదుచవులు రేఁచీఁ బతికి
ముద్దులమాటల నీముసగసలు
వుద్దండాన రతులకు నొడిగట్టఁజేసీ నవె
గద్దరిచూపుల నీకరకరు(ర?)లు ॥ నీకు ॥

పన్నుక సరసములఁ బలుమారుఁ బెనఁగించీ
సన్నలపొందుల నీసదమాదాలు
యెన్నరానివేడుకల కింపులువుట్టించీ నిదె
వెన్నెలనవ్వుల నీవికవికలు ॥ నీకు ॥

కమ్మక తమకములు ఘనముగఁ బుట్టించీ
దొమ్ముల నీకాఁగిటితుదిపదాలు
కొమ్మరొ శ్రీవేంకటేశుఁ గూడినగురుతు లివె
నెమ్మది మోముకళల నిగనిగలు ॥ నీకు ॥ 490

మాళవిగౌళ

ఎంతపని గలిగెనో యేమి సాధించెనోకాని
వింతగా నప్పటినుండి వేళగాచుకున్నది ॥ పల్లవి ॥

చిన్నిచిన్నిచెమటలు చెక్కులపైఁ బొడమఁగా
విన్నపా లెంతసేసీని వెలఁది నీకు
పన్నుగాఁ జన్నులమీఁదిపయ్యెద కొంత జారఁగా
మిన్నక కొలువుసేసీ మిక్కిలి నీకు ॥ ఎంత ॥

పెనగొన్ననగవులు పెదవిపైఁ బెట్టుకొని
వినయాలుసేసీని వెలఁది నీకు
నినుపులచూపుల నీమొగమే చూచుకొంటా
యెనయుచు సన్నలు [1]నీకే లందుకుఁ జేసీని ॥ ఎంత ॥

తోడఁదొడ గాజులు చేతులనుండి వాఁగఁగాను
వీడే లెంతయిచ్చీని వెలఁది నీకు
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
వాడిక లేమిచూపీని వంతులఁ దా నీకు ॥ ఎంత ॥ 491

కేదారగౌళ

ఇంతకోపితే మాపొందు లిటు నీవు సేయవయ్య
చెంతనే నోరూరించుఁ జెలులవలపులు ॥ పల్లవి ॥

చెవులొగ్గి వింటేను చిగిరించు మాటలు
తివిరి వూఁకొంటేను తీగెలు సాగు
నవకమై లాలించితే ననలొత్తుఁ గోరికలు
[2]చనవు(చవు?)లు పైపైరేఁచు సతులవలపులు ॥ ఇంత ॥

---

1. యీకె+ఏం+అందుకు=యీకేలందుకుఁ జేసీని. కాకున్న యతిభంగము.
2. ప్రాసభంగము.

కన్నులఁ జూచితేను కడుఁబొదలు మనసు
సన్నలకు లోనైతే సను లొత్తును
అన్నిటా సమ్మతించితే ¹వనలుఁగొనలుఁ బారు
యెన్నని చెప్పఁగవచ్చు నింతులవలపులు ॥ ఇంత ॥

చేరి వద్దఁగూచుండేఁ జెలరేఁగు నవ్వులు
సారెఁ జవిగొంటే మోవిచవులు పుట్టు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
కారుకమ్మినపంటలు కాంతలవలపులు ॥ ఇంత ॥ 492

రేకు 1293 శుద్ధవసంతం

ఇద్దరిలో బలిమేదే యింతులాల
బుద్దిచెప్పరే మాకు పొలఁతులాల ॥ పల్లవి ॥

నగె నీతఁడు నాతోను మొగము చూచె నీపెను
తగవులు చెప్పరే తరుణులాల
చిగురున వేసె నన్ను శిర సూఁచెఁ దనకును
జిగిఁ దుద మొదలేదే చెలువలాలా ॥ ఇద్ద ॥

సారె నాతో మాటలాడె సన్నలు నేనెఁ దనకు,
తారతమ్యాలు చెప్పరే దైతలాల
చేరి నావద్దఁ గూచుండె సిగ్గువడెఁ దనతోను.
నేరుపునేరములేవే నెలఁతలాలా ॥ ఇద్ద ॥

నేసవెట్టి నన్నుఁగూడె చెనకెఁ దనచన్నులు,
వాసివంతులు చెప్పరే వనితలాల
నేనెఁ బొందు లిద్దరివి శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడు
²ఆసా బాసా నెవ్వరిదే అంగనలాలా ॥ ఇద్ద ॥ 493

---

1. 'వనలు కొనలు' అనుట సహజము. మొగ్గలూ-చిగుళ్లుగ పెరినదని అభివృద్ధి సూచకమైన పలుకుబడి. ఈ వాఙ్మయములో 'అనలుఁగొనలుఁబా' అనుట వింత.

2. 'ఆసా-బాసా' ఆశపెట్టుట, బాసచేయుటయు కావచ్చు.

నాదరామక్రియ

చెల్లఁబో యేల లాచేవే సిగ్గువా టింతేకాక
చిల్లరవూడిగా లిఁకఁ జేయఁగ రమ్మనీనా ॥పల్లవి॥

యేపునఁ దొం గేలచూచే విద్దరు లోన నుండఁగా
కాఁపురాలుసేసేవారిఁ గాకుసేతురా
యీపొద్దు కేరడాలాడి యెఱుకలుసేసేవే
రాఁపుల నాతఁడు నిన్ను రమ్మని పిలిచీనా ॥చెల్లఁ॥

దీకొని దంపతులున్నతెర యేల యెత్తేవే
యేకతపువారిఁ బాయిటవేతురా
కేకలుగొట్టుచు మరి కేరి యేల నవ్వేవే
ఆకె వుండఁగా నిన్ను నండకు రమ్మనీనా ॥చెల్లఁ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నాపెఁ జెందె [1]శయ్యాల చేరేవే
భావించి పెండ్లాడేవారిఁ బచ్చిసేతురా
పూవులగుత్తులఁ గొని పూఁచి యేల వేసేవే
నీవిభుఁడై తేనేమే నిన్నందు రమ్మనెనా ॥చెల్లఁ॥ 494

బౌళి

ఔనయ్య మంచివాఁడవౌదువు నీవు
నేనలుగా నుద్దండాలు సేయనేర్చుకొంటివి ॥పల్లవి॥

మొనసి చుట్టమవంటా మొక్కవచ్చినసతిని
వొనర నీతొడపైఁ గూచుండుమనేవు
మనిసిచ్చి నీవాడేమాటలు వినేదాని
పెనఁగుచుఁ జన్నులే పిసికేవు నీవు ॥ఔన॥

---

1. శయ్య+ఏల='శయ్యాల' వ్యావహారికము.

చూపుల వేడుక నిన్నుఁ జూడవచ్చినదాని
 కాఁపురాలు సేయుమంటాఁ గాఁతాళించేవు
యేపుమీర నిన్ను సుద్దు లిట్టె యడిగేటిదాని
 చేపట్టి మోవెల్లా గంటిసేసేవు నీవు ॥ ఔన ॥

చేరి నీచెనకులకు సిగ్గులువడేటిదాని
 కూరిమితోఁ గాఁగిలించుకొనుమనేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితి పొరుగు[1] దాని
 కేరుచుఁ నవ్వఁగా గిలిగించేవు నీవు ॥ ఔన ॥ 495

వరాళి

ఏఁటికే యింతేసిపంతా లితనితోను
 తాటించి నీపలుపులు దాఁచనేలే నీవు ॥ పల్లవి ॥

కొండవంటిమగవాఁడు కొంగువట్టి తియ్యఁగాను
 అందుకాచి లోఁగేవు అదేమే నీవు
దండువెళ్ళి మదనుఁడు దాడివచ్చి వుండఁగాను
 గుండె రాయిగాఁజేసుకొనేవేమే నీవు ॥ ఏఁటి ॥

విడువరానిచుట్టము వేడుకతో నవ్వఁగాను
 అడఁకువ సిగ్గువడే వదేమే నీవు
పెడలిదిక్కున వచ్చి పెండ్లి విడిఖుండఁగాను
 గడుసవై చన్నులేల కప్పేవే నీవు ॥ ఏఁటి ॥

వేడుకకాఁడైన శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడఁగా
 ఆదేవు తెక్కులమాట లదేమే నీవు
మేడెపుమేనవావి మెడఁ గాఁగిలించుకోఁగా
 యీడ నివ్వెరగు లందే విదియేమే నీవు ॥ ఏఁటి ॥ 496

1. ఈ స్థలమున రేకు దుంకపడినది.
క్రిగీతగలస్థలమున బాగా చిలుమెక్కుటచే నేనూహించినది.

రామక్రియ

వేగమే రాఁగదవయ్య వెలఁదిఁ జూతువుగాని
జాగులేల సేసేవు సరసుఁడవు నీవు ॥ పల్లవి ॥

తలపోఁతలనె కొంతతడవు పొద్దులువుచ్చు
చెలికత్తెలతో కొంత సేపు పొద్దులువుచ్చు
చిలుకలకుఁ జదువుచెప్పి కొంతపొద్దువుచ్చు
వెలసి నిన్నుఁబాసినవిరహాన మగువ ॥ వేగ ॥

నీమీఁదిపాటలు వాడి నెమ్మిఁ కొంతపొద్దువుచ్చు
దీమసాన సిగ్గులనే తేరి కొంతపొద్దువుచ్చు
ఆముకొన్న ఆసలనే అటు కొంతపొద్దువుచ్చు
వేమరు నిన్నుఁబాసినవిరహానఁ దరుణి ॥ వేగ ॥

యెదురుచూపులనే ఇంటఁ గొంతపొద్దువుచ్చు
కదినేటికోరికలఁ గడుఁ గొంతపొద్దువుచ్చు
ఇదివో శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో వచ్చి కూడితి
వెదకిఁ జల్లారినవిరహాన వనిత ॥ వేగ ॥ 497

బౌళి

నామొగము చూచి యెంతనవ్వేవు నీవు
కామినిచేఁతలెల్లాఁ గనుఁగొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

పన్నిక వినయాలెల్లా పచారించుకొని నీకు
విన్నపాలు సేసీ నాకె వినరాదా
చన్నులమీఁది పయ్యద జారఁ దోసుకొంటాను
సన్నలనే మోవిచూపీఁ జవిగొనరాదా ॥ నామొ ॥

అతివేడుకతోడుత అట్టె వేళగాచుకొని
సతి పాదాలొత్తవచ్చీఁ జూఁచరాదా
మతిఁ దలపోసుకొంటా మర్మములు గరఁగఁగ
రతులకు నాసపడీ రారాదా లోనికి ॥నామొ॥

గుట్టుతోడఁ దమకము గుబ్బతిలు కొనఁగాను
అట్టె నీకు విడెమిచ్చీ నందుకోరాదా
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
చుట్టమాయఁ దానూ దయఁజూడఁగరాదా ॥నామొ॥ 498

రేకు 1294 దేశాక్షి

తానూఁ బైపైనే వున్నది తమితో నీకూటమికి
యీనటన లేమినేర్చె నెంతవేసాలాఁడి ॥పల్లవి॥

వాడివట్టి తియ్యఁగాను వొయ్యనే పెనఁగీ నీతో
పదఁతి లేఁతసిగ్గులపగటుతోను
వాడఁబరచఁగ నిన్ను నొద్దని తోయఁగలేక
నిడుసాగిల నెలఁగు నేరుపుతోఁ బెంచీని ॥తానూఁ॥

చన్నులు చేత నంటఁగ సగము గుంపించీని
సన్నలనే కొంత బొమ్మజంకెనతోను
వున్నతిఁ గాఁగిలించఁగా నోపననఁజాలక
కన్నులు మూసి మోనానఁ గమ్మి పైనొరగీని ॥తానూఁ॥

లాలించి మోవియానగా లలి నొద్దుకొనరాక
తేలించి మోముచూచి వాతెర చూపీని
వోలివెట్టి నన్నుఁగూడి వొద్దికై శ్రీవేంకటేశ
యీలీలఁ దన్ను నేలఁగా వింపులు నెరపీని ॥తానూఁ॥ 499

ఆహిరి

ఎన్నిదలపోఁతలది యెంతయెమ్మెలాఁడి ఇది
కన్నులారా దీనిగుట్టు గంటివా వోయి ॥ పల్లవి ॥

అందమై కాఁగిట నీపై నంటవలెనంటాను
పొందుగఁ గస్తూరి మేనఁ బూసుకొన్నది
యెందుఁ దనరాక నీవెఱఁగవలెనంటాను
అందెలు బావాలతోడ నదివో వచ్చినది ॥ ఎన్ని ॥

తతి వీడెమిచ్చితేను తాఁకవలెనంటాను
అతివాఁడిగాఁ జేసు కదెవున్నది
రతివేళ విరులెల్లా రాలవలె నీపైనంటా
జతనానఁ దురిమెను జాజులు సంపెఁగలు ॥ ఎన్ని ॥

తనపై నీచూపులు తగులవలెనంటాను
కొనబుగా సింగారించుకొని వున్నది
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నన్ను
తను నేలవలెనంటా దండ నిలుచున్నది ॥ ఎన్ని ॥ 500

గౌళ

చన్నులు చిన్నవై తేనే సాదవా నీవు
నన్న యెఱఁగ వదేమే సరసునితోను ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుచెయ్యాలపెట్టేవే సిగ్గులేల పెంచేవే
అక్కరతో విడెము నీకాతఁ డియ్యఁగా
చిక్కనేల పెనఁగేవే చిరునవ్వేమి నవ్వేవే
మక్కువ నిన్నుఁజెనకేమగనితోను ॥ చన్ను ॥

చెమరించే వదియేమే చెలులమాటిఁకనేలే
తమితో నాతఁడు నిన్నుఁ దడవఁగాను
అమర నీవేసాలేలే ఆనలు వెట్టఁగనేలే
సముకాన వేఁడుకొనే జాణపతితోను ॥ చన్ను ॥

పయ్యదేల బిగించేవే పాపటేల దువ్వేవే
చయ్యన నాతఁడు సేస చల్లఁగాను
వొయ్యనే మొక్కఁగనేలే వొడఁబాటింత యేలే
చెయ్యారా నిన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడును ॥ చన్ను ॥ 501

సాళంగనాట

అవధరించవయ్యా అట్టె కలకాలము
తవిలి సేవలు సేసీఁ దరుణి నీకు ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతచెమటలే పన్నీటి మజ్జనము నీకు
తళుకుఁబయ్యదకొంగు తడియొత్తు
కలికినవ్వులే కప్పురకాపు నీకు
పొలుపొందఁ జూపులే పుణుఁగుకాపు ॥ అవ ॥

మగువయంగరాగమే మంచిచంద్రగావిదట్టి
తగుఁగాఁగిటిచేతులే తమ్మిపూజలు
చిగురుఁబెదవులే శ్రీతులసీదళములు
మొగి రతిచెనకులే మునుకొన్నసొమ్ములు ॥ అవ ॥

అలమేలుమంగ తానే యక్కుననుండేదేవులు
పలుకులే వేదమంత్రపాటలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెంచి చూచితే నీకు
జలజాక్షిసరసాలు సకలసంపదలు ॥ అవ ॥ 502

సాళంగం

ఇన్నాళ్లవలెఁ గాదు యిప్పుడు నీభావము
చిన్నారిపొన్నారినోరఁ జెప్పవయ్యా సుద్దులు ॥ పల్లవి ॥

యింతి యెవ్వతైనా వచ్చి యీడ నీకు నిచ్చెనో
వింతవుంగరము నీవేల నున్నది
చెంతనుండి యాపె నీకు సేవలేమైనాఁ జేసెనో
కాంతుఁడ నీపచ్చడానఁ గరుపస పున్నది ॥ ఇన్నా ॥

యెంచరానిచుట్టము నీకెవ్వతైనా యిచ్చెనో
మించులపుంజాలదండ మెడ నున్నది
కంచముపొత్తు గలసి కాఁపురాలు సేసెనో
మించునీచెక్కుల నంటి మెరసీఁ గాటుకలు ॥ ఇన్నా ॥

వన్నెలాఁడి యెవ్వతైనా వాడికై నీకిచ్చెనో
చెన్నగుబాహుపురి నీచేత నున్నది
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
యెన్న నాసొమ్ములే కావా యెఱిఁగితి నేను ॥ ఇన్నా ॥ 503

పాడి

నాకు విన్నుఁ జూచిచూచి నవ్వు వచ్చీని
యేకతాన నన్నేలితి వేమిచెప్పేదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తొయ్యలియొక్కెతకుఁ గంపువ చెప్పకుండఁగాను
వొయ్యనే వేరొకతె నీవొద్దికి వచ్చె
చెయ్యార వితొకటిదఁ జెట్టొకతై మొలచె-
నియ్యెడ నీవలపిదె యేమని చెప్పేదయ్యా ॥ నాకు ॥

పేరుకాని యొకతెను ప్రియముతోఁ బిలువఁగా
మారుపేరుదొకతె నెమ్మది నూఁకొనె
కోరినదొకటుండఁగాఁ గొసరు వేరొకటాయ
యీరీతి నీభాగ్యము లేమిచెప్పేదయ్యా ॥నాకు॥

గక్కన వేరొకతెను కలయ సన్న సేసితే
నక్కన శ్రీదేవి విన్ను నవ్వె కూడెను
మొక్కొకటి మొక్కఁగాను మంచి దీవెనొకటాయ
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యేమిచెప్పేదయ్యా ॥నాకు॥ 504

రేకు 1295 భైరవి

చిత్త మెఱఁగక పతిసేవ లేమిసేయుమనే -
వత్తుక యాతని నన్ని నడిగి రావే ॥పల్లవి॥

చెప్పరానిమాఁటలకుఁ జెవులొగ్గఁబోతేను
కుప్పవడి తమకమే గుబ్బతిలును
ముప్పిరివవ్వులు సారె మూటగట్టఁబోతేను
చిప్పిలుఁజెమటలే చిందఁజొచ్చును ॥చిత్త॥

పిలువనిపేరటముపెండ్లికిఁ బోతేను
నిలువున నివ్వెరగులే నిండఁజొచ్చును
బలిమి చుట్టరికాలు పచారించఁబోతేను
వులివచ్చివలపులే వుమ్మగిలును ॥చిత్త॥

వొక్కమాఁటె సరసాన వొడిగట్టఁబోతేను
మొక్కలముతోఁ బోఁకముడి వీడును
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
కక్కసించి కూడితే కాయే పండవును ॥చిత్త॥ 505

ఆహిరినాట

వేవేలకు నొకటే విన్నప మిదే
చేవదేరె వలపులు చిత్తగించవయ్యా ॥పల్లవి॥

వూరనూర నూఁటలాయ నువిదకుఁ జెమటలు
కోరికలై తేఁ బెద్దకొండలాయను
కారుకొని తమకము గంపలకోలఁదులాయ
చేరవచ్చి మగువనుఁ జిత్తగించవయ్యా ॥వేవే॥

చెప్పఁజెప్పఁ గొత్తలాయ చెలిచెక్కుటిచింతలు
ముప్పిరిగొన్నయాసలు మోపులాయను
కప్పి నీసుద్దులు వినఁ గడుఁదరితీపులాయ
చిప్పిల మాఁటాడి యింతిఁ జిత్తగించవయ్యా ॥వేవే॥

చూడఁజూడ సొంపులెక్కె సుదతిమోముకళలు
వేడుకలై తే వెల్లావిరులాయను
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మన్నించి
చేదె నీకు దేవులాయఁ జిత్తగించవయ్యా ॥వేవే॥ 506

లలిత

జవ్వనము నీమేన జడిగొనివున్నది
చివ్వనఁ జేయి మీఁదుగాఁ జెనకి పైకొనవే ॥పల్లవి॥

సిగ్గులెంతపెంచినాను చిత్తము గరఁగీనా
అగ్గలము గొసరితే నాస దీరీనా
దగ్గరి కొలిచితేనే తనివిపుట్టీనా
కగ్గులేనివేడుకతోఁ గాఁగిలించుకొనవే ॥జవ్వ॥

కన్నులఁ జూచితేనే కలసినట్టయ్యీనా
సన్నలఁ బొద్దువుచ్చితే సంతోసా లవునా
మిన్నక నవ్వితేనే మేనుమేను సోఁకీనా
చన్నుల నొరసి మోవి చవిచూడఁగదవే ॥జవ్వ॥

సంగడిఁ గూచుఁడితేను జంటలయ్యీనా పొందు
ముంగిటిమాఁట లెన్నైనా మోచీనా వావి
యింగిత మెఱిఁగి కూడె నిదె శ్రీవేంకటేశుఁడు
అంగవించి యేపొద్దూఁ బాయకవుండఁగదవే ॥జవ్వ॥ 507

హిందోళం

ఆసగించియున్నదాని నలయించనీఁకనేలే
పాసి వుండలేకుండితే బత్తిసేయవయ్యా ॥పల్లవి॥

మునుకొని యాపె వచ్చి ముందర నిలుచున్నది
నమపు గలిగితేను నవ్వవయ్యా
వినయముతో నీకు విన్నపాలకు లాచీ
పని గలిగితే [1]మాటపలు కాదవయ్యా ॥ఆస॥

గుట్టుతోడ నీపొందులగుఱుకులెల్లాఁ జెప్పీ
చుట్టమైతే నాపెదిక్కు చూడవయ్యా
నెట్టుకొని సారె నిన్ను నేరుపున సొలసీని
అట్టె నీకు నితవైతే నాదరించవయ్యా ॥ఆస॥

వియతానఁ జేరిచేరి నీకుఁ బాదాలొత్తవచ్చె
ప్రియమైతే మంచముపైఁ బెట్టుకోవయ్యా
నయాన శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితి విన్నిటా
క్రియ గలితే నాపెపైఁ గేలు చాఁచవయ్యా ॥ఆస॥ 508

1. మాటపలుకు=తాను మొదట పల్కరించుట మాట, అడిగినదానికి బదులిచ్చుట పలుకుగా ఊనుదికారము పుట్టియుండవచ్చు.

దేసాళం

నీవిచ్చినచనవెల్లా నెరపీఁ దాను
యీవలఁ దనయాసోద మింకా నెంతగలదో ॥ పల్లవి ॥

కొనరికొనరి విన్నుఁ గొమ్మ నీతో మాటలాడి
ముసిముసినవ్వులనే మోవిచూపీని
విసవిస నేతెంచి విడెము చేతికిచ్చెను
యెసఁగ తనయాసోద మింకా నెంతగలదో ॥ నీవి ॥

కందువలు చూపిచూపి కనుసన్నలు సేసి నీ-
ముందరికి వచ్చి నీకు మొక్కు మొక్కీని
విందువలె సారెసారె విన్నపాలు నీకుఁ జెప్పీ
యిందరిలోఁ దనయాస యింకా నెంతగలదో ॥ నీవి ॥

వుడివోనివేడుకతో నూడిగాలెల్లాఁ గావించి
విడువాలుఁజూపులు నీపైఁ జల్లీని
అడరి నన్నేలితివి అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
యెడయనితనయాస యింకా నెంతగలదో ॥ నీవి ॥ 509

మాళవి

తానిదె నేవిదె తగులై వున్నారము
ఆనవెట్టి యాతగవు లడుగరే యాతని ॥ పల్లవి ॥

చనవుగలుగుచోట సరసములాడవచ్చు
నమపుగలుగుచోట నవ్వవచ్చును
మనసుఁగానరానీక మతకావనుండేవానిఁ
జెనకఁగవచ్చునటె చెప్పరే వోచెలులు ॥ తాని ॥

బత్తిగలిగితే మాటపలుకు లాడఁగవచ్చును
చిత్తగించితే సేవసేయవచ్చును
కొత్తసేసుకొని లోలో గుట్టుతోడనుండేవాని
హత్తి పట్టవచ్చునటె ఆడరే వోచెలులు ॥తాని॥

ప్రేమము నెలకొంటేను పెనఁగులాడఁగవచ్చు
కామించె నీ(చేటి?)వేళ నొక్కటిగావచ్చు
వేమారు శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁ డిట్టె నన్ను నేరె
ఆమాఁటాడవచ్చునటె యనరే వోచెలులు ॥తాని॥ 510

రేకు 1296 ముఖారి

మగవానితో బలిమి మగువల కమరునా
వెగటులేక యిట్టె వినయమే సేయవే ॥పల్లవి॥

కొంగువట్టి తీసితేను కొప్పు గదువెదజారె
వుంగరాన కొడిసితే నూర్పులు రేఁగె
చెంగటఁ బెనఁగితేను చెమటలు మేనఁ జిందె
సంగడి నాతనితోను సాము లెంతసేసేవే ॥మగ॥

కదుఁజెనకఁబోతేను కంకణాలు వాఁగఁజొచ్చె
తదవి తిట్టఁగఁబోతేఁ దగదొట్టెను
తదవుగా నవ్వఁగాను తలకెక్కె వలపులు
యెదయక యిందులో నీ వెందుకయ్యేవే ॥మగ॥

నాఁటఁగ గాఁగిలించఁగా నడుమఁ జన్నులు చిక్కె
మాటున రతిసేయఁగా మతి గరఁగె
యీటున శ్రీ వేంకటేశుఁ డితనిపొందింతసేసె
చీటికిమాటికి నిఁక సిగ్గులేల పెంచేవే ॥మగ॥ 511

సామంతం

మేలుమేలు నీభాగ్యము మెరసె నిందరిలోన
యీలీల నెందరినైనా నేలవయ్యా నీవు ॥పల్లవి॥

జక్కవచన్నులయాపె సన్నపునడిమియాపె
చుక్కబొట్టుతో నిన్నుఁజూచేయాపె
వెక్కసపుముంగరాపె వింతసింగారాలయాపె
యెక్కడఁ గలిగె నీకు నింతటివొయ్యారి ॥మేలు॥

గొప్పకన్నులాపె కొమరెప్రాయపుటాపె
కప్పురపునోరఁ జెప్పె కత నీ కాపె
కొప్పునిక్కఁబెట్టినాపె గుదిగొన్నసొమ్ములాపె
యెప్పుడు నిన్నుఁ బెండ్లాడె ఇంతచేఁతలాఁడి ॥మేలు॥

చిన్నిపెదవులయాపె చెలువపుఁజెక్కులాపె
చెన్నగుచేతుల సేవసేసీ నీకాపె
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
యెన్నఁడు నీపొందుసేసె నీముద్దులకలికి ॥మేలు॥ 512

బౌళి

ఎంతజాటుఁదనముల దీచెలియ
వింతవింత సింగారాల వెలసీఁ జెలియ ॥పల్లవి॥

ముంగిట నీముందరను మురిసేనంటానేమో
చెంగావిచీరఁ గట్టెఁ జెలియ
చెంగట నీతో సాముల సేసేనంటానేమో
సంగతిగాఁ గస్తూరి చల్లుకొనెఁ జెలియ ॥ఎంత॥

వన్నెలువెట్టుక నిన్ను వలపించేనంటానేమో
కన్నులఁగాటుక వెట్టీఁ గదుఁ జెలియ
సన్నలనే నీ కింత చవిచూపేనంటానేమో
మున్నునిపెదవులమ నోరూరించీఁ జెలియ ॥ ఎంత ॥

మనసు గరఁచి నిన్ను మరిగించేనంటానేమో
వనుపుసేసుక నీతో నవ్వీఁ జెలియ
యెనసితి విటు నన్ను యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
తననేరుపులూఁ గొంత తాఁ జూపీఁ జెలియ ॥ ఎంత ॥ 513

పళవంజరం

నెఱజాణతనములనేరుపరి యాతఁడు
కఱకరిఁ బెట్టకే కరఁగించఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

చలము లేమిటికే సరసములాడేవేళ
నొలపి వినయములే చూపఁగరాదా
పెలుచుఁదనములేలే బెరసియుండేవేళ
వెలలేనివగవులు వెదచల్లఁగదవే ॥ నెఱ ॥

పంతములేఁటికే మాటవలుకు లాడేవేళ
చెంతమండి ప్రియములే చెప్పఁగరాదా
వి..తలు సేయఁగనేలే వేడుకఁ జెనకేవేళ
సంతసానఁ బొందులెల్లా జరపఁగఁగదవే ॥ నెఱ ॥

ఉంకెన లేమిటికే సన్నలునేసేవేళ
పొంకపుకాఁగిట నిట్టె పొదుగరాదా
అంకెల శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటాను నిన్ను నేరె
కంకణాలచేతులనుఁ గాఁగిలించఁగదవే ॥ నెఱ ॥ 514

రామక్రియ

తిట్టితేనే యెగ్గుగాక తేఁకువతో నాతనికి
చుట్టరికము చూపితే సొంపుగాదా నీకు ॥ పల్లవి ॥

మచ్చికతో నీవిభుఁడు మాఁటలు నీతో నాడఁగా
మెచ్చితే నేమాయెనే మేలుగాదా
ముచ్చట నాతఁడు నాపె మోహములు చల్లఁగాను
వచ్చి వద్దఁగూచుండితే వాడికగాదా ॥ తిట్టి ॥

పువ్వుల వేసి యాతఁడు పొందు నాతోఁ జేయఁగాను
నవ్వితే నేమాయనే నాయమేకాదా
పువ్వెళ్లూర నాతఁడు నావొడిమీఁదఁ గూచుండఁగా
చివ్వనఁ గొప్పువెట్టితే సింగారముగాదా ॥ తిట్టి ॥

పీడెమిచ్చి నన్నాతఁడు వెసఁ గాఁగిలించుకోఁగా
కూడితే నేమాయనే వేడుకేకాదా
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నిన్ను నన్నుఁ గూడె
వూడిగాలు నేఁ జేసితే నీడుజోడుగాదా ॥ తిట్టి ॥ 515

ఆహిరి

నెట్టన దర్మపుణ్యాలు నీచేతివి
గట్టిపెండ్లికొడుకవు కానిమ్మనవలెను ॥ పల్లవి॥

సారెసారె విన్ను నాకె సాకిరులే యడిగీని
చేరి నీవెఱిఁగినంత చెప్పవయ్యా
పోరచివచ్చినయట్టిపొత్తులమగవాఁడవు నీ-
వేరీతిఁ జెప్పినా మాకు వి(ని?)య్యకొనవలెను ॥ నెట్ట॥

నిక్కినిక్కి యప్పటిని నీమొగము చూచీని
పక్కన నాపెను వొడఁబరచవయ్యా
యెక్కుడుగాఁ దొల్లె నీవు యిద్దరాండ్లమగఁడవు
వొక్కమాఁటే సంతోసాన నొడఁబడవలెను ॥ నెట్ట ॥

కొత్తకొత్తమొరఁగులఁ గొంగువట్టి తీసీని
చిత్తగించి సన్నలైనాఁ జేయవయ్యా
సత్తుగా శ్రీవేంకటేశ సరివారిమగఁడవు
హత్తి కూడితివి నిన్ను నట్టె మెచ్చవలెను ॥ నెట్ట ॥ 516

రేకు 1297 రామక్రియ

నీ వెఱఁగవా తగవు నెఱజాణ విన్నిటాను
కోవిదుఁ డాతఁడు వి న్నెగ్గులుపట్టకున్నాను ॥ పల్లవి ॥

వెక్కసాన నీవతవి వెంగెములాడినందుకు
చెక్కునొక్కి వేఁడుకొనఁజెల్లునే నీకు
గక్కనఁ బెనఁగఁగాను కాలుదాఁకినందుకు
చక్కసాగిలి మొక్క సంగతినౌనె ॥ నీవె ॥

జడికొన్నకాఁతాళాన జంకించినందుకు
వాడివట్టి పిలువఁగా నుచితమౌనె
కడుఁగరకుచూపులఁ గసరి చూచినందుకు
విడెమిచ్చి బుజ్జగించ వివరమూ నౌనె ॥ నీవె ॥

కులికికులికి నీవు గుబ్బలనొత్తినందుకు
అలపుదీర మోవియ్యనందమౌనె
తెలిపి శ్రీవేంకటేశుదేవులవయినందుకు
వలసినరీతుల నవ్వఁగ వాపీనౌనె ॥ నీవె ॥ 517

శంకరాభరణం

ఉత్తమనాయకురాలి కోడె యిదియేకాదా
చిత్తగించి నీసేవ సేయించుకోవయ్యా ॥పల్లవి॥

యెల్లవారిలోనా నేరాలెంచఁగఁజాలక నిన్ను
చల్లనిచూపులనే సాదించీని
పల్లదానఁ బెనఁగుతా బలిమిచూపఁజాలక
వొల్లనే కొసరుతా నిన్నొడివట్టీని ॥ఉత్త॥

మనసు నాఁటఁగ నిన్ను మాటలాడఁజాలక
ననుపునేసుక నీతో నవ్వు నవ్వీని
చెనకుచు నిన్నుఁ గదుసిగ్గువరచఁజాలక
మొనగోరు సోఁకకుండా మొక్కు మొక్కీని ॥ఉత్త॥

చలముల నీతోను సాదించఁజాలక
కలపుకోలుఁదనానఁ గాఁగిలించీని
చెలి నేలితి విన్నిటా శ్రీవేంకటేశ్వర
సొలయఁజాలక రతిఁ జొక్కించీని ॥ఉత్త॥ 518

లలిత

పతితోడిచలములు పడఁతులకేఁటికే
యితవు దెలుసుకోవే యీదేరుఁ బనులు ॥పల్లవి॥

పెంచపెంచి వెంగేలు పెక్కుమారు లాడుకంటే
మంచిమాఁ టొకటాడితే మతి గరఁగు
పంచనుండి బీరముతో బడలుటకంటెను
ఇంచుక మొక్కు మొక్కితే నీదేరుఁ బనులు ॥పతి॥

వొట్టులు వెట్టుక లోలో నుసురసురనుచుండగా
చుట్టరిక మేపాటైనా సుకము దక్కు-
వెట్టయైనవిరహాన వేగినంతా వేగుకంటే
యెట్టైనాఁ బంతమిచ్చితే నీదేరుఁ బనులు ॥పతి॥

తలవంచుక సిగ్గులు తవ్వుకొంటా నుండుకంటే
మొలకనవ్వు నవ్వితే మొగమోటలా
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె విన్నుఁ గూడె
ఇల నీనేరుపులనే యీడేరుఁ బనులు ॥పతి॥ 519

శ్రీరాగం

ఏమి నోము నోచినదో యీయింతి
కామించి కన్నులారఁ గంటిమి మీపొందులు ॥పల్లవి॥

చిత్తగించి విన్నుఁజూచి సిగ్గువడీ నిదివో
కొత్తపెండ్లికూఁతురు యీకొమ్మ గాఁబోలు
మొత్తమి నీమాట విని ముసిముసినవ్వు నవ్వీ
జొత్తైనతొల్లిటినీచుట్టముగాఁబోలును ॥ఏమి॥

అగపడి సరసములాడితే సమ్మతించీని
తగివనీమేనమఱఁదలు గాఁబోలు
పగటున నీవుగప్పేపచ్చడము గప్పుకొనీ
జగమెఱఁగఁగ నీకు చనవరి గాఁబోలు ॥ఏమి॥

వొనరఁ బానుపుమీఁద నుండి నీపాదములొత్తీ
యెనసి పూడిగమాపె యీకె గాఁబోలు
నను నేలితివి ముందే నంటున శ్రీవేంకటేశ
విన్నుఁ జెనకీఁ దానూ నేస్తము గాఁబోలు ॥ఏమి॥ 520

వరాళి

ఓపితే నీచిత్తము నేనున్నట్టె విన్నవించితి
చేపట్టి యేలుము నీసేవసేసేదానను ॥ పల్లవి ॥

జవళినాగుబ్బలకుఁ జాఁచేవు చేతులు
నవకా లింతేకాని నాననిగట్లు
కవగొని పిసికితేఁ గరఁగ వెంతైనాను
తవిలి పెనఁగితే మీఁదఁ బెచ్చువెరుగును ॥ ఓపి ॥

చుట్టిచుట్టి పిఱుఁదేమిచూచేవు నీకన్నులను
పట్టవసగావు పెద్దబండికండ్లు
వొట్టి పైకి దీసుకొంటే నుంగిటితోఁ గళదాఁకు
వట్టిమాఁకు లిగిరించేవలపులచేఁగలు ॥ ఓపి ॥

యెఱఁగెఱఁగి నామోవి కేఁటికి నోరూరేవు
మఱఁగేల కొమరాఁకమావిపండు
గుఱిగా శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నన్ను నేఁడు
తఱితీపులెల్లా నిందు దాఁచుకొనేనెలవు ॥ ఓపి ॥ 521

బౌళి

కోడెకత్తెవు కొమ్మ నీకు నేఁ జెప్పితి
రూడితో[1] నీచేఁతలే నేరుచుకోవే చెలియా ॥ పల్లవి ॥

చుట్టరికము గలితే సొలయఁగవచ్చును
యెట్టనెదుట నుండితే వింపువుట్టును
గట్టిగాఁ బొందు నేసితేఁ గాఁపురము లీడేరు
నెట్టుకొన్నబుద్ధు లివి నేర్చుకోవే చెలియా ॥ కోడె ॥

---

1. రూడితోవ + ఈచేఁతలే

చనవు మిక్కుటమైతే సరసములు చెల్లును
మనసు లేకములైతే మాట లింపౌను
ననుపులు దొరకితే నాటుకొనుఁ బ్రియములు
యెనసేటినీతు లివి యెంచుకోవే చెలియా ॥ కోరె ॥

చేరి వెనకఁ జొచ్చితే సెలవుల నవ్వు మించు
కోరినట్టె వచ్చితేను గూడఁగఁదగు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నిన్ను నేలె
పేరడిగుణా లివి పెంచుకోవే చెలియా ॥ కోరె ॥ 522

రేకు 1298 దేశాక్షి

మెలుఁత కెప్పుడు నీవు మేలువాఁడవు
తలఁపులో నిఁక దయదలఁచఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నీకు మొక్కెఁ గొంత; వద్దఁగూచుండి
విన్నపాలు సేసుకొని వేఁడుకొనెను
సన్నలనే మోవిచూపె చనవు చేకొని యిఁక
మన్నించి లోనికేఁగి మాటలాడరాదా ॥ మెలుఁ ॥

వాడికతోఁ జెక్కునొక్కె వలపు నీకెరిఁగించె
పీడెము చేతికిచ్చి వేఁడుకొనెను
జోడగుచన్నుల నొత్తె చొక్కుచుఁ దెరవేసుక
యీడనైనా సేవలు సేయించుకోరాదా ॥ మెలుఁ ॥

కొలువులు నీకుఁ జేసె కూరిమిఁ బ్రియాలు చెప్పె
వెలయఁగఁ గాఁగిలించె(చి?) వేఁడుకొనెను
పిలిచి ఇందాఁకా నీతోఁ బెనఁగె శ్రీవేంకటేశ
తలుపుమూసుక రతిఁ దవియించరాదా ॥ మెలుఁ ॥ 523

హిజ్జిజి

సతి యిట్టిదై తేనే సంసారఫలము
కతలిన్ని నీయందే కలవే వోచెలియా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పినబుద్ధులు విని చిత్తములోన మెలఁగి
తప్పక సేవసేసేది తరుణి
ముప్పిరి వితవుతోడ ముచ్చటలచ్చటలాడి
యెప్పుడూఁ బాయకుండేది ఇల్లాలు ॥ సతి ॥

వోపిక గలిగి పతి కొదఁబడ బత్తి చూపి
కాఁపురము సేసేదే గరితె
యేపున వహించుకొని యింటిపను లేమరక
చేపట్టుగుంచమైనది సేసపాలమగువ ॥ సతి ॥

యిచ్చకమెఱఁగి తనయిలువరుస నెరపి
నిచ్చఁ బతిఁగూడినదే నెరవాది
హెచ్చి నీవూ శ్రీవేంకటేశుఁడూ దొంసినట్టు
అచ్చపుగుణాల నెక్కుడైనదే వనిత ॥ సతి ॥ 524

ఆహిరి

పతికరుణే దిక్కు పదివేలకును నాకు
రతుల నాయాసోదాలు రచ్చవేసీనటవే ॥ పల్లవి ॥

అరిదినాకోరికలే యాతనిపైఁ బారఁగాను
మరుఁ దేమిసేసునే మగువలాల
సొరిదిఁ దప్పకచూచేచూపులే తగిలీఁగాక
విరులబాణములై తే వెసఁ దాఁకీనటవే ॥ పతి ॥

కిందువ నావలపులే కడుఁ దమిరేఁచఁగాను
చందురుఁ డేమిసేసునే సకియలాల
చిందినవాతలఁపులే జిగురువలె నంటఁగా
గందము బాసటమై కమ్మికొనీనటవే ॥ పతి ॥

మంపి యాడించేయెదమాటలే ఇంత సేయఁగా
చిలుక లేమిసేసునే చెలియలాల
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో వచ్చి నన్నేలె
చలువపన్నీరు మరి సాదించీనటరే ॥ పతి ॥ 525

పాడి

చెప్పవచ్చితిమి నీకు చెలఁగి యీమేలుసుద్ది
తప్పదు మీకిద్దరికే తగుఁదగునయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చిలుకపలుకులది చేరఁదేసికన్నులది
నెలఁత యొక్కతె యిది నీకే తగును
విలువుఁగొప్పుతోడిదిందుమోముకళలది
విచుచున్న దల్లదివో నిక్కిచూడవయ్యా ॥ చెప్ప ॥

పిడికెఁడువడు మి(ము?)ది పిక్కటిల్లుగుబ్బలది
పిడువాలుఁజూపులది నీకే తగును
కడుఁజక్కనిది హంసగతులనడపులది
పొడచూపె నల్లదివో పొందుసేయువయ్యా ॥ చెప్ప ॥

చిగురుఁబెదవులది చిన్నారిపాదములది
నిగనిగమేనిది నీకే తగును
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవే వచ్చికూడితివి
నగరిలో నున్న దది నన్ను మెచ్చవయ్యా ॥ చెప్ప ॥ 526

మేచబౌళి

ఎంతవేగిరకత్తెవే యేమే నీవు
చెంతనుండి వలపులఁ జిమ్మిరేఁచరాదా ॥ పల్లవి ॥

అట్టె పానుపుపై నుండి(దే?)యాతని నన్నుఁ జూచి
వొట్టెలు పెట్టుకొనేవే పువిదా
యెట్టనెదుటఁ గూచుండి యేపున మాటమాటల
చుట్టరికము గలితేఁ జూపిచెప్పరాదా ॥ ఎంత ॥

మగఁడు నన్నన్నిటాను మన్నించఁగాఁ జూచి
మొగము వంచుకొనేలే ముదితా
నగుతా నాతనితోను నయములెల్లాఁ జూపి
తగవు గలిగితేను తలఁపించరాదా ॥ ఎంత ॥

చెలఁగి నన్నుఁగూడినశ్రీవేంకటేశునిఁ జూచి
బలిమిఁ బైకొననేలే పడఁతీ
వెలయఁ బొందుసేసి వేళలు గాచుకవుండి
వలపు గలిగితేను వడ్డించుకోరాదా ॥ ఎంత ॥ 527

గౌళ

ఎవ్వరికిఁ జెప్పఁదమ్మ యెదలోనిమర్మము
నివ్వటిల్ల భోగించ నెరజాణఁ డితఁడు ॥ పల్లవి ॥

మెలుఁత కెవ్వతెకో మేలువాఁడు గాఁబోలు
చలువగాఁ బన్నీట మజ్జనమాడీని
కలయఁగ మేనఁ బచ్చకప్పురము మెత్తుకొనీ
తలఁపులోనివిరహతాపమెల్లా నారను ॥ ఎవ్వ ॥

అప్పటి శైత్యోపచారా లందుకుఁగాఁ జేయఁబోలు
గుప్పుకొనీఁ దులసిచిగురుదండలు
యెప్పుడూ నాలవట్టము లిరుమేలాఁ జేకొనీని
చిప్పిలువలపుల ముంచినవెట్ట దీరను ॥ఎవ్వ॥

కూరిమి చలిమందులకొరకుఁగానే కాఁబోలు
కోరి చలువరాళ్లకొండ నున్నాఁడు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిందిరతోఁ గూడినాఁడు
తారనిరతులజాణతనములు మీరను ॥ఎవ్వ॥ 528

రేకు 1299 ధన్నాసి

విన్నకన్నవారికెల్లా వెరగయ్యీని
చిన్నదాన వెంతేసిచేఁతలు సేసేవే ॥పల్లవి॥

చిన్నిచిన్నినగవులు నెలవులఁ జిందుకొంటా
సన్నపుటెలుఁగులను సాదించుకొంటా
కిన్నెరమీఁటులు మీఁటి గిలిగించుకొంటాను
ఇన్నేసివిధాలఁ బతి నెంత యెలయించేవే ॥విన్న॥

పాఁగినగుబ్బలు సారె పయ్యదను మూసుకొంటా
మాఁగినమోవి చూపి మలసుకొంటా
కాఁగేఁదేసిపిరుఁదులఁ గడుమురుసుకొంటాను
వీఁగ కితనిముందర వేసా లెంతసేసేవే ॥విన్న॥

చేరఁదేసికన్నులను చెలరేఁగి చూచుకొంటా
కూరిమి మాటలలోనే కొసరుకొంటా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశు వింతసేసి కూడితివి
మేరతో నన్నితఁ దేలె మేకు లేమిచూపేవే ॥విన్న॥ 529

నారాయణి

తెలియఁజెప్పితి మీకె తెరఁగెల్లా నిదె నీకు
తలఁపునఁబెట్టుకొని దయఁజూడు మిఁకను ॥ పల్లవి ॥

నెలఁత వేగినంతాను నీతోడికలలె కను
నలువంకా మరి సగినాలు చూచును
చెలుల నీవద్ది కంపి చేరి సుద్దు లడుగును
చెలియభాగ్యము నీచిత్త మిఁకను ॥ తెలి ॥

భామ నీపైఁ బదాలుచెప్ప నుపమలు దలఁచు
ఆముక పటాన నీరూపటు వా(వ్రా?)యును
నేమాన మేడలెక్కి నీనగరు చూచి మొక్కు
యేమనేము యిన్ని నీవే యెఱుఁగుదు విఁకను ॥ తెలి ॥

ఇంతి పానుపుపై నుండి యెదురులుచూచు నీకు
చెంత నీవున్నాఁడవని చెనకి నవ్వు
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ ఇట్టెవచ్చి కూడితివి
పంతమెల్లా యీడేరె పాయకుండు మిఁకను ॥ తెలి ॥ 530

గౌళ

కంటిమే యిన్నాళ్లకు మీకాఁపురాలు కన్నులారా
జంటలై మీకోరికలు సతమాయఁగదరే ॥ పల్లవి ॥

మొలకనవ్వుల మీరు మోములు చూచుకోఁగా
తెలిసెనే మీపొందులు తెల్లమిగాను
చలివాసి మీలోన సరసము లాడుకోఁగా
వెలిసెనే సభలో మీవేడుకలెల్లాను ॥ కంటి ॥

పగటున మీరిద్దరు పానుపుపైఁ గూచుండఁగ
నెగడెనే యీకొత్తలు నేఁ డింతటాను
వెగటులేక మీరు విడెము అందుకోఁగా
తగులై మేభోగా లీడఁ దరితీపులాయనే ॥ కంటి ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నీవు చెలఁగి పెండ్లాడఁగాను
చేవదేరెనే మీచేఁతలెల్లాను
మోవులసన్నల మీరు ముచ్చట లాడుకోఁగా
వేవేలై నిలిచెనే మీవినోదములెల్లాను ॥ కంటి ॥ 531

లలిత

ఎంతలేదు యివిఁగొన్ని యేఁటికి మీతచ్చనలు
ఇంతయు నెరిఁగితిమి ఇఁక మన్నించరయ్యా । పల్లవి ॥

పొద్దువోక మీరెంతేసి బొమ్మల జంకించుకొన్నా -
నిద్దరూ నొక్కటేకాక యెరవయ్యేరా
వుద్దండాన నప్పటిని వాదివట్టి పెనఁగినా
పెద్దకారిలకేకాక బిరుదు లెక్కించేరా ॥ ఎంత ॥

వారసి మీరెంతేసి వాట్లు వెట్టుకొనినా
సరసము లింతేకాక చలపట్టేరా
గారలై మీలోమీరు కొచ్చికొచ్చి చూచుకొన్నా
తరితీపు లింతేకాక తప్పులు వట్టేరా ॥ ఎంత ॥

పంతాన మీరెంతేసిపేపట్లకుఁ జేరినాను
దొంతిఁ గాఁగిటికేకాక దొమ్మిసేసేరా
చెంత మమ్ము నేలితివి శ్రీవేంకటేశుఁడ నేఁడు
యింతి యీకె కొసరుఁగా కింకాఁ గొత్తలయ్యేరా ॥ఎంత॥ 532

క్రీగీతలుగలవి చిలుమూర్ అస్పష్టములు.

మధ్యమావతి

ఏఁటిబుద్ధులు చెప్పేరే ఇంతులాల
మాఁటువెట్టి కాతనికే మారుమాట చెప్పరే ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన వారిద్దరూ మాటలాడుకొనఁగాను
దొంతివలపు దోమటిదొడుకఁగాను
వింతగా నాతనికి నే విడెమెట్లా నిత్తునే
చెంతనుండి పూడిగాలుసేయ నెట్ట వచ్చునే ॥ ఏఁటి ॥

పానుపుపై నుండి తాము పచ్చిదేర నవ్వఁగాను
ఆనుక లోలో సరసాలాడఁగాను
పీనుల సిగ్గువడక విననెట్టు దగునే
పానిపట్టుకొని యెట్టు పాదము లొత్తుదునే ॥ ఏఁటి ॥

తిగిమించ నొండొరులు చెనకి పెనఁగఁగాను
నిగిడి సిగ్గు దమకు నిండుకోఁగాను
తగ శ్రీవేంకటేశుఁడు తానే వచ్చి నన్నుఁ గూడె
తగిలి యప్పటి నెట్టు తమకము రేఁతునే ॥ ఏఁటి ॥ 533

పాడి

తానే వచ్చి నన్ను నేలీ దయదలఁచి
కామక చేతికియ్యరే కాంతలాల ॥ పల్లవి ॥

మన్నించి వావులు చెప్పి మావారి నొడఁబరచి
కన్నెనాఁడే పెండ్లాడెఁ గాంతుఁడు దానె
నన్ను గడు మరిగించె నమ్మికమాటలాడి
విన్నవించరే యీ సుద్ది వెలఁద(దు?)లాల ॥ తానే ॥

ముచ్చటకుఁ జెలినంపి ముద్దుటుంగరము విచ్చి
వచ్చి మాయింటికి నేఁగీ వరుసఁ దానె
ఇచ్చె నాకు సొమ్ములెల్లా ఇవె నామేన నున్నవి
యెచ్చరించరే మీరు ఇంతులాల ॥ తానే ॥

మెలుపున నవ్వి నవ్వి మెచ్చిమెచ్చి కాఁగిలించి
కలసె శ్రీవేంకటఘనుఁడు దానె
తిలకించి తొల్లె కూడె తెరమఱఁగిఁక నేల
తలఁపించరే మీరు తరుణులాల ॥ తానే ॥ 534

రేకు 1300 మాళవిగౌళ

పొగడవసముగాదు వూని యీతనిగుణాలు
మొగము చూచి చూచి మొక్కేనే నేను ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకత్తెలతోడి వెడవెడనవ్వులు
వూడిగాలవారితోడి వొడఁబాటులు
వాడవనితలతోడివరుసజాణతనాలు
యేడ నేర్చుకొన్నాఁడే యీతఁడు తాను ॥ పొగ ॥

కొలువుకాంతలమీఁదిగుదిగొన్నచూపులు
వెలయాండ్లతో నాడేవినోదములు
వలచివచ్చినయట్టివారిపొందులు
చలపట్టి యెన్నఁడు సాదించెనే తాను ॥ పొగ ॥

చేరి వున్నవారతోడఁ జేసేటిసన్నలు
కోరి యలమేలుమంగకూటములు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁడేలిననాతో మెచ్చులు
కూరిమి నెట్టు గడించుకొనెనే తాను ॥ పొగ ॥ 535

సాళంగం

ఏమిసేసేవో చూతము యెవ్వరు బలువో మీరో
నామొగము చూచి నీవు నవ్వులు నవ్వేవు ॥ పల్లవి ॥

ముంచి ముంచి తేనెగారేమోవినే మాటలాడి
పంచనుండేయాపె నిన్ను భ్రమయించెఁగా
కొంచెముగా నవ్వి పెద్దకొప్పు నీకు జూపిచూపి
వంచనతో నీకు మొక్కి వలపించెఁగా ॥ ఏమి ॥

పట్టెఁదేసిగుబ్బలపై పయ్యదించుక జారించి
బెట్టుగా సరసాలాడి బెళ్లించెఁగా
గుట్టుతోఁ దప్పకచూచి గోరుసోఁక విడెమిచ్చి
చుట్టపుఁదనాల నిన్నుఁ జొక్కించెఁగా ॥ ఏమి ॥

చెయ్యారా సన్నలుసేసి సేసలు నీపైఁ జల్లి
ఒయ్యఁదనాలఁ దెప్పలఁ దేలించెఁగా
ఇయ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యీకె యలమేలుమంగ
నెయ్యాన నన్నేలితివి నీ కప్పణ ఇచ్చెఁగా ॥ ఏమి ॥ 536

ధన్నాసి

అలమేలుమంగపతి యన్నిటా జాణఁ డితఁడు
ఇల మీచుట్టరికె మిరవాయసుండీ ॥ పల్లవి ॥

వుంకించి కృష్ణుఁడు వుట్టు గొట్టీ
వేంకటాద్రిపురవీథులను
మంకుగొల్లెతలు మరి మీరు పెనఁగితే
సుంకించి మానాలు సోఁకీసుండీ ॥ ఇల ॥

పాలు వెరుగు వారవట్టి గోవిందుఁడు
సోలిఁ గోనేటియాచుట్లను
ఆలించి గొల్లెత లటు మీరు సొలసితే
చేలకొంగు లంటితే సిగ్గయ్యీసుఁడీ ॥ అల ॥

చేకొని వెన్నలు జుట్టి శ్రీవేంకటేశుఁడు
వాకైననిధిమీఁదివాడలను ?
కాకరిగొల్లెతలు కాఁగిలించి పట్టేరు
యేకమైతిరి మీగుట్టు లెరిఁగీసుఁడీ ॥ అల ॥ 537

లలిత

[1]సోబనము సోబనము చూడరే పేరటాండ్లు
ఆబలభద్రుఁడు ముందే యవతరించినాఁడు ॥ పల్లవి ॥

జనియించెఁ గృష్ణుఁడు సతమాయ ధర్మములు
జననీజనకులకు సంతోసమాయ
ననిచి యశోదానందగోపులు వెంచేరు
వొనర నందరికిని వొక్కమనసాయ ॥ సోబ ॥

నాలుగుచేతులవాఁడు నల్లనిమేనివాఁడు
మేలిమిసంకుఁజక్రాల మించినవాఁడు
కోలుముందుగాఁ గంసునిగుండెదిగులైనవాఁడు
వోలార్చరే యిందరికి నొక్కమనసాయను ॥ సోబ ॥

కోరికె లీడేరెను గోపికలకెల్లాను
తేరి కరుణించి మనదిక్కు చూచీని
గారవపుటలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశు-
నూరడించరే యిందరి కొక్కమనసాయను ॥ సోబ ॥ 538

1. ఇది అధ్యాత్మధ్యాయలోనిది.

కేదారగౌళ

ఇద్దరిఁ గూరిచితిమి యేము చెలికత్తెలము
పొద్దు కొత్తకొత్తలుగా భోగించరయ్యా ॥ పల్లవి ॥

ప్రేమముతో సేసపాలపెండ్లికూఁతు రిదె వచ్చె
ఆముకొని సరసములాడవయ్యా
ఆమనిసిగ్గులతోడ నదె తెరలో నున్నది
చేముట్టి సేవలెల్లాఁ జేయించుకోవయ్యా ॥ ఇద్ద ॥

మక్కువతో నీమేనమరఁద లిదివో వచ్చె
చక్కఁగాఁ బాదా లీకెపై జాఁచవయ్యా
వెక్కసానఁ దమకించి వేడుకతో నున్నది
గక్కననుఁ దప్పక మొగము చూడవయ్యా ॥ ఇద్ద ॥

అరుదై శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ వచ్చె
బెరసి రతుల నిట్టె పెనఁగవయ్యా
గరిమ వేళగాఁచి నీకాఁగిటిలోనే వున్నది
సరికిబేసికి నీవు చనవియ్యవయ్యా ॥ ఇద్ద ॥ 539

ఆహిరి

తా నెప్పుడూ నావాఁడే తనసొమ్ము నే నిదివో
పూని చుట్టరికా లీడఁ బొదిపి చెప్పనేలే ॥ పల్లవి ॥

వలివచ్చి ప్రియముల నొడఁబరచఁగనేలే
వలచినయటువంటివనితలను
తలఁపులుఁ దలఁపులు తారుకాణలై యుండఁగా
యెలమిఁ జెలుల చేతియెడమాట లేలే ॥ తానె ॥

తగవులఁ బెట్టిపెట్టి తమకమురేఁచనేలే
మొగమిచ్చలెనసివముదితలను
చిగురుమోవి నవ్వులు చిమ్మిరేఁగియుండఁగాను
తగువైనపొందు లిఁకఁ దడవఁగనేలే ॥ తాన ॥

చేఁగదేర వినయపుచేఁతలు సేయఁగనేలే
కాఁగిటిలోనుండేటికాంతలను
దాఁగ కలమేల్మంగను తాను శ్రీవేంకటేశుఁడు
పేఁగక నన్నేలె నిఁక వింతసేయనేలే ॥ తాన ॥ 540

శ్రీ: శ్రీ: శ్రీ:

1-వ అనుబంధము.

అకారాదిగ రాగ-సంకీర్తనసంఖ్యా సూచి

రాగములు		సంకీర్తన సంఖ్యలు.
అమరసింధు	....	73, 223
ఆందోళి	....	212, 469
ఆహిరి	....	11, 16, 23, 33, 71, 72, 101. 123, 126, 142, 150. 151, 186 192, 200, 209, 219, 230, 272, 284, 292, 302, 343, 346, 359, 373, 387, 406, 430, 481, 500 516, 525, 540
ఆహిరినాట	....	315, 424, 437, 506
కన్నడగౌళ	....	24, 205, 268, 290, 391, 428, 472, 476
కాంబో(భో)ది		40, 61, 100, 103, 115, 124, 145, 170, 199, 202, 210, 281, 306, 342, 356, 358, 411, 436, 456, 461, 482
కురంజి		191, 351, 475
కేదారగౌళ	....	85, 263, 396 492, 539
గంభీరనాట		431
గుండక్రియ	....	99, 245

రాగములు		సంకీర్తన సంఖ్యలు
గుజ్జరి	....	65
గౌళ	....	162, 166, 179, 187, 215, 221, 225, 246, 270, 299, 327, 357, 443, 446, 462, 501, 528, 531
ఛా(చా)యానాట	....	361
తెలుఁగుఁగాంబోది	....	54, 81, 90, 282, 317
తోండి	....	296, 487
దేవక్రియ	....	349
దేవగాంధారి	....	59, 244, 293, 330, 457
దేశా(సా)ళి	....	19, 229, 297, 417, 499, 523
దేశి	....	15, 161
దేసాళం	....	4, 35, 70, 116. 131, 208, 227, 255, 262, 291, 337, 392, 403, 421, 445, 484, 509
ధ(ద)న్నా(శి)సి	....	92, 307, 413, 529, 537
నాగవరాళి	....	368
నాట	....	46, 185, 458
నాదరామక్రియ	....	45, 114, 120, 156, 174, 181, 251, 287, 316, 326, 371, 404, 419, 455, 464, 494
నారాయణి	....	220, 288, 354. 530,

రాగములు		సంకీర్తన సంఖ్యలు
నీలాంబరి		400
పడ(డి)(ళ)వంజరం	....	193, 298, 311, 418, 438, 514
పాడి	....	2, 9, 38, 78, 89, 110, 143, 153. 158, 171, 189, 194, 206, 224, 237. 257, 266, 279, 309, 333, 348, 360, 369, 379, 394, 399, 414, 444, 459, 483, 504, 526, 534
పూర్వగౌళ	....	198, 362
బౌళి (భవుళి)	....	17, 18, 22, 47, 49. 64. 69, 74, 104, 106, 119, 122, 147, 160, 164, 183, 188, 228. 240, 249, 294, 320, 323, 345. 375, 380, 409, 429, 468, 480, 495, 498, 513, 522
భల్లాటి	....	273
భూపాలం(ళం)	....	412
భైరవి		8, 27, 98, 105, 108. 125, 175, 267, 324, 405, 442, 460, 505,
మంగళకౌసి(శి)క	....	96, 132, 235, 260, 312, 374, 407, 434, 488.
మధ్యమావతి	....	301, 319, 352, 386, 426, 533,

రాగములు		సంకీర్తన సంఖ్యలు
మలహరి		129, 146
మాళవి	....	144, 168, 510
మాళవిగౌళ		83, 149, 152, 247, 274, 344, 347, 376, 398, 423, 449, 465, 467, 491, 535
ముఖారి		5, 7, 29, 51, 58, 68, 94, 97, 107, 109, 117, 128, 134, 140, 154, 167, 250, 322, 332, 370, 397, 420, 441, 479, 511
మేచబౌళి	....	62, 336, 527
మేఘరంజి	....	350
రామక్రియ	....	21, 48, 60, 127, 136, 163, 184, 207, 234, 254, 261, 265, 280. 283, 318, 329, 341. 365, 372, 384, 390, 410, 422, 427, 497, 515, 517
రీతిగౌళ	....	241, 401
లలిత	....	56, 67, 75, 141, 165, 173, 182 213, 216, 222, 232, 236, 278, 303, 353, 393, 415, 433, 439, 450, 489, 507, 519, 532, 538
వరాళి	....	39, 43, 55, 82, 86, 137, 169, 218, 226, 243, 271, 285,

రాగములు		సంకీర్తన సంఖ్యలు
		321, 364, 381, 385, 416, 447, 496, 521
వసంతం		10
వసంతవరాళి	....	6, 190, 277, 335
వేళావళి	....	3, 138, 355
శంకరాభరణం	....	30, 53, 79, 87, 93, 130, 180, 253, 269, 313, 338, 377, 453, 463, 477, 486, 518
శ్రీరాగం	....	14, 31, 41, 76, 88, 91, 155, 157, 242, 258, 276, 295, 310, 328, 395, 408, 425, 451, 473, 520
శుద్ధదేశి	....	252, 471
శుద్ధవసంతం	....	84, 102, 113, 172, 238, 304, 478, 493
సామంతం		1, 12, 13, 25, 32, 36, 37, 44, 50, 57, 63, 80, 111, 118, 135, 139, 159, 178, 201, 217, 231, 248, 259, 289, 308, 340, 378, 362, 402, 435, 448, 466, 512
సామవరాళి	....	195, 305
సాళంగం	....	34, 52, 77, 127, 133, 176, 214, 286, 503, 536

రాగములు		సంకీర్తన సంఖ్యలు
సాళంగనాట	....	23, 26, 95, 112, 177, 239, 264, 275, 314, 331, 367, 389, 440, 470, 502
సింధురామక్రియ		197, 211, 334
సౌరాష్ట్రం	...	42. 148. 203. 256, 363. 388, 454. 474
హిందోళం	....	196, 452, 485, 508
హిందోళవసంతం	....	204, 300, 366, 383, 432, 490
హిజ్జిజి	....	20, 233, 325, 339, 524

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన రాగ సంఖ్యా సూచి

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
అంగననాసల	కన్నడగౌళ	391
అంతకోపుదు	లలిత	75
అంతయు	దేసాళం	35
అంతలో	సింధురామక్రియ	197
అందరికొక్క	సామంతం	63
అందుకేపో	ముఖారి	140
అందుకేమి	వరాళి	43
అందుకేమి	వేళావళి	3
అందుకేమే	ముఖారి	107
అందుకేవెర	నాదరామక్రియ	464
అందులోనే	ఆహిరి	11
అక్కలాల	భైరవి	8
అటనివిన్న	దేశి	161
అతఁడు నన్ను	పాడి	237
అతనికి బుద్ధి	దేవగాంధారి	244
అతిరాజసపు	సాళంగనాట	440
అతిరాజసపు	రామక్రియ	427
అన్నిటాజాణ	దేవగాంధారి	330
అన్నియుఁదన	నీలాంబరి	400
అన్నియు మరఁదె	ముఖారి	51
అప్పటనుండి	లలిత	173
అప్పటినేల	ఆహిరి	346

కీర్తనమొదలు	రాగము	కీర్తనసంఖ్య
అప్పుడుగాని	బౌళి	380
అప్పుదేమందు	లలిత	216
అప్పుదేమనే	మాళవిగౌళ	274
అమ్మరో	సాళంగనాట	331
అలమేలు	ధన్నాసి	537
అల్లవారే	సాళంగనాట	389
అవధరించ	సాళంగనాట	502
అవధారు	గౌళ	462
అవుఁగాము	శ్రీరాగం	14
ఆఁటదాన	గుజ్జరి	65
ఆఁటదాని	కాంబోది	199
ఆఁడుజన్మ	ముఖారి	128
ఆఁపరాదు	తెలుఁగుఁగాంబోది	317
ఆకెకు నీకుఁదె	వరాళి	169
ఆకెనేల	తోండి	296
ఆకెవద్ద	వరాళి	218
ఆదరో	మంగళకౌసిక	96
ఆదేనంటా	సామంతం	139
ఆతఁడెంత	వేళావళి	355
ఆతఁడే	ముఖారి	322
ఆతఁడేమి	పాడి	279
ఆతనికి	బౌళి	147
ఆనతియ్యఁగద	శంకరాభరణం	53
ఆనతీవయ్యా	నాదరామక్రియ	371
ఆనతీవయ్యా	దేసాళం	262
ఆయనాయ	హిందోళం	452

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఆయనాయ	హిందోళవసంతం	432
ఆలనట	సాళంగనాట	95
ఆలికి	వరాళి	226
ఆసగించి	హిందోళం	508
ఆసలఁబెట్టి	ఆహిరి	209
ఇంకఁబాయ	వేళావళి	138
ఇంక నీచిత్త	ఆహిరి	186
ఇంకనేమి	శంకరాభరణం	377
ఇంకనేల	శంకరాభరణం	338
ఇంకనేలే	పాడి	9
ఇంకానీ	ఆహిరి	16
ఇంకానేల	అమరసింధు	223
ఇంచుకంతా	కన్నడబంగాళం	472
ఇంచుకంతా	శ్రీరాగం	276
ఇంతటంటె	ముఖారి	134
ఇంతకమును	రామక్రియ	234
ఇంతకోపితే	కేదారగౌళ	492
ఇంతనిన్నుఁజేసి	బౌళి	429
ఇంత నీ	నాదరామక్రియ	455
ఇంత వలచి	రామక్రియ	163
ఇంతి నీచెలువ	కాంబోది	342
ఇంతి నీసింగార	లలిత	433
ఇంతిభాగ్య	సామంతం	308
ఇంతివుపచార	దేసాళం	116
ఇంతులఁగంటేఁజా	నాట	46
ఇంతులాల	భైరవి	442

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇందరముఁబై	ఆహిరినాట	315
ఇందరి	బౌళి	323
ఇందాఁకా	శ్రీరాగం	157
ఇందాఁకా	సామంతం	435
ఇందునే	రామక్రియ	48
ఇక్కువైన	దేసాళం	208
ఇటువంటి	ఆందోళి	469
ఇటువలె	మధ్యమావతి	319
ఇట్టె నాపెఁజేసి	ధన్నాసి	413
ఇట్టె వాక	పాడి	379
ఇతరకాంతలు	కన్నడగౌళ	476
ఇది దానెఅఁగఁదా	గుండక్రియ	99
ఇదివో దంపతు	శంకరాభరణం	477
ఇది యెంత గబ్బి	దేసాళం	227
ఇది యెంతగర్వి	దేసాక్షి	229
ఇదియేచాలు	నాదరామక్రియ	120
ఇదివో	సాళంగం	77
ఇద్దరిఁగూరిచి	కేదారగౌళ	539
ఇద్దరికిఁజెలు	వసంతవరాళి	277
ఇద్దరికోరిక	దేసాళం	445
ఇద్దరిలో	శుద్ధవసంతం	493
ఇన్నాళ్ళవలె	సాళంగం	503
ఇన్నిటా	హిందోళవసంతం	300
ఇన్నియుఁదన	సాళంగం	133
ఇప్పుడుదయ	సాళంగం	286
ఇప్పుడును	బౌళి	18

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇప్పుడెట్టు	శుద్ధవసంతం	172
ఇప్పుడేల	గౌళ	246
ఇరుగుపొరుగు	లలిత	278
ఇల్లాండ్లము	సామంతం	448
ఈడనేల	మాళవిగౌళ	152
ఉండనుండఁదరి	కాంబోది	66
ఉత్తమనాయకు	శంకరాభరణం	518
ఉన్నసుద్దు	ఆహిరి	126
ఉమ్మడి	ధన్నాసి	307
ఊరకుండవయ్య	భైరవి	125
ఊరకుండవే	దేసాళం	4
ఊరకుండవే	కాంబోది	281
ఎంచి చూచి	సామంతం	248
ఎంత కెంత	భైరవి	267
ఎంతగట్టు	పాడి	194
ఎంత చన	దేశాక్షి	297
ఎంత జాణ	హిజ్జిజి	339
ఎంతజూటుఁదన	బౌళి	513
ఎంతటి చిత్తిణో	నాదరామక్రియ	174
ఎంతటి జాణ	నాదరామక్రియ	419
ఎంతనన్ను	మేఘరంజి	350
ఎంతనిచెప్పు	ఆహిరి	373
ఎంతని చెప్పే	సాళంగనాట	367
ఎంతవిపొగడ	బౌళి	188
ఎంత నేరుచు	పాడి	394
ఎంత నేరుపే	నాదరామక్రియ	326

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎంత పని	మాళవిగౌళ	491
ఎంత ప్రియము	సాళంగనాట	264
ఎంత బాఁతి	మాళవిగౌళ	344
ఎంత మందె	ఆహిరినాట	424
ఎంత మోహ	సామంతం	289
ఎంత యాఁక	పాడి	257
ఎంత అట్టడి	ముఖారి	479
ఎంత లేదునీ	దేసాళం	255
ఎంతలేదు యివీఁగొన్ని	లలిత	532
ఎంతలేదు లే	గౌళ	166
ఎంతలే దెవ్వ	పాడి	224
ఎంతవడి	గౌళ	225
ఎంత వలచి	సింధురామక్రియ	211
ఎంత వేగిర	మేఁచబౌళి	527
ఎంత వేడుకో	గౌళ	299
ఎంత వోరుచు	రామక్రియ	283
ఎంత సింగారించే	శంకరాభరణం	130
ఎందరిఁ బెండ్లాడే	మాళవిగౌళ	398
ఎందరు గావలె	పూర్వగౌళ	362
ఎందాఁకా	బౌళి	164
ఎందాఁకా	కాంబోది	456
ఎందుండి	ఆహిరి	343
ఎందుఁదెచ్చు	హిజ్జిజి	325
ఎందుకైనాఁజెప్పే	ముఖారి	109
ఎందు నేరుచు	తోండి	487
ఎందు వొయ్యే	గౌళ	357

కీర్తనమొదలు	రాగము	కీర్తనసంఖ్య
ఎక్కడఁ దెచ్చి	లలిత	165
ఎక్కడఁ దెచ్చు	దేసాళం	291
ఎక్కడ పరాకు	గౌళ	327
ఎక్కడలేని	హిందోళం	196
ఎక్కడికేఁగితి	వరాళి	39
ఎక్కువ తక్కువ	సాళంగనాట	112
ఎగ్గోతప్పో	కాంబోది	100
ఎగ్గానో	కేదారగౌళ	85
ఎటువంటి	మధ్యమావతి	426
ఎట్టుండునో	మాళవిగౌళ	347
ఎట్టుగడపినో	ముఖారి	29
ఎదుట నుండ	శుద్ధదేశి	252
ఎదుట నున్నాఁడు	కాంబోది	40
ఎదుటనే	రామక్రియ	265
ఎదుటనేవున్న దాన	సామంతం	118
ఎదురు చూచీ	కన్నడగౌళ	205
ఎదురుబడి	పాడి	459
ఎన్నఁడు	శుద్ధదేశి	471
ఎన్నఁడు బాసె	ఆహిరి	71
ఎన్నఁడు నేరుచు	లలిత	439
ఎన్నఁడు నేరుచు	శ్రీరాగం	408
ఎన్నటి చుట్టరిక	హిందోళవసంతం	204
ఎన్నాళ్లనుండి	సాళంగనాట	177
ఎన్నిజాణతనా	సాళంగం	214
ఎన్నిదలపోఁతల	ఆహిరి	500
ఎన్నినేరుచు	శంకరాభరణం	523

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎప్పుడుగూడే	పాడి	369
ఎప్పుడు వత్తు	నాదరామక్రియ	287
ఎమ్మెలుసేయఁగఁబో	శ్రీరాగం	31
ఎఱఁగ జెప్పితి	వరాళి	381
ఎఱిఁగించవే	నాదరామక్రియ	156
ఎఱుఁగుదు	శ్రీరాగం	451
ఎవ్వరికిఁ జెప్పఁదమ్మ	గౌళ	528
ఎవ్వరికిఁ దెలుసు	బౌళి	160
ఎవ్వరికి మోహించి	శ్రీరాగం	258
ఎవ్వరు చెప్పి	హిందోళవసంతం	366
ఎవ్వరూ నేమి	ముఖారి	370
ఎవ్వరెట్టుండి	హిజ్జిజి	29
ఏఁటికివెరవ	లలిత	67
ఏఁటికి శిరసు	కన్నడగౌళ	428
ఏఁటికే	వరాళి	496
ఏఁటి బుద్ధులు	మధ్యమావతి	533
ఏకతాన	పళవంజరం	298
ఏచేఁతకేచేఁత	సామంతం	37
ఏడనుండి	లలిత	222
ఏ తపము	నాదరామక్రియ	316
ఏమంచిదాన	ఆహిరి	230
ఏమని చెప్పఁగ	కాంబోది	170
ఏమని చెప్పే	ఆహిరి	142
ఏమని పొగడ	సాళంగనాట	314
ఏమని విన్న	శ్రీరాగం	295
ఏమనునో	పాడి	348

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమయ్యా	ముఖారి	332
ఏమయ్యానో	సామంతం	36
ఏమిగడించు	రీతిగౌళ	241
ఏమిచెప్పేమిఁక	అహిరి	150
ఏమిచెప్పేవు	మంగళకౌసిక	374
ఏమి చేసినాఁజేసె	కాంబోది	124
ఏమినవ్వులు	బౌళి	375
ఏమి నేరుచు	సౌరాష్ట్రం	388
ఏమినేరుచు	అహిరి	192
ఏమినోమునోఁచె	శంకరాభరణం	269
ఏమినోము నోచి	శ్రీరాగం	520
ఏమిమాట	మంగళకౌసిక	312
ఏమిసేతునా	అహిరి	359
ఏమిసేతునే	అహిరి	430
ఏమి సేయ	సాళంగం	52
ఏమి సేసీ	అహిరి	292
ఏమి సేసు	గుండక్రియ	245
ఏమి సేసు	అహిరి	200
ఏమి సేసే	బౌళి	320
ఏమి సేసే	సాళంగం	536
ఏమే వట్టి	శుద్ధవసంతం	478
ఏల కాచు	బౌళి	480
ఏల పరాకు	నాగవరాళి	368
ఏల పిలిచేవు	దేవగాంధారి	293
ఏల పెనఁగు	ముఖారి	154
ఏల లోఁగేవే	బౌళి	409

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏల వొడ్డించు	ఆందోళి	212
ఐనపని	ముఖారి	58
ఒక్కమనసున	లలిత	182
ఒక్కొక్క సతి	మలహరి	146
ఓపితే నీ	వరాళి	521
ఓయమ్మ	బౌళి	69
ఓయమ్మ	శంకరాభరణం	93
ఔఁగాదన	తెలుఁగుఁగాంబోది	81
ఔనయ్య మంచి	గౌళ	179
ఔనయ్య మంచి	కాంబోది	145
ఔనయ్య మంచి	బౌళి	495
ఔనయ్యా	పాడి	143
కంటిమిదె	లలిత	236
కంటిమి నీ	హిందోళవసంతం	383
కంటిమే	గౌళ	531
కంటివటే	సామంతం	466
కంటివిగా	నాట	458
కంతుని	సాళంగం	34
కందుగుందు	ముఖారి	97
కందువ	సింధురామక్రియ	334
కట్టఁగద	రామక్రియ	422
కడఁగడు	ముఖారి	397
కడుఁబెలుచు	సామంతం	12
కనికరించఁగ	పాడి	444
కన్నదే	నాదరామక్రియ	114
కన్నులనే	రామక్రియ	127

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కలవిలేనివి	సౌరాష్ట్రం	42
కలివోసివ	శంకరాభరణం	30
కానీకానీ	బౌళి	345
కానీలేవే	ఆహిరి	123
కానీవయ్యా	రామక్రియ	318
కామినియప్పట	కురంజి	475
కామినులాల	సాళంగం	121
కొంకుకొనరెల్లఁదేరె	కన్నడగౌళ	24
కొంగువట్ట	భైరవి	98
కొంత నిలుపఁగ	మాళవిగౌళ	83
కొత్తగావచ్చి	సామంతం	178
కొత్తపొందో	వసంతవరాళి	190
కొనరమ్మ	సామవరాళి	305
కోదెకత్తెవు	బౌళి	522
కోదెవయసు	బౌళి	228
కోపమింతలో	శ్రీరాగం	76
కోపముగాదు	ముఖారి	68
గాడిదెగూయ	ధన్నాసి	92
గుట్టుతోడ	దేవక్రియ	349
గుదిగొన్నతమి	శంకరాభరణం	313
చతురులైన	శ్రీరాగం	395
చన్నులు	గౌళ	501
చాలదా	శ్రీరాగం	88
చాలుఁజాలు	వరాళి	82
చిట్టకపు	భల్లాటి	273
చిత్తగించ	పాడి	189

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
చిత్తమెఱఁగక	భైరవి	505
చిత్తానఁబెట్టు	అహిరి	284
చిత్తిణిగుణము	పాడి	171
చూచితినే	శ్రీరాగం	473
చూచితిరా	హిజ్జిజి	233
చూచివేడుకాయ	సామంతం	231
చూడరమ్మ	సామంతం	135
చూడవే	రామక్రియ	329
చూడవేడుక	రామక్రియ	365
చూడవే నాదిక్కు	ముఖారి	117
చూతము	గౌళ	270
చెప్పఁగదవే	సామంతం	382
చెప్పఁగదే	పాడి	399
చెప్పఁగల	శ్రీరాగం	310
చెప్పకురే	వసంతవరాళి	6
చెప్పనీవే	పాడి	110
చెప్పరాదు	దేసాళం	484
చెప్పరాని	రీతిగౌళ	401
చెప్పరే	సామంతం	402
చెప్పవచ్చితిమి	పాడి	526
చెప్పవయ్య	దేసాళం	131
చెప్పవయ్యా	మాళవిగౌళ	465
చెప్పవే ఆ	సామంతం	259
చెప్పవేనాతో	పళవంజరం	418
చెప్పతి నిప్పుదే	లలిత	213
చెప్పితేఁదెచ్చే	పాడి	158

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
చెప్పినట్టు	ఆహిరి	406
చెప్పినవారి	మేఁచబౌళి	62
చెప్పిపంప	ఆహిరి	72
చెమటలు	రామక్రియ	280
చెలఁగియప్పుడు	సౌరాష్ట్రం	474
చెల్లఁబో	నాదరామక్రియ	494
చెల్లనిచేఁతలు	దేసాళం	70
చెలి నీవు	బౌళి	249
చెలి మమ్ముఁజెప్ప	మేఁచబౌళి	336
చెలియ నీకుఁదగి	వరాళి	447
చెలియనీవడుగ	లలిత	232
చెలియ నీవెన్న	భూపాళం	412
చెలియరో	కాంబోది	202
చెలియరో	కన్నడగౌళ	290
చెలియరో	కాంబోది	358
చెలియనేనే	కాంబోది	306
చెలియా	కాంబోది	461
చెలియా వేగు	శ్రీరాగం	328
చెలివిన్న	పాడి	153
చెలులము	కాంబోది	411
చెలులాల	ఆహిరి	101
చెలువుఁడ	తెలుఁగుఁగాంబోది	54
చెల్లుబడి	బౌళి	74
చెల్లునమ్మ	సామంతం	217
చేకొనియాపె	సామంతం	340
చేకొనివూడిగము	మాళవిగౌళ	467

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
చేకొలఁది	లలిత	141
చేతులారాఁజేఁత	శంకరాభరణం	79
చేరియాతనికి	గౌళ	443
జత్రాషత్రమై	శ్రీరాగం	242
జనులాల	సాళంగనాట	239
జవ్వనము	లలిత	507
జవ్వనవనముల	తెలుఁగుఁగాంబోది	90
తక్కక యాపరింతు	ఆహిరి	219
తగవైనపను	నాదరామక్రియ	251
తత్తరించనేఁటికి	కన్నడగౌళ	268
తనకునాకుఁబనులు	శ్రీరాగం	91
తననేరుచు	బౌళి	104
తప్పులెంచేనా	భైరవి	460
తరుణిసీతలఁపు	తెలుఁగుఁగాంబోది	282
తరుణి భాగ్యము	భైరవి	175
తలఁచుకో	గౌళ	187
తానటనేనట	శుద్ధవసంతం	102
తానిదెనేనిదె	మాళవి	510
తానునాతో	మాళవిగౌళ	149
తానూఁబైపై	దేశాక్షి	499
తానెప్పుడూ	ఆహిరి	540
తానేతడవిన	పాడి	78
తానేవచ్చి	పాడి	534
తామొకరి	బౌళి	17
తిట్టితేనే	రామక్రియ	515
తెలియఁజెప్పితి	నారాయణి	530

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
తెలివిచెప్పరే	ఆహిరి	387
దంటమనసు	శుద్ధవసంతం	84
దక్కినంతే	వరాళి	55
దయగలవాఁడ	ముఖారి	94
దొడ్డదొర	పాడి	38
దొరసినీ	మాళవిగౌళ	423
నడివిడి	శుద్ధవసంతం	304
ననునేమి	లలిత	303
నన్నునింత	వరాళి	271
నమ్మికలియ్య	సౌరాష్ట్రం	363
నవ్వువచ్చీ	అమరసింధు	73
నాకు నిన్నుఁజూచి	పాడి	504
నాటకము	దేసి	15
నాతిరో ముంజేతి	శంకరాభరణం	453
నాతోనేమి	పాడి	266
నాపై బత్తి	దేసాళం	392
నా మొగము	బౌళి	498
నాయకుండు	వసంతవరాళి	335
నిండునిధానము	మాళవిగౌళ	376
నిచ్చకల్యాణము	మాళవిగౌళ	247
నిచ్చనిచ్చ	మలహరి	129
నిద్దిరించఁబొద్దు	వరాళి	86
నిన్నాతఁడు	శంకరాభరణం	180
నిన్ను నీవెఱుఁగ	సామవరాళి	195
నిన్ను నేమనఁగల	రామక్రియ	21
నిన్ను నేమీ	ఆహిరి	151

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నీకతఁడు	గౌళ	215
నీకు వలచిన	హిందోళవసంతం	490
నీచిత్తమెట్టు	శ్రీరాగం	425
నీచేతిలోని	ఆహిరి	28
నీపాడే సరసము	బౌళి	183
నీపాపమా	బౌళి	122
నీమగఁడిందరి	బౌళి	294
నీమనసు	ముఖారి	7
నీమనసెఱుఁగుదు	సామంతం	159
నీమహిమో	శ్రీరాగం	155
నీరుకోలఁది	ముఖారి	250
నీవంటివారమే	సామంతం	80
నీవన్నిటా	దేసాళం	421
నీవల్లనే	శంకరాభరణం	463
నీవిచ్చినవచన	దేసాళం	509
నీవిచ్చిన	ఆహిరినాట	437
నీవునాకు	బౌళి	47
నీవుసేసిన	రామక్రియ	184
నీవెంత సిగ్గు	భైరవి	324
నీవెఱఁగవా	రామక్రియ	517
నీవేమిబాస	వరాళి	321
నీవేల తిట్టేవు	సాళంగనాట	275
నీవేల సిగ్గు	వరాళి	137
నీవొయ్యారి	మధ్యమావతి	301
నెట్టనదర్మ	ఆహిరి	516
నెరజాణతన	శంకరాభరణం	514

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నెరజాణవు ఇవి	శంకరాభరణం	486
నెరజాణవు కదు	లలిత	393
నేను నీవు	ముఖారి	167
నేనూ సంతోసించు	శుద్ధవసంతం	238
నేనేల యలిగే	దేసాళం	337
నేరుపకు వయ్యా	పాడి	206
నేరుపరి	నారాయణి	354
నేరుపరివౌదువు	మంగళకౌసిక	235
పచ్చిగాఁ గానఁగ	సాళంగనాట	26
పట్టకురా	సాళంగనాట	23
పట్టినదే	పాడి	2
పట్టెఁదేసి	కురంజి	351
పడఁతి నీవు	సౌరాష్ట్రం	148
పతికరుణే	ఆహిరి	525
పతితోడి	లలిత	519
పదరి నీకిట్టె	పాడి	414
పనిగల దింకాఁ బదర	నాదరామక్రియ	45
పసిఁడిచీర	బౌళి	64
పాలుగారీ	దేవగాంధారి	59
ప్రాణనాయకుఁడు	శ్రీరాగం	41
పిలుపించుకొన	రామక్రియ	390
ప్రియమంత	కాంబోది	482
ప్రియమెట్లైనా	బౌళి	119
పొగడవసము	మాళవిగౌళ	535
పొత్తులవలపు	ముఖారి	441
పొద్దువోక	భైరవి	27

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
పొద్దువోక	సామంతం	32
పొద్దువోని	మంగళకౌసిక	132
పొద్దువోని	మంగళకౌసిక	488
పొరుగుపోర	నారాయణి	280
బట్టబయలు	నారాయణి	220
బలురాజస	రామక్రియ	136
బలువుకొలంది	శుద్ధవసంతం	113
బెరసి పెండి	గౌళ	162
బోనమువట్టు	ఆహిరి	302
భామతో నీ	రామక్రియ	254
మంచితనము	లలిత	353
మంచిదాన	లలిత	489
మగవాఁడు	హిందోళం	485
మగవానితో	ముఖారి	511
మమ్ము నేల	బౌళి	22
మరునిసంపద	కాంబోది	356
మర్మములే	సామంతం	57
మఱవరే	ఆహిరి	33
మాకాపని	బౌళి	49
మాకేల దాఁచేవే	ముఖారి	5
మాఁటలనే	సామంతం	111
మాతోమాఁట	రామక్రియ	60
మానరమ్మ	కాంబోది	61
మానవే	కాంబోది	115
మామననేల	సౌరాష్ట్రం	203
మాముందర	పూర్వగౌళ	198
మిక్కిలిజాణ	పళవంజరం	438

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
మీరేల పదరేరే	పాడి	483
ముందరనేఁటి	భైరవి	105
ముగుదముగుద	వసంతం	10
మూరెఁడుగొప్ప	నాదరామక్రియ	404
మెలుఁతకెప్పుడు	దేశాక్షి	523
మేటివేంకటేశు	మధ్యమావతి	352
మేడిపంటిటోన	సామంతం	25
మేలుమేలు నీగుణాలు	మంగళకౌశిక	407
మేలుమేలు నీ నేరుపు	పళవంజరం	311
మేలుమేలు నీభాగ్యము	సామంతం	512
మేలుమేలుసతులెల్లా	మాళవి	144
మేలుమేలుసామి	కురంజి	191
మేలుమేలే నీ	రామక్రియ	372
మేలుమేలే నీ	దేశాక్షి	417
మేలే నీయగ్గలిక	ఛాయానాట	361
రతుల యెంగిలి	రామక్రియ	261
రమణుఁడట	శంకరాభరణం	87
రావయ్యా లోనికి	కేదారగౌళ	396
వట్టి కుచ్చితము	కేదారగౌళ	265
వట్టిగుట్టు	సామంతం	201
వట్టిజోలిఁబొర	ఆహిరి	481
వత్తలూరి	బౌళి	106
వద్దనకురే	సామంతం	50
వద్దనేమా	సాళంగనాట	470
వద్దనేమా	రామక్రియ	384
	సౌరాష్ట్రం	454

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
వరుసతో	గౌళ	221
వలదినేమా	గౌళ	446
వలపు గంపలఁబెట్టి	మాళవిగౌళ	449
వలవఁగ	బౌళి	468
వాతరొట్టు	రామక్రియ	341
వింటిమిదిగో	వరాళి	385
వింటివటె	లలిత	450
విచ్చలవిడై	మధ్యమావతి	386
వినవేమి	దేశాక్షి	19
వినవయ్య	వరాళి	416
విన్నకన్న	ధన్నాశి	529
విన్నవించరే	ఆహిరి	272
విన్నవించవలె	సామంతం	1
విన్నవించితి	పాడి	309
విన్నవించితిమి	లలిత	56
వివరించి చెప్ప	సౌరాష్ట్రం	256
వీఁపుగాన	ముఖారి	420
వీదుల వీదుల	బౌళి	240
వెగ్గళపుఁగూరి	నాట	185
వెనకఁజేతువు	సామంతం	13
వెఱగే మనకు	సామంతం	44
వెలఁదిచందము	వరాళి	285
వెలయనా	దేవగాంధారి	457
వెలలేని	మంగళకౌశిక	260
వెలిఁదోఁచే	కాంబోది	103

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
వేఁటలాడి	కాంబోది	210
వేగమే రాఁగద	రామక్రియ	497
వేగిరించ	పాడి	360
వేడుక కాఁద	నాదరామక్రియ	181
వేడుకయ్యాఁ బలుక	పాడి	333
వేరేనేము	దేసాళం	403
వేవేలకు	ఆహిరినాట	506
వేవేలు నీ	వరాళి	243
వేవేలు సతులు	మంగళకౌసిక	434
శిరసుందఁగా	వరాళి	364
శిరసేల	సామంతం	378
సతియుటి	హిజ్జజి	524
సరసుఁడ	లలిత	415
సరుసఁగూచుండ	పళవంజరం	193
సరిమేలుగలిగితే	సాళంగం	176
సింగారించు	మాళవి	168
సిగ్గిరిపెడ్డి	భైరవి	108
సిగ్గువడ్డ	కాంబోది	436
సుదతులు	పాడి	89
సుద్దులేమి	రామక్రియ	207
సేయనీవే	గంభీరనాట	431
సేసవెట్టి	భైరవి	405
సోబనము	లలిత	538
హత్తి నీకె	రామక్రియ	410

———

3-వ అనుబంధము

సందిగ్ధ పదసమీక్ష

[తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది. ప్రత్యేకముగ ఈపని గొప్పగ సాగవలసియున్నది. దానికుపస్కార-కముగ ఈసంపుటములో నాదృష్టికి వచ్చినకొన్ని పదములను లఘు-వుగ చర్చించితిని. నిఘంటువుల కెక్కనివి, ఎక్కినా అన్యార్థములందు ప్రయోగింపబడినవి, వ్యాకరణమును పట్టి చూచేవి, ఇతర భాషా నిఘంటుప్రసిద్ధములు మాత్రమే. ఇందు చర్చింపబడినవి.]

1. ఉడి బడి వారు: పాట 121.

ఉడి + బడి + వారు=ఉపద్రవమైన పద్ధతి కలవారు, ఉడి= To burst to crack, to split, to brake ఇత్యాదిగా కిట్టెల్. బడి = పద్ధతి. ఉపద్రవమైనపద్ధతిగలవారు కావచ్చు. తాత్పర్యార్థము దుర్జనులు. అట్టివారిని పాలింపడు అని ప్రకరణార్థము.

2. కెదటుచు: పాట. 2

కెదఱు (కన్నడం), to scatter, to expand ఇత్యాదిగా కిట్టెల్. దానిసన్నిహితరూపము కావచ్చు. వ్యాపించి చెలరేగి ఇత్యాది. ఏటికవతల వున్నవారిని ఇవతల వున్నవారు గిలిగించితే అది అంత దూరము వ్యాపించునా? అని కావచ్చు.

3. కొనరంటలు : పాట 32

'కొనలు + అంటలు' అని రెండుపదములసంధిరూపము. విస్తరికుట్టునపుడు ఒక ఆకు నుండి ఇంకొక ఆకుకు విడాకులు తగి

లించి ఒకరు కుట్టుదురు. ఆ పూర్తి కుట్టుపని మరియొకరు చేయుదురు. అంటలు వేయుట అని, కొనలంటించుట అని దీని వ్యవహారము కలదు. ఆవిడాకు కొన మొదలు కుట్టియుండుటచే కదలకుండును. తరువాతపని సులభము. అట్లనే ప్రకృతము రెండు భావములు తగులు కొని వీడరాకున్నవి అని, భావము కావచ్చు.

4. కొమరాకమాని పండు: పాట 521

కొమరు + ఆఁక + మాను + పండు. యౌవ్వనము నిలుపు-కున్న మానిపండు కావచ్చు.

5. గరబులు: పాట 90

గరవు = to draw the whole towards oneself; to take any or seize all సర్వాకర్షణ అని కిట్టెల్. అదియే 'గరబు' కావచ్చు. కౌగిలింతతో సర్వము నాకర్షించుట అని ప్రకరణభావమునకు సరిపోవుచున్నది.

6. చింద్రికె: పాట 39

ఇది 'చంద్రిక' యొక్క రూపము వ్యవహారమున 'చెంద్రికె' అయి వ్రాతలో పొరబాటున 'చింద్రికె' అని పడినదేమో. అర్థమూ అదే.

7. పడితళించు: పాట 345

పడిత్తళ్ = పరవశము ఇత్యాదిగా తమిళము. అదియే ఇది కావచ్చు.

8. మెనకులు: పాట 101

మెనకు=ఎనచు, మెత్తజేయు ఇత్యా ఛాయార్థమే నలచుట, బాధించుట, ఇత్యాది ఊహింపవచ్చు. మనసు నొప్పించెడి వాదులాట విచారింపవలసియున్నది.

9. మెరవణివి: పాట 405

మెరవణి = ఊరేగింపు. 'మెరవణివి' ఉ నిర్దేశించుట వింత. 'మెరవణి' శబ్దచాయార్థమే అని కావచ్చు.

10. మేసులన్ : పాట 62

'మేయు' ధాత్వర్థమే అనుభవించు మారినట్లున్నది.

మేసులన్=అనుభవములతో అని కావచ్చు

11. వినయపువిత్తరాలు : పాట 323

విత్తరాలు, 'బిత్తరాలు' కు రూపాంతర 417 పాటలో కూడ.

12. సెరబడివారము : పాట 108

సెఱ=to narrow, confinement ఇత్యాది చిన్నవారము అని ప్రకరణమున అర్థము కావచ రూప మిదియేనేమో.